

326

REVISTA DE FOLCLOR

ANUL VIII

Nr. 3-4

BUCUREȘTI

1963

5478

REVISTA DE FOLCLOR

A N U L   V I I I

Nr. 3 — 4

B U C U R E Ş T I

1 9 6 3

Publicată de INSTITUTUL DE ETNOGRAFIE ȘI FOLCLOR
București str. Nikos Beloianis, nr. 25

Consiliul de redacție: SABIN V. DRĂGOI, I. MUȘLEA, M. POP,
TIBERIU ALEXANDRU, GH. CIOBANU,
VERA PROCA-CIORTEA, I. JAGAMÁS

Redactor-Șef: MIHAI POP

Redactor-Șef adj: NICOLAE JULA

S U M A R

STUDII

	Pag.
AL. I. AMZULESCU – Ion ăl Mare – balada clăcaşului răzvrătit	11
ANCA GIURCHESCU – Jocurile ciobăneşti din satul Dumbrava	60
GOTTFRIED HABENICHT – Fenomenul reelaborării unui text folcloric epic. « Meşterul Manole » în versiunile unei informatoare din Singeorz-băi-Năsăud	74
MONICA BRĂTULESCU – Contribuţii la cercetarea metaforei în folclorul din Maramureş .	94

MATERIALE

N. RĂDULESCU – Cintece muncitoreşti de origină italiană în România	117
ROMULUS VULCĂNESCU – Călăreţii sărari	129
N. AL. MIRONESCU şi PAUL PETRESCU – Construcţiile viticole din zona Huşilor. Contribuţii la studiul etnografic al viticulturii	140
Ing. M. MIHALCU – Contribuţii la problema conservării materialelor etnografice şi folclorice în colecţiile muzeale	152

DIN ISTORIA FOLCLORULUI ŞI FOLCLORISTICII

ION TALOŞ – Arthur Schott şi culegerile lui de poveşti româneşti	156
--	-----

BIBLIOGRAFIE

ADRIAN FOCHI – Bibliografia etnografică şi folclorică românească pe anul 1962..	166
---	-----

C O N T E N T S

STUDIES

	<u>Pag.</u>
AL. I. AMZULESCU — „John the Great” — the Ballad of the Rebel Bondsman....	11
ANCA GIURCHESCU — Shepherd Dances from the Dumbrava Village.....	60
GOTTFRIED HABENICHT — The Re-elaboration of an Epic Folklore Text. The Ballad of „The Building Sacrifice” in the Versions of an Informer from Singeorz- băi, Năsăud	74
MONICA BRĂTULESCU — Contribution to the Study of the Metaphor in Mara- mureşh Folklore	94

FOLKLORE DOCUMENTS

N. RĂDULESCU — Workers' Songs of Italian Origin in Rumania.....	117
ROMULUS VULCĂNESCU — The Salt-bearing Horsemen	129
N. AL. MIRONESCU and PAUL PETRESCU — Vineries in the Huşi Area. Contri- bution to the Ethnographic Study of Vinegrowing	140
Ing. M. MIHALCU — On the Conservation of Ethnographic and Folklore Materials in Museum Collections	152

HISTORY OF RUMANIAN FOLKLORE

ION TALOŞ — Arthur Schott and his Collection of Rumanian Tales	156
--	-----

BIBLIOGRAPHY

ADRIAN FOCHI — Ethnographic and Folklore' Bibliography for 1962	166
---	-----

СОДЕРЖАНИЕ

СТАТЬИ

	<u>стр.</u>
А. И. АМЗУЛЕСКУ — Ион Великий — баллада о восставшем крепостном	11
АНКА ДЖУРКЕСКУ — Пастушеские пляски в селе Думбрава	60
ГОТТФРИД ХАБЕНИХТ — Феномен воссоздания эпического фольклорного текста. Баллада о «мастере Маноле» в версии песенницы из Сынджорз-бэй, Нэсэуд	74
МОНИКА БРЭТУЛЕСКУ — Метафора в Марамурешской области	94

МАТЕРИАЛЫ

Н. РЭДУЛЕСКУ — Рабочие песни итальянского происхождения в Румынии	117
РОМУЛУС ВУЛКАНЕСКУ — Верховые с грузами соли	129
Н. А. МИРОНЕСКУ и ПАУЛ ПЕТРЕСКУ — Виноградарское строительство в Хушском районе. К этнографическому изучению виноградарства	140
Инж. М. Михалку — О вопросе хранения этнографических и фольклорных материалов в музейных коллекциях	152

ИЗ ИСТОРИИ ФОЛЬКЛОРА И ФОЛЬКЛОРИСТИКИ

ИОН ТАЛОШ — Артур Шотт и его записи румынских сказок	156
--	-----

БИБЛИОГРАФИЯ

АДРИАН ФОКИ — Румынская этнографическая и фольклорная библиография за 1962 год	166
--	-----

«Institutul de folclor» a primit, o dată cu integrarea lui în sistemul institutelor de cercetare ale Academiei R.P.R., o nouă structură organizatorică și științifică prin fuzionarea cu secția de etnografie a Institutului de istoria artei al Academiei R.P.R. Pe viitor cercetările de etnografie și folclor se vor efectua în cadrul Institutului de etnografie și folclor al Academiei R.P.R. cu sediul în strada Nikos Beloiannis nr. 25, raionul 30 Decembrie, București.

Potrivit acestei noi structuri organizatorice „Revista de folclor” va cuprinde și materiale de etnografie și va apărea, începînd cu anul 1964, sub titlul de „Revista de etnografie și folclor”.

Redacția va fi bucuroasă să-și continue și să-și lărgască schimbul de publicații cu revistele de specialitate din străinătate. Cititorii și colaboratorii noștri sînt rugați să ne trimită în continuare corespondența și colaborările lor pe adresa de mai sus, paginile «Revistei de etnografie și folclor», rămînînd deschise pentru publicarea de studii științifice și materiale de specialitate.

REDAȚIA

“ The Rumanian Institute of Folklore ” has assumed, by its incorporation in the research institutes of the Academy of the Rumanian People’s Republic, a new scientific character and organization, by its fusion with the Section of Ethnography of the Institute of Arts History of the R.P.R. Academy. Ethnographic and folklore researches will henceforward be carried out within the framework of the Institute of Ethnography and Folklore of the R.P.R. Academy, with its headquarters in Strada Nîkos Beloianis No. 25, Raion 30 Decembrie, Bucharest.

In accordance with its new organization “The Revista de Folclor” will also include ethnographic material and, beginning with 1964, will appear under the title of “Revista de Etnografie și Folclor”.

The Editor will be glad to continue and expand the exchange of publications with similar reviews in foreign countries. Our readers and collaborators are requested to continue sending their correspondence and contributions to the above-mentioned address, the columns of the “Revista de Etnografie și Folclor ” remaining, as in the past, open for publication of scientific surveys and of ethnographic and folklore material.

THE EDITOR

«Институт фольклора», войдя в состав научно -исследовательских институтов Академии РНР, получил новую научно-организационную структуру в результате слияния с этнографическим отделением Института истории искусств Академии РНР. В дальнейшем этнографические и фольклорные исследования будут проводиться в Институте этнографии и фольклора Академии РНР с резиденцией в Бухаресте, ул. Никоса Белоянниса № 25, район 30 Декабря.

Согласно этой новой организационной структуре, „Фольклорный журнал“ будет печашать и этнографические материалы и, начиная с 1964 года, оудет выходить под названием „Фольклорно-этнографический журнал“.

Редакция будет рада продолжать и расширять обмен своими печатными изданиями со специализированными зарубежными журналами. Редакция обращается к своим читателям и сотрудникам с просьбой присылать и в дальнейшем письма и материалы по выше-указанному адресу, поскольку страницы «Фольклорно-этнографического журнала» остаются открытыми для поубликования научных статей и материалов по специальности.

РЕДАКЦИЯ

ION ȂL MARE

Balada clăcaşului răzvrătit

AL. I. AMZULESCU

Cîntecul lui *Ion Ȃl Mare*, cules şi publicat uneori şi sub titlul *Călin, Călin Secărin, Călin Curcă*, este o baladă populară binecunoscută şi azi în cîmpia dunăreană a Olteniei, în care se povesteşte despre o răfuială singeroasă, din prima jumătate a secolului trecut, între clăcaşi şi arendaşii de moşii din părţile Calafatului.

Cu prilejul unei cercetări asupra cîntecului bătrînesc, întreprinsă de Institutul de folclor din Bucureşti în decembrie 1951 în raioanele Calafat, Băileşti şi oraşul Craiova, balada *Ion Ȃl mare* a fost notată în repertoriul curent al celor mai mulţi dintre actualii cîntăreţi de cîntece bătrîneşti din acele părţi.

Variantele cunoscute ale acestei balade sînt următoarele:

I. VARIANTE PUBLICATE

1. **Cîntecul lui Călin**, pe care spre uşurinţa citării îl notăm în studiul de faţă — după iniţiala localităţii de unde a fost cules — cu *U*; cules în lunile iulie-octombrie 1897 de Christea N. Țapu de la lăutarul Ion Concilă din Urdarii de Jos-Gorj, publicat de Gr. Tocilescu, *Materialuri folkloristice*, Tip. Corpului Didactic, Buc., 1900, vol. I, pp. 108—110¹.

2. **Călin Curcă**, pe care îl notăm *Pl*₁, cules de la Ion Marinică din Pleniţa-Dolj şi publicat de I.A. Candrea — Ov. Densusianu — Th. D. Speranţia, *Graiul nostru*, Socec, Buc., 1906—1907, vol. I, pp. 58—65.

3. **Călin Secărin**, pe care îl notăm *P*₁, cules de învăţătorul Sterie D. Enuică (1929?) de la lăutarul Trăilă Vădeanu din Poiana Mare-Dolj, publicat² în *Cîntece bătrîneşti din Oltenia, Muntenia, Moldova şi Bucovina*. Culegere îngrijită de Const. Brăiloiu (Societatea compozitorilor romîni, Publicaţiile Arhivei de folclor, IV), Buc., 1932, pp. 136—142.

4. **Călin Curcă**, pe care îl notăm *Pl*₂, cules de I. Moţoi de la bătrînul Florea Murtaza din Pleniţa-Dolj, publicat în revista «Izvoraşul», XVI (1937), nr. 5, pp. 185—186.

¹ Pentru datarea culegerii, cf. ibid. Precuvintare, p. XV.

² Text şi melodie.

*Dijma o ținea cu anu.
Și Călin, Sărdar Călin,
Cîte moșii mi-a ținut,
Cu claca le-a sărăcit !*

*Cînd oi zice-o viorea,
Ce moșie că-m ținea?
Poiana cu finurile,
Plenița cu vinurile. . . (C)*

La acestea, unele variante adaugă încă, voind parcă să angajeze în acțiune întreaga regiune, și numele comunelor:

*Risipițu, Cetatea. . . (Pl₁)
Și Ghidiciu-așijderea. . . (R₂)*

cea mai veche dintre variante precizînd, două finuri și vinuri:

Risipiț cu grînele. . . (U)

Trei variante¹⁰ atribuie acestor moșii epitetul «*lumite*», adică renumite. Într-adevăr, Plenița și Poiana sînt două dintre satele cele mai cunoscute din regiune, Plenița fiind vestită în partea locului pentru viile sale, iar Poiana — un uriaș sat băltăreț¹¹, bogat odinioară în fînațuri.

Vom observa de asemenea că, în afară de două variante care vorbesc de proprietate:

*. . . Trei moșii că cumpăra. . . (U)
sau: . . . Care-mi avea moșii multe. . . (L)*

majoritatea textelor subliniază că temutul exploatator «*ținea*» aceste moșii, ceea ce înseamnă «*ținea cu arendă*», numitul Călin fiind deci un «*ciocoi*»-arendăș.

La prima vedere, un cunoscător al regiunii ar putea face o confuzie. În regiunea Craiova există și alte Poieni, de Sus sau de Jos, ba chiar satul Poiana-Pleniții. Fiind însă vorba de «*finuri*», aceasta ne duce cu gîndul la Poiana din lunca Dunării, Poiana Mare, mai ales după ce vom stabili că celălalt erou principal al acțiunii, clăcașul Ion al Mare cu cetașii lui, trăia către anul 1830 în Poiana Mare de lîngă Calafat.

Pentru a contura mai bine figura nemilosului arendaș, vom sublinia următoarele:

Balada înfățișează astfel de la început lăcomia acestuia:

*Cîte moșii mi-a ținut,
Cu claca le-a sărăcit. . . (G)   Cu claca și cu dijma,
Pîn-a speriat lumea!. . . (g)¹²*

Desigur ironic, variantele *Pl₁*, *O₆* și *L* îi atribuie arendașului epitetul de «*cuminte*», cînd zic:

*Călin, omu-ă! cuminte . . . (Pl₁, O₆)
sau: Călin, boier cuminte ! . . . (L)*

¹⁰ *Pl₁*, *O₆*, *G*.

¹¹ Una dintre cele mai mari comune rurale din țară, avînd o populație de peste 12.000 locuitori. Vatra satului singură se întinde pe aproximativ 10 km².

¹² Cf. și *R₁*, *O₂*, *O₄*, *R₂*.

TABEL SINOPTIC AL TEXTELOR

Secvența	Versiunea nr. 1 (mg. 2389 b)	Versiunea nr 2 (mg. 2388 r')				Versiunea nr. 3 (mg. 2516c)				Versiunea nr. 4 (mg. 2516 d)				Versiunea nr. 5 (mg. 2516 e)			
		nr. vers	simbol vers	text	strofe melodice	nr. vers	simbol vers	text	strofe melodice	nr. vers	simbol vers	text	strofe melodice	nr. vers	simbol vers	text	strofe melodice
A	Zițe c-o fos dojspredzășe meșteri. S-au apucat_dē-o lucrare. Dacă s-o apucat_d'ē-o lucrare, o lucrat și zidju nu l'ē-o stat. Tot o lucrat,_tāt o lucrat și zidju tot o căzut și nu lē-o stat.	1	1	[Lălăit primul rînd melodic] Da s-o-nșeput_dară lucrare [Lălăit ultimul rînd melodic] <i>re, măi</i>	1	1	2 1v	[Lălăit ultimul rînd melodic] Dojsprădzășe meșteri mari: <i>măi</i> D-a-nșeput-o o clădire: Ș-o lucrat o ⁿ an d'e dzil'e Și orcit i o ^r lucrat Vai, lucrarea nu lē-o ^r stat, <i>măi, măi</i> [repetă: v.3: v.4 v.5: stat, <i>măi</i>]	I II III	1	1va 6	[Lălăit primele două rînduri melodice] Dar să fășe o clădire: Da clădirea s-o zid'e Dojsprădzășe meșteri mari, <i>măi</i> Ș-o lucrat o ⁿ an d'e dzil'e: Și lucrarea nu le stare, <i>măi</i>	1 II	1	1va 2 3 5v 4v	[Lălăit ultimul rînd melodic] [Lălăit primul rînd melodic] Da s-o făcut ^u o clădir'e Dojspredzășe meșteri mari: [Lălăit]re [Lălăit primul rînd melodic] <i>re, măi</i> S-o lucrat o ⁿ an d'e zil'e: Și lucrarea nu lē-o statu Orcit i, vai, or lucratu	I II III
B	Če s-o hotărit ēi? — Dōmn'e, še să făšem, cit noi lucrăm, lucru nostru nu n'e stă; še pōte să h'ie asta, Dōmn'e? Če să știm noi faše, ca... noi să puțem lucra lucrarea asta? Dară ēi dojsprădzășe če s-o stat și s-o gîn'it? — Dōmn'e, dă-nē-u ⁿ gîn'd, če să puțem să h'ie, ca să n'e putem să n'e sțeje lucrarea asta? Șe-a trebui ca să h'ie? O zis meșteru šel mai mare: — Dōmn'e, gare cum să făšem? Če, Dōmn'e, sfat n'e dai, ca să puțem să n'e sțeje lucrarea asta?		7 5va	Dōmn'e, Dōmn'e, še să h'ie Că lucrarea nu ne stăre?:	II												
C	S-o dat ș-o jurat toț dojspredzășe, că: — care mujere nē-a vin'i, p-ēșeja s-o zid'im. Dacă a vin'i a ta, o dacă a vin'i a ta, acar' deferent care-a vin'i, care-a vin'i mai întîi, ačeja s-o zid'im. O žurat tāt dojsprădzășe că še să facă. Adică dojsprădzăș, d'e doysprădzășe ori ^u o to clăd'it și tot s-o surupat; lucru nu lē-o stat.	5	8 9(5vb) 10 11 12 13 9	Dară ij s-o hotăritu: Ca lucrarea să ne stăje Dară ij s-o <i>m</i> vorovitu Laolaltă-o, vai, žuratu Care mujere-a vin'ire In zid' noi, vai, s-o zid'imu Ca lucrarea să ne sțeje:	III IV V	10	10v 11v 9v 12 13v 13va	Dară ēi še s-o grăire: <i>năi, măi</i> Ș-o făcut-o ⁿ legămlnt Dară lucrarea lē-a stare, <i>măi</i> , Care mujere-a vin'ire: In zid', vai, n'e q-om zid'ire Vai, in zid', vai, q-om zid'ire, <i>măi</i>	IV V	10	2 8v 10va 14 12va 13vb	Dojspredzășe meșteri mari D-au făcut o hotărl'e Și ij, vai, s-o žud'ecat Cum in zid' pe šin'e pun'e <i>măi</i> Mujerea care-a ven'i: <i>măi</i> Noi in zid', vai q-om zid'ire, <i>măi</i> [Lălăit] <i>re, măi</i>	III IV	10	8 10va 9va 14v 15 12 13vc	(<i>n</i> ₂) Dară ēi s-o hotărit(<i>u</i>) ₁ : <i>măi, măi</i> Și ij, vai, s-o žud'ecat Că lucrarea še să facă, <i>măi</i> Și in zid' noi pā šine-om pun'e: Dar paleru-așa o zis: <i>măi, măi</i> Care mujere-a ven'i: <i>măi, măi</i> In zid', (vai) ₁ , iē s-a zid'i (<i>mă</i>) ₁ : <i>măi, măi</i>	IV V VI
D	Nō, čē-o zis palerju šel mai mare? — Dōmn'e, Dōmn'e, dă Dōmn'e ševa in cale; Dōmn'e, dă-i Dōmn'e ševa, ca să nu vie fomeja mē!	15	15a 15b 16 17 18 19 20 21 22(13vd)	(<i>n</i> ₁) Dar paleru šel mai mar'e: Iel d'in gur-o cuvintatu: Vie car'e n'ē-a vin'ire Num-a mē, vai, să nu vie: Dōmn'e, dă-i o ⁿ spt'in in cal'e: Ca să nu vie așa tar'e Dă-i, Dōmn'e ș-o zăbăd'ēst'e [Lălăit rîndul melodic 2] <i>re</i> C-aišga să nu sosască Ca să nu mn'i-o, vai, zidēască:	VI VII VIII IX	15	15av 23 24 21v	Dară palerju šel mare: <i>măi, măi</i> Dă-i, Dōmn'ē(₂) — un lup in cărare: Or să-ș rumpă ^m ptișor Ca la min'e să nu-m vie, <i>măi</i>	VI	15	23v 20v 21va 23 20v 21va 24v 24v 25(21vb) 13v 26	Dōamn'e, dă-i o ⁿ lup in cale: <i>măi măi</i> , Să steje, să zăbădească La min'e să nu sosască, <i>măi, măi</i> Dă-i, Dōmn'ē-on lup in cărare: <i>măi, măi</i> Să sțeje, să zăbăd'ēască La min'e să nu sosască, <i>măi, măi</i> Dōmn'e, rumpe-i o ⁿ ptișoru: <i>măi, măi</i> Că la min'e dac-a vēn'i, In zid', vai, o-om zid'i, <i>măi</i> Doi copi, (vai) ₁ , mn'i-a rămin'e: <i>măi, măi</i> [Lălăit două rînduri melodice]	V VI VII VIII	15	15a 23 20v 21va 24va 21vb 26v	Dar palerju šel mai mare: Dă-i, Dōmn'ē-un lup in cărare: <i>măi</i> Să steje, să zăbădească: La min'e să nu sosască Să-i rumpă Dumn'edzău, vai, un ptișoru <i>măi</i> Ca pa iē să (vai) ₂ nu-m vie: <i>măi</i> Că Doi băjeț, vai, i rămin'e:	VII VIII IX
E	Iē-to d'ila Dumn'edzău — čē-o făcut? — O dus la doya surat'e mîncarea d-aiși să margă la bărbatu-so. Iē s-o pădzit și mîncarea o gătat-o și la bărbat o plecat. Dac-o plecat la bărbat: — Nō — dzîše-hai, bărbat'e, să mîncăm i iče: — Lasă la amarului mîncare, să nu mîntînše nime astă mîncare cum trebe s-o mîntînc iēu! — D-apăi še-i, dragă? — D-apăi nu-i nimn'ic. Fără-žise-mn'i-am ars sufletu și asta mîncare-i amară! Atunșga, in vorba-așeja, zidari o prins-o ș-o băgat-o -n zid'. Dînși o prins a zid'i! Iel n-o putut să dzică n'emn'ica, o prins a plînze. Mai depart'e o băgat-o-n zid' și tot o zid'it-o, tāt o zid'it-o pînă še o ieșit dē-supra capulu. Ș-o băgat-o in zid' și-o cumpelat cum s-o žurat meșteri. Cum și-o băgat acolo și o žurat ca cum că... și-o plinit čeje če s-o žurat dojsprădzășe meșteri. Iē s-o grăbit mai tare și iē o vin'it și pā iē o prins-o și pā iē o zid'it-o. O luat mîncarea, că num-atita o pucat a ziče bărbatu ij: — Las-o, asta mîncare nu mîntînše nime, că-i amară! Čin' o dzis că-i amară, o și prins-o šejalal[ti] zidari ș-o și băgat-o-n zid'. Ș-atita-i; așa-i?	20	27(19v) 28 29(21vc) 30 31 32 33 34 35(22v) 36 37(27c) 38 36v	Dară iē tare s-o grăbd'itu Și La soțje o pornitu: Și -acolo cin o sositu Dar Bună dziya paler' mare Hai, că-i gata, la mîncar'e Da soțje, soțjoră Vai, amar d'i iē mîncar'e: Dară iel să, vai, plînzele (Că) ₁ Zidari-n zid' o băgare: Și pā dînsa ^u o zid'ele: Dōmn'e, graba če ai datu Dē-așa iut'e i-o plecatu Și-n zid' pe dîns-o băgat-o.	X XI XII XIII XIV XV XVI	20	27v 29v 29va 36va 26va 36vb	Dară iē s-o mai pădzire Și la bărba ^t o sosire, <i>măi, măi</i> Și la bărbat o sosit Și in zid', vai, o zid'it, <i>măi</i> Doi copi, vai, o rămas In zidiu, vai, o băgat, <i>măi, măi</i> [Lălăit ultimele două rînduri melodice]	VII VIII		29vb 36va	La bărbat_dar mn'i-o sosit: (<i>vai</i>) ₂ <i>măi, măi</i> Și in zid', vai, mn'i-o zid'it: <i>măi, măi</i>	IX	20	27va 29vc 36va 15a 39 29vd 36vb	Da ia mai tare ven'e La soțje o sosit, <i>măi</i> (<i>Apăi</i>) ₁ Și-n zid', vai, u-q zid'it-o: [Lălăit două rînduri melodice] <i>re, măi</i> Dar palerju šel mai mare: N-aj avut niș o răbdare Pînă la min'ē-aj vin'it Vai, și-n zid' că țē-am zid'it, <i>măi, măi</i>	X XI XII

Condițiile specifice de viață folclorică ale acestei balade servesc, totuși, interesante elemente de studiu pentru folcloriști și mai cu seamă pentru cercetătorii din viitor ai acestei probleme. După acest început, ei vor avea adunat la îndemână materialul pentru partea de viață ancorată în istorie a cîntecului lui Ion Ȃl Mare și pentru primul secol de existență al acestei balade, dacă se va adevări, poate, previziunea îndrăzneață a uneia dintre variante:

... Ȃst cîntec s-o povesti
Cît soare pe cer va fi !... ¹¹⁸

ИОН ВЕЛИКИЙ БАЛЛАДА О ВОССТАВШЕЕМ КРЕПОСТНОМ

«Ион Великий» — это хорошо известная эпическая песня, бытующая в фольклорной зоне придунайской равнины в Олтении. Песня, в которой ярко звучит мотив классовой борьбы, повествует о жадности и произволе некоего *Кэлина*, притеснявшего своих крестьян, а также о кровавой мести крестьян, которые, наученные и руководимые *Ионом Великим*, убивают «барина» во время вечерней трапезы.

В статье дается анализ художественных достоинств поэтических вариантов песни в свете экономических и социальных условий в зоне бытования этой баллады.

Документы судебного следствия и процесса 1832 года, найденные автором в Государственном архиве, позволяют сделать сравнение между реальными фактами и их отображением в поэтической версии баллады. Таким образом конкретно уточняется где и когда появилась песня. Автор делится своими соображениями о реализме народного творчества и об эволюции вариантов этой эпической песни. Полевые исследования, предпринятые в 1950 году в зоне, где впервые появилась эта баллада, дали интересные сведения о том, как крестьяне и народные певцы расценивают социально-историческое содержание песни ныне, через 100 с лишним лет после ее появления.

ION ȂL MARE [JOHN THE GREAT]

The ballad of the rebel bondsman

«Ion Ȃl Mare» is an epic song with a wide folklore circulation in the Oltenian Danube plain; the ballad, reflecting a marked social class struggle content, tells of the rapacity and abuses of a man, named Călin, who cruelly oppressed the working peasants of his estate and of the bloody vengeance of a band of peasants who, prompted and led by Ion Ȃl Mare, kills him one night when the “boyar” was dining.

The author discusses in the first place the artistic value of the poetic variants of the song, in the light of the social and economic conditions prevailing in the area in which this ballad has been circulating.

Documents referring to the inquiry and court-trial of this case in the year 1832 — discovered by the author in the State Archives — offered the researcher the possibility of investigating the actual facts and of comparing them with their interpretation in the poetic version of the ballad. These data have served not only to throw light upon the concrete conditions of time and place whence this song sprang into existence, but also to enounce general considerations on the realism of folksongs and explain the evolution of the variants of the epic song.

The field investigations carried out in 1950 in the area where the ballad originated, furthermore led to the collection of significant data illustrating the value of its social-historical content and the interest shown therein by the peasants and folksingers, hundred years after its appearance.

¹¹⁸ Lucrarea de față a fost realizată în aprilie-mai 1950, fiind revizuită și definitivată în această formă în aprilie 1959.

JOCURILE CIOBĂNEȘTI DIN SATUL DUMBRAVA

ANCA GIURCHESCU

În culegerile anterioare, întreprinse de-a lungul lanțului carpatic, au fost semnalate, în cuprinsul diverselor repertorii, jocuri, care în urma informațiilor, ca și a unor caracteristici, au putut fi clasificate ca jocuri ciobănești.

Față de aceste constatări asupra cărora planează totuși un anumit grad de incertitudine, cercetarea din satul Dumbrava ne-a descoperit un repertoriu bogat de jocuri exclusiv ciobănești ce coexistă paralel cu repertoriul curent al satului.

Puși în fața acestui material inedit am urmărit pe de o parte să stabilim elementele care caracterizează aceste jocuri, pe de altă parte să fixăm, în funcție de specificul lor, locul pe care-l ocupă în contextul folclorului coregrafic carpatic.

Ca metodă de cercetare pe teren s-a folosit atât notarea directă a jocurilor cât și înregistrarea lor pe peliculă cu ajutorul aparatului de filmat. Filmarea jocurilor constituie, fără îndoială, un pas hotărâtor spre adâncirea analizei științifice și estetice a dansului popular, pornind de la realitatea vie.

În momentul de față, ca ori ce metodă de cercetare aflată, am putea spune, în fază experimentală, filmarea jocurilor nu a atins încă nivelul optim. Cu toate lacunele pe care le prezintă, materialele obținute pot forma totuși obiectul unor cercetări mai adâncite asupra structurii, stilului de execuție, variațiilor și improvizăției individuale etc.

Legat de acest aspect, vom încerca în cuprinsul lucrării să expunem în linii mari modul în care înțelegem să facem analiza structurală a jocurilor pe baza materialelor filmate.

În cadrul diverselor studii și lucrări, ca și a unor dezbateri ce au avut loc în sectorul coregrafic al Institutului de etnografie și folclor, s-au discutat și aplicat fragmentar unele principii ale analizei structurale.

Considerăm însă acest aspect al studiului jocului popular deosebit de important atât pentru clasificarea tipologică cât și pentru determinarea specificului în jocul popular românesc. De asemenea, pe viitor, studiul structurii jocurilor ne va apropia tot mai mult de înțelegerea procesului de creație; al dansului ca fonomen artistic.

Așadar lucrarea va cuprinde pe lângă partea de prezentare a materialului și o expunere teoretică cu aplicări practice, asupra analizei structurale a jocurilor.

Culegerea din Dumbrava face parte dintr-un șir de cercetări efectuate de-a lungul văii Mureșului, în vederea unui studiu mai amplu referitor la folclorul coregrafic și muzical-instrumental¹ din această parte a țării.

¹ Giurchescu, A., Costea, Constantin, Coman, N.: Folclorul coregrafic de pe Valea Mureșului. Lucrare monografică în curs de definitivare.

Satul Dumbrava este situat în zona deluroasă, pe valea superioară a Mureșului în apropiere de Deda (r. Toplița).

Pentru lămurirea unor probleme de bază pe care le ridică studiul repertoriului de jocuri ciobănești, credem că este necesar să dăm în plus unele date cu caracter economic și istorico-social referitoare la zona din care face parte și satul cercetat.

În trecut viața pastorală în această zonă a fost deosebit de intensă, satele cu caracter pastoral fiind grupate pe colinele dintre Bistrița și Reghin ca și pe valea Mureșului între Reghin și Toplița (Dumbrava, Rîpa, Șieut, Gledini, Monor, Vătava, Săcalul de Pădure, Filea, Rușii-Munți, Deleni etc.) Această formă de viață a fost condiționată în mare măsură de specificul economic și geografic al zonei, în care existența întinselor pășuni și în special apropierea munților Călimani au jucat un rol determinant.

Vechimea păstoritului în aceste părți se reflectă în majoritatea formelor culturii materiale și spirituale a locuitorilor. Viața pastorală a determinat de asemenea o puternică circulație a populației ardeleni peste munții Călimani, în Moldova, atestată de documente datînd din sec. XVII². De asemenea se menționează prezența masivă a oierilor mărgineni în zonele de pășune din Călimani. În general munții Călimani au constituit punctul de concentrare al diveselor grupe de oieri care au venit fiecare cu forme de cultură materială și spirituală proprii. Între aceste grupe s-au stabilit însă relații permanente de conviețuire și chiar de rudenie.

La începutul secolului XX locuitorii multor sate coboară pe valea Mureșului ca muncitori la fabricile de cherestea, lucrări forestiere etc. În sate păstoritul este treptat înlocuit cu agricultura. În momentul actual sînt destul de puține sate, între care și Dumbrava, a căror gospodărie colective sau întovărășiri se bazează în primul rînd pe sectorul zootehnic (creșterea oilor).

O altă caracteristică importantă pentru viața socială din această zonă o constituie puternicele legături ale populației ardeleni cu Moldova. Pînă în secolul XII trecerea de pe versantul intern pe cel extern al Carpaților era liberă. Cu toate opreliștile ulterioare legăturile au continuat, cu intensificări în anumite epoci, pînă în secolul XVIII. În zona subcarpatică moldoveană și în depresiunile intra-muntoase s-au întemeiat chiar sate ardelenesti (Neagra-Șarului, Dorna, Coșna, Șarul Dornei, Poiana Negri, Poiana Stampei etc.)³.

Faptul că față de alte zone cu pronunțat caracter pastoral, în Dumbrava, jocurile ce formează repertoriul ciobănesc coexistă paralel cu repertoriul de bază al satului, nefiind asimilate acestuia, se datorește, credem, și existenței unor ocazii speciale de joc strîns legate de viața pastorală. Aceste ocazii, formînd un ciclu complet, s-au menținut pînă în ultimul timp. Este vorba de cele trei « oștețe » eşalonate de-a lungul întregului an: « măsura laptelui » (sau « intrarea în brînză ») care are loc primăvara de Sf. Gheorghe; « strînsul oilor », la începutul lui mai și « alegerea oilor » în octombrie de Vinerea mare. O altă ocazie de joc importantă este tîrgul de Rusalii, cînd la Dumbrava se strîng toate satele ciobănești din jur. Cu acest prilej se joacă în afara repertoriului curent și « bătutele » ciobănești. Aceste două repertorii

² S o m e ș a n, Laurian: Viața pastorală în munții Călimani. *Buletinul Societății de Geografie*, Cluj, Tom. III, 1933.

³ S o m e ș a n, Laurian: Viața umană în regiunea munților Călimani. *Lucrările Institutului de Geografie al Universității din Cluj*. 1938, 10–64.

coexistente în viața folclorică a satului se diferențiază atât de puternic încît par să aparțină unor orizonturi estetice deosebite.

Repertoriul curent, format din jocurile: De-a lungul, Învîrtita, Țigăneasca și Sîrba, se integrează total specificului coregrafic al zonei Mureșului superior, în timp ce repertoriul de jocuri ciobănești, cuprinzînd: Briul, Doiul, Bondreasca, Plopișul, A Mutului, Bătrîneasca, Gătejul, Ceaulul, Crucea, Bozneasca, Șchioapa și Căteaua, amintește de la primul contact stilul și caracteristicile unor jocuri întîlnite pe lanțul carpatic.

Despre vechimea și proveniența acestor jocuri informațiile existente ne furnizează puține date, deoarece, nefăcînd vreo diferențiere, le consideră în totalitate jocuri foarte vechi, locale. De sigur și noi sîntem convinși că jocurile ciobănești reprezintă fără îndoială fondul local tradițional avînd o vechime mai mare ca cea a jocurilor ce formează repertoriul curent. Totuși, în ceea ce privește proveniența lor, repertoriul nu se prezintă unitar, studiul materialului obligîndu-ne la următoarele constatări:

Jocul cu funcție distractivă, Căteaua, are o largă răspîndire în special în zonele subcarpatice. În acest caz putem vorbi de o asimilare a sa la repertoriul ciobănesc, asimilare realizată prin axarea întregului dans pe pașii cei mai caracteristici din jocurile ciobănești. Cu titlu informativ putem arăta că, spre deosebire, în Oltenia Căteaua se joacă pe schema jocului celui mai frecvent—Sîrba.

De asemenea, alte două jocuri, Bozneasca și Șchioapa, sînt de proveniență exterioară, asimilate doar stilistic acestui repertoriu. Ele sînt foarte asemănătoare cu Briurile bănățene și putem presupune că au intrat în repertoriul ciobănesc prin armată.

În satul Dumbrava cele 12 jocuri care formează repertoriul ciobănesc sînt încă vii, fiind cunoscute de majoritatea oamenilor maturi. Cercetările întreprinse ne indică faptul că ele au avut o arie de circulație mult mai largă, arie ce cuprindea toate satele cu caracter pastoral din această zonă. Astăzi, în afara Dumbravei, în toate celelalte sate jocurile ciobănești apar sporadic, în număr foarte mic (3—4) fiind integrate repertoriului curent alături de Sîrbe și jucate de către băieți sau chiar mixt, la începutul fiecărui ciclu. De asemenea multe dintre ele apar sub alte denumiri, fiind modificate și structural⁴.

Procesul de dispariție, de destrămare a repertoriului ciobănesc, este strîns legat de însăși părăsirea treptată a acestei ocupații în majoritatea satelor care se găsesc în apropierea Mureșului. Faptul că la Deleni, Dumbrava, Șieut și Săcalul de Pădure, sate în care păstoritul a jucat pînă în ultimul timp un rol important, aceste jocuri se mai mențin încă, arată fără îndoială dependența repertoriului ciobănesc de forma de viață care l-a generat.

În Dumbrava, frecvența jocurilor ciobănești este relativ redusă (fiind legate de ocazii speciale). Cu toate acestea unele din ele, în special Briul, au intrat în repertoriul curent. De asemenea jocul Căteaua este deseori întîlnit în repertoriul de nuntă.

Avînd o imagine generală asupra complexului de viață a acestor jocuri ciobănești, vom încerca în cele ce urmează să precizăm trăsăturile caracteristice care

⁴ Dăm cîteva sate în a căror repertorii am întîlnit jocuri ciobănești: Deleni (Răzeasca, Bătrîneasca, Șchioapa, Cernuta), Săcalul de pădure (Briul, Ceaulul, Bondreasca, Căteaua), Posmuș (Bătuta, Briu. i. 4501), Rustior (Briul, i. 12693), Șieut (Crucea, Briul, Șchioapa, Ceaulul, Capra, i. 12698, 12696). În alte sate (Rușii-Munți) jocurile ciobănești au dispărut, dar informatorii în vîrstă atestă existența lor în trecut.

După cum am arătat, analiza structurală, reprezentînd o problematică nouă în studiul jocului popular, necesită, atît sub aspect terminologic, cît și metodologic, o serie de discuții teoretice. Nu este vorba în lucrarea de față de o dezbateră amplă ci de o primă punere în temă, folosind în acest scop, pentru exemplificare, înseși materialul prezentat.

Analiza structurală se referă la determinarea unităților de mișcare, a funcționalității lor precum și la studierea relațiilor care se stabilesc între unitățile de mișcare în procesul realizării fenomenului artistic cunoscut de noi sub numele generic — *dans*.

Descompunînd forma integrală a dansului în unitățile sale cele mai mici, indivizibile, ajungem la **elementul de bază** reprezentat prin mișcări simple⁶. În cadrul jocului el nu poate exista în mod izolat, funcția sa fiind aceea de a se uni cu alte unități, în grupuri organic legate, spre a forma celule, motive etc.

Celula coregrafică constituie prima entitate cu o anumită configurație. Ea este formată din 2—3 mișcări grupate în jurul unui accent.

Importantă din punct de vedere al analizei structurale este funcționalitatea celei în cadrul dansului. Ea poate avea următoarele roluri:

a) fracțiune de motiv: $\overrightarrow{d \dot{S} \dot{S}} \quad \dot{S} \dot{D} \dot{d} - (Brîul)$

b) grup de legătură,

c) introducere în dans:

$\overrightarrow{DS \ DS \ DS} \quad + \quad "d \dot{S} \dot{S} \quad \dot{S} \dot{D} \dot{d} \dots (Bătrîneasca \ Mitrani \ reg. \ București) \quad ^7$

d) concluzie: $\overleftarrow{\dot{S} \dot{d} \dot{S} - \underline{\dot{S} \dot{D}}} \quad \dot{d} \quad (Brîul)$

e) completare de motiv: $\underline{\dot{S} \dot{D} - \dot{S} \dot{D} - \dot{S} \dot{D} - \dot{S} \dot{D} - \dot{S} \dot{D}} \quad \dot{d} \quad (Brîul)$

f) înlocuirea motivului în unele dansuri de construcție celulară.

Cea mai mică unitate a dansului, care exprimă o imagine artistică specifică, este **motivul coregrafic**. El are o construcție bine definită, în care mișcările au raporturi fixe între ele, avînd de cele mai multe ori două accente principale. Din aceste cauze, motivul coregrafic se fixează în conștiința dansatorului și revine consecvent

în cursul unui dans: $\overrightarrow{d \dot{S} \dot{S} - \dot{S} \dot{D} \dot{d}} (\text{\textit{\text{Șchioapa}}}) - \overleftarrow{\dot{S} \dot{d} / \overset{x}{\dot{S} \dot{d}}} \quad \dot{d} \dot{S} \dot{S} \dot{d} \dot{S} (\text{\textit{Bondreasca}})$

Funcția sa este ca prin anumite procedee de construcție să realizeze unități coregrafice mai mari. În unele cazuri (dansuri de construcție motivică) el poate înlocui figura (ex. secțiunea I-a a Brîului).

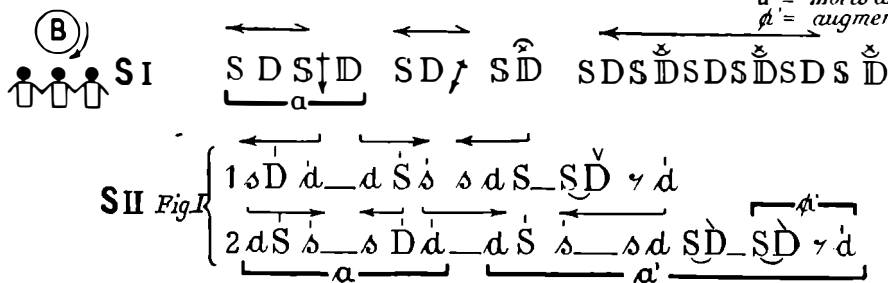
⁶ Definirea terminologică a unităților de mișcare reprezintă una din problemele importante ale specialiștilor coregrafi pe plan internațional, ea urmînd a fi dezbătută în cadrul Comisiei de dans C.I.M.P. la Congresul de la Budapesta 1964. Datele referitoare la terminologia unităților de mișcare prezentate în această lucrare sînt o contribuție a prof. Vera Proca-Ciortea, realizată în colaborare cu semnatura articolului.

⁷ Pentru unele exemple ce nu pot fi găsite în jocurile ciobănești ne vom referi la jocuri din alte zone ale țării.

$$S\bar{D} \_ S\bar{D} \_ S\bar{D} \_ S\bar{D} \_ S\bar{D} \rightsquigarrow \dot{d} \text{ (Briul)} \_ \overrightarrow{\dot{s}\dot{d}} \diagup \overrightarrow{\dot{s}\dot{d}} \diagup \overrightarrow{\dot{s}\dot{d}} \diagup \overrightarrow{\dot{s}\dot{d}} \diagup S \text{ (A Mutului)}$$
$$d \overset{\cdot}{S} \overset{\cdot}{s} \overset{\cdot}{\leftarrow} d \overset{\cdot}{S} \overset{\cdot}{\leftarrow} \overset{\cdot}{S} \overset{\cdot}{D} \gamma \overset{\cdot}{d} \text{ (BrinU)}$$

Modul în care înțelegem să facem o asemenea analiză îl vom exemplifica prin studierea construcției Brîului.

σ = *motiv*
 α' = *motiv augmentat*
 α' = *motiv amplu*
 ϕ' = *augment*

<https://biblioteca-digitala.ro>

b) *Prin dezvoltare*, adică alăturarea a două motive dintre care cel de al doilea prezintă unul sau mai multe elemente variate din punct de vedere ritmic sau plastic:

$\overrightarrow{d \dot{S} \dot{s}} \quad \overleftarrow{s \dot{D} \dot{d}} \quad \overrightarrow{d \dot{S} \dot{s}} \quad \overleftarrow{s d S} \quad (\text{\textit{Șchioapa}})$

c) *Prin compunere* înțelegând prin acest procedeu alăturarea a două motive diferite calitativ: $d s d \dot{s} \quad s d s \dot{d} \quad \underline{d s D \quad \overrightarrow{s d} \quad \overleftarrow{s d} \quad d \dot{s}} \quad (\text{\textit{Brîul}})$

d) *Forma complexă*, procedeu care constă în legarea unui șir de motive diferite între ele.

Procedeele de construcție cele mai frecvente întâlnite în jocurile ciobănești se găsesc la cele două extreme pe scara complexității: procedeu cel mai simplu pe de o parte (repetarea identică) și, pe de altă parte, procedeu prin compunere. Pe o treaptă următoare se întâlnește procedeu prin dezvoltare, procedeele de repetare alternată și simetrică fiind în aceste cazuri aproape de loc folosite.

În legătură cu această problemă se observă faptul că procedeele simple: repetarea identică, alternată sau simetrică (dar în special primul) sînt folosite cu precădere în figurile cu rol introductiv sau de tranziție.

Vorbind despre *construcția motivelor* ne referim la urmărirea aceluiași procedeu și în modul de organizare a motivelor.

Din acest punct de vedere observăm în jocurile ciobănești că atît *repetarea identică* cît și *compunerea* rămîn (ca și în cazul figurilor) procedeele cele mai frecvente, la ele adăugîndu-se *dezvoltarea*. De asemenea întîlnim cu mult mai mult și procedeele simple de repetare alternată și simetrică.

Tot în cadrul analizei structurale vom studia *modul în care se succed* figurile în cuprinsul unui joc. Această succesiune poate fi: *fixă*, în cazul unui număr stabil de figuri ce se repetă într-o ordine dată, *mobilă*, în cazul unui număr stabil de figuri dar a căror succesiune este dictată de strigături de comandă sau de improvizația spontană, *liberă*, în cazul jocurilor cu caracter improvizatoric la care atît numărul de figuri (sau motive) ca și ordinea lor este variabilă și *uniformă*, în cazul cînd jocul este compus dintr-o singură figură (motiv) ce se repetă «ad libitum».

În jocurile ciobănești formele de succesiune pe care le întîlnim sînt: fixă, mobilă și uniformă. Dintre acestea putem considera ca element caracterizant succesiunea mobilă, deoarece în cadrul ei sînt incluse jocuri ce prezintă formele cele mai tipice pentru această categorie (A Mutului, Plopișul, Bondreasca).

În grupul jocurilor de succesiune uniformă întîlnim: Gătejul, Ceaunul și Bătrîneasca, tot jocuri tipice ciobănești, dar care au o organizare simplă. Jocurile cu formă fixă sînt: Șchioapa, Bozneasca și Crucea care, după cum am văzut, nu fac parte din fondul local. În momentul de față Brîul poate fi inclus în grupul jocurilor cu succesiune fixă, comenzile ce preced diferitele figuri pierzîndu-și adevărata lor funcție, uneori putînd chiar să lipsească. Totuși inițial Brîul a fost cu siguranță un joc cu succesiune mobilă, forma sa actuală fiind expresia unui proces de evoluție, de fixare și cristalizare.

Analiza organizării jocului pe motive, figuri, secțiuni nu poate fi realizată, în principiu, fără a face o permanentă legătură între mișcare și melodia pe care ea se execută. Aceasta nu implică, în special în cazul jocului popular românesc, necesitatea unei concordanțe perfecte între unitățile coregrafice și cele muzicale.

De foarte multe ori caracterul specific al unui joc este dat de formele particulare în care se realizează această concordanță. În acest sens *suprapunerea dansului pe melodie* poate fi: *concordantă, neconcordantă și necoincidentă*⁹.

Toate jocurile făcând parte din repertoriul ciobănesc sînt caracterizate prin *suprapunerea concordantă pe melodie*. Dintre ele singur Brîul (și o variație a acestuia, Doiul) constituie cazuri aparte, suprapunerea mișcării pe melodie fiind *inconstantă*. Pentru exemplificarea ei vom analiza din nou pe scurt Brîul.

Secțiunea I (introdactivă) reprezintă un exemplu tipic de suprapunere neconcordantă, motivul coregrafic fiind construit pe trei măsuri muzicale, în timp ce fraza melodică are constant patru măsuri. Aceeași neconcordanță se menține și în cazul celorlalte secțiuni în care figurile sînt formate din 5, 6 și 7 măsuri. Concordanța între pași și melodie se restabilește în cuprinsul celei de a patra secțiuni în care motivul coregrafic ce stă la baza figurii introductive coincide cu motivul muzical iar cea de a doua figură, construită pe patru măsuri, cu fraza muzicală. Concordanța se pierde din nou în figura a treia care este formată din cinci măsuri.

Stilul jocurilor ciobănești. Un aspect deosebit de interesant îl constituie faptul că în cadrul folclorului coregrafic din Dumbrava se delimitează cu precizie două stiluri de joc. Este pentru prima dată că în cercetările noastre întîlnim acest fenomen.

Din punct de vedere stilistic jocurile făcând parte din repertoriul curent (Învîrta, De-a lungul, Țigăneasca) se încadrează specificului văii Mureșului superior, creînd o imagine plastică total diferită de cea a jocurilor ciobănești care din primul moment pot fi asemănate cu jocurile din nordul Moldovei, sau chiar din Țara Oașului.

Vom analiza în primul rînd modul de *execuție al mișcării*, ținînd seama de caracteristicile sale de bază: forță, amplitudine, direcție și viteză.

Jocurile ciobănești din Dumbrava au un aspect viguros. Forța aplicată mișcării nu este o forță de elevație ci dimpotrivă accentuată în jos, spre pămînt. Astfel în sărituri accentul este pus pe cădere și nu pe desprindere, de unde și înălțimea lor redusă. Multiplele bătăi caracteristice jocurilor ciobănești sînt executate cu o mică desprindere de pămînt și cu aceeași forță aplicată în jos, conferind jocului un caracter tropotit specific. Toate aceste mișcări fiind executate cu genunchii ușor flexați dau impresia, chiar în sărituri, că tind să se lipească de pămînt, de unde aspectul greoi al acestor jocuri.

Amplitudinea mișcărilor este mică. Pașii sînt mărunți, deplasările mici. Amplitudinea mișcărilor este mai accentuată doar în jocurile Brîul, Doiul, Șchioapa și Bozneasca, în care intervin balansuri și deplasări bilaterale cu pași încrucișați, ca și bătăi finale foarte accentuate.

Direcția caracteristică imprimată mișcării este verticală.

Viteza este medie și în general unitară pentru toate aceste jocuri. Cu toate că tempoul melodiilor este foarte variat (între M.M. ♩ = 98 și ♩ = 157) jocurile tind să se egalizeze, astfel încît atunci cînd se depășește viteza medie mișcările se execută la valori duble. O caracteristică constă în tendința de accelerare a tempoului spre final, în special în jocurile cu organizare simplă.

⁹ Diferitele forme de concordanță au fost aprofundate de către Bucșan Andrei și Balaci Emanuela în studiul monografic asupra jocurilor din Mărginimea Sibiului.

Referindu-ne la gradul de participare a tuturor segmentelor corpului la mișcare observăm că ea este foarte redusă. Trunchiul execută rareori ușoare răsuciri și îndoiri, capul este aproape nemișcat. Brațele sînt ținute în poziții fixe: pe umeri, în sus, pe șold. Ținuta brațelor în sus și însoțirea mișcărilor cu pocnituri din degete este o atitudine pe care nu o întîlnim în nici unele din jocurile ciobănești din alte zone. În acest caz considerăm că este vorba de o influență a stilului folosit în jocurile fecioarești din repertoriul curent.

Mișcări pantomimice și mișcări ample de corp nu apar decît în jocurile cu funcție distractivă (Căteaua și Gătejul).

Sobrietatea mișcărilor, economia gestică fac ca exteriorizarea participării afective să nu fie redată prin plastica mișcărilor ci printr-o mare tensiune interioară exprimată în forța și vigoarea execuției. La aceasta contribuie de asemenea chiuiturile și strigăturile de cele mai multe ori cu caracter satiric.

Trecînd de la stilul execuției la *stilul compozițional* observăm în primul rînd rolul redus al improvizației individuale. Dacă în structura jocului ea apare sub forma unor variațiuni motivice, în special cu aspect ritmic, din punct de vedere al execuției, mișcările sînt omogene și sincronizate. Acest aspect constituie unul din caracteristicile care diferențiază pregnant jocurile ciobănești de repertoriul curent în care improvizația individuală are un rol preponderent.

Aceeași unitate o surprindem și în organizarea jocurilor care, indiferent de gradul lor de complexitate, au o dezvoltare treptată în care am putea fixa următoarele momente: introducerea, în general lipsită de elemente caracterizante, nucleul tematic, care conține imaginea specifică a jocului respectiv și dezvoltarea, sau varierea acestuia, fără revenire la forme inițiale. Din această cauză unele jocuri par a avea un crescendo continuu (Plopișul, Briul, A Mutului).

Încadrarea tipologică. Concentrînd datele reieșite din analiza morfologică și structurală a repertoriului ciobănesc trecem acum la gruparea jocurilor pe clase, tipuri și subtipuri.

Cele 12 jocuri din acest repertoriu se încadrează în două clase: jocuri de *cerc* (I) și jocuri de *ceată* (V). Clasa ce cuprinde numărul cel mai mare de jocuri este *ceata*, tipul reprezentativ fiind *ceata ciobănească* (Plopișul, Gătejul, A Mutului, Bondreasca, Bătrîneasca și Crucea). În cadrul tipului jocurile au în general un aspect foarte unitar, prezentîndu-se sub forma de variante la jocurile pe care le putem considera reprezentative pentru acest tip: Bondreasca și Plopișul.

Pornind de la aceeași osatură jocul Gătejul, datorită funcției lui distractive, aduce elemente legate de gestică, ce ne sugerează gruparea sa într-un subtip al jocurilor de *ceată ciobănească cu caracter distractiv*.

Celelalte jocuri din repertoriul ciobănesc se încadrează tipului de *Briu mocănesc* (clasa jocurilor de cerc), subtipul *Briu pe numărătoare*¹⁰. Jocul reprezentativ pentru acest subtip este Briul, caracteristica sa principală fiind dezvoltarea treptată a figurilor prin adăugarea sau amplificarea unor elemente cinetice în funcție de numărătoare sau comenzi. Un aspect netipic al acestui joc este trecerea în formație de ceată în timpul secțiunii a treia și a patra. Am putea astfel considera forma sub care se prezintă Briul ca o punte intermediară între tipul de ceată ciobănească și Briul mocănesc. Îl integram totuși celui de al doilea tip

¹⁰ Acest subtip a fost stabilit în cadrul lucrărilor asupra tipologiei jocului românesc (A. Bucșan).

BONDREASCA

FILM 36e
mg 21684

$$J = 130 - 131$$

2 fluïere

B

A MUTULUI

FILM: 36c
mg. 2168s

♩ = 129

2 fluide

(B)

PLOPIȘUL

FILM 36e
mq. 2168 v

♩ = 130-131

2 fluer

(B)

GĂTEJUL

FILM 36
nr 2168

$\bullet = 14.9$

2 flues

(B)

Y

BĂTRÎNEASCA

xx) Cg. . 703
mg. 2168t

$\text{♩} = 103$

2 flux

(

1

x) Semnul Δ indică mîna dreaptă
Semnul $\angle$ indică mîna stîngă

La fiecare săritură „Gălejul” este trecut printre picioare din mîna dreaptă în stînga, sau invers.

xx) Cg. = catalog general coregrafic

FILM 36a
mg. 2168m.

♩ = 150-151

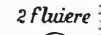
Cg: 708
mg. 2168 n

♩ = 149

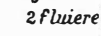
FILM : 36 d
mg. 21680

♯ = 142 - 151

FILM : 36 f
mg. 2168r

♩ = 157

FILM:36g
mg.2168p

♩ = 132-134

DOIUL

CEAUNUL

BOZNEASCA

ŞCHIOAPA

socotind că forma sa originală este cea exprimată în primele două secțiuni, celelalte părți nefiind decît expresia influenței exercitate asupra lui de către tipul de ceată ciobănească. Jocul Doiul este o variație a Brîului, mai precis Brîul în forma sa nede dezvoltată.

Avînd caracteristici diferite Șchioapa, Bozneasca (variante apropiate) ca și Ceaulul pot forma un subtip aparte: Brîu în două părți.

Urmărind răspîndirea acestor tipuri pe întreg lanțul carpatic constatăm următoarele:

Tipul de ceată ciobănească îl întîlnim în primul rînd în zona nordică a Moldovei, în depresiunile din apropierea munților Călimani (Pojorîta — Cîmpulung — Suceava: Ursăreasca, Trilișești, Ardeleanca, Brustureanca; Crucea — Vatra Dornei: Leșasca). Coborînd pe lanțul carpatic spre sud, întîlnim în Vrancea jocul de bază: De tare, care în unele ocazii este executat în ceată. La Întorsura Buzăului (satul Ciumernic) jocul Bîlnza reprezintă un exemplu tipic de ceată ciobănească. În Mărginimea Sibiului tipul de ceată ciobănească este reprezentat prin jocurile: Războiul, Siminicul, Cadîna-Verde, Pambrîul.

Urmărind în continuare cel de al doilea tip (Brîul mocănesc) constatăm că subtipul Brîu pe numărătoare, întîlnit la Dumbrava, este semnalat și la Întorsura Buzăului (Brîul, Ursăreasca), Mărginimea Sibiului, Bran, Sibiu (Danțul, Slănicul).

Așadar, cele două tipuri de bază ale repertoriului ciobănesc din Dumbrava se găsesc răspîndite de-a lungul întregului lanț carpatic. Acest aspect poate constitui o dovadă a unei unități carpatice din punct de vedere coregrafic, unitate bazată pe însăși comunitatea elementelor din jocurile ciobănești. Fiind vorba însă de o zonă dialectală întinsă, în cadrul ei se pot diferenția zone coregrafice avînd caractere specifice.

Datele pe care le deținem pînă în momentul de față ne permit să precizăm că jocurile bărbătești, uneori mixte, din repertoriul curent al Moldovei de nord (depresiunea Dornelor) prezintă asemănări, ce merg pînă la identitate, cu jocurile ciobănești din Dumbrava.

Enumerăm cîteva din caracteristicile cele mai importante reieșite din studiul jocurilor ciobănești din Dumbrava și pe care le întîlnim și în zona nordică a Moldovei:

- Formația de ceată în cerc și de cerc.
- Componența bărbătească.
- Desfășurare prin ocolirea lentă a spațiului de joc.
- Ritmul binar sincopat.
- Mișcări în care domină bătăile și săriturile cu pîteni.
- Construcția motivică a unor jocuri.
- Succesiunea mobilă a figurilor.
- Suprapunerea concordantă pe melodie.
- Stilul execuției: viguros, greoi, sărituri cu amplitudine mică, pași tropoțiți, verticalitatea mișcării.

La explicarea acestor asemănări din punct de vedere coregrafic poate contribui și faptul istoric amintit în introducere, referitor la emigrările țăranilor ardeleni în Moldova de nord (sec. XII—XVIII), precum și viața pastorală comună în masivul Călimani.

Se poate afirma că munții Călimani, tot astfel ca și Carpații sudici, n-au format niciodată o barieră pentru zonele adiacente ci, dimpotrivă, le-a reunit, constituind axa lor de coeziune.

Din studiul analitic realizat în lucrarea de față credem că au putut fi desprinse atît caracteristicile specifice ale jocurilor ciobănești din Dumbrava cît și rolul important pe care ele îl dețin în conturarea dialectului coregrafic carpatic.

Considerăm, de asemenea, important pentru cercetările ulterioare faptul că în momentul de față s-a putut găsi în folclorul nostru un repertoriu unitar de jocuri ciobănești bine păstrate. În afara valorii lor de document ele au o incontestabilă valoare artistică deschizînd un orizont larg în cercetările asupra stilului specific în folclorul coregrafic.

ПАСТУШЕСКИЕ ПЛЯСКИ В СЕЛЕ ДУМБРАВА

Село Думбрава (район Топлица) расположено в зоне, лежащей близ Кэляманского горного массива, где в прошлом было сильно развито пастушество. В своей собирательской работе специалисты впервые встретили в этом селе большой репертуар исключительно пастушеских плясок (12), бытующий одновременно с обычным репертуаром села. Это чрезвычайно важно для обследования румынского хореографического фольклора, ибо дает возможность изучать специфические элементы пастушеских плясок.

Анализ пастушеского репертуара дает сведения о бытовании этих плясок и материале, в котором разбираются их морфологические элементы.

Поскольку материал был снят на киноплёнку, в данной работе оказалось возможным осветить вопрос из области народного танца, который до сих пор мало обсуждался, а именно вопрос структурного анализа плясок.

Структурный анализ понимается как изучение отдельных движений, их функциональности, устанавливающейся между ними связи для создания специфического художественного целого.

Краткое определение терминологии относится к главным составным движениям танца. Это — элемент, хореографическая ячейка (широкий мотив, увеличенный мотив), фигура, отрезок.

В статье о пастушеских танцах села Думбравы речь идет о следующем: организации плясок, составе фигур и мотивов (используемые приемы), последовательности фигур и согласованности с музыкальным сопровождением.

Далее в статье говорится о стиле пастушеских плясок, причем отмечается их отличие от обычного репертуара. Самые главные стилистические особенности — это тяжелая, энергичная пляска, вертикальные движения, топающие шаги, небольшие прыжки с одновременным щелканием каблуками. Главные типы, которые определены, это пастушеская ватага и «Брыу пе нумэрэтоаре». Эти два типа, широко бытующие во всей карпатской зоне, свидетельствуют об их единстве с хореографической точки зрения, что объясняется, как думает автор, самими специфическими особенностями пастушеских плясок.

SHEPHERD DANCES FROM THE DUMBRAVA VILLAGE

The village of Dumbrava (Toplița district) lies in the proximity of the Căliman Mountains, an area with a notable pastoral tradition. It is however for the first time that field-researchers have encountered and collected a more extensive stock of genuine shepherd dances (12 in number), coexisting parallel with the current village repertory. This circumstance is of particular interest

for the study of Rumanian choreographic folklore since it affords the opportunity of assessing the specific elements of pastoral dances.

The analysis of the shepherd repertory contains an outline of the full and complex display of these dances as well as of the monographical elements.

Since this material has been recorded in a film, the author has been able to tackle the structural analysis of the dance, in conditions markedly different from those generally applied to folk dances.

This structural analysis embraces the description of the units of movement, their respective functions, as well as the relationship established between them in order to achieve a specific artistic image.

The author reviews the chief units of movement that compose the dance, giving a brief terminological definition of the constituent parts: element, choreographic cell, motif (ample and enlarged), figure, section.

The delineation of the structure of the Dumbrava shepherd dances includes: their organisation, the composition of the figures and motifs, the procedure applied, the sequence of figures and their agreement with the melody.

The article next deals with the style of the pastoral dances, pointing out the specific traits distinguishing them from the current repertory. The chief distinctive features are a manly, heavy-gaited style, with vertical movements, stamping steps, leaps of small amplitude with heel-clacking.

The types identified fall into two main groups: the « Ceata Ciobănească » (Shepherd Band Dance) and the « Brîul pe numărătoare » (Counting Chain Dance). These two patterns that are widely encountered all along the range of the Carpathian mountains, reveal a choreographic unity presumably springing from the peculiar character of the shepherd dances.

FENOMENUL REELABORĂRII UNUI TEXT FOLCLORIC EPIC

«*Meșterul Manole*» în versiunile unei informatoare din Sîngeorz-băi Năsăud

GOTTFRIED HABENICHT

În Năsăud, textele epice populare se află în continuu regres în favoarea celor de natură lirică¹ și în special în favoarea categoriei, cea mai vie, a strigăturii. Balade în stilul recitativului epic² nu se întâlnesc în această zonă; constatarea are de altfel valabilitate pentru întreaga Transilvanie. Se presupune că în Ardeal a existat totuși înainte vreme recitativul epic, dispărut mai apoi într-un mod asemănător Banatului³.

După cum se știe, elementele unui gen folcloric pe cale de dispariție se refugiază în alte genuri. În Transilvania, textele epice sînt vehiculate pe melodii de cîntec propriu-zis, de doină și de colindă. Din această cauză și datorită funcției deosebite față de cele din cîmpia dunăreană, cîntate de un profesionist la masa mare, baladele ardelenesti au o întindere mult mai redusă. Privită din acest punct de vedere, trecerea baladei în amintitele genuri folclorice apare ca un act de dezagregare a ei⁴. Pe de altă parte însă, fenomenul execuției baladelor pe melodie și cu funcție de colindă, cîntec propriu-zis sau doină, poate fi considerat nu ca o decădere, ci ca însuși modul de existență a baladei în Ardeal⁵. Problema este încă neelucidată și ar merita un studiu special.

¹ Al. I. Amzulescu: Cîntecul nostru bătrînesc. *Revista de folclor*, 5 (1960) nr. 1 — 2: 53 — 54.

² Emilia Comișel: Recitativul epic al baladei. *Muzica*, nr. 6, 1954. Aceeași: La ballade populaire roumaine, în *Studia memoriae Belae Bartók sacra*, Budapest, Akadémiai kiadó, 1957, 27 — 50.

³ Avram Corcea descrie în prefața la «*Balade populare*» (Caransebeș, 1899) fenomenul astăzi dispărut în această regiune al cîntării baladelor pe recitativ epic: «...La diferite ocazii, precum nunți, nedee (rugă) petreceri ș.a., când cei ce își petrec poftesc, ori când li se exhauriază glumele și vorbele, când pe un moment par toți obosiți de petrecere și joc, atunci începe lăutariul câte un cântec vechiu.

Introducerea o face, ținînd de cîteva ori aria pe violină, apoi începe cîntarea. Și ea e frumoasă și pîtrunzătoare. Melodii eroice — triste însoțesc cuvintele — textul cîntării...»

S-a publicat de altfel și melodia unei atari balade bănățene în [Al. Amzulescu și Gh. Ciobanu]: Vechi cîntece de viteji. București, ESPLA, [1956], 45 — 47. Balada a fost înregistrată în 1939 de la un lăutar de 81 de ani.

⁴ «... O constatare pe care am făcut-o e că unele balade, ca *Miorița*, tind să se transforme în colinde și basme... , ceea ce arată puțină vitalitate pe care o are poezia epică în această regiune». O. Denisianu: Graiul din Țara Hațegului. București, 1915, 18.

⁵ Ion Talos: Balada Meșterului Manole și variantele ei transilvănene. *Revista de folclor*, 7 (1962) nr. 1 — 2: 49.

Repertoriul epic al Năsăudului nu este prea vast. Găsim aici balade ca « Miorița », « Meșterul Manole », « Fratele și sora », « Logodnicii nefericiți », « Nevasta fugită », « Nevasta vîndută », « Docîța », « Șarpele », « Vălean », « Pîtea » ș.a. Fiecare dintre acestea îmbracă una sau, după caz, mai multe din formele de existență ale baladei ardelenne (pe melodie de colindă, de cîntec propriu-zis și de doină)⁶. Alături de aceste forme, în Năsăud, se mai cunoaște și balada strigată pe fondul unei melodii « de strigat » sau de joc, în felul strigăturilor cu conținut liric sau satiric⁷.

Majoritatea baladelor mai sus amintite fac parte din repertoriul viu al folclorului din această zonă și au putut fi detectate relativ ușor în decursul cercetărilor de teren. Într-o situație deosebită se găsește balada « Meșterul Manole », care, dispărută fiind din circuitul folcloric viu, stăruie mai ales în amintirea cîtorva bătrîni, care în tinerețe au vehiculat ei înșiși textul sau l-au reținut doar fără să-l fi cîntat vreodată. Perioada de pierdere a textului acestei balade în Năsăud se pare că este mai îndepărtată. Raritatea ei în această zonă a determinat și faptul că pînă de curînd nu a fost atestată în publicații. Totuși, primul text al tipului transilvănean al baladei — cunoscut de noi — este originar din vecinătatea sudică imediată a zonei noastre: varianta culeasă în 1884 de Ieronim Dănilă în Budești-Bistrița⁸.

Din zona propriu-zisă a Năsăudului se cunosc următoarele variante:

- a) una, notată de la Lupu Ban (Sîngeorz-băi) de către Iustin Sohorca (1924 ?)⁹;
- b) a doua, culeasă de la bătrînul Ion Buia (Sîngeorz-băi) de către Pompei Hossu — Longin (1955 ?)¹⁰;
- c) a treia, din însuși centrul administrativ al raionului, culeasă de la Paraschiva Prăhase de către Constantin Paliciuc¹¹;
- d) o variantă culeasă de la Ana Ban (Sîngeorz-băi) de către Ion Taloș (1961)¹²;
- e) a cincea, culeasă de la Palage Țîncea (Nepos), tot de către Ion Taloș, în același an¹³;
- f) o variantă culeasă de la o soră de Anei Ban, Lucreția Trandafir (Iad-Bistrița), de către Radu Niculescu (1962)¹⁴; și, în sfîrșit,

⁶ Cf. C. Zamfir, V. Dosios, E. Moldoveanu-Nestor: 132 cîntece și jocuri din Năsăud. București, Editura Muzicală, 1958, nr. 19—20 și 38—44.

⁷ Fenomenul a fost detectat mai întîi în comuna Rebra (vezi: « Miorița », mg. 1572 h, inf. Victor Scridon, 72 ani, culeg. C. Zamfir și G. Habenicht, 22 V 1959, pe melodie de strigat) iar apoi și în Zagra (vezi: « Logodnicii nefericiți », mg. 1852 s, inf. Vasile Zinvel, 30 ani, culeg. R. Niculescu, G. Habenicht, L. Birgu, 21 V 1961 — pe melodie de joc, « Țigănească »).

La aromîni se semnalează un fenomen intrucitiv asemănător, anume balade cîntate în timpul jocului (Tache Papahagi: Antologie Aromânească. 1922, 365—370, apud E. Comișel: La ballade populaire roumaine).

⁸ Cf. I. Taloș, op. cit., 23.

⁹ I. Taloș, op. cit., 33—34 (numai textul literar).

¹⁰ I. Taloș, op. cit., 30—31 (numai textul literar).

¹¹ Textul literar publicat de Cicerone Teodorescu: Izvoare fermecate. București, E.S.D.P., 1958, 206—208; melodia este culeasă și comunicată de I. Taloș, op. cit., 28. Vezi și mg. 2516 a, b — culeg. G. Habenicht 3 IV. 1963.

¹² I. Taloș, op. cit., 31—33 (text și melodie). Vezi și mg. 2516 f, aceeași informatoare, culeg. G. Habenicht, 4 IV 1963.

¹³ I. Taloș, op. cit., 34—35 (text și melodie). Vezi și mg. 2516 h, aceeași informatoare, culeg. G. Habenicht, 5 IV 1963.

¹⁴ Vezi mg. 2391 c, Iad-Bistrița, culeg. R. Niculescu, 28 IX 1962; mg. 2516 g, aceeași informatoare, culeg. G. Habenicht 4 IV 1963.

g) versiunile informatoarei Ileana Poleac (Sîngeorz-băi) culese de Radu Niculescu (1962) și de autorul prezentului articol (1963)¹⁵.

Variantele celor șapte informatori cit și materialul informativ auxiliar ne permit să tragem unele concluzii asupra baladei despre jertfa zidirii în Năsăud și anume:

1. Funcția tipică a baladei Meșterului Manole în Năsăud este cea de cîntec.
2. Textul circula pe melodii de cîntec propriu-zis¹⁶, unele de largă circulație, și pe melodii « de strigat »¹⁷.

3. Funcția de cîntec este nu numai tipică pentru zona discutată, ci — în limitele cunoștințelor de pînă acum asupra variantelor ardelenene — este și exclusivă¹⁸. Această constatare cîștigă în greutate prin faptul că pentru restul Transilvaniei, balada despre jertfa zidirii se cîntă numai pe melodii de colindă¹⁹. Chiar și pentru zona vecină, Bistrița, colinda este funcție exclusivă²⁰.

4. Variantele năsăudene se integrează, din punctul de vedere al narațiunii, al stilului și al sistemului de versificație (7—8 silabe), în tipul general — ardelenesc al baladei²¹.

Un caz aparte îl formează variantele informatoarei Ileana Poleac de 70 de ani, din Sîngeorz-băi. De la dînsa deținem următoarele versiuni:

nr. 1: mg. 2389 b (relatare în proză), culeg: R. Niculescu, 26 IX 1962;

nr. 2: mg. 2388 r' (cîntat), același culegător, 26 IX 1962;

nr. 3: mg. 2516 c (cîntat), culeg: G. Habenicht, 4 IV 1963;

nr. 4: mg. 2516 d (cîntat), același culegător, 4 IV 1963;

nr. 5: mg. 2516 e (cîntat), același culegător, 4 IV 1963.

În afară de aceste cinci versiuni, complete în concepția informatoarei, s-au mai cules (înregistrate pe bandă sau notate direct) următoarele versiuni fragmentare:

nr. 6: i. 25378 (cîntat, neînregistrat), culeg: R. Niculescu, E. Moldoveanu, 26 IX 1962;

¹⁵ Cotele respective sint indicate în continuarea prezentei lucrări.

¹⁶ Variantele: c, d, e, g.

¹⁷ Varianta f.

¹⁸ Indicația « colindă » din susul melodiei publicate de I. Taloș, op. cit., 28 (din Năsăud) nu corespunde realității, fiind vorba de o melodie de cîntec propriu-zis. Informatoarea confirmă aceasta, atestînd faptul că nici funcțional nu poate fi vorba de o colindă (cf. i 25590, culeg. G. Habenicht, 3 IV 1963). De asemenea este necorespunzătoare indicația « baladă » la varianta Anei Ban (I. Taloș, op. cit. 31—33), melodia fiind o variantă melodică a cunoscutului cîntec de circulație (și probabil și de origine) năsăudeană « Împărate împărate ». În notația respectivă, melodia începe cu rîndul melodic 5, cadența finală fiind după al patrulea rînd melodic, pe fis¹; a se coîmpara cu varianta publicată de C. Zamfir, V. Dosios, E. Moldoveanu-Nestor, op. cit., 127—128, strofele melodice 2 sau 3 (prima fiind incompletă). De altfel noțiunea de « baladă », privită din punct de vedere funcțional, nu este suficient de clar utilizată de autorul studiului citat (a se vedea tabelul-anexă, în care termenul este folosit pentru desemnarea « speciei literare », în opoziție cu variantele cu funcție de colindă sau cîntec [« hore »], variante care de fapt fac parte din aceeași specie literară).

¹⁹ Facem abstracție de variantele ardelenene netipice (ex. nr. 15—16 din lucrarea citată a lui I. Taloș).

²⁰ Vezi mg. 2517 a, b—Blăjenii de jos, inf. Nazarica Mureșan, 72 ani, culeg. G. Habenicht, 4 IV 1963 (textul a fost publicat de I. Taloș, op. cit., 28—29). Vezi și i 25597, aceleași date.

²¹ Vezi în acest sens analiza lui I. Taloș, op. cit., 42—50.

nr. 7: versiune fragmentară cîntată, notație directă anexată la fișa de text mg. 2516 c (vezi mai sus);

nr. 8: altă versiune fragmentară cîntată, notație directă de asemenea anexată la fișa de text mg. 2516 c (vezi mai sus);

nr. 9: mg. 2388 r (cîntat, înregistrare fragmentară), culeg: R. Niculescu, 26 IX 1962;

nr. 10: i 25377 (relatare fragmentară în proză, notație directă) culeg. R. Niculescu, E. Moldoveanu, 26 IX 1962.

Redăm în tabelul anexat textele versiunilor numerelor 1—5, urmînd ca cele fragmentare (6—10) să fie utilizate ca material suplimentar în măsura în care întregește vreo idee expusă.

Pentru comparație ne vom servi de o variantă deja publicată și anume de nr. 13 din lucrarea mai sus citată a lui I. Taloș, varianta aparținînd informatorului Lupu Ban din Sîngeorz-băi ²².

Versiunile Ileanei Poleac ies — după cum am mai amintit — în anumite privințe din cadrul celorlalte variante. Aceasta se datorește faptului că informatoarea, nemaicîntînd balada de multă vreme, nu-și mai amintește textul în forma în care îl cunoscuse odată; cerîndu-i-o culegătorul, ea reproduce în proză acțiunea și încearcă să-și aducă aminte de textul versificat. Nereușind, prezintă mai apoi balada cîntată într-o realizare de text proprie, cu un pronunțat caracter improvizatoric, apropiată de narațiunea în proză.

Fenomenul, care de altfel este foarte interesant — și pare-se nu prea răspîndit — constă deci dintr-o rerealizare a unei piese folclorice exclusiv (sau aproape exclusiv) pe baza amintirii subiectului. Spunem în mod conștient: rerealizarea unei piese *oarecare* folclorice; căci articolul de față nu urmărește nici-decum să fie o intervenție în discuțiile ce se poartă în legătură cu balada jertfei zidirii, ci încearcă doar să prezinte fenomenul reelaborării, folosindu-se de exemplul concret al acestei balade.

În cazul de față, interesul creator al Ileanei Poleac a fost suscitată de întrebarea cercetătorului; recrearea a fost urmarea dorinței și apoi a neputinței informatoarei de a-și aduce aminte de text. Realizarea nu răspunde însă unei necesități vii; drept dovadă mărturisirea informatoarei că recent nu l-a cîntat decît la solicitarea cercetătorului: « . . . Nu mîi-o fos în gură d'e cîn am zîs-o anu trecut la domnu șela. . . » ²³

Oarecare însemnătate în procesul de elaborare a textului l-au avut factori ca: cunoașterea de către informatoare a credinței populare despre necesitatea jertfei

Informatoarea Ileana Poleac

²² Vezi trimiterea 9.

²³ Vezi i 25591, culeg. G. Habenicht, 4 IV 1963, 3.

umane²⁴, trăirea puternică a narațiunii (informatoarea plînge în timpul cîntatului)²⁶, și faptul că pentru informatoare întîmplarea este aproape contemporană. Ea fixează evenimentul cu circa 60 de ani în urmă: « Ajasta cîntare s-o cîntat cîn s-o tîmplat, apoi s-o lăsat; apăi io mi-aduc aminte; cîn am fost băietă. . . »²⁶

Ceea ce socotim că trebuie clarificat este:

- Dacă informatoarea a cunoscut în tinerețe un text versificat, respectiv cîntat, sau a avut cunoștință doar de subiectul baladei, povestită în proză;
- Natura textului cunoscut odinioară de Ileana Poleac;
- Raportul dintre versiunile informatoarei Ileana Poleac și alte variante din partea locului;
- Modalitatea improvizației și caracteristicile textului reelaborat.

Pentru a ușura comparația dintre cele cinci versiuni complete, le-am împărțit în secvențe — în fragmente ce încheagă o idee mai largă — căutînd o potrivire sinoptică a acestora în cadrul tabelului.

Prima secvență (A) are caracter introductiv, de prezentare a situației: 12 « meșteri mari » muncesc la construirea unei clădiri. Deși ei muncesc de un an de zile, lucrarea nu înaintază, zidul surpîndu-se încontinuu.

Această idee se găsește în substanța ei în toate cele cinci versiuni, formînd motivarea acțiunii ce va urma. În afară de versiunea 2, care în această secvență constată doar începerea unei lucrări, celelalte patru definesc numărul zidarilor: 12. Obiectul muncii zidarilor — denumiți « meșteri mari » — nu este precizat; în versiunile 1, 2 se vorbește doar de « o lucrare », iar în celelalte trei de « o clădire ». Versiunea fragmentară în proză 10 este singura care specifică faptul că este vorba de zidirea unei biserici (« . . . Apă o zîs așel mai mare care-o fos d'e clădit biserica. . . ») Inclînăm să credem că în concepția informatoarei clădirea la care se lucra era în toate cazurile « o biserică »; Ileana Poleac a omis doar să facă precizarea, considerînd faptul cunoscut, nefăcînd parte din cîntec, și de altfel fără însemnătate asupra evoluării acțiunii²⁷. Faptul că se zidește în zadar este accentuat prin constatarea că de multă vreme se lucrează fără rezultat. Versiunile 3, 4, 5 determină timpul cu « un an de zile »; nr. 2 este lacunar în această privință, iar nr. 1 nu precizează perioada cît s-a lucrat, lăsînd însă pe ascultător să subînțeleagă faptul că a trecut multă vreme de la începerea activității: « . . . Dacă s-o apucat d'ê-o lucrare, o lucrat și zidîu nu lę-o stat. Tot o lucrat, tăt o lucrat și zidîu tot o căzut și nu lę-o stat. . . » Insistența asupra verbului « a lucra » (repetat de trei ori) sugerează scurgerea unui timp oarecare — nedefinit — de la momentul începerii lucrării, iar gradarea în constatarea « și zidîu nu lę-o stat », apoi « și zidîu tot o căzut și nu lę-o stat », subliniază puternic insuccesul.

²⁴ Idem, p. 2. Asupra problemei mai revenim în cadrul articolului de față.

²⁵ Vezi de pildă fișa text (și documentul sonor) al versiunii 2.

²⁶ Vezi fișa citată la trimiterea 23, p. 2.

²⁷ Vezi fișa text mg. 2389 b. Se știe în general că atunci cînd un informator redă în proză conținutul unor versuri, argumentația faptelor devine mai solidă și explicită, iar cadrul general este lărgit. Contaminările se realizează cu mai mare ușurință, neexistînd corsetul succesiunii versurilor într-o anumită ordine logică și binecunoscută. De pildă, cu referire la balada jertfei zidirii din Ardeal, se constată în relațiile în proză deasă contaminare cu varianta Alecsandri (a se confrunta i 25590 inf. Paraschiva Prăhase, 82 ani [Năsăud] p. 2) și cu legenda biblică a turnului Babilon (i 25595 [Nepos-Năsăud] inf. Mărina Sălván, 78 ani, culeg. G. Habenicht, 5 IV 1963).

Versiunea 1 aduce în schimb o altă precizare în privința duratei lucrului; anume, în secvența C se amintește în treacăt că « d'e douăsprădzășe ori ¹⁰o to clăd'it și tot s-o surupat; lucru nu le-o stat. . . » Faptul este adîncit în versiunea 10 (care de asemenea nu cunoaște precizarea « un an »), unde se constată că de douăsprezece ori s-a clădit biserica *pînă la jumătate*. Celelalte versiuni nu cunosc acest amănunt; ținem însă să remarcăm că atât nr. 1 cît și nr. 10 sînt relatări în proză, cu posibilități de lărgire a cadrului și de adîncire a amănuntelor mult mai mari ²⁸. Insuccesul muncii despre care am pomenit mai sus cu referire la versiunea nr. 1 este potențat în altele (nr. 3, 5) prin sublinierea efortului zidarilor:

Și orcît i o^r lucrat
Vai, lucrarea nu le-o^r stat. . .

Și varianta lui Lupu Ban cunoaște această « secvență ». Ea este însă precedată de cîteva versuri introductive, fără legătură de conținut cu restul baladei și comune multor variante (« loc comun »):

Pe marginea Dunării. . .

Se specifică apoi obiectul muncii zidarilor (care aici sînt în număr de 20): un pod.

De prezentarea situației din secvența A se leagă nemijlocit nedumerirea lucrătorilor (**secvența B**). Aceștia se întreabă asupra cauzei surpării continue a zidului (versiunile 1, 2). Oprindu-se din lucru și sfătuiindu-se, zidarii caută împreună ieșirea din impas. În versiunea 1 se cere divinității sugerarea unei rezolvări.

Toată acțiunea ce urmează este determinată de acest sfat al zidarilor; scopul sfatului este găsirea mijlocului pentru ducerea la bun sfîrșit a lucrării. Credem că sub acest unghi trebuie privită semnificația acestei secvențe.

Figura centrală a baladei — « paleru » ²⁹ (el nu are un nume în versiunile Ileanei Poleac) — se detașează pentru prima oară de ceilalți zidari în cadrul acestei secvențe: el este cel ce pune întrebarea: « Dmîne, oare cum să fășem ? Ce, dmîne, sfat ne dai, ca să puțem să ne steje lucrarea asta ? . . » (versiunea 1; idem nr. 7).

Secvența B nu se găsește decît în versiunile 1 și 2 (6, 7). În varianta lui Lupu Ban, ea stă în mod mult mai categoric sub semnul meșterului mare, ceilalți zidari — colectivul — trecînd pe planul doi (Meșterul cel mare are numele de Petrea — în alte variante Siminic ³⁰ — iar soția lui este denumită Maria). Mijlocul de remediere este căutat aici prin vis.

Secvența C cuprinde hotărîrea și jurămîntul celor 12 meșteri de a zidi pe nevasta care va sosi prima. Pe cînd în versiunile nr. 1, 2 (6, 7), această secvență pare o concluzie logică a celei precedente (nedumerirea și căutarea unei soluții), în celelalte versiuni trecerea la secvența C se face nemijlocit de la A, B apărînd doar ca o verigă cu funcție de legătură și fără importanță prea mare. Căci soluția « jertfa zidirii » poate fi foarte bine legată nu numai de nedumerirea meșterilor

²⁸ Vezi trimiterea precedentă.

²⁹ « Paler — un fel de înzineriu pentru curți, cum ar fi: ieșu să iașu lucrarea și bag oamenii la lucru. . . » (fișa text mg. 2389 b); este vorba deci de un fel de antreprenor.

³⁰ Vezi varianta citată la trimiterea 10.

(secvența B), ci și de constatarea situației: surparea continuă a zidului (secvența A). În această a doua situație, hotărîrea și jurămîntul (secvența C) apar mai directe și mai aspre. Meșterii știu că singurul mijloc de isprăvire a lucrării este zidirea unui cap de om și în această privință nu mai există nici o nedumerire. Singurul lucru care le rămîne de clarificat nu este « ce să facă » (nr. 1), ci

*Și îi, vai, s-o žud'ecat
Cum în zîd' pe šîne puhe... (nr. 4).*

Superstiția însăși nu este explicată mai îndeaproape, ea considerîndu-se cunoscută. Singurul element explicativ este adus în versurile :

*In zîd' noi, vai, s-o zîd'im
Ca lucrarea să ne stejie... (nr. 2).*

Fără a intra în problema răspîndirii generale a credinței populare despre necesitatea unei jertfe umane la temelia unei clădiri, menționăm doar că aceasta a fost larg cunoscută și în Năsăud. A existat convingerea că la temelia oricărei lucrări mai mari trebuie să se zidească cap de om, iar la construcții mai mici (case) trebuie să se jertfească cel puțin animale (cap de găină, pui viu, pisică; în afară de aceasta se puneau bani în cele patru colțuri, plîne și sare). Aceste jertfe erau destinate « omului pămîntului »; în cazul în care nu se lua în considerație superstiția, « omul pămîntului » își lua singur ceea ce i se cuvine : urma să moară cineva în casă. Aceste informații le deținem de la Ileana Poleac³¹; o altă informatoare din Singeorz-băi — Ana Ban — specifică : « ... mai cu samă la biseriș să fășe așa [adică se aducea o jertfă umană]. . . am auzit d'e la bătrîni !. . . »³²

Desigur că superstiția s-a perimat ; cel mult îi mai dau crezare cîțiva bătrîni — în special dintre cei ce în trecut n-au avut posibilitatea de a merge la școală. A dispărut de altfel și baza de perpetuare a superstiției. În loc de orice comentariu redăm spusele Lucreției Trandafir din comuna Iad, care exemplifică nu numai poziția ei în fața superstiției, ci și contrapunerea acestei atitudini cu cea a tatălui ei, deci cu cea a generației bătrîne : « ...Apoi și noi am zîd'it casa asta și tata o zis că n-am pus găină acolo. I-am spus : lasă-mă, tată, cu de-astea ! și îel numa : biîne, biîne ! Și dus o fost, o murit peste doi ai. D-astea-s vorbe d'in bătrîni. Că šine-î să mōră, mōre ! . . . »³³

În lumina acestei mici digresiuni, care arată terenul pe care s-a perpetuat balada discutată, neexplicarea necesității jertfei (a superstiției deci) nu mai apare ca o omisiune, ci ca o dovadă a vechimii variantelor discutate³⁴.

De hotărîre este legat și legămîntul (jurămîntul) meșterilor prin care consimt cu toții la zidirea soției mai întîi venite. Jurămîntul nu are aci echivalentul păstrării tainei ca în alte variante ce conțin acest motiv ; el este doar o întărire a hotărîrii. De aceea credem că în cazul particular de față nu se poate vorbi de un element ce a survenit ulterior în evoluția generală a baladei³⁵. Jurămîntul lipsește doar din nr. 4 și 5 ; credem că este o omisiune de moment a informatoarei.

³¹ Vezi trimiterea 23, p. 1—2.

³² Vezi i 25593, culeg. G. Habenicht, 4 IV 1963, p. 2.

³³ Vezi i 25594, culeg. G. Habenicht, 4 IV 1963, p. 2.

³⁴ I. Taloș, op. cit., 43.

³⁵ I. Taloș (op. cit., 44) consideră pe bună dreptate, credem, elementul « jurămînt » (în sensul păstrării tainei hotărîrii) ca fiind « un motiv relativ tirziu ».

Hotărîrea apare în toate cazurile ca fiind colectivă. Se exceptează versiunea nr. 5, unde la întrebarea: pe cine să zidim? răspunde palerul cel mare, căruia îi aparține deci soluția:

*Care mușiere — a veñi
În zîd' îe s-a zîd'i. . .*

Văzută în ansamblu, secvența C — comună tuturor celor cinci versiuni discutate — apare ca primul punct nodal în desfășurarea acțiunii.

În varianta lui Lupu Ban, soluția aparține lui Petrea. Deși elementul « jurămint » lipsește, « trădarea » este prezentă: ortacii lui sînt cei ce o determină (prin minciună) pe Maria să plece la locul de muncă.

Secvența D care urmează este caracterizată în toate cele cinci versiuni prin utilizarea optativului: temerea palerului cel mare, că *ar putea* veni soția lui mai întîi. Palerul iese în această parte a baladei în prim plan: întreaga secvență stă — în toate versiunile — sub semnul vorbirii lui directe. Temerea lui și totodată și neputința lui de a influența mersul evenimentelor (căci de o trădare a jurămintului nu poate fi vorba) îl împing la implorarea divinității de a-l feri de nenorocire. Într-un mod sugestiv este subliniată frica lui prin insistența asupra unor cuvinte și prin repetarea amplificată a propozițiunii:

« Dămne, dămne, dă dămne șeva în cale;
dămne, dă-î dămne șeva, ca să nu vie fomeja me! » (nr. 1).

Piedicile pe care le preconizează palerul sînt:

- a) spin în cale: nr. 2;
- b) lup în cale: nr. 3, 4, 5;
- c) să-și rupă un picior: nr. 3, 4, 5;
- d) nedefinit (« ceva în cale »): nr. 1.

Deci în trei versiuni (nr. 3, 4, 5) găsim ca piedici lupul și ruperea piciorului, într-una spinul (nr. 2) și în alta generic « ceva în cale » (nr. 1). De notat că în toate cazurile argumentația « ca să nu vie așa tare » este prezentă într-o formă sau alta.

Conținutul uman al secvenței este accentuat prin amintirea în două versiuni (nr. 4, 5) a celor doi copii care ar rămîne fără mamă. Ileana Poleac este singura informatoare care — după cîte știm — vorbește de doi copii. Acest număr nu este justificat de necesități poetice și ni se pare pur și simplu un capriciu de moment. De altfel la versiunile 1—2 (culese în 1962) nu este atacată această problemă; totuși, informatoarea știa de existența acestei imagini în baladă. Iată ce relatează ea: « Paleru jera înșurat de vo tri aș și avê un [sic!] copil. . . » (nr. 10).

În varianta lui Lupu Ban, drumul soției este zugrăvit activ (imperfectul indicativului); piedica preconizată este spinul, dar în alte variante apar și lupul, brujul etc.³⁶, prezentate gradat în cadrul aceluiași text. Rugămintea lui Petrea este împlinită, însă soția învinge toate obstacolele și ajunge la el.

Dacă în secvența D tragedia se conturează vag în jurul palerului, **secvența E** împlinește temerea acestuia. Nu mai rămîne nici urmă de îndoială că palerul este personajul principal al baladei. Faptele relatate sînt: sosirea soției și zidirea acesteia.

³⁶ Vezi varianta citată la trimiterea 12.

Spre deosebire de restul variantelor transilvănene cunoscute, rugămintea palerului de a pune piedeci nu este împlinită. Mai mult decât atât, în versiunea 1 sosirea soției palerului — care în baladă nu are un nume — apare ca voită de însăși divinitatea implorată.

De altfel relatarea este foarte sumară și lapidară. Doar în nr. 1 și 2 aflăm de motivul venirii soției: aducerea mâncării. Palerul refuză mâncarea, pretextând că ar fi amară. (În varianta lui Lupu Ban lipsește atributul amar). Palerul este cuprins de deznădejde (« plînge ») și nu ia parte la zidirea soției sale (nr. 1, 2); în versiunile 3 și 4 nu se specifică dacă el ia parte la zidire, iar dintr-o singură versiune reiese că el însuși își zidește nevasta (nr. 5). În varianta lui Lupu Ban, zidirea este efectuată de meșterul mare, Petrea.

Considerăm că zidirea soției fără ca palerul să ia parte este un element de narațiune în sensul unei adaptări la concepția personală a informatoarei. Prin împlinirea jurământului de către ceilalți zidari, figura palerului apare mai puțin hotărâtă, doborâtă de nenorocirea ce l-a curpins; versiunile nr. 1, 2 apar din acest motiv mai puțin aspre, mai « actualizate ».

Figura soției nu este bine conturată; ea nu are personalitate. În realizarea informatoarei ea este pasivă în timpul zidirii: « . . . o băgat-o în zîd' și tot o zîd'it-o, tăt o zîd'it-o, pînă șe-o ieșit [zidul] deasupra capului. . . » (nr. 1). În varianta lui Lupu Ban, figura Mariei este mai puțin ștearsă. Zidirea treptată este viu zugrăvită.

În versiunile 1 și 4 balada se termină cu constatarea zidirii soției. În nr. 2 și 5 se mai adaugă un reproș al palerului în legătură cu graba cu care i-a venit soția. În nr. 2, acest reproș are caracter de tînguire, în nr. 5 este nepersonal, rece. O tînguire — în acest caz a povestitorului — apare și în versiunea nr. 3, de astădată reluînd motivul celor doi copii rămași orfani, pe care l-am semnalat în cadrul secvenței D la nr. 4 și 5.

Varianta lui Lupu Ban se încheie prin vorbirea directă a soției în timpul zidirii. Viziunea copilului rămas orfan, crescut în mijlocul naturii, este plină de poezie.

Din punctul de vedere al mijloacelor tehnice de realizare a celor cinci versiuni avem de observat următoarele:

a) Prima versiune este în proză. Ea nu cuprinde elemente de conținut în plus față de celelalte versiuni, dar le încheagă cel mai logic și le expune cel mai explicit. Revenirile asupra unor fapte relatate nu sînt întotdeauna motivate din punct de vedere artistic (vezi de pildă secvența E).

b) Versiunile 2, 3, 4 și 5 sînt în versuri. Ele sînt toate lapidare în expunere și în parte și lacunare ³⁷.

c) Lungimea variantelor variază între 21 (nr. 3) și 32 de versuri (nr. 2). Aceasta reprezintă doar circa a cincea (respectiv a treia) parte din numărul obișnuit de versuri al tipului transilvănean.

d) Între versuri sînt intercalate fragmente lălate, subliniind momentele în care informatoarea caută să-și aducă aminte versul următor.

e) Tipul de vers este cel octosilabic, deci același care caracterizează variantele transilvănene în general.

³⁷ Vezi de pildă versiunea 2, secvența b.

f) Alături de versul de 8 silabe găsim pe cel de 7 silabe și de 7 silabe + 1 silabă de completare. Ca un caz particular exemplificăm un vers de 6 silabe + 2 silabe de completare:

In zid' iḑ s-a zid'i, măi, măi. . .
(nr. 5, v. 12 — la repetare).

În unele cazuri avem și versuri de 9 silabe:

Și în zid' noi pă șine — om puḑe. . .
(nr. 5, v. 9).

Din cerințele melodiei, silabele de completare se pot succede mai multe la un loc, trecînd de funcția împlinirii numărului de 8 silabe. Astfel putem avea scheme ca:

7 + 2: *Și în zid', vai, mîi-o zid'it, măi, măi*, (nr. 4, v. 23)

8 + 2: *Dară paleriu șel mare, măi, măi* (nr. 3, v. 12)

7 + 1 + 2: *Dară ḑi șe s-o grăire, măi, măi* (nr. 3, v. 6)

g) Silabele de completare utilizate sînt următoarele: măi (mă) re, le ,u, vai. (Remarcăm că *re* este silabă de completare și în nici un caz formă de limbă, resp. infinitiv lung).

h) Exclamația «vai», care revine deseori în cursul versiunilor 2, 3, 4, 5, nu are întotdeauna aceeași funcție. Uneori ea apare ca o silabă de completare în sensul celor arătate la punctul g, alteori însă face parte integrantă din vers, fiind ori la începutul, ori la mijlocul acestuia:

(Vai, lucrarea nu lḑ-o' stat, măi, măi (nr. 3, v. 5)

[schema: 7 (1 + 6) + 2]

(Noi în zid', vai, ḑ-om zid'ire (nr. 4, v. 11)

[schema: 7 (3 + 1 + 3) + 1]

Fără discuție că această exclamație are un caracter expresiv strîns legat de tematica sumbră a baladei. Drept dovadă că este folosită fără vreo motivare determinată de legile de versificație populară. Iată un asemenea vers, ce însumează 12 silabe și care este construit după schema 6 + 1 + 3 + 2:

Să-i rumpă dumnédzău, vai, um pt'ișoru, măi, (nr. 5, v 17).

Existența formațiunilor supranumerare față de versul popular obișnuit se datorează și țin de procesul de improvizație; ele își găsesc oarecum un corespondent în bocetele din Țara Romîneasă.

i) Informatoarea nu arată vreo preocupare specială pentru rimă. Rimele sînt întotdeauna directe și cuprind doar cîte două versuri, excepțional cîte trei. Luînd ca exemplu versiunea nr. 2, constatăm că în cadrul celor 32 de versuri găsim doar două rime a cîte două versuri (v. 18—19 și 23—24), două rime a cîte trei versuri (v. 20—21—22 și 30—31—32) și o asonanță de două versuri (v. 15—16).

j) Anacruzele nu sînt numeroase; majoritatea lor sînt conjuncții care leagă versul, în fața căruia stau, de cel anterior; ele fac deci parte din context și pot fi

detectate ca anacruze — în condițiile unui text improvizat cu versuri inegale ca lungime și fără obligativitatea concordanței accentului metric cu cel tonic pe ultima silabă impară³⁸ — doar pe baza muzicii, respectiv al locului ce-l ocupă în raport cu rîndul melodic. Iată cîteva exemple:

n Dară iî s-o m vorovitu
Și Laolaltă-o, vai, žuratu (nr. 2, v. 6—7)

sau:

Dară iel să, vai, plînțele
Că Zidari-n zîd' o băgare (nr. 2, v. 27—28)³⁹.

Acest fapt imprimă versurilor un caracter de narațiune neversificată, subliniind stilul improvizatoric al pieselor în cauză.

k) Acțiunea este narată la trecut (perfectul compus), în majoritatea cazurilor la persoana a treia, după caz plural sau singular:

« *Dară ęi s-o hotărîtu*
Și iî, vai, s-o žud'ecat. . . » (nr. 5).

Alt exemplu (pers. 3-a singular):

« *Dar paleru șel mai mare*
Iel d'in gur-o cuvîntatu. . . » (nr. 2).

Vorbirea directă este însă la persoana întîia (plural și singular), folosindu-se, după caz, moduri și timpuri diverse (indicativ prezent, subjonctiv, viitor I etc.)

Un caz aparte îl formează versiunea fragmentară nr. 9, în care însăși narațiunea este efectuată la persoana I-a plural:

Dară noi, vai, meșterî mari, măi
Noi ne-am hotărît așale. . .

l) Comparînd din punct de vedere tehnic versiunile între ele, constatăm că, caracterul improvizatoric nu poate fi dedus doar din lungimea diferită a versiunilor aceleiași informatoare, din structura diversă, neunitară a versurilor și din sărăcia de rime, ci se exteriorizează cel mai limpede din modul diferit de așezare a versurilor în cadrul a mai multor versiuni diferite. Pentru a reda cît mai plastic acest

³⁸ Fenomenul nu este prea frecvent nici în cele cinci versiuni analizate, totuși nu poate fi trecut cu vederea. De pildă la nr. 4, versul 19 este octosilabic cu accentul metric ultim pe silaba 7, dar accentul tonic al ultimului cuvînt cade pe silaba 8:

« *Că la miîne dac-a veņi. . .* »

³⁹ În legătură cu interjecția «vai» vezi cele expuse mai sus. De notat că în ambele exemple, ea stă la mijlocul versurilor respective, fiind silaba de început a emistihului secund. Dacă în nici un caz nu se poate pune semnul de egalitate între această interjecție și «m»-ul anacruzie din mijlocul primului vers al exemplului întîi (care nu face parte organică din vers, stînd *între* emistihuri), o anumită asemănare trebuie totuși remarcată. Atragem atenția că fenomenul intercalării între cele două emistihuri a unei anacruze «fiziologice» este frecvent mai ales în piesele rubato de largă respirație din Năsăud.

fenomen, am atribuit fiecărui vers aparte un simbol numeric; redăm mai jos succesiunea din numerele 2, 3, 4, 5:

Secvența A		Secvența B	Secvența C
2)	1	7 5va	8 9 10 11 12 13 9
3)	2 1v : 3 4 5 :		10v 11v 9v 12 13v 13va
4)	1va 6 2 3 5v		2 8v 10va 14 12va 13vb
5)	1va 2 3 5v 4v		8 10va 9va 14v 15 12 13vc

Secvența D.	
2)	15a 15b 16 17 18 19 20 21 22
3)	15av 23 24 21v
4)	23v 20v 21va 23 20v 21va 24v 25 13v 26
5)	15a 23 20v 21va 24va 21vb 26v

Secvența E	
2)	27 28 29 30 31 32 33 34 35 36 37 38 36v
3)	27v 29v 29va 36va 26va 36vb
4)	29vb 36va
5)	27va 29vc 36va 15a 39 29vd 36vb

Credem de prisos și neconcludentă pentru problema cercetată evaluarea statistică a frecvenței fiecărui vers în parte. În schimb sesizăm cititorului faptul că în general informatoarea operează în cadrul fiecărei secvențe cu aceleași versuri (variate), pe care le dispune în celelalte versiuni într-o succesiune diferită (sau parțial diferită), după inspirația ei momentană și în raport de cum i-au rămas în memorie.

Am însemnat varierea printr-un «v» adăugat simbolului cifric respectiv ⁴⁰; în acest fel se poate urmări în tabelul de mai sus fiecare vers cu conținut identic (sau aproape identic) în realizări diferite.

m). Cele cinci versiuni ale Ileanei Poleac au versuri comune și cu varianta lui Lupu Ban. Acestea sînt: 5v (vers 9), 15av (vers 10), 15bv (vers 12), 12v (vers 28), 29 v (vers 29), 13 v (vers 30), 28 v (vers 53), 18 v (vers 59), 36 v (vers 89); versului 50 îi corespunde un fragment din versiunea 1 în proză (secvența E).

În afara identității desfășurării generale a acțiunii și a succesiunii episoadelor, acest fapt constituie un argument puternic în sprijinul afirmației că Ileana Poleac a cunoscut nu numai narațiunea baladei (în proză) despre jertfa zidirii, ci însăși balada de tip ardelean.

Înainte însă de a trece la tragerea unor concluzii în acest sens, găsim necesară expunerea a cîtorva elemente de analiză muzicală.

Informatoarea cîntă cele cinci versiuni pe două melodii diferite:

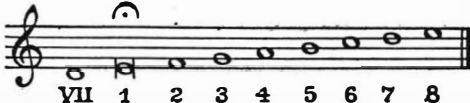
Melodia publicată la sfîrșitul lucrării de față și notată cu I, a fost cea pe care au fost realizate versiunile culese în 1962 (respectiv 2, 6,9).

În 1963 informatoarea a cîntat toate versiunile (respectiv 3, 4, 5, 7, 8) pe melodia publicată sub nr. II.

Ambele melodii sînt de cîntec propriu-zis, răspunzînd funcției pe care o are balada în zonă. În această privință, versiunile Ileanei Poleac se integrează perfect în ansamblul celorlalte variante din partea locului.

Melodia nr. I este de circulație ardeleană. Din Năsăud este cunoscută printr-o variantă publicată în « 132 cîntece și jocuri din Năsăud » ⁴¹.

Ea utilizează scara frigidului medieval:

cu un ambitus de la VII-8 (nonă mare). Luîndu-se în considerație finala reală, se constată registrul vocal mediu în care este executată piesa (e¹ — fis²). Mersul melodic

⁴⁰ Pentru a deosebi între ele versurile ce poartă același simbol, li s-au adăugat cîte o literă de pildă:

versul 20, versiunea 2: «Dară îe tare s-o grăbđitu» (simbol: 27)

versul 16, versiunea 3: «Dară îe s-o mai pădzire» (simbol: 27 v)

versul 20, versiunea 5: «Da ja mai tare vefiș» (simbol: 27 va)

versul cu simbolul 15: «Dar paleru-așa o zis» (versul 10, versiunea 5)

contrage ideea a altor două versuri (versurile 11,12, versiunea 2), care din acest motiv poartă cu el același simbol, însă cu specificația «a» și «b»: «Dar paleru șel mai mare (simbol 15 a)

Jel d'in gur-o cuvintatu,» (simbol 15 b)

Sistemul a fost utilizat și pentru redarea schemei formei muzicale la analizarea melodiei nr. II.

⁴¹ C. Zamfir, V. Dosios, E. Moldoveanu-Nestor: lucr. cit., 126, nr. 69: «Maică nū mă legăna» (com. Leșu, inf. Maria Precup).

este sinuos: se succed salturi caracteristice (cvință perfectă ascendentă, sextă mică ascendentă) cu intervale de secundă (mică și mare) descendente. Tendința generală a melodiei este coboritoare. În primul rînd melodic se insistă asupra unei formule ce

reprezintă un avînt de la 1 la 4 (prin atingerea lui 5):

Avîntul este gradat apoi în rîndul melodic următor prin trecerea nemijlocită la 7. Rîndul melodic secund are o tendință total descendentă (7—1), care prin aceasta contrastează și totodată întregește armonios primul rînd. Al treilea rînd melodic are caracter concludiv și înmănușează o sinteză a ambelor rînduri premergătoare. În acest fel, varianta apare bine încheiată și artisticeste realizată.

Ornamentica este redusă (apogiaturi), iar variațiile de la o strofă melodică la alta nu afectează schema generală a piesei.

Scheletul ritmic al piesei este următorul:

Motivele ritmice se grupează deci astfel: a | a || b | bv || av | bv ||

Această schemă corespunde în general și formei muzicale a piesei. O notăm în felul următor: $1A_4 || 7B_{VII} || 1C_1 ||$

Motivele (corespunzătoare unui emistih) se evidențiază însă clar. Iată o repre-

zentare analitică amănunțită a formei piesei:

$1A_4$	$1a_4$	$1a_4$
$7B_{VII}$	$7b_4$	$3b_{scv/5/VII}$
$1C_1$	$1av_4$	$3b_{scv/c_1/5}$

Stroficitatea melodiei nu este încălcată ⁴².

Execuția este largă, tînguitoare. Melodia a fost bine aleasă pentru a purta textul baladei despre jertfa zidirii.

În cazurile unor versuri supranumerare, informatoarea a grupat silabele în cadrul rîndului melodic astfel, încît accentul metric să coincidă cu accentul tonic al ultimului cuvînt. De pildă în prima strofă melodică, rîndul melodic secund poartă

un vers de nouă silabe: $\text{Da} \quad \text{s-o-n} \quad \text{-} \quad \text{\textit{\text{Ÿ}}e-put} \quad \text{da} \quad \text{-} \quad \text{r\text{ă}} \quad \text{lu} \quad \text{-} \quad \text{cra} \quad \text{-} \quad \text{re}$

⁴² Lipsa rîndului melodic 3, din strofa melodică XV, este o simplă omisiune.

În mod excepțional — și pentru a răspunde acestui imperativ al coincidenței accentelor tonic și metric al ultimului cuvînt — informatoarea utilizează în atari cazuri picioare metrice ternare.

Atît din motivul aducerii aminte a versului următor cît și pentru sublinierea unor idei, informatoarea repetă unele versuri sau intercalează între ele un rînd lălăit.

Organizarea versurilor în strofe melodice nu urmărește o ordine precisă. Găsim următoarele variante în acest sens:

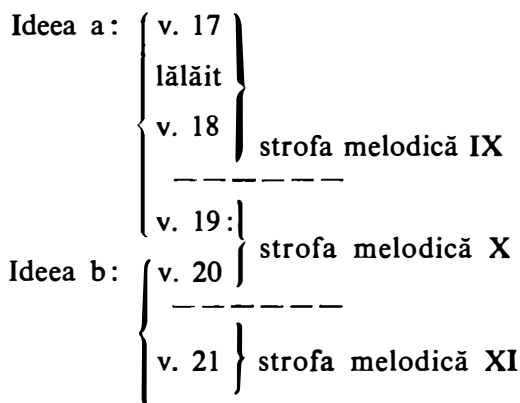
v. a-a-b (cinci strofe melodice)

v. a-b-b (șase strofe melodice)

v. a-b-c (patru strofe melodice)

v. a-a (excepție; o strofă melodică).

Aceste modalități diferite de organizare a versurilor în strofe melodice nu evidențiază nicidecum în decursul execuției fragmente de text închegate ca sens. Pentru a exemplifica afirmația noastră: versurile 17, 18, 19 formează o idee, versurile 20—21 la fel; aceste versuri sînt grupate în strofe melodice diferite în felul următor:

Modul de repartizare a versurilor pe strofe melodice se datorește bunului plac al informatoarei. Melodia este tratată pe un plan cu totul secundar, primatul textului fiind evident.

Melodia nr. II este o variantă a cunoscutei piese « Împărate, împărate », de asemenea publicată în antologia « 132 cîntece și jocuri din Năsăud »⁴³. Melodia i-a fost sugerată de culegător : informatoarea a căutat în zadar să-și aducă aminte de « horea » pe care s-a cîntat această baladă. « Are melodia Țeî [anume] ! », declară ea⁴⁴. Amintindu-i melodia « Împărate, împărate » — cu care s-a mai înregistrat în localitate balada⁴⁵ — o recunoaște și o acceptă imediat⁴⁶.

Se poate într-adevăr să fi existat vreo aderență mai mare între textul baladei despre jertfa zidirii și melodia aceasta. Argumentele ce vorbesc în sprijinul acestei supoziții sînt:

a) existența în zonă a textului pe această melodie la o altă informatoare;

⁴³ C. Zamfir, V. Dosios, E. Moldoveanu-Nestor: lucr. cit., 127 nr. 71 (com. Leșu, inf. Reghina Tăpălagă). De asemenea și « Meșterul Manole », inf. Ana Ban din Singeorz (vezi trimiterea 12) este o variantă melodică a acestei piese.

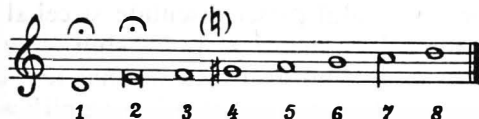
⁴⁴ Vezi fișa citată la trimiterea 23, p. 1.

⁴⁵ Vezi varianta citată la trimiterea nr. 12; vezi observația de la trimiterea nr. 18.

⁴⁶ Vezi fișa citată la trimiterea 23, p. 1.

- b) recunoașterea de către informatoare că aceasta e melodia « anume » a baladei;
 c) vechimea evident mai mare a melodiei față de celelalte pe care circulă textul ⁴⁷;
 d) argumente de structură muzicală.

Melodia utilizează următoarea scară:

Funcțiunile modale nu sînt evidențiate în mod neîndoelnic; totuși, credem că interpretarea cea mai apropiată de realitate este recunoașterea unui mod doric medieval, construit pe d¹, cu treapta a patra alterată suitor (și uneori readusă la g¹); cadențarea finală se realizează astfel pe treapta a doua.

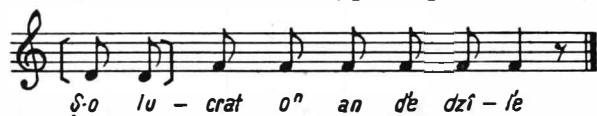
Melodia utilizează un ambitus de o octavă. Treptele 7—8 fiind însă atinse doar de două ori în decursul celor 8 strofe melodice, se poate afirma că ambitusul de facto este hexacordul d¹—h¹. Raportat la înălțimea reală a execuției: fis¹—dis², registrul este mediu.

Atît acest ambitus cît și scara doricului medieval cu treapta a patra fluctuantă corespund tipului de doină din partea locului și apropie melodia discutată (care este de cîntec propriu-zis) de acest gen.

Profilul melodiei este mixt — ascendent și descendent — nota predominantă fiind descendența. De asemenea predomină mersul melodic treptat, salturile intervinnd mai sporadic.

Legat și de posibilitățile informatoarei, piesa este doar sărac ornamentată. Stilul parlando imprimă ritmului un caracter liber. Legat și de acesta, se reliefează foarte clar tendința unui recitativ care apropie și mai mult piesa de tipul de doină și poate și de tipul recitativului epic amintit la începutul articolului.

Găsim astfel atît recitativul recto-tono (pe treptele 3, 4, 5):

recitativul melodic prin alternarea a două trepte alăturate (6—5, 4—3):

cît și recitativul melodic amplu:

Atragem atenția asupra puterii

expresive, strîns legată de text, a ultimei formule melodice exemplificate.

Existența acestor elemente de recitativ este unul din argumentele care vorbesc de o legătură mai strînsă înainte vreme a acestei melodii cu textul baladei despre jertfa

⁴⁷ Unele melodii sînt evident mult mai recente. A se compara melodiile din lucrarea citată a lui I. Taloș (Nepos, Nășăud-oraș).

zidirii (sau cu texte epice în general). În plus, chiar dacă stilul de recitativ a fost aplicat ulterior acestei melodii, legătura lui cu un text de baladă poate sprijini întrucâtva presupunerea existenței în trecut a recitativului epic în Transilvania.

Am dori să atragem atenția asupra aderențelor incontestabile în ceea ce privește stilul piesei discutate și cel al melodiilor baladelor din câmpia Dunării. Mai mult chiar, uneori se pot stabili — cu anumite rezerve desigur — și unele paralele melodice, cum ar fi cea de mai jos din balada «Iovan Iorgovan», raportată la ultimul fragment muzical exemplificat:

Prezentarea sinoptică a melodiei dezvăluie la prima vedere caracterul cvasi liber al ei. Partea supusă modificărilor este cea mediană; începutul și sfârșitul rămân — desigur cu excepția unor variații melodice mărunte, ce nu afectează forma — stabile. Iată schema formei piesei⁴⁹:

I.								${}_3\text{Eva}_2$
II.	${}_6\text{Avc}_5$	${}_6\text{Bva}_1$	${}_4\text{Bv}_1$	${}_1\text{C}_3$				${}_4\text{Ev}_2$
III.	${}_6\text{A}_4$	${}_2\text{B}_1$	${}_4\text{Bv}_1$	${}_1\text{C}_3$	${}_4\text{D}_3$			${}_3\text{E}_2$
IV.	${}_6\text{Ava}_{5-3}$	${}_3\text{Bvb}_1$		${}_1\text{C}_3$				${}_4\text{Evb}_2$
V.	${}_6\text{Avb}_{5-3}$		${}_4\text{Bvc}_1$			${}_3\text{F}_5$		${}_6\text{Evc}_2$
VI.	${}_6\text{Avb}_{5-3}$	${}_3\text{Bvc}_2$	${}_4\text{Bv}_1$	${}_1\text{C}_3$			${}_5\text{G}_2$	${}_4\text{Evd}_2$
VII.	${}_6\text{Avc}_{5-3}$	${}_3\text{B}_1$		${}_1\text{C}_3$	${}_5\text{Dv}_{3-2}$			${}_3\text{E}_2$
VIII.	${}_8\text{Avc}_{4-2}$	${}_3\text{B}_1$		${}_1\text{Cv}_{3-5}$				${}_6\text{Evc}_2$

Principiile în legătură cu organizarea versurilor în strofe melodice, expuse la analiza melodiei precedente, rămân valabile, așa încât nu mai insistăm. Amintim doar schemele de organizare întâlnite:

⁴⁸ mg. 25 a, Dăsa-Calafat-Oltenia, inf. Mihai Constantin. Publicată în «Vechi cîntece de viteji», lucr. cit., 34–44. (Vezi rîndul melodic A, p. 34).

⁴⁹ Vezi remarca asupra sistemului de la trimiterea 40.

MELODIA 1

baladă-cîntec: [Mășterul Manole]

mg. 2388 r.
culeg.: Rada Niculescu
26 sept. 1962
tr.: G. Habricht

Sîngeorzi-băi, r.p. Năsăud, reg. Cluj
inf.: Ileana Poleac, 69 a

Rubato ♩ = ca. 52

x) 1) 2) 3) 4) 5) 6)

Ōm - rie, ōm - rie, se să hî - e

7) 8) 9) 10)

Că lu - cra - rea nu ne stă - ră

11) 12) 13) 14) 15) 16)

Că lu - cra - rea nu ne stă - ră

Variații

I 3) 8) 12) 14)

lăi Da s-o-n-se-pu- da - ră lu - cra - ră lăi lăi la lăi lăi la re măi

III 2) 6) 9) 10) 16)

Da - ră i s-o ho - ră -

IV 1) 5) 6) 7)

m vi - tu Că la

V 6) 9) 12) 15)

ca III. ca III; lu - sfă - ră

VI 1) 3) 6) 8) 12) 15)

ca IV; ca I; ca III; ca V; Da - pa - le - ta - tu

VII 3) 4) 6) 16)

ca I; a vi -

VIII 2) 3) 6) 9) 12) 13) 15)

ca I; ca III; ca I; ca V; Ōm - spîm în ca - nu vi - e

IX 2) 3) 6) 9) 16)

ca I; ca III; ca III; ca III; Ō - i, Ōm -

X 2) 3) 4) 6) 9) 11) 15)

ca IX; ca I; ca III; ca VIII; ca X; vai, zî - Că să Da - ră ie ta - re dî - tu

XI 1) 3) 6) 8) 9) 10) 12) 15) 16)

ca IV; ca I; ca III; ca VII; ca III; ca X; ca III; - co -

XII 1) 4) 6) 8) 9) 10) 11) 12) 13)

ca X; ca III; ca VI; ca III; ca XI; Dar Bu - nă zî - a La mîn -

XIII 3) 4) 6) 8) 10) 16)

ca I; ca IX; ca III; ca VI; ca III; ca XII;

XIV 2) 3) 4) 7) 9) 11)

ca IX; ca I; ca IX; Că o bă - zî - da -

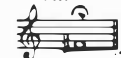
XV 2) 3) 4) 9) 10) 11)

ca IX; ca I; ca IX; ca XIV; ; Lips este complet rîndul melodic ultim (3)

XVI 2) 3) 4) 6) 8) 9) 12) 13) 14)

ca IX; ca I; ca IX; ca III; ca VI; ca V; i-o plé - pe dîn - sa u-o bă -

F. R.:

x) Drept strofă melodică - etalon am ales a doua, prima fiind mai deosebită față de toate celelalte.

MELODIA II *baladă-cîntec: [Măsterul Manole]*

mg. 2516c

culeg.: G. Habenicht

4 apr. 1968

tr.: G. Habenicht

Sîngeorz-băi, rd. Năsăud, reg. Cluj

int.: Ileana Poleac, 70 a

I

II

III

IV

V

VI

VII

VIII

FR: (xx)

(x) Toate variațiile se raportează la strofa melodică III

(xx) Finala reală a strofei melodice I este a' (Informația a distonată)

- v. a-a-b-c (două strofe melodice)
- v. a-a-b-b-c (o strofă melodică)
- v. a-b-c-d (două strofe melodice)
- v. a-a-b-b-c-d (o strofă melodică)
- v. a-b-c-c-d-e (o strofă melodică)
- v. a (excepție; o strofă melodică).

Faptul că informatoarea începe piesa cu rîndul melodic E subliniază în plus primatul textului asupra melodiei.

Analiza efectuată a demonstrat că informatoarea a cunoscut odată nu numai narațiunea baladei, ci și o variantă de text versificată. Această variantă a avut funcție de cîntec. Ea era de tip ardelenesc și se încadra în ansamblul variantelor născădune.

Reconstituirea textului s-a efectuat pe de o parte pe baza elementelor păstrate în memorie: subiectul baladei, mici fragmente de versuri și melodia (?), iar pe de altă parte, improvizînd cu ajutorul arsenalului de mijloace ale creației poetice populare.

Confruntarea versiunilor Ileanei Poleac cu tipul general ardelenesc al baladei au arătat că ea nu a reținut elemente de amănunt. Informatoarea a realizat în versiunile ei doar momentele esențiale ale baladei, redîndu-le într-un mod lapidar — uneori lacunar — și apropiat de povestirea în proză. De aceea versiunile Ileanei Poleac sînt mai reduse ca proporții și artisticește mai puțin realizate.

De asemenea se poate deduce, din confruntarea celor cinci versiuni discutate cu tipul general ardelenesc, probabilitatea cunoașterii înainte vreme a unei variante relativ arhaice ⁵⁰.

Contactul informatoarei cu vreuna din variantele difuzate larg prin scris (Alecsandri, G. Dem. Teodorescu) trebuie negată ⁵¹.

Reelaborarea, consecință a unui efort creator, a avut drept urmare o stabilizare aproximativă a textului ⁵². Cu toate acestea, nerăspunzînd unei nevoi spirituale momentane și nefiind nici artisticește la înălțimea exigențelor, textul nu a intrat în circuitul folcloric.

ФЕНОМЕН ВОССОЗДАНИЯ ЭПИЧЕСКОГО ФОЛЬКЛОРНОГО ТЕКСТА

Баллада „О мастере Маноле“ в версии песенницы из Сынджорз-бэй, Нэсэуд

Баллада о замурованной жертве исчезла из фольклорного обихода Нэсэудской зоны (северо-восток Трансильвании). Она осталась только в памяти немногих хранителей фольклора старшего возраста, которые исполняли или слышали этот текст когда-то в молодости. В ходе полевого исследования была, однако, найдена старушка, которая, запомнив сюжет и кое-какие отрывки из стихов этой баллады (и мелодии?),

⁵⁰ Cf. I. Taloș, op. cit., 43—44 (resp. prezența superstiției care a generat balada, hotărîrea meșterilor de a zidi soția întii venită independent de vreun vis, caracterul specific al jurămîntului și absența divulgării lui, neîmplinirea obstacolelor din calea soției etc.)

⁵¹ Vezi remarcă de la trimiterea 27. Din nici una din relatările în proză (inclusiv materialul informativ auxiliar) nu reiese vreun element de contaminare cu variantele larg răspindite prin tipar.

⁵² Astfel se explică utilizarea a aceluiași material de versuri, vădit derivate ale improvizației, la interval de șapte luni (culegerile au avut loc în septembrie 1962 și în aprilie 1963).

создала сама довольно сложный вариант. Упомянутый творческий акт основан прежде всего на импровизации, что со всей очевидностью явствует из пяти вариантов текста, записанных от этой песенницы.

В начале статьи даются краткие сведения о нынешнем положении эпических текстов в Нэсэуде в смысле их функций (песня, коляда, стригэтура) и жизнеспособности (баллады все больше вытесняются произведениями лирического характера). Входя в состав эпического репертуара этой области, баллада о замурованной жертве бытовала здесь только как песня (вопл). В отличие от Центральной Трансильвании, здесь неизвестна коляда такого содержания. Автор перечисляет затем варианты, которые известны до настоящего времени в указанной зоне.

В Синджорэ-Нэсэуд от Иляны Полиак записаны варианты (пять полных и пять фрагментарных) в ходе двух обследований — в 1962 и 1963 гг. Дискуссия о содержании текста ведется систематически на основе разделения текстов на «секвенции», связанные между собой по смыслу (см. таблицу).

Для сравнения был выбран обычный трансильванский вариант (опубликованный в Фольклорном журнале № 1—2/1962 г., стр. 33—34). Раскрыв идейное содержание баллады в видении вышеуказанной песенницы, автор освещает также некоторые аспекты, связанные с самим суеверием.

Об импровизационности версии свидетельствует также и анализ технических средств создания текста. Затем следует подробный разбор двух напевов (различных) и отмечается наличие элементов, родственных стилю эпического речитатива Дунайской равнины. Автор делает вывод, что песенница воссоздала, импровизируя, текст баллады трансильванского типа и архаичной формы, который она когда-то знала. Но поскольку полученный таким образом вариант не отвечает нынешним духовным запросам и не отличается особыми художественными достоинствами, он не вернулся в фольклорный обиход.

В данной статье автор не намеревался занимать позиции в вопросах на эту тему, которые широко обсуждаются в международном научном мире. Приведенные варианты должны были только служить примером довольно редко встречающегося явления — воссоздания фольклорного текста.

THE RE-ELABORATION OF AN EPIC FOLKLORE TEXT

The ballad of "The Building Sacrifice" in the versions of an informer from Singeorz-băi. Năsăud.

The "Building Sacrifice" ballad that has entirely vanished from the living folklore circuit of the Năsăud area (North-Eastern Transylvania) has been preserved only in the memory of a small number of aged informers, who had either performed this text themselves years ago or remembered hearing the ballad performed in their youth. A singular case of this kind was recorded during a field research, where an old woman, reminded of the subject and given a few fragments of verses (and melody?), spontaneously reconstituted a fairly coherent version of the ballad. The production was primarily an improvisation, a point easily identifiable from the five variants of the texts collected from the informer and reproduced in the synoptic table below.

The article begins with a brief survey of the present situation of the epic texts in Năsăud, dividing them according to their function (song, carol, dance-cries) and continuing with a comment on their variability, pointing out that the ballads are in constant regress while the lyrical items keep growing in popularity. The ballad of The Building Sacrifice, which represents an integral part of the epic repertory of the region, appears here exclusively as a song or „dance-cry” whereas in Central Transylvania it is also recorded in its carol-ballad form. The author then gives a list of variants hitherto collected in this area.

The (5 complete and 5 fragmentary) versions pertaining to Ilona Poleac from Singeorz-băi — Năsăud, have been collected during two field campaigns in 1962 and 1963. The content of the text is systematically discussed, dividing all the texts into unitary coherent "sequences" (see table). A common Transylvanian variant (published in the Revista de Folclor, 7, 1962, no. 1—2, p. 33—34) was selected for comparison. The author, reviewing the informer's view

on the ideological significance of the ballad, points out certain aspects of superstition present in her interpretation. The improvisational character of the versions is detectable also in the technicalities of the rendition of the text.

The article next gives a detailed musical analysis of the two (distinct) melodies of the song proper, calling the attention upon certain elements common to the epic recitative style prevalent in the Danube Plain.

The improvisation is, in the author's view, a reconstitution of the archaic Transylvanian version which must presumably have once been familiar to the informer. As these newly-recorded variants respond to no spiritual need of the present day and are moreover devoid of any outstanding artistic value, these versions of the ballad have failed to re-enter the folklore circuit.

It was not in the author's intention to take, in this article, any new stand in connection with the widely-debated "building sacrifice" theme. The reproduction of these versions merely aimed at illustrating a phenomenon rarely encountered in folklore, i.e. the re-elaboration of a virtually extinct folklore item.

CONTRIBUȚII LA CERCETAREA METAFOREI ÎN FOLCLORUL DIN MARAMUREȘ

M. BRĂTULESCU

Cercetările de poetică s-au îndreptat cu precădere înspre literatura autorilor consacrați.

Deosebirea esențială între literatură și folclor constă după Richard M. Dorson ¹ în faptul că « scriitorul scrie pentru un cititor individual, povestitorul popular vorbește unor auditori vizibili ». Transmițătorul de folclor are la îndemână nu numai cuvântul, dar la nevoie gestul și mimica, poate controla pe loc și de visu decodarea mesajului său. Scriitorul, care nu poate stabili un contact material cu adresantul său pe altă cale decât pe cea a scrisului, este obligat să fie mai conștiințios în operația codării și să acorde o atenție deosebită « felului în care mesajul său va fi decodat »². Rezultă din aceste constatări că folclorul se confundă, sau se apropie de limba obișnuită « casual language » ?

Chiar și la populațiile primitive, limba poeziei orale se deosebește de limba vorbită. Este tocmai lucrul constatat de C. F. Voegelin în cercetările întreprinse la tribul Hopi ³: « Se pot stabili în limba vorbită Hopi deosebiri între conversația spontană și stilul deliberat epic ». Limba folclorului este în mod evident distinctă de limba populară uzuală. Altul e stilul țăranului — chiar colorat fiind — când transmite un mesaj « informativ » și altul e stilul folosit în folclor. Stilul folclorului este un stil deliberat « expresiv », stilul înalt al limbii populare; versificația, procedeele de compoziție specializate pe genuri, lexicul, topica, tropii vădesc la tot pasul prezența unui sistem poetic consolidat și bine delimitat de limba uzuală populară.

De bună seamă folclorul se deosebește în multe privințe de literatura scrisă. Dar tocmai sub acest aspect analizele stilistice aplicate folclorului ar putea fi fructuoase; cunoașterea structurii stilistice, a legilor și criteriilor specifice care guvernează elaborarea folclorului ne-ar ajuta să deslușim contururile esteticii populare, deosebirile și similitudinile acesteia în raport cu estetica literaturii.

Ca artă ce înglobează numeroase elemente arhaice, folclorul supus unor cercetări riguroase ar putea scoate la iveală trepte mai vechi în evoluția unor forme de

¹ Richard M. Dorson: Oral styles of American Folk narrators [Stiluri orale la povestitorii populari americani]. Style in language, New York 1960, 29.

² Michael Riffaterre: Criteria for style Analysis [Criterii pentru analiza stilistică]. World, 15/(1959), nr. 1: 157.

³ C. F. Voegelin: Casual and noncasual Utterances within unified structure [Articulări cauzale și noncauzale în cadrul unei structuri unificate]. Style in language, 59.

stil. « Folclorul — afirmă Roman Jakobson ⁴ — oferă cele mai precise și stereotipe forme de poezie deosebit de potrivite pentru studiul structurii ».

Studierea folclorului românesc se impune cu stăruință; dacă în alte culturi filonul popular s-a canalizat de timpuriu spre arta cultă, la români folclorul a concentrat pe o etapă istorică îndelungată aproape toate energiile artistice ale poporului.

Datele pe care le deținem în legătură cu structura stilistică a folclorului românesc sînt în majoritatea lor vagi și de factură impresionistă. Aplicarea în folclorul românesc a metodelor de analiză poetică este foarte oportună; ar interveni ca un corectiv și ar umple un gol.

Practic, în abordarea folclorului se ridică probleme și dificultăți multiple:

A. Pentru analiza stilului unui scriitor, cercetătorul are de obicei la dispoziția sa un volum finit de material — întreaga operă a respectivului autor. Altfel stau lucrurile în folclor. Manifestare cu caracter oral și colectiv, folclorul nu poate fi cuprins în întregime oricît de sistematic l-am culege. Materialul, chiar dacă ne restrîngem la un gen sau la o regiune, rămîne totdeauna lacunar; un cîntec care a existat cîndva s-a pierdut neștiut de noi, altul s-a șters din memoria populară, pe lângă un al treilea trecem fără să băgăm de seamă și tocmai azi poate se naște un cîntec de care n-am avut încă timp să luăm cunoștință. Statistica stilistică așadar, nu poate opera exhaustiv în folclor; aplicată însă unui material întins și reprezentativ pentru o zonă folclorică este aptă a aduce date semnificative și utile analizei poetice.

B. În timp ce analiza structurii stilistice la literatură se bazează pe texte a căror formă a fost stabilită și definitivată de către autorul lor, folclorul, prin însăși natura sa, nu posedă o formă constantă. Textele provin cele mai adeseori de la deținători sau transmițători de folclor, iar ideea de paternitate artistică individuală — atunci cînd apare — este labilă și confuză. Din această stare de lucruri decurge bogăția de variante, marea fluiditate a folclorului. « Textul — afirmă Richard M. Dorson ⁵ cu referire la folclor — este în continuu flux chiar atunci cînd este repetat de același povestitor popular ». Calitatea artistică și integritatea textelor depinde de personalitatea, talentul și memoria respectivilor deținători de folclor precum și de condițiile desfășurării culegerii, de experiența și priceperea culegătorului, într-o oarecare măsură și de întîmplare. Avem oare dreptul în vederea unei analize stilistice să operăm o selecție într-un material desigur inegal artistic și foarte adesea fragmentar? Cred că nu. Intervenind cu criteriile noastre și eliminînd o parte din material ca nesemnificativ sau nerealizat, am substitui esteticii populare, estetica noastră formată în cadrul unei alte tradiții decît cea orală.

C. Folclorul cuprinde unele elemente legate de vechi ritualuri sau superstiții. Cercetătorul riscă a lua drept fapte cu intenție stilistică reprezentările unor credințe. Astfel în descîntece de exemplu, cauzei bolii i se substituie o fabulație fantastică — întîlnirea cu moroi — iar vindecarea se operează prin izgonirea răului în țări pustii. Am greși dacă am considera substituirii metaforice asemenea identificări eronate.

Pseudometaphorele definite de acad. Tudor Vianu ca « o identificare a aparențelor lipsită de conștiința însoțitoare a deosebirii lor. . . în timp, se dezvoltă în metafore adevărate » ⁶.

⁴ Roman Jakobson: *Linguistique et poétique. Essais de linguistique générale*. 1963, 236.

⁵ Richard M. Dorson: op. cit., 29.

⁶ Tudor Vianu: *Problemele metaforei și alte studii de stilistică*. București, 1957, 24—25.

Cîntărirea gradului în care o pseudo-metaforă a evoluat într-o metaforă propriu-zisă, sau o reprezentare antropomorfică a devenit o personificare cu funcție stilistică este o sarcină dificilă pentru cercetătorul de folclor. Uneori aceeași reprezentare poate constitui concomitent pentru generația vîrstnică o credință, iar pentru tineretul sîtesc o substituție metaforică.

D. Formația noastră estetică, cunoașterea imperfectă a dialectului folcloric respectiv și a reprezentărilor legate de acesta ne pot induce în eroare. Să luăm spre exemplu metafora, tropul cel mai susceptibil la o interpretare liberă. «Cearcănul lunii» sau «cercănaș de lună nouă», cum apare adeseori în folclor, ni se impune la prima vedere ca o metaforă neîndoielnică. Și totuși «cearcăn», dialectal, are sensul de cerc, disc prin asociere cu luna; deci nu reprezintă o metaforă. În unele variante, întîlnim chiar în loc de «cearcănul lunii», «cercul lunii». Alteori putem considera ca metafore vii, metafore care în practica folclorică s-au uzat. Este poate cazul unor termeni de anatomie populară cum ar fi de pildă «împărătuș» pentru omușor, sau «cupele măselelor» pentru carii dentare. S-ar putea ca aceste metafore să se afle sau să se fi aflat într-o etapă dată pe aceeași treaptă de uzură cu termenii anatomici atît de curenți «fluierul piciorului» sau «coșul pieptului». Ar fi de dorit ca asemenea fapte să fie verificate pe teren. Uneori, dimpotrivă, sîntem ispitiți — ghidîndu-ne după experiența noastră literară — să luăm drept metafore uzate, metafore ce ar putea stîrni reprezentări relativ vii în mediul folcloric, spre pildă, «mi-e dor cu sete», «mă topesc de dor» etc. Erori de acest fel se pot comite și în analiza stilistică aplicată literaturii, cu deosebire literaturilor mai vechi: «Cutare arhaism modern este lipsit de valoare expresivă la Molière și resimțit ca un neologism de Ronsard. De asemenea cutare cuvînt perfect neutru într-o cămăruță oarecare poate lua un relief deosebit într-un salon»⁷.

În interpretarea stilistică a folclorului erorile și confuziile posibile s-ar micșora simțitor dacă am deține date cu privire la psihologia populară și raporturile ei cu percepția artistică.

Deocamdată nu putem decît să încercăm a minui circumspect materialul și ori de cîte ori avem îndoieli, să manifestăm rezerva științifică.

Pentru cercetarea metaforei populare ne-am oprit asupra Maramureșului, zonă folclorică distinctă și relativ unitară, care a constituit sursa unor culegeri bogate și comparativ riguroase.

Publicațiile din care am extras material cuprind genuri diverse de folclor; numărul global al versurilor se ridică la 44.200, dintre care 21.513 versuri cîntece, 10.664 versuri balade, 3.655 colinde, 3.628 descîntece, 3.133 strigături, 1.160 bocete, 441 cîntece de nuntă și 171 versuri ghicitori⁸.

⁷ Pierre Guiraud: *La stylistique* [Stilistica]. Paris, 1954, 63.

⁸ Lucrările consultate: I. Bîrlea: *Cîntece din Maramureș*. Vol. I și II, București, 1924; Tiberiu Brediceanu: *170 melodii populare romînești din Maramureș*. București, 1956; Tit Bud: *Poezii din Maramureș*. București, 1908; Tache Papahagi: *Graiul și folclorul Maramureșului*. București, 1925; Alexandru Tiplea: *Poezii populare din Maramureș*. București, 1906.

Raportul numeric dintre genuri nu indică în mod necesar frecvența lor; reflectă mai degrabă orientarea vremii înspre cercetarea anumitor forme de folclor, interesul sau lipsa de interes a culegătorului pentru un gen ori altul.

În operația de extragere a metaforelor din text am ocolit personificările; legate în unele cazuri de vechi reprezentări antropomorfe și de vestigiile unei mitologii populare, personificările reprezintă în folclor o categorie incertă a metaforei. Am totalizat un număr de 1.117 metafore, exclusiv personificările, inclusiv simbolurile. Bineînțeles la această cifră genurile au adus contribuții diverse⁹.

Numeroase metafore maramureșene sînt analoage tipului de metaforă curent în literatură. Nu vom înfățișa categoriile de metaforă în raport cu funcția lor gramaticală; în acest sens nu am aduce o contribuție în plus față de cercetările anterioare întreprinse în domeniul metaforei literare¹⁰. Ca și aceasta, metafora populară poate fi substantivală, adjectivală, verbală sau adverbială în diverse roluri sintactice. De altfel, obiectivul lucrării de față nu este epuizarea temei metaforei maramureșene.

Ne propunem să cercetăm progresiv:

I. Tipuri rudimentare de metaforă.

II. Simbolul — indici de predictabilitate în context, tendință spre tipizare.

III. Metafora — coalescență, proces de tipizare, clișee populare.

IV. Genurile definite în raport cu a) densitatea metaforei; b) coalescența metaforei; c) preferința pentru anumite clișee.

I. METAFORE RUDIMENTARE

O categorie de metafore în folclor mărturisesc un stadiu incipient în formarea noțiunii de metaforă. Substituirile metaforice de acest tip sînt uneori parțiale sau oscilante — pendulează și spre alți tropi. Adeseori, convenții stilistice sau formule introductive justifică prezența metaforei. Specializate de obicei la ilustrarea unei categorii restrinse, asemenea metafore sînt în general facile și transparente. Cheia metaforei însoțește întotdeauna metafora, coalescența¹¹ — apariția în același context a termenului propriu și a celui figurat — este o trăsătură tipică pentru această categorie de metafore.

I. 1. *Metafora infirmată*

Una dintre aceste metafore rudimentare este «antiteza slavă» cum o numește Bogatîrev, sau «paralelismul negativ» în terminologia lui Roman Jakobson. Iată cum definește Bogatîrev acest trop: «Antiteza slavă — într-una din formele ei — constă dintr-o propozițiune interogativă, un paralelism negativ care reprezintă de fapt infirmarea întrebării; urmează apoi răspunsul pozitiv la interogația inițială»¹².

⁹ Ca un corectiv la contribuția inegală din punct de vedere cantitativ a genurilor, am stabilit densitatea metaforei la fiecare gen procentual; vezi tabelul anexat.

¹⁰ Christine Brooke-Rose: *A Grammar of Metaphor* [O gramatică a metaforei]. Londra, 1958.

¹¹ Termenul «coalescență» este folosit de L. Hjelmslev în *Prolegomena to a theory of language* [Introducere la o teorie a limbii]. Baltimore, 1953, Cap. XVIII; Toma Pavel în articolul său. *Description structurale de la métaphore poétique*. [Descriere structurală a metaforei poetice]. *Cahiers de linguistique théorique et appliquée*, București, 1962, 14—15, cercetează metafora sub raportul coalescenței.

¹² P. C. Bogatîrev: *Necotoriie zadaci Srazniteninogo izucenija Slavianskih narodov* [Cîteva probleme ale cercetării comparative a eposului popoarelor slave]. Moscova, 1948, 14—15.

Bogatirev deosebește și un al doilea tip de antiteză în care lipsește întrebarea; schițează pentru amîndouă tipurile aria lor de răspîndire la slavi. Roman Jakobson prezintă paralelismul negativ ca « negarea stării metaforice în favoarea stării reale »¹³. Prezența acestui procedeu stilistic în folclorul românesc nu este amintită; de altfel autorii citați tratează tema antitezei sau paralelismului negativ în treacăt, încadrînd-o unor demonstrații ce urmăresc alt obiect.

Antiteza sau paralelismul negativ este de fapt o metaforă infirmată însoțită de dezlegarea ei. Iată o formă răspîndită în Maramureș ca și în restul țării a acestui tip de metaforă: *La cel mijlocăș de sat / Mîndru brad s-a răsturnat / Da nu-i bradu ca bradzi / Fără om ca oamenii* (Papahagi, baladă, p. 119 — nr. CCCIII). Procedul se folosește de următoarea schemă: a) substituirea metaforică propriu-zisă (în exemplul nostru « mîndru brad s-a răsturnat »); b) propozițiune negativă care răstoarnă metafora ca fiind neveridică (« da nu-i bradu ca bradzi ») c) clauză explicativă în care se dă cheia metaforei inițiale (brad = om ca oamenii).

Substituția metaforică este cîteodată parțială ca în versurile următoare: *Pă cea coastă, mamă arsă / Mîndră ploaie să răvarsă / Nu-i ploaie mamă curată / Că-s lacrimi de la o fată* (Papahagi, baladă, p. 115 — nr. CCCXCVIII). Negația « nu-i ploaie mamă curată » sugerează pentru clauza inițială un dublu sens: pe de o parte ploaia în sensul propriu, pe de altă parte ploaia ca metaforă cu înțelesul care ne este dat în versul explicativ — ploaie = lacrimi de la o fată. Îmbinarea dintre planul realității obișnuite și planul metaforic este mai evidentă în folclorul altor regiuni unde întîlnim frecvent varianta: *Nu-i ploaie mamă curată / Ci-i cu lacrimi mestecată*.

Alteori, procedul metaforei infirmate este eliptic. Iată un caz în care metafora inițială este doar implicată: *Nu învîrtesc vîrtelnița / Ci-nvîrtesc mîntea lui N* (Bîrlea, vol. II, descîntec, p. 336 — nr. 12). De obicei însă, lanțul metaforă negație cheie este complet ba chiar adesea amplificat.

Astfel metafora are cîte o dată o cheie dublă: *Zori, zori, zori / Cîmпуț cu flori / Acela nu-i cîmp cu flori / Ci-i raiul al luminos / Și corona lui Hristos* (Bîrlea, vol. I, colindă p. 102 — nr. 22).

În descîntec uneori, metaforele infirmate se succed în lanț. În astfel de cazuri descîntecul în întregimea lui se axează pe metafora infirmată care, din procedeu de stil devine procedeu de compoziție.

Iată una din formele pe care le ia metafora infirmată în lanț: *S-o tăiat ogor / Nu tai ogor / Fără leg junghiurile lui N. / Samîn cînepa / Nu samîn cînepa / Ci leg junghiurile lui N. / Culeg cînepa / Da nu culeg cînepa / Ci leg junghiurile lui N. / Topesc cînepă / Da nu o topesc / Ci leg junghiurile lui N. / Meliț cînepă / Da nu o meliț / Ci leg junghiurile lui N. / Trag cînepa / Nu o trag / Ci leg junghiurile lui N. / etc., ultima metaforă infirmată din lanț fiind: *Cos cămeși / Nu cos cămeși / Ci leg junghiurile lui N.* (Bîrlea, vol. II, descîntec, p. 351 — nr. 29).*

După cum se poate observa, nu e vorba de un cumul de metafore infirmate făcut la întîmplare; în înșiruirea lor, metaforele care apar simetric din 4 în 4 versuri, se află una față de cealaltă într-un raport logic — înfățișează progresiv etapele semănării și prelucrării cînepii. De remarcat în același timp că toate metaforele au o cheie identică — « leg junghiurile lui N. » — tocmai elementul pe care descîntecul,

¹³ Roman Jakobson: op. cit., 237.

de junghiuri, urmărește să-l sublinieze. Repetarea obsedantă a aceluiași vers îndeplinea probabil în forma vie a practicii un rol de exorcizare.

Tot în descîntec apare și un al doilea tip de metaforă în lanț: *Ard munții Galareului / Ba nu ard munții Galareului / Ci arde turnu bisericii / Ba nu arde turnu bisericii / Ci arde clopu-n cap la ursîtu mnieu / Ba nu clopu-n cap / Ci capu-n clop / Nu capu-n clop / Ci cămașa pe spate / Ba nu cămașa pe spate / Ci spatele-n cămașă / Ba nu spatele-n cămașă / Ci opincile-n picioare / Ba nu opincile-n picioare / Ci picioarele-n opinci* (Birlea, vol. II, descîntec, p. 335 — nr. 11).

În acest tip de succesiune, înlănțuirea dintre metaforele infirmate este mult mai strînsă decît în exemplul anterior. Conform schemei obișnuite a procedului, metafora inițială « Ard munții Galareului » este tratată ca o eroare după care urmează corijarea ei prin negație « Ba nu ard munții Galareului ». Cheia metaforei inițiale — ard munții Galareului = arde turnul bisericii — este înfățișată ca o nouă confuzie ce joacă rolul de metaforă inițială pentru următoarele trei versuri: *Ci arde turnul bisericii / Ba nu arde turnul bisericii / Ci arde clopu-n cap la ursîtu mnieu*. Metaforele infirmate decurg astfel unele dintr-altele; ultima treaptă a fiecăreia — clauza explicativă — devine prima treaptă — metafora inițială — a lanțului următor. Prezentarea metaforelor sub forma unor repetate erori ca și amînarea dezlegării finale imprimă descîntecului o anumită tensiune.

În exemplele citate metafora inițială este prezentată la afirmativ ca o constatare pozitivă. Există și un al doilea tip de metaforă infirmată; schema rămîne aceeași, cu deosebirea că metafora inițială este introdusă sub forma interogației. Este metafora infirmată definită de Bogatîrev, tip foarte răspîndit la slavi, destul de frecvent și la noi. Iată o asemenea metaforă infirmată: *Ce rujiță-i aiasta? / D-aiasta nu-i rujea albă / Făr' drăguța mea cea dragă* (Papahagi, cîntec, p. 3 — nr. I). Procedul se realizează de obicei dramatic prin dialog; metafora inițială fiind o interogație, negația și dezlegarea metaforei devin implicit răspunsuri.

Adeseori metafora inițială este dublă: (metafora *a*) *Nu știu pomii-s înfloriți? / (metafora b) Ori doară pe munți a nins? /* urmează apoi infirmarea așa-ziselor ipoteze *Nici pomii nu-s înfloriți / Nice pe munți nu a nins* iar în final intervine cheia metaforelor inițiale *Aceia-s pețitorii tăi / Vin încoa te cer pe tine* (Bud, colindă, p. 69 — nr. 7). « Pomii înfloriți » și « ninsoarea de pe munți » raportate la semnificația lor (= pețitori) reprezintă substituiți metaforice; în același timp versurile *Nu știu pomii-s înfloriți? / Or doară pe munți a nins?* constituie un paralelism.

Dubla metaforă este alternată uneori cu cheia, introdusă sub forma interogativă, ca o nouă ipoteză. Se succed apoi negarea metaforelor inițiale și dezlegarea lor. Să urmărim schema acestui procedeu într-o baladă maramureșană (Papahagi, p. 90):

1. Metafora a la interogativ: Că nu știu mamă norii-s groși ?
2. Cheia la interogativ: O zinu turcii din gios ?
3. Metafora *b*, la interogativ: Nu știu pomii-s înfloriți ?
4. Cheia la interogativ: O zin turcii-nvăluți ?
5. Negarea metaforei *a*: Nice norii nu îs groși
6. Cheia la afirmativ: Ce zin turcii din gios.
7. Negarea metaforei *b*: Nice pomni nu-s înfloriți
8. Cheia la afirmativ: Ce zin turcii-nvăluți.

Trei sintagme « Norii-s groși », « Pomnii-s înfloriți » și « Zin turcii » sînt alter-nate simetric și reluate în forme sintactice și funcții stilistice diferite. Sintagma

« Norii-s groși » apare în versul 1 la interogativ ca metaforă și revine în versul 5 sub forma negației. Sintagma « Pomnii-s înfloriți » intervine în versul 3 ca metaforă la interogativ și reapare ca negație în versul 7. Cheia metaforei inițiale este introdusă în versurile 2 și 4 la interogativ și revine ca o afirmație în versurile 6 și 8. Ca și în primul nostru exemplu de dublă metaforă infirmată, substituirile metaforice îndeplinesc și funcția paralelismului; versurile 1 și 3 sînt substituiți metaforice și totodată elementele constitutive ale paralelismelor ce se realizează între versurile 1—2 și 3—4 respectiv.

Metafora infirmată, sub forma dublei interogații este un procedeu hibrid: pe de o parte substituie metaforică, pe de altă parte paralelism. Dubla ei funcție a determinat chiar trecerea ei de către unii cercetători¹⁴ în categoria paralelismelor.

Din analiza diverselor tipuri și forme ale metaforei infirmate se poate constata că procedeul vădește în general un concept tulbure al metaforei. Desigur, pentru logica obișnuită a substitui un obiect altuia în mod deliberat este un nonsens; printr-o convenție stilistică însă, substituția metaforică în formele ei cristalizate depășește și exclude ideea de eroare. În procedeul popular de care ne ocupăm, metafora este tratată ca o percepție greșită ce trebuie corectată — negația și cheia intervenind ca o restabilire a adevărului. Metaforele sînt precedate în numeroase cazuri de formule prin care se exprimă incertitudinea sau rezerva pentru veridicitatea substituirilor respective ca de ex.: « Că nu știu mamă » (Papahagi, baladă, p. 90 — nr. CCCLXII), « Nu știu frate » (Bud, baladă, p. 69 — nr. 7), « Doară, oare » (Birlea, vol. I, cîntec, p. 10 — nr. 2). În folclorul altor regiuni ideea de metaforă ca falsă impresie este subliniată mai limpede prin formule introductive ca acestea: **Vouă vi se pare / Tot soare răsare** etc. (T. Pamfile, Cîntece de stea, p. 15) sau **Pare soare cînd răsare** (Viciu, Colinde din Ardeal, p. 122).

Metafora este atribuită adeseori unei confuzii vizuale ca în exemplul următor: **Nu știu frate ce văd eu / Nu știu pomii-s înfloriți? / Ori doară pe munți a nins?** (Bud, baladă, p. 69 — nr. 7). Alteori, spaima sau emoția constituie justificarea confuziei: **Numai ea și-o cuvîntat / Ia ciuma că m-a minca! / Hei tu mîndrulița mea / Nici aceea nu-i ciuma / Ci anume soacră-ta** (Papahagi, baladă, p. 98 — nr. CCCLXXIII). În descîntece, substituirea este atribuită puterii farmecelor. Iată o asemenea metaforă infirmată dintr-un descîntec maramureșean: **Și femeile-or lăsa / Foc pe vatră hopotînd / Și coconii țipurind / Și or zice așa: / Ce doamnă, ce împărăteasă / Ce mîndră de crăiasă! / Nici nu-i crăiasă / Nice împărăteasă / Fără-i Mărie cea frumoasă** (Birlea, vol. II, descîntec, p. 332 — nr. 7). Sub acțiunea descîntecului, fata urîtă și părăsită este luată drept crăiasă sau împărăteasă de către întreg satul. Substituirea metaforică este pusă adeseori pe seama naivității sau nepriceperii tinerei fete. Fata neștiutoare ia pețitorii sau turcii drept pomi înfloriți, nori de ploaie sau porumbei. Mama sau fratele sînt aceia care readuc aceste substituiți la planul obișnuit al realității:

Fata: *Hei tu mămulica mea,
 Leși mămucă pun-în prag
 Și te uită-n gios în țară
 Că nu știu mamă, norii-s groși?
 O zinu turcii din gios?*

¹⁴ Roman Iakobson: op. cit., 237.

Mama: *Șiroli, draga mării*
Nice norii nu îs groși,
Ce zin turcii din gios. (Papahagi, baladă, p. 90 — nr. CCCLXII)

Confuzia este în general convențională, are rolul de a introduce metafora fără a șoca logica obișnuită; în același timp justifică răsturnarea substituirii metaforice și dezlegarea metaforei. Caracterul convențional al confuziei este mai evident în folclorul altor regiuni. Iată un exemplu în acest sens:

Fata: *Pe piatra de la fîntînă*
Trece un laș de golumbașu
Cu glasul de feciorașu
Mama: *Ludă maicii, proasta maicii*
Ludă, ești, ori tu te faci?
Nu e acela golumbașu
Ci-i oacheș de feciorașu (S. Drăgoi, 303 colinde cu text și melodie, 53—58, Ilteu, Lipova—Banat).

Substituirea este parțială; metafora golumbașu păstrează indicii asupra obiectului substituit — golumbașu cu glasul de feciorașu. În același timp confuzia este aproape mărturisită prefăcută după cum rezultă din dialogul mamei — «Ludă ești, ori tu te faci».

Metafora infirmată este larg folosită în folclorul din Ardeal și Muntenia iar pretinsa confuzie este atribuită în aceste regiuni unor circumstanțe mai variate decît în folclorul Maramureșului; astfel confuzia se petrece uneori în vis sau la trezirea din somn cînd imaginile nu sînt încă limpezi.

În folclorul Maramureșului metafora infirmată apare de 67 de ori, ceea ce raportat la numărul global de metafore este relativ puțin. Procedul pare a fi în Maramureș ecoul unor influențe sau poate o rămășiță. De asemenea, repartizarea pe genuri a metaforei infirmate în Maramureș este alta decît în restul țării; astfel, în timp ce în Ardeal și în Muntenia procedul este folosit foarte mult de colindă și într-o măsură de baladă, în Maramureș procedul este aproape absent din colindă — apare de 5 ori — și foarte frecvent în descîntec — apare de 35 de ori. Repartiția metaforei infirmate la celelalte genuri din Maramureș este următoarea: în baladă de 19 ori, în cîntec de 6 ori și în strigătură de 2 ori.

I. 2. Metafora de tip onomastic

Altă metaforă rudimentară specifică folclorului este metafora de tip onomastic, metaforă înrudită cu porecla. Ca de exemplu: *Eu mă țin ca o cruciță / Feciorii-mă zic diboliță / Diboliță, dibol prost / De sămînță în satu nost* (Bîrlea, vol. II, cîntec, p. 243 — nr. 84). Substituția metaforică «diboliță» nu este introdusă direct; este precedată de formula «Feciorii-mi zic» care justifică prezența metaforei ca un apelativ — feciori-mi zic diboliță. Metafora de tip onomastic nu are în mod necesar un caracter satiric sau grotesc. Este utilizată cu succes și pentru exprimarea lirismului: *Pe-a mea mîndră așa o cheamă / Iederă mîndră cu poamă* (Bîrlea, vol. II, strigătura, p. 303 — nr. 164). Sau *Eu mîndruț nume ți-oi pune / Scăuneș mîndru*

rotat / Dulce ai fost la sărutat (Țiplea, cîntec, p. 458 — nr. 18). Metafora de tip onomastic poate fi tratată în dezvoltarea ulterioară a versurilor ca o metaforă obișnuită: *Spune mîndră cum te cheamă / Rozmolin de bună seamă / De te cheamă rozmolin / Lasă-mă să-mi ciunt un fir / Ciuntă bade și te-mpană / Că de mîni te-or fa' cătană* (Bîrlea, vol. II, cîntec, p. 195 — nr. 11). Metafora de tip onomastic din primele două versuri devine în ultimele versuri metaforă curentă. Procesul de metaforizare depășește cadrul limitat al substituției operate în vorbire prin poreclă. Metafora de tip onomastic apare în folclorul Maramureșului de 13 ori; de 11 ori în cîntec, de 2 ori în strigătură.

I. 3. Metafora de relație

Al treilea tip de metaforă rudimentară frecvent în folclor este metafora de relație sau « metafora relativă la persoane » cum o numește Ernst Robert Curtius¹⁵. Acest tip de metaforă utilizează raporturile de rudenie, prietenie sau servitute pentru a ilustra asemănarea, contiguitatea, familiaritatea, subordonarea sau filiația.

Astfel pentru a exprima asemănarea și vecinătatea celor doi ochi ai omului se folosește curent metafora fărtați « ochilor, fărtașilor » (Bîrlea, vol. II, cîntec, p. 87 nr. 239). Alteori metaforele de relație pun în lumină familiaritatea sau atașamentul pentru un loc sau situație: **Fost-am pruncu codrului / Și de-amu să fiu al lui / Fost-am pruncu pădurii / Și nu m-o mîncat lupii** (Bîrlea, vol. II, cîntec, p. 252 — nr. 111). Foarte răspîndite sînt metaforele de relație care subliniază permanența, instaurarea necondiționată a unei stări sau metehne ca de pildă: **Supărarea mni-i fărtaș / Voia rea mni-i soră dulce / Di la mine nu să duce / Că s-o pus găzdoaie-n casă** (Papahagi, cîntec, p. 11 — nr. XLIII). sau **Horinca-i fărtaș de cruce** (Bîrlea, vol. II, cîntec, p. 251 — nr. 107). Relațiile de servitute exprimă de obicei subordonarea față de o pasiune ca de pildă: **C-amu-i vremea lucrului / N-oi fi doică dorului** (Bîrlea, vol. II, cîntec, p. 150 — nr. 120) sau **Dorule ce ți-am stricat / Că mă ții robuș legat** (Bîrlea, vol. II, cîntec, p. 46 — nr. 126). Descendența naturală este folosită pentru a substitui raporturile de filiație ca de exemplu în ghicitoarea viței, aracului și strugurilor: **Tata verde / Mama uscat / Face pruncii / Cresc la cap** (Papahagi, ghicitoare, p. 148 — nr. CCCCLXXXIV).

Dintr-un anumit unghi, metafora de relație poate fi considerată și ca o personificare; personificările realizate sînt însă palide, accentul cade pe raporturile dintre lucruri. Desigur, procedeul — specializat în ilustrarea unei categorii de relații — are o arie de expresivitate relativ restrînsă. Metafora de relație nu este un trop specific doar folclorului. Asemenea metafore, ocolite de literatura modernă ca locuri comune, sînt curente în literatura veche. E. R. Curtius în cartea sa « La littérature européenne et le moyen âge latin »¹⁶, prezintă o listă de metafore de relație extrase din autorii antichității, evului mediu și renașterii; vinul ca fiu al viței este una dintre metaforele de relație larg utilizate în antichitate și evul mediu.

În materialul maramureșan cercetat, metafora de relație apare de 35 de ori: în cîntec de 23 ori, în ghicitori de 7 ori, în baladă de 4 ori.

¹⁵ Ernst Robert Curtius: *La littérature européenne et le Moyen âge latin* [Literatura europeană și evul mediu latin] Paris, 1956, 161.

¹⁶ Ernst Robert Curtius: op. cit.

II. SIMBOL—INDICI DE PREDICTABILITATE ÎN CONTEXT, TENDINȚĂ SPRE TIPIZARE

În determinarea simbolului ca o categorie distinctă a metaforei maramureșene, pornim de la prima definiție a lui Wellek Warren¹⁷: « Un obiect care se referă la alt obiect și în același timp cere atenție prin dreptul său propriu, prin calitatea proprie a prezentării ». În folclor, proverbele de pildă utilizează larg simbolismul. « Nu iese fum fără foc » reprezintă un adevăr la propriu și în același timp sugerează o semnificație simbolică, nici un efect fără cauză. Conceptul care se ascunde în spatele proverbului este plurivalent în interpretare; aplicat de la caz la caz capătă nuanțe diverse. După Wellek Warren « O imagine poate să apară o dată ca metaforă, dar dacă revine cu insistență fie ca prezentare, fie ca reprezentare ea devine simbol »¹⁸. Distincția dintre simbol și metaforă — oricât de mare ar fi recurența acesteia din urmă — persistă totuși. Metafora reprezintă o substituție, care luată la propriu contravine logicii stricte și impune o reprezentare anume, în timp ce simbolul are și la propriu valoare de adevăr iar sensul său figurat este subiacent și doar sugerat.

Uneori sensul simbolului este vag ca de pildă: *Pă costiță la Brașeu / Ard două lumini de său / Nime-n lume nu le stinge / Fă' inima mea cîn' plinge* (Papahagi, cîntec, p. 8 — nr. XXXV). Obscuritatea simbolului « lumini de său » se poate datora: fie formei fragmentare sau degradate a cîntecului fie aluziei la o situație prea speci-oasă¹⁹. Asemenea cazuri de quasi hermetism sînt destul de rare în folclor; de obicei înțelegerea simbolului este facilitată de date ajutătoare, de indici de predictabilitate²⁰ în context.

Astfel adeseori sugerarea simbolului precede simbolul propriu-zis ca în exemplul următor: *N-am nici frați nici surorele / Gîndești c-am picat din stele. . . / Pelin beau, pelin mîntînc / Seara pe pelin mă culc / Dimineața cînd mă scol / Cat în cofă apă nu-i / Traista-i cu pelinu-n cui* (Brediceanu, cîntec, p. 126 — nr. 102).

Alteori indicarea de sens urmează simbolului: *Curcubeu cu trei culori / Răsaie și mă bucuri / Să-mi fie calea cu ruji / Nu tot cu spini și cu rugi / Să-mi pară calea-nflorească / Nu tot așa de cernită / N-are-n lume Dumnezeu / Supărată ca și eu* (Brediceanu, cîntec, p. 114 — nr. 95).

Sugerarea sensului figurat se face cîteodată cu și mai mare insistență — indicarea de sens este plasată înainte și după simbol: *Măieran cu cranga-n vale / Io-s omuț cu supărare / Nici ce samăn nu răsare / Samăn grîu mîndru p-ales / Cînd săcer, săcer ovăz ; / Samăn grîu de primăvară / Cînd săcer, săcer săcară / Sămînat-am busîioc / Și n-o răsărit de loc / Văd bine că n-am noroc* (Papahagi, cîntec, p. 48 — nr. CCXLIV).

Un procedeu tipic pentru folclor este sugerarea sensului simbolului prin dialog. Procedeu este larg folosit și în cîntecul rusesc: « Compoziția cu dialog se întîlnește adeseori în cîntecele de dragoste și de familie. . . Imagini reale în aceste cazuri sînt înlocuite cu simboluri »²¹. Iată un asemenea simbol în folclorul Maramureșului:

¹⁷ Wellek - Warren: *Teoria della letteratura e metodologia delle Studio Letterario*. [Teoria literaturii și metodologia studiului literar]. Bologna, 1956, 6, citat după Sorin Alexandrescu: *Metaforă și simbol în poezia lui Tudor Arghezi*. Mss.

¹⁸ Wellek - Warren, op. cit. 256.

¹⁹ S-ar putea ca unele simboluri să rămînă obscure doar pentru noi iar în mediul folcloric să aibă o semnificație limpede.

²⁰ Michael Riffaterre: op. cit., 157.

²¹ S. G. Lazutin: *Compoziția cîntecului liric popular rus. Ruskii Folklor, Materiali i isledovania*, V (1960) 200—219.

Cucule pasăre grasă / Ce tot cauți p-a maicii casă / O ți-e foame, o ți-e sete / O ți-e dor de codru verde ? / — Nu mi-e foame, nici mi-e sete / Nici mi-i dor de codru verde / Ci mi-i dor de satul meu / C-am avut trei mîndre-n el (Brediceanu, cîntec, p. 49 — nr. 39). Dialogul ne ghidează spre interpretarea cucului ca un simbol al flăcăului înstrăinat. Simbolul apare uneori în prima parte a cîntecului integrat unei mici fabulații; în partea a doua a cîntecului dialogul intervine abrupt sugerînd semnificația subterană a simbolului, precum în exemplul următor: *Pe casa lui Văsălică / Sînt doi pui de rîndunică / Unu zboară, unu pică / Unu zice cîtă altu : / Hai sorucă să zburăm / Peste a mămuchii mormînt / Mămuca m-a d-întreba / Că-nsuratu-s-o tata ? / Tata că s-o d-însurat / Rea maștîhă mi-a luat* (Bîrlea, vol. II, cîntec, p. 141 — nr. 100). Cei doi pui de rîndunică se dezvăluie prin dialog ca simbolul copiilor rămași orfani de mamă.

O categorie specială a simbolului în folclor se realizează prin contextarea unor cuvinte cu o sferă noțională foarte largă. Astfel « binele », termen lax și cu o semnificație foarte generală, introdus într-un context dat, capătă o anume accepțiune simbolică, ca de exemplu: *Binele nu l-am băut / Nici în tîrg nu l-am vîndut / Poate că l-am sămînat / Primăvara grîu curat / Grîu curat l-am săcerat / Grîu curat l-am făcut clăie / Ș-a mneu bine-o ars în paie / Grîu curat l-am făcut coc / Ș-a mneu bine-o ars în foc* (Țiplea, cîntec, p. 446 — nr. 4). Prin « iradiere simbolică regresivă »²², « binele », noțiune abstractă, împrumută sensul de obiect material inflamabil. Simbolizarea termenului « bine » este însă timidă; întregul text debutează sub semnul probabilității — « poate că l-am sămînat » — iar grîul se substituie la un moment dat binelui.

Procedul de contextare a unor noțiuni de mare generalitate este larg și îndrăzneț utilizat în legătură cu dorul, cuvînt polisemantic și foarte frecvent în folclor. Dorul capătă diverse sensuri simbolice în funcție de contextul în care este introdus. Astfel dorul poate fi asimilat greutății materiale: *Hei tu mîndruluțu meu / Cumpănit-am doru tău / Pus-am sare, pus-am lut / Doru tău trage mai mult / Pus-am lut și pus-am sare / Dorul tău trage mai tare*. (Bîrlea, vol. I, cîntec, p. 63 — nr. 175). Alteori dorul devine prin contextare un val molipsitor de nebunie: *De cine doru se leagă / D-aceia-i cu minte slabă / Pînă-i lumea nu-i de treabă / S-o legat de o nevastă / Ș-o lăsat tiara-n casă / Și pruncușul mic în fașă / S-o legat de on voinic / Ș-o lăsat plugu la cîmp / Și de mine s-o legat. . . / De doi ani în primăvară / Ș-acum stă să mă omoare* (Bîrlea, vol. II, cîntec, p. 119 — nr. 44). Sînt foarte numeroase cazurile cînd contextul determină cuvîntului dor semnificația simbolică de sămînță vivificatoare: *Strînge doru-n zăghiuiță / Și-l răsădi în grădinuță / Da-l răsădi să nu-nflorească / Inima să ți-o topească / Că de-apucă a-nflori / Inima ți s-a topi* (Bud, strigătură, p. 46 — nr. 4). Varietatea de sensuri atribuită de context cuvîntului dor e foarte mare; dorul ia rînd pe rînd semnificația de foc mistuitor, vînt, piedică în calea plugului, semn zugrăvit pe pernă etc.

În literatura modernă simbolul este plurivalent și plutește în vag — interpretarea sa este lăsată în bună măsură la latitudinea cititorului. Spre deosebire de conceptul literar modern, în folclor, după cum am putut constata, simbolul este transparent; numeroși indici de predictabilitate dirijează înțelegerea simbolului într-un anume sens. Prin deasa lor repetare și însoțire cu elemente auxiliare, numeroase simboluri s-au fixat ca semnificație în memoria auditoriului. Astfel grîul sau

²² Sorin Alexandrescu: Metaforă și simbol în poezia lui Tudor Arghezi. Mss.

trandafirii (rujii în graiul maramureșean) sînt interpretați cu ușurință drept simbol pentru noroc, reușită, iar pelinul, spinii, ovăzul, secara semnifică supărarea, ponoasele, efortul steril etc. Chiar atunci cînd sînt lipsite de vreo indicație ajutătoare în context, simbolurile au o semnificație limpede pentru auditoriul popular, ca de exemplu: *Săracă turtureaua / Supărată-i săraca / Cînd îi moare soția / Ea atîta o jelește / Creanga verde o ferește / Pe uscat tot hodinește / Nu bea apă limpejoară / Se scoboară și-o tulboară / Se duce unde-i apa lină / Și setea că și-o alină*²³ (Bîrlea, vol. II, cîntec, p. 151 — nr. 123). Același element — turtureaua — este utilizat în numeroase cîntece populare sub forma paralelismului cu soarta omului rămas singur. În textul nostru motivul turturelei prezentat autonom simbolizează clar sensul cu care s-a asociat curent în folclor — devotamentul conjugal, văduvia neconsolabilă.

Adeseori specializat în sugerarea unor sensuri anumite, simbolul popular manifestă o tendință marcată spre tipizare. În această privință folclorul se apropie de accepția medievală a simbolului — simbol monovalent ca sens²⁴.

III. METAFORA — COALESCENȚĂ, PROCES DE TIPIZARE, CLIȘEE POPULARE

Urmărind simbolul în modalitățile sale de realizare, am putut constata că interpretarea sa este facilitată adeseori de indici de predictabilitate; nevoia de claritate caracterizează în general metafora populară. Din totalul de 1117 metafore, 403 sînt coalescente. Cifra globală 1117, include 254 metafore slăbite. « Les images affaiblies » cum le numește Charles Bally²⁵ se află — la diferite grade — pe panta diminuării funcției lor vii. Astfel, metafore ca « rămii cu inima arsă » (Brediceanu, cîntec, p. 83 — nr. 170), « inima ți s-a aprinde » (Bîrlea, vol. II, cîntec, p. 112 — nr. 28) sau « fața mi-i veștezită » (Bîrlea, vol. II, cîntec, p. 131 — nr. 75) etc. sînt atît de larg folosite în folclor ca și în vorbirea populară încît nu mai necesită vreo explicitare în context — înțelegerea acestor locuri comune e la îndemîna oricui.

Dacă ținem seama de numărul mare de metafore slăbite, putem considera indicele de coalescență al metaforei ca foarte ridicat.

Explicitatea substituițiilor metaforice este resimțită într-atît de necesară încît în unele cîntece sau balade devine procedeu de compoziție. În textele de acest tip flăcăul vrea să-și vîndă murgul pentru a-și scăpa iubita de boală. Aceasta însă cere cu totul alte « leacuri ».

Fata: *Hei tu mîndruluțu mneu,
Poți vinde, poți te lăsa,
Leacu mneu nu l-i afla.
Poate tu de mni-i aduce
Caș de oi la Sîn Nicoară
Sloi de diață-n mnez de vară
Mure coapte-n postu mare,
Coapte-a umbră, nu a soare.*

Flăcăul: *Hei tu mîndruluca me,
Ieu di-aieste ț-aș căta
Dac-aș ști că ț-aș afla.*

²³ Temă populară folosită de Ienăchiță Văcărescu în poezia « Amărită turturea ».

²⁴ Guy Michaud: *L'oeuvre et ses techniques*. [Opera și tehnicile sale]. Paris, 1957, 53.

²⁵ Charles Bally: *Traité de stylistique française* [Tratat de stilistică franceză]. Geneva, 1951, 195.

Fata: *Hei tu mîndrulucu mneu
 Tutî ești, bolundî ești
 Tu de nu te nădăiești :
 Caș de oi i fața ta,
 Cînd mă uit eu la dînsa ;
 Mure negre ț-is otii
 Cînd mă uit eu la dînșii
 Sloi de diață-i inima,
 Că mă tem că mi-i lăsa* (Țiplea, cîntec, p. 498 — nr. 30)

De remarcat că substituțiile metaforice sînt asociate cu circumstanțe absurde: caș de oi la *Sîn Nicoară*, sloi de ghiață în miez de vară, mure coapte în postu mare. Condiționarea de circumstanțe, imposibil de realizat, joacă rolul unui indice de predictabilitate; se semnalează astfel auditoriului că termenii folosiți—caș, sloi de ghiață, mure — nu trebuiesc luați la propriu. Abia în partea doua a textului sensul metaforelor se dezvăluie cu limpezime: caș de oi substituie obrazul iubitului, sloiul de ghiață substituie inima acestuia iar murele ochii. Asistăm de fapt la codificarea sensului unui șir de metafore.

Varietatea metaforelor este mică; asociate cu sensuri bine stabilite prin circulație, metaforele revin asiduu în forme apropiate. Mai mult chiar; se poate afirma că majoritatea metaforelor au corespondentul lor extins în comparație. De pildă metafora « mure » pe care am întîlnit-o în textul sus citat are ca pendant comparația atît de frecventă în folclorul maramureșean: *Așa-s ochii mîndrului / Ca și mura cîmpului / Cînd să coace pă răcoare / Și nu e ajunsă de soare* (Papahagi, cîntec, p. 36 — nr. CLXXX). Metafora inedită reprezintă o raritate în folclor. Cele mai multe dintre metaforele de mică recurență sînt forme lexicale noi, obținute prin derivări din substantive ca de exemplu: *De-aș muri primăvara / Păsările m-ar cînta / Grangurul mni-ar clopoți* (Papahagi, cîntec, p. 35 — nr. CLXXVI), sau *Și la nas îi butucașă* (Birlea, vol. II, cîntec, p. 254 — nr. 116) — butucașă, adjectiv derivat din substantivul butuc. Limba populară are o mare mobilitate; necunoscînd norme rigide scrise permite cu ușurință — în cadrul structurii și în consens cu tendințele limbii romîne — trecerea de la o categorie morfologică la alta, crearea unor forme lexicale noi prin derivare.

Metaforele realizate prin derivări din substantive apar sporadic în folclorul Maramureșului; de cele mai multe ori întîmpinăm variante ale unui număr redus de prototipuri. Tendința spre tipizare care se poate constata la simbolul popular ia la metaforă o amploare deosebită. Astfel substituirea fetei sau a feciorului printr-o floare, a miresii cu o plantă răsădită, a soacrei cu o poamă acră, a rivalei în dragoste cu o coarbă, a uritei sau urîtului cu o buruiiană etc., sînt metafore clișeu²⁶ de mare frecvență în folclor.

Constituirea acestor prototipuri ar putea fi pusă în legătură și cu existența metamorfozelor, categorie extrametaforică, însă limitrofă metaforei. Legate de elementele unei mitologii populare și de vechi credințe, metamorfozele—folosite în cîntec și baladă — din punct de vedere stilistic se prezintă în mai multe forme:

a) Metamorfoza cu caracter fabulativ — transformarea miraculoasă este înfățișată ca un fapt petrecut aieva. Un exemplu tipic îl constituie metamorfoza

²⁶ Nu folosim termenul « clișeu » în sens peiorativ.

dezvoltată în tema « Logodnicii nefericiți »: *Și pă iel l-o-ngropat / La beserică su' prag / Când o fost pă la anuț / Din el răsare un ruguț / Și peste vo tri dzile / Ea s-o făcut florice' ; / Când era slujba mai mare / Ruguțu să întinde / Rujița o cuprinde / Tîtă lumea să ciude* (Țiplea, baladă, p. 6 — nr. 2). Tot din această categorie face parte și metamorfozarea călugăriței păcătoase, sau a mamei ce-și părăsește pruncul, în coarbă neagră.

b) Metamorfoza prezentată ca un fapt posibil, ca o eventualitate. De exemplu: *Nu fi mîndru supărat / Din doruț ni-om fa caluț / Și-om trece peste dieluț* (Bîrlea, vol. II, cîntec, p. 112 — nr. 27). Transformarea în floare predomină: *Numai eu că mă voi face / O ruje mîndră-nfocată* (Bîrlea, vol. II, cîntec, p. 153 — nr. 129). Tipul de baladă « Mierla și cucul » oferă un șir de asemenea metamorfoze: *Hei tu mîndruluțu meu / De cît noră mine-ta / Și cumnată soru-ta / Mai bine mîndruț m-oi fa / Un firuț de ochinteaună / . . . Și ieu mîndrucă m-oi fa / On cosășel hireșel / Și atîta că mi-oi cosi / Ochinteauna oi găsi / Tot norucă mamii-i fi / . . . Decît noră mine-ta / Și cumnată soru-ta / Mai bine mîndruț m-oi fa / Tot on fir de măieran / In tierturi la Toderan / . . . Numai ieu mîndră m-oi fa / Tot m-oi fa on cocișăl / Numai tare hire-șăl / . . . Măieranu l-oi ciunta / Tot noruc' mamii te-oi fa* etc. (Bîrlea, vol. I, baladă, p. 38 — nr. 21).

c) Metamorfoza prezentată ca un fapt imposibil de realizat. Tipul acesta de metamorfoză apare de obicei sub forma unor propoziții condiționale: *Spune mîndru mine-ta / Ca să nu mă ocăra / Că de s-ar fa piatră de moară / Tot ne-om iubi într-o vară* (Brediceanu, cîntec, p. 111 — nr. 25).

d) Metamorfoza optativă, categorie larg reprezentată în cîntec, exprimă dorința transformării — cel mai adesea — în vederea apropierii de ființa iubită: *Fă-mă doamne ce mi-i fa / Pasăre să pot zbura / Peste codru cu frunza / D-aici pînă la badea* (Papahagi, cîntec, p. 23 — nr. CVII). Ca și la tipurile precedente metamorfozarea în vegetale este foarte răspîndită: *Fă-mă doamne ce m-ei fa / Fă-mă fir de iederuță / La mîndruța-n grădiniță / Fă-mă floare din Bănat / La mîndruța lîngă pat / Fă-mă fir de iarbă creață / La mîndruța mea în brață* (Bîrlea, vol. II, cîntec, p. 91 — nr. 251).

După cum am putut observa, numeroase metamorfoze — transformarea fetei sau băiatului în vegetale, prefacerea femeii păcătoase în coarbă — coincid cu unele din metaforele clișeu. S-ar putea emite ipoteza că parte din metamorfoze, desprinzîndu-se treptat de ideea unei intervenții miraculoase, au facilitat la un moment dat nașterea conceptului popular de metaforă. Ceea ce rămîne însă cert e faptul că metamorfozele — fie ca preexercițiu fie ca sursă importantă sau auxiliară — joacă un rol în formarea unor prototipuri metaforice.

Unele din aceste prototipuri sau metafore clișeu sînt general folosite în folclor, altele tind înspre o specializare pe genuri. Examinînd fiecare gen în parte vom fi în măsură să stabilim contribuția metaforelor clișeu, gradul lor de recurență.

IV. GENURILE DE FOLCLOR ÎN RAPORT CU METAFORA

Cîntecul

21.513 versuri, 679 metafore; densitatea metaforei 3,15%; 32 metafore rudimentare, 185 metafore slăbite; coalescența ridicată — 225 metafore coalescente. Metaforele clișeu predomină: din 494 metafore active (am exclus metaforele uzate) 341 reprezintă variante ale unor metafore clișeu bine conturate.

Să urmărim câteva prototipuri metaforice. Prototipul cel mai răspândit este substituirea tinerei fete sau a flăcăului unei flori. Sub forma comparației acest tip de metaforă reprezintă în folclor un loc comun. Enumerăm câteva din variantele metaforei flori: pentru fată, rujă, rozmarin, măgheran, cunună de flori, florice de griu, floare albastră, struț, floare, floare de briboi etc., iar pentru flăcău, floare de sansiu, floare domnească, măgheran, struț, ruje, floare etc. Metafora trandafir (rujă în graiul maramureșean) este folosită cu predilecție: *Pentru tine rujă plină / Nici am somn nici am hodină / Pentru tine rujă creată / Nici am trai, nici am viață* (Birlea, vol. II, cîntec, p. 80 — nr. 219).

Înrudit cu acest clișeu este substituirea femeii, nefericite în căsnicie, florii răsădite într-un loc neprielnic: *Cum n-oi fi veștejită / Că m-am aflat răsădită / Intr-o grădină-ngrădită* (Birlea, vol. II, cîntec, p. 164 — nr. 156).

Tot un clișeu adiacent prototipului fată-floare este femeia trecută substituită florii scuturate.

Pentru bărbatul urît sau bătrîn se folosește curent metafora ciung (creangă uscată în graiul maramureșean), în opoziție cu bradul care substituie flăcăul iubit: *Am lăsat bradu-ncărcat / Și-am iubit un ciung uscat / Lăsa-oi ciungu la dracu / Și-oi iubi bradu săracu* (Brediceanu, cîntec, p. 93 — nr. 78).

Urîtul sau urîta sînt substituite adeseori gunoiului, buruienilor sau proptelei gardului: *Rușine mi-e de pămînt / Cu cine-mi făcui cuvînt / Cu propeaua gardului / Cu urîta satului / Cu propeaua de la gard / Cu urîta de la sat* (Bud, cîntec, p. 59 — nr. 126).

Rivala în dragoste devine prin substituire metaforică coarbă neagră: *C-amu mîndru m-o lăsat / M-o lăsat că nu i-s dragă / Ș-o cuprins o coarbă neagră ; / Coarbă neagră din pîriu / Nu iubi pe mîndru mne / Că ieu te-oi otrăghi zău* (Papahagi, cîntec, p. 30 — nr. CLII).

Dorul este asimilat prin metaforă focului: *Drept-o avut cine o dzis / Dragostile-s foc nestîns / Că și-n mine s-o aprins* (Papahagi, cîntec, p. 40 — nr. CXCVII) sau *De trei luni în miază vară / Arde-mi inimioara-mi pară* (Birlea, vol. II, cîntec, p. 124 — nr. 56).

Pentru noroc se utilizează clișeul metaforic floare: *Mîndră floare-i norocu / Nu răsare-n tot locu / Ci răsare lingă vale / Cine-o află bine-i pare / Și răsare lingă tău / Cine-o pierde-i pare rău* (Brediceanu, cîntec, p. 33 — nr. 24).

Clasele sociale sînt substituite în vechiul cîntec maramureșean printr-o dublă metaforă clișeu: griul substituie pătura avută a nemeșilor iar secara, ovăzul sau vița de harbuz substituie pătura țăranilor săraci. *Hei tu mîndruluțule / Ița ta și ița me / Șohan nu-i de-asemene / Ița me-i de griu ales / A ta-i de prizne de săcară / Ița me-i de griu ales / A ta-i prizne de ovăz / Ița de p-a me măicuță / Mere-n tîrg cu cociuță / . . . Ița de pe tată-rău / Mere în tîrguț cu macău* (Țiplea, cîntec, p. 478 — nr. 97). În Maramureș, diferențierile de clasă au ajuns atît de pronunțate, încît pînă la primul război mondial căsătoria dintre nemeși și iobagi era considerată o mezalianță²⁷. Cîntecul utilizează numeroase clișee; am enumerat doar prototipurile metaforice mai importante. Tot în cîntec apar și simbolurile tipizate pe care le-am semnalat în capitolul precedent. Numărul clișeelelor metaforice și simbolice se ridică la 45. În această cifră n-am inclus clișeele slab reprezentate ce par a fi o rămășiță sau poate un împrumut din folclorul altor regiuni.

²⁷ M. Pop: Introducere la Flori alese din poezia populară. București, 1960, XXXI.

Balada

10.664 versuri, 144 metafore; densitatea metaforei scăzută, 1,34%; 23 metafore rudimentare, 38 metafore slăbite; coalescența ridicată — 90 metafore sînt coalescente. Clișeele sînt reprezentate prin 63 de variante.

Balada maramureșeană se apropie foarte mult de forma cîntecului. Numeroase clișee curente în cîntec se regăsesc și în baladă; de pildă femeia tînără substituită unei flori, coarba neagră ca metaforizare a femeii păcătoase, clasele sociale substituite cerealelor, văpaia pentru dor sau pelinul simbolizînd amărăciunea.

Tipic baladei este clișeul aratului, semănatului și seceratului ca substituții metaforice pentru uciderea turcilor sau a Vidrei. Clișeul se realizează dramatic. De pildă în balada Novac mama-l întrebă pe erou dacă a arat. Acesta răspunde: *Am arat ș-am săminat / Și s-o copt ș-am săcerat*. În continuare dă cheia substituției: *Zac turcii ca butucii / Și caii ca păunii / De ți-e groază de dînșii* (Bîrlea, vol. I, baladă, p. 17 — nr. 15). Clișeul e mai amplu reprezentat în tipul de baladă Vidra. Soacra-l întrebă pe ginere unde a lăsat-o pe Vidra-Zidra în exemplul nostru. Ginerelul răspunde: *Colo-n coastă după coastă / Mare hold-am săcerat / Și znopchii nu i-am legat; / Tăt în loc de legători / Îs a Zidrii-ncingători / Mămulică de nu credz / Ia du-te batîr și vedz; / Mămulică ți-i păși / Di pă stic mamă pă stic / Tăt pă față dă voinic / Di pă znop mamă pă znop / Tăt pă titie de clop* (Papahagi, baladă, p. 89 — nr. CCCLXI). Se poate constata utilizarea unor clișee secundare, derivate din prototipul inițial — spic și snop substituiri pentru haiducii uciși.

Balada utilizează un număr de 19 clișee.

Strigătura

3133 versuri, 40 metafore; densitatea metaforei foarte scăzută, 1,28%; 3 metafore rudimentare, 9 metafore slăbite. Coalescența la paritate; 20 metafore coalescente; metafore clișeu doar 11.

Genul utilizează relativ puține metafore-clişeu. Reîntîlnim clișeele cunoscute din cîntec: femeia sau feciorul ca floare, clasele sociale substituite cerealelor și dorul căpătînd prin contextare sensul de văpaie, semn scris sau dușman.

Strigătura prin caracterul improvizatoric și funcția ei de cronică a moravurilor preferă clișeele tradiționale metaforele de mai mică recurență, groțești sau obscene uneori. Iată cîteva metafore de mai mică recurență: *Vine mîndru-n toate seri / C-o uiață de răbdări* (Bîrlea, vol. II, strigătură, p. 315 — nr. 263) sau *Stau feciorii să se bată / De la-un băcuieț de fată* (Papahagi, strigătură, p. 58 — nr. CCLXVIII).

Colinda

3655 versuri, 24 metafore; densitatea metaforei foarte scăzută, 0,66%; 6 metafore rudimentare, metafore uzate 7; 9 metafore coalescente, metafore clișeu 6.

Procentul redus al metaforei la colinda maramureșeană, ca și sărăcia generală a tropilor, fapt neobișnuit la colindele din restul țării, surprinde. Materialul, în majoritate arid și pe teme religioase, justifică ipoteza unei influențe diecești exercitate la un moment dat asupra colindelor din Maramureș. Sînt metafore ce vădesc limpede intervenția bisericii: de pildă pentru nașterea lui Isus circulă metafora *Răsărit-a răsărit / Bucurie pre pămînt* (Bîrlea, vol. I, colindă, p. 87 — nr. 3) iar pentru comunitatea creștină metafora turmă: *El [Isus] lumea-o nvățat / Mare turmă o ciștigat* (Brediceanu, colindă, p. 153 — nr. 118). Clișeul tipic colindelor

religioase — îmbrăcarea lunii în sînge la apocalips — apare de 6 ori. Iată un asemenea exemplu: *Luna-n sînge se-mbrăca / Munții se cutremura* (Bîrlea, vol. I, colindă, p. 96 — nr. 14).

Clișeul femeie—floare apare numai de două ori.

Substituirile metaforice operate în sfera materiilor prețioase (aur, argint, mătăasă) sînt caracteristice genului; în colinda maramureșeană metaforele de acest tip sînt palid reprezentate — le întîmpinăm doar într-un stadiu avansat de uzură ca de exemplu: *Maica sfîntă s-o luat / Prin țarine-ntr-aurite* (Brediceanu, colindă, p. 141 — nr. 112).

De asemenea metaforele rudimentare, de mare frecvență la colinde, aduc în colinda maramureșeană o contribuție mică.

Descîntecul

3628 versuri, 60 metafore, densitatea metaforei 1,65%; metafore rudimentare 35, metafore uzate 2, metafore clișeu 8; coalescența foarte ridicată — 47 metafore coalescente.

N-am inclus în cifra globală a metaforelor substituirile explicabile exclusiv prin credința în eficiența descîntatului ca de exemplu: cauza bolii substituită înlăturării cu moroi sau vindecarea operată prin lipirea mușchilor, spălarea de ură, izgonirea durerii în pustii.

Metafora infirmată ia în descîntecul maramureșean o amploare deosebită — din 60 de metafore, 35 sînt metafore infirmate. Sub acest aspect, descîntecul maramureșean se apropie de forma descîntecului rusesc și ucrainean²⁸.

Tipice descîntecului sînt metaforele anatomice: omușorul din cerul gurii este numit «împărătuș», cariile dentare «cupele măselelor», baza nasului «cheile nasului» etc. E foarte probabil ca acești termeni, prin deasa lor folosire, să-și fi slăbit simțitor funcția lor metaforică.

Clișeele, fata-floare și dorul-foc, apar fiecare cîte o singură dată.

Ca prototip caracteristic descîntecului semnalăm boala asimilată unei plante: *Bubă bubată / ... Rădăcină nu prinde / Viță nu-ntinde* (Bîrlea, vol. II, descîntec, p. 365 — nr. 48) sau *Hap ulcior, hap / ... Din vîrf te săc / Din rădăcină te fac fărîină* (Bîrlea, vol. II, descîntec, p. 373 — nr. 49). Clișeul boală-plantă apare de 6 ori.

Cîntece de nuntă

441 versuri, 18 metafore; densitatea metaforei 4,08%, metafore rudimentare niciuna, metafore uzate 3; metafore coalescente 2, metafore clișeu 12.

Clișeul predomină. Reîntîlnim prototipuri folosite și de alte genuri: dorul cu sensul simbolic de greutate materială, uritul substituit gunoiului etc. Metafora fată-floare este adaptată genului, se aplică miresii: *Miresucă, struț tomnit / Vină-ți vremea de pornit* (Brediceanu, nuntă, p. 157 — nr. 119). Mireasa substituită unei flori revine de 7 ori.

Căsătoria este înfățișată metaforic drept o pară mălăiață: *Hei, tu dragă de mireasă / Cată tu ce tîrguiești / C-aista nu-i tîrg de vară / Să-l cumperi și să-l vinzi iară / Da-i o pară mălăiață / Și ți-o hi p-a ta viață* (Țiplea, nuntă, p. 504 — nr. 16). Tipul acesta de metaforă apare ca un clișeu secundar și în cîntec.

²⁸ P. G. Bogatîrev: op. cit., 17.

Bocetul

1160 versuri, 56 metafore; densitatea metaforei ridicată 4,83%; metafore rudimentare niciuna, metafore slăbite 10; metafore coalescente 10, clișee metaforice 40.

În bocet, ca și în cîntecul de nuntă, clișeul este preponderent.

O categorie de prototipuri metaforice trebuie puse în legătură cu resturile unor vechi practici și credințe: de pildă înmormîntarea substituită nunții, mortul sau moarta reprezentată ca mire și mireasă²⁹ sau sufletul înfățișat în chip de rîndunea: *Sufletul i-o rîndunea / Pierdutu-l-ai și nu-i avea*³⁰ (Birlea, bocet, p. 119 — nr. 3).

Substituirea fetii sau a flăcăului unei flori este frecventă: *O struțuc de tătăiși / Mîntuitu-te-ai de griji / Leordină ne-nflorită / De toate ești mîntuită* (Birlea, vol. I, bocet, p. 126 — nr. 9). Îngroparea mortului asimilată răsădirii unei flori, reprezintă un clișeu tipic genului: *Bucură-te țințirim / Mîndră floare-ți răsădim / Bucură-te temeteu / Mîndră floare ți-aduc eu / N-o aduc să răsădea / Da o-aduc să putregea / N-o aduc să înfloreă / Da o-aduc să putregea* (Papahagi, bocet, p. 69 — nr. CCCXXIV).

Ghicitori

Față de celelalte genuri, ghicitorile se constituie într-o categorie aparte. Indicele de frecvență al metaforei crește comparativ considerabil: 171 versuri, 96 metafore — densitatea metaforei 56,13%. Lipsesc metaforele slăbite și coalescente atît de caracteristice folclorului.

Prin regulile genului în ghicitori obiectul propus spre dezlegare nu poate fi numit — ghicitoarea îndeplinește funcția unui joc de societate care pune la încercare perspicacitatea participanților. Definirea obiectului prin înșiruirea atributelor lui sau compararea acestora este resimțită ca greoaie și facilă totodată; concisă, stimulatorie pentru spirit și cuprinzînd un element de surpriză, metafora se impune ca o necesitate a genului.

Sub raportul metaforei distingem trei tipuri de ghicitori:

a) *Ghicitoarea monometaforică* — obiectul propus spre dezlegare este reprezentat global printr-o singură metaforă, de exemplu ghicitoarea mușuroaelor: *De-aici pînă la Hust / Tot căldări cu fundu-n sus* (Papahagi, ghicitoare, p. 147 — nr. CCCCLXXVIII).

b) *Ghicitoarea plurimetaforică* — fiecare atribut al obiectului desemnat de ghicitoare este înfățișat printr-o metaforă — rezultă cumul de metafore, de exemplu ghicitoarea puștii: *Am o vacă bourișă / La cornișă cu torchișă / Pă la zii / Cu văcălii / Pă schinare / O dungă mare / Și-n budză / Pupădză* (Papahagi, ghicitoare, p. 145 — nr. CCCCLXIX).

c) *Ghicitoarea de tip fabulativ* — metafora este plasată într-o mică fabulație ca de pildă în cazul ghicitorii cartofilor: *Mă dusei în pădurice / Aflai ouă de babice / Aflai nouă / Luai două / Ca babicea să se ouă* (Papahagi, ghicitoare, p. 147 — nr. CCCCLXXVII).

Spre deosebire de celelalte genuri, la ghicitori decodarea metaforelor presupune un anumit efort. Metaforele urmăresc a surprinde și a deruta auditoriul — dificultatea sporește efectul ghicitoriei.

²⁹ Jean M u ș l e a : La mort-mariage : une particularité du folklore balkanique. [Moartea-căsătorie: o particularitate a folclorului balcanic]. Paris, f. a.

³⁰ Sufletul reprezentat ca pasăre sau gînganie apare adeseori în basm.

Astfel, numeroase ghicitori alătură elemente contradictorii, de exemplu ghicitoarea piinii: *Am o vacă / Când o bag în poiată e fără pchele / Când o scot e cu pchele* (Papahagi, ghicitoare, p. 147 — nr. CCCCLXXIX). Alteori metaforele joacă rolul unor capcane; aparent facile atrag auditoriul pe o pistă greșită. E cazul ghicitorilor în care substituția metaforică se pretează și la o interpretare obscenă. Uneori metaforele sînt voit obscure; posibilitatea găsirii cheii este îngreunată de apariția unor termeni — creații lingvistice în general fără circulație în limba populară; de exemplu ghicitoarea bisericii *Că mă pira poporanu / Că i-am furat cocoranu / Ș-o dat vacă de vacă / Doi boi să tacă; / Pasărea lucea / Pas și o gîcea* (Papahagi, ghicitoare, p. 147 — nr. CCCCLXX).

Și totuși metaforele în ghicitori nu sînt ermetice pentru auditoriul popular. Reprezentările baroce care rezultă din alăturarea unor metafore contradictorii îndeplinesc și funcția unui semnal; atrag atenția — tocmai prin absurdul lor — asupra existenței unei substituiri și stimulează la căutarea cheiei. De asemenea, creațiile lingvistice prin deasa lor revenire în aceleași ghicitori ajung a fi asociate cu o semnificație clară. De cele mai multe ori însă, dezlegarea ghicitorii este facilitată de folosirea unor metafore convenționale. Boul ca metaforă reprezintă un asemenea tip. În ghicitori, obiecte eterogene sînt substituite boului ca de exemplu grebla *Am o vacă neagră / Tot cîmpul aleargă* (Papahagi, p. 148 — nr. CCCCLXXXI). sau purecele *Am un bou negru / Un'e sare / Urmă n-are / Un'e paște / Se cunoaște* (Papahagi, ghicitoare, p. 146 — nr. CCCCLX). Metafora boului e atît de frecventă la ghicitori încît aproape că s-a tocit; îndeplinește adeseori doar rolul de purtătoare de atribute. Alt tip de metaforă loc comun substituie obiectelor părțile trupului omenesc, ca de exemplu ghicitoarea buretelui: *Rostogol / Înt-un ocol / Curte albă întu' pchicior* (Papahagi, ghicitoare, p. 148 — nr. CCCCLXXXIX) sau ghicitoarea verzei *Trupu, capu mni-i tătuna / P-on pchicior stau totdeauna / Cămăși am nenumărate / Și le port tăte îmbrăcate* (Papahagi, ghicitoare, p. 148 — nr. CCCCLXXXIII). Părțile trupului omenesc ca metafore furnizează indicații transparente asupra formei obiectelor substituite. Semnalăm de asemenea pentru facilitatea lor apariția de 7 ori a metaforelor de relație.

În ghicitorile din restul țării, unde dispunem de un material mai bogat și mai reprezentativ, se pot distinge numeroase metafore clișeu care ușurează sensibil decodarea.

CONCLUZII

1. Densitatea medie a metaforei este de 2,53% (44.200 versuri — 1117 metafore). Raportată la frecvența ridicată a comparației, paralelismului, metonimiei și hiperbolii, metafora se dovedește a fi un trop rar în folclorul Maramureșului.

Se poate presupune — cercetările viitoare vor infirma sau confirma această ipoteză — că indicele scăzut de frecvență a metaforei nu este tipic doar pentru Maramureș, ci cu mici fluctuații caracterizează folclorul în general³¹.

2. Din cifra globală a metaforelor — 1117 — 106 pot fi considerate metafore rudimentare. Incerte, pendulînd adeseori și spre alți tropi, metaforele de acest tip

³¹ Rémy de Gourmont în *Le problème du style* [Problema stilului], Paris, 1902, 32, (citât după Tudor V i a n u: op. cit., 33) făcea observația că «metaforele par a fi rare în La chanson de Roland».

Gen	Nr. versuri	Nr. global metafore	Procent metaforă	Implicații ¹	Coalescență	Metafore rudimentare	Prototipuri metaforice și simbolice	Nr. global al variantelor la prototipuri ²	Procent variante prototip	Var. prototip față flăcău-floare	Metafore slăbite	Meta-morfe
Cîntec	21513	679	3,15	454	225	32	45 (31 metafore 14 simboluri)	341	50,22	86	185	79
Baladă	10644	144	1,34	54	90	23	19 (14 metafore 5 simboluri)	63	43,75	11	38	55
Strigătură	3133	40	1,28	20	20	3	6 (3 metafore 3 simboluri)	11	27,5	6	9	2
Colindă	3655	24	0,66	15	9	6	3	6	8,33	2	7	
Descîntec	3628	60	1,65	23	47	35	4	8	13,33	1	2	
Nuntă	441	18	4,08	16	2		5 (4 metafore 1 simbol)	12	66,66	7	3	
Bocet	1160	56	4,83	46	10		10 (8 metafore 2 simboluri)	40	35,71	20	10	
Ghicitoare	171	96	56,13	96		7	3	27	28,12			
Total	44200	1117	2,53	724	403	106	69 ³	508	39,12	133	254	136

¹ Spre deosebire de metaforele coalescente, metaforele implicate nu sînt însoțite în context de cheia lor.

² Numărul global al variantelor la prototipuri ca și procentul lor trebuie raportat la numărul global al metaforelor și procentele lor.

³ Totalul prototipurilor metaforice este mai mic decît suma prototipurilor pe genuri – un număr de prototipuri coincid, sînt comune mai multor genuri.

vădesc un stadiu incipient în formarea noțiunii de metaforă; formule introductive sau convenții stilistice justifică utilizarea metaforei și oferă cheia ei.

Prezența acestei categorii de metafore în folclorul Maramureșului confirmă observațiile prof. Tudor Vianu: « Metafora nu este un procedeu originar al spiritului (oricât de numeroase ar fi cuvintele limbii care ne fac azi impresia unei metafore) ci un procedeu mai tardiv . . . metafora presupune un grad relativ înaintat al puterii de abstracție »³².

3. Metafora maramureșeană acordă preferință clarității:

- a) contextul simbolurilor și metaforelor prezintă numeroși indici de predictabilitate;
- b) metaforele slăbite au o mare frecvență — 254 metafore slăbite;
- c) coalescența este foarte ridicată — 403 metafore coalescente.

Ca artă colectivă destinată colectivității, folclorul evită ambiguitatea și ermetismul, urmărește percepția integrală a simbolului și metaforei.

4. Varietatea simbolurilor și metaforelor este mică; un număr redus de prototipuri, asociate cu o semnificație bine stabilită prin circulația folclorică, revine cu insistență. Eliminând metaforele slăbite, constatăm că din totalul de 863 metafore vii, 508 metafore reprezintă reluări a 69 clișee; utilizarea clișeelelor este precumpănitoare în folclorul Maramureșului.

S-ar părea că această tendință spre tipizare a metaforei situează folclorul la polul opus literaturii. Urmărirea deliberată a ineditului este totuși relativ recentă în literatură — caracterizează conceptul modern al metaforei. Literatura s-a conformat multă vreme unor scheme prestabilite de metaforă; Ernst Robert Curtius în cartea sa « La littérature européenne et le moyen âge latin »³³ oferă citații numeroase, ilustrative pentru răspîndirea unor metafore șablon la autorii evului mediu și renașterii.

Gustul pronunțat al clișeului se explică în folclor prin caracterul oral al acestei arte. Tradiția literară se transmite cu ușurință de la o generație la alta — fixată prin scris nu riscă a se irosi. Patrimoniul artistic popular, pentru a se menține, face apel la memoria colectivă; folclorul operează prin clișee o recapitulare a cîștigurilor artistice acumulate de-a lungul timpului.

Utilizarea clișeelelor nu se face însă mecanic și nu exclude înnoirea artistică; prototipurile metaforice se realizează concret prin variante, iar buna îmbinare a clișeelelor presupune un simț dezvoltat al compoziției.

МЕТАФОРА В МАРАМУРЕШСКОЙ ОБЛАСТИ

В введении к материалу автор отмечает своевременность изучения фольклорного стиля. Фольклор, резко отличающийся от обычной разговорной речи, представляет собой высокий стиль народного языка, а исследования в этой области могут содействовать ознакомлению с народной эстетикой и ее соотношением с литературной эстетикой.

Далее автор излагает несколько методологических принципов, необходимых, по его мнению, при исследовании народной метафоры: нужно отличать настоящую метафору от псевдометафоры (являющейся представлением, связанным с устарелыми верованиями), судить о материале без литературной предвзятости.

Марамурешская метафора рассматривается в статье на материале, насчитывающем 44 200 стихов, неравномерно распределенных по жанрам.

³² Tudor Vianu: op. cit., 20, 19.

³³ Ernst Robert Curtius: op. cit., 157—175.

В первой части своей работы автор останавливается на категории рудиментарных метафор — неуверенных, приближающихся и к другим тропам. Метафоры этого типа, очевидно, относятся к зачаточной стадии образования иносказательной формы. В качестве характерного примера рудиментарной метафоры дается отрицательный параллелизм (или, как ее называет автор, «перевернутая метафора»). Для этого приема используется следующая схема: а) подмена метафоры как таковой; б) отрицательное предложение, опровергающее метафору как неправдивую; в) объяснительная оговорка, в которой дается ключ к начальной метафоре. Подмена метафоры (пункт а) производится зачастую в форме вопроса. Автор анализирует по порядку отрицательные параллелизмы, в которых опущен один из терминов; отрицательные параллелизмы с двойной или тройной метафорой и параллелизмы с обстоятельной объяснительной оговоркой. Он приводит также цитаты из текстов, в которых «перевернутые метафоры» идут друг за другом, хитроумно вытекая одна из другой при соблюдении в композиции строгой симметричности. Трактовка метафоры как ошибки, приписываемой по очереди наивности, эмоции, страху, эффекту колдовства и т.д., носит условный характер и представляет собой уловку, с помощью которой можно произвести дерзкую подмену, не смущая при этом обычную логику.

Далее автор дает анализ других двух типов рудиментарной метафоры: метафоры, связанной с собственными именами и (родственной кличке), и метафоры, относящейся к лицам (как ее называет Е. Р. Куртиус).

Касаясь проблемы метафоры и символа в формах, аналогичных литературному понятию, автор констатирует ярко выраженную тенденцию к ясности и небольшое разнообразие: из общего числа 1 117 метафор и символов, к 403 ключ дается в контексте, большую категорию (254) представляют собой ослабленные метафоры, а небольшое число прототипов метафоры настойчиво повторяется в многочисленных вариантах (508).

Затем автор знакомит читателя со специфичными для Марамуреша прототипами метафоры. Он отмечает аналогичность этих шаблонов с категорией метаморфозы, рассматриваемой как предшественница и источник народной метафоры. Каждый жанр марамурешского фольклора определяется в свете его насыщенности метафорами, в свете тенденции к объяснениям в контексте и предпочтения определенных шаблонов. В соответствии с этими шаблонами, загадки, выполняющие функцию забавы в обществе, образуют отдельную категорию.

В заключение автор делает следующие констатации: 1) насыщенность метафорами невелика—2,55%; 2) Марамурешской метафоре чужда герметичность, в ней проявляется определенная тенденция к ясности; 3) в марамурешской метафоре и символе наблюдается тенденция к типизации. Использование шаблонов объясняется устностью фольклора. Чтобы не утеряться, народное художественное достояние прибегает к коллективной памяти. Фольклор оперирует шаблонами, которые представляют собой повторение многолетних художественных достижений.

Статистические результаты данного исследования занесены в приложенную к работе таблицу.

CONTRIBUTION TO THE STUDY OF THE METAPHOR IN MARAMUREȘ FOLKLORE

The author begins her article by underlining the necessity of studying the peculiarities of folklore style. Clearly differentiated from the everyday language, the style in folklore represents a higher standard of folk language, the investigation of which might lead to a deeper comprehension of folk aesthetics and its relationship to literary aesthetics. The article further sets forward the methodological principles to be applied in the assessment of folk-metaphors: the distinction between the metaphor proper and the pseudo-metaphor — representations associated with old beliefs —, the necessity of an approach devoid of literary prejudice, etc.

The study of the Maramureșh metaphor is based upon the examination of a material including 44,200 verses unequally divided into various genres.

In the first part, the author deals with a class of rudimentary metaphors; indefinite in character, oscillating towards other tropes, the metaphors in this class reflect an incipient stage in the shaping of a concept of metaphor. A characteristic example of rudimentary metaphor is

the negative parallelism or infirmed metaphor as the author calls it. Negative parallelism employs the following patterns: *a)* the metaphorical substitution proper; *b)* the negative sentence denying the metaphor as unveridical; *c)* the explanatory clause yielding the key to the initial metaphor.

The metaphorical substitution of clause (a) frequently assumes an interrogative form. The author successively discusses the cases of elliptic negative parallelisms with one of the terms missing, negative parallelisms with a double or treble metaphor or the ample explanatory clause, quoting texts where the infirmed metaphors succeed each other by a process of ingenious devolution combined with the observance of a strict symmetry in composition.

The treatment of the metaphor as an error ascribed in turn to candour, emotion, fear, the effect of charm-spells etc., is conventional in character, and is rather a literary trick by means of which bold substitutions can be carried out without shocking the basic rules of logic.

The author passes next to other patterns of rudimentary metaphors: the onomastic type of metaphor related to nicknames, and the relational metaphor or "metaphor relating to persons" as it is named by E. R. Curtius.

On broaching the problem of the formal features of folk metaphors and symbols analogous to the literary concept, the author points out the existence of a marked tendency to explicitness and to a limitation in diversity: out of a total of 1117 metaphors and symbols 403 are followed by their key in the context; a large class—254—is represented by worn out metaphors, while a limited number of metaphorical prototypes recur steadily in manifold variants — 508.

The article continues with a review of the metaphorical prototypes specific to the Maramureșh region. The author points out the similarity of these hackneyed phrases with the class of metamorphoses, regarded as a pre-exercise or source of the folk metaphor. Every genus in the Maramureșh folklore is defined in relation to the density of metaphors, the explanatory tendency in the context and the preference for certain stereotype patterns. In this respect, the riddles, in their function as a social entertainment, form a separate class.

The conclusions drawn by the author are that:

1) the density of metaphors is low: 2.53%; 2) The Maramureșh metaphor avoids hermeticism, preferring clearness of expression; 3) the symbols and metaphors in Maramureșh folklore tend to become stereotype. The utilisation of clichés is ascribed to the oral character of folklore. To avoid any waste of the artistic heritage, folklore resorts to collective memory, operating by means of clichés — an epitome of the artistic gains stored in the course of time. The statistical results of the investigation are contained in a table attached to the study.

CÎNTECE MUNCITOREȘTI DE ORIGINĂ ITALIANĂ ÎN ROMÎNIA

N. RĂDULESCU

Cercetarea cîntecului muncitoresc este una din sarcinile actuale ale folcloristicii de astăzi. Ea ține de problematica etapei contemporane de dezvoltare a științelor societății, cînd se acordă o atenție tot mai mare urmării diferitelor aspecte legate de oglindirea în suprastructură a luptei de clasă.

În cadrul Institutului de etnografie și folclor din București, cercetările întreprinse pînă în momentul de față au dus la strîngerea unui numeros material în curs de publicare, precum și la lămurirea unor probleme de principiu care privesc atît viața cîntecelor revoluționare din Romînia, originea și istoria lor, cît și metoda de cercetare a cîntecului muncitoresc.

Cîntecul muncitoresc revoluționar face parte integrantă din cultura maselor populare, constituind manifestarea artistică de maturitate a conștiinței de clasă a proletariatului în condițiile luptei împotriva exploatării. Cîntecul revoluționar oglindește lupta maselor populare pentru instaurarea puterii clasei muncitoare, pentru înfăptuirea revoluției proletare. În cîntecul revoluționar este continuată și dusă mai departe tradiția valoroasă, protestatară, a cîntecelor de revoltă socială din folclorul țărănesc. Funcția mobilizatoare, militantă, a cîntecelor țărănești de luptă împotriva exploatării a fost preluată și intensificată în cîntecul muncitoresc revoluționar al cărui conținut reflectă ridicarea pe o treaptă nouă, superioară, a conștiinței de clasă a poporului¹.

În dezvoltarea cîntecului muncitoresc din Romînia se pot distinge mai multe etape. La început el se apropie simțitor, prin tematică și caracter, de cîntecul țărănesc. Ulterior, în preajma organizării muncitorilor în Partidul Socialist (1893), cîntecul muncitoresc se impune ca o categorie specifică cu trăsături proprii, revoluționare. Pe măsura cîștigării de către proletariat a experienței de luptă și în deosebi în perioada organizării de grupuri comuniste, de clarificare politică și ideologică ce a avut ca rezultat crearea Partidului Comunist din Romînia (1921), cîntecul muncitoresc capătă o orientare revoluționară mai clară, mai combativă, depășind faza ideologiei socialiste și intrînd într-o nouă etapă a dezvoltării sale. O dată cu eliberarea Romîniei de sub regimul fascist și cu pășirea țării noastre pe calea revoluției populare (1944) caracterul cîntecului revoluționar se transformă, funcția sa fiind preluată de către cîntecul de mase și de noua creație populară, care exprimă încheierea unității moral-politice a poporului nostru în jurul Partidului Muncitoresc Român și a Statului democrat-popular.

Repertoriul de cîntece revoluționare ale poporului nostru este alcătuit în primul rînd din cîntece autohtone, create în sinul muncitorimii din Romînia. Pe lîngă acestea, la noi ca și în alte țări, au circulat, sub formă de adaptări sau traduceri, și cîntece creații ale proletariatului din alte țări.

Găsim astfel la noi în țară cîntece revoluționare de origină rusă și sovietică, germană, franceză, austriacă, maghiară, italiană, bulgară. Fenomenul acesta este bine cunoscut pretutindeni, împrumutul de cîntece, schimbul reciproc, fiind caracteristic și pentru repertoriul de

¹ V. E. Gusev: Probleme de estetică și folclor. 20—21, traducere dactilografată aflată în Biblioteca Institutului de etnografie și folclor; E. Cernea: Cîntecul popular nou (Conferință ținută la S.R.S.C. în 15 mai 1960).

cîntece revoluționare al altor popoare². La rîndul lor, unele melodii de cîntece revoluționare create în România au fost cîntate în U.R.S.S. și Bulgaria³. Modul de preluare al cîntecelor proletariatuului altor țări reflectă în primul rînd specificul luptei muncitorimii din țara adoptivă într-o anumită etapă de dezvoltare a mișcării muncitorești. În al doilea rînd, el reflectă caracteristicile proprii culturii naționale a fiecărui popor. Aproape niciodată nu întîlnim preluarea neschimbată a unui cîntec. Prin simplul fapt al circulației orale melodia poate căpăta o variantă, uneori destul de depărtată de original. În alte cazuri muzica este transformată simțitor datorită învățării ei prin prisma unui specific artistic deja constituit — ce ține de trăsăturile dominante ale culturii populare în perioada respectivă — ca și pentru a fi pusă în concordanță cu textul în noua limbă. La rîndul său, acest text este, de cele mai multe ori, o adaptare la condițiile specifice ale situației proletariatuului din țara respectivă. Conținutul adaptării poate fi asemănător sau diferit față de original, care servește doar ca punct de plecare. Adesea este creat un text autohton în întregime nou pentru a fi executat pe melodie. Mult mai rar întîlnim simpla traducere a textului original. Aceste fapte sprijină teza conform căreia preluarea unui cîntec muncitoresc revoluționar nu este o operație de înglobare mecanică, ci reprezintă rezultatul unei asimilări organice făcute pe baza specificului perioadei istorice de luptă a proletariatuului din țara de adopțiune, ca și în spiritul specificului artistic propriu al poporului respectiv. În acest fel, fenomenul transmiterii cîntecelor revoluționare de la o țară la alta se supune și el legiților ce acționează în întreaga creație populară.

Cercetările întreprinse de noi au constatat că în repertoriul de cîntece revoluționare ale muncitorimii din România au existat și cîteva cîntece de origină italiană. Investigațiile noastre ne-au permis să reconstituim, în bună măsură, pe baza materialelor publicate, a documentelor de arhivă și a informațiilor culese de la deținători, istoria acestor cîntece și să verificăm răspîndirea lor. Aceste cîntece sînt: «Sus, fraților, sus, tovarăși», «Noi cu opincile» și «Înainte, popor».

Cîntecul «Sus, fraților, sus, tovarăși», își are originea într-un cunoscut cîntec italian: «Imnul muncitorilor». Iată cîntecul românesc:

mg. 1783 c

Tempo de marș ♩ = cca. 120

Sus, fra - ți - lor, sus, to - va - răși, Sus ve - niți, ve - niți cu

to - ții Sub stea-gul roș al - li - ber - tă - ții Și cu el să ne-a - vîn -

tăm! Pi - nă nu vom lă - sa fri - ca și spe - ran - ța-o dum - ne -

zei, Bur - ghe - zi - mea ne ju - poa - ie Și ne fu - ră tot me -

² A se consulta în acest sens: M. Druskin: Russkaia revoluționnaia pesnia. Leningrad, Muzghiz, 1959; V. Karbusický și V. Pletka: Delnické písně. I—II, Praha. SNKLHU, 1958; T. Szerémi Borbála: Magyarországi munkásdalok. Budapest, Zeneműkiadó vállalat, 1955; N. Kaufman: Pesni na bălgarskoto rabotnicesko dvijenie 1891—1944, Sofia, Izdanie na Akademia, 1959; A. Ott: Leben, Singen, Kämpfen, Berlin, Neues Leben, 1954.

³ Este vorba de cîntecele revoluționare «Noi țărani», întîlnit în Bulgaria, și «Sub steagul roș», publicat în U.R.S.S. (inf. comunicată de E. Cernea).

reu. Bur-ghe-zi - mea — ne ju - poa - ie și ne fu - ră tot me -

reu. Hai la lup — ta noas-tră sfîn - tă și cu to - ții să ne u -

nim! și, lo - vind în bur-ghe-zi - me, Tot lup - tînd noi s-o zdro -

bim! și, lo - vind în bur-ghe-zi - me, Tot lup - tînd noi s-o zdro - bim!

S-a transcris melodia strofei a III-a, deoarece a fost mai precis executată

1. Sus, fraților, sus, tovarăși,
Sus veniți, veniți cu toții
Sub steagul roș al libertății
Și cu el să ne-avîntăm!

Dar veni-va ziua-n care
Soldați cu noi se vor uni,
Și-n lupta de dezrobire
Împreună vom porni.

} (bis)

Pînă nu vom lăsa frica
Și speranța-n dumnezei,
Burghezimea ne jupoaie
Și ne fură tot mereu. } (bis)

Ref.

Ref. Hai la lupta noastră sfîntă
Și cu toții să ne unim!
Și, lovind în 'burghezime,
Tot luptînd noi s-o zdrobim! } (bis)

3. Fără nici un pic de milă
Sîntem furați de stăpîni,
Ba și ferecați în lanțuri,
Ne socot ca pe-ai lor cîini.

2. Contra noastră ea ne pune
Frați de-ai noștri înarmați,
Cînd vrem drepturi ei ne-mpușcă,
Înșelați de cei bogați.

Apoi ne duc în războaie,
Ce-au furat să le-apărăm,
Iară noi murim de foame,
Tot muncind pîn-ce-asudăm. } (bis)

Ref.

Cîntecul italian a fost creat în anul 1886 în mișcarea muncitorească din Italia. În scurtă vreme el a fost adoptat ca imn de către toate organizațiile muncitorești italiene. Interzis de autorități din cauza conținutului său revoluționar imnul a continuat să fie răspîndit în ciuda persecuțiilor exercitate asupra celor ce îl cîntau. Publicat la Zürich, în anul 1894, el a devenit cunoscut și în rîndurile proletariatului din alte țări europene: Elveția, Franța, Anglia⁴. În România îl întîlnim încă în ultimul deceniu al veacului al XIX-lea în repertoriul muncitorilor

⁴ Datele privitoare la istoricul cîntecului italian sînt extrase din articolul lui Sergio Liberovici și Lionello Gennaro: L'inno dei lavoratori, publicat în revista *Il Contemporaneo*, anno III, nr. 29, settembre 1960: 122—131. Consultînd colecțiile de cîntece muncitorești ale altor țări am putut constata că imnul italian a fost cunoscut și de către mișcarea muncitorească maghiară și bulgară. A se vedea în acest sens: T. Szerémi Borbála: op. cit., 121 și N. Kaufman: op. cit., 153.

italieni imigrați⁵. Prin aceștia el a devenit cunoscut, în limba italiană, în mișcarea muncitorească din România⁶. Împrejurările nașterii textului românesc ne-au fost relatate chiar de către autor⁷. Acesta a auzit și învățat imnul în limba italiană de la un grup de muncitori italieni zidari, în anii 1896–1897, în București, unde muncea ca lucrător la patron. În afară de acest «Imn», muncitorii italieni executau deseori și cîteva cîntece cu conținut anarhist, printre care unul despre Caserio⁸. Douăzeci de ani mai târziu, în timpul primului război mondial, pe cînd o parte din țara noastră era ocupată de armata germană, autorul textului românesc se afla într-o închisoare militară din București. Acolo a fost compus, în vara anului 1917, textul românesc. Versurile sale au fost scrise cu cretă pe peretele închisorii, alături de textul italian: «Am scris pe perete cuvintele italienești și p-o urmă am scris alături și pe cele românești; mai stăteam, iar mă gîndeam, iar scriam, că aveam timp acolo!» ne-a declarat autorul⁹.

Cîntecul românesc a fost executat pentru prima dată, într-un grup mai numeros, ca marș la demonstrația de 1 Mai 1920 în București¹⁰. Începînd cu această dată el s-a răspîndit printre muncitorii din România devenind un cîntec cunoscut și deseori executat. Răspîndirea lui a fost ușurată și de faptul că textul românesc a fost publicat, în anul 1920, în broșura «Pușcăriașul. Dezrobirea muncii. Cîntece și versuri socialiste» (p. 36, cu titlul «Imnul muncitorilor italieni»), în același an în «Foaia volantă editată de Partidul Socialist, secția Piatra Neamț» (cu titlul «Cîntec»), iar puțin mai târziu în «Cîntece, marșuri, imnuri muncitorești» f. a. (p. 5–6, cu titlul «Imnul muncitorilor italieni»).

Confruntînd cîntecul românesc cu cel italian constatăm o serie de diferențe atît în privința textului cit și a melodiei. În primul rînd se impune observația că textul românesc nu reprezintă o simplă traducere din limba italiană. Pornind de la ideea de bază a versurilor italienești: necesitatea luptei dirze pentru eliberarea de sub jugul exploatarei, țintă care poate fi atinsă doar prin unirea într-un singur bloc a tuturor celor ce trăiesc în mizerie, cele trei strofe în limba romină aduc, în dezvoltarea liberă a acestei idei, o clarificare ideologică îmbogățindu-i cu elemente noi conținutul. În timp ce versurile italiene sînt mai indirecte, folosind circumlocuțiunile și vorbind în termeni vagi, în versurile românești se spune lucrurilor pe nume: în loc de «frați» avem «tovarăși»; în loc de «steag liber», «steagul roșu»; în loc de «domni», întîlnim «burgheze». Mai mult, în textul românesc apare ideea nouă a luptei împotriva religiei (versul 6) ca și aceea a fraternizării soldaților cu muncitorii (strofa II-a). În felul acesta conținutul revoluționar demascator al cîntecului este accentuat în versurile românești. Această evoluție ideologică se explică lesne dacă luăm în considerație faptul că cele două texte sînt despărțite de un interval de timp de mai mult de 30 de ani. Textul românesc aparține altei etape istorice de dezvoltare a mișcării muncitorești și oglindește condițiile specifice din România celui dintîi război mondial, avîntul mișcării muncitorești din țara noastră care a dus la crearea Partidului Comunist din România. Așa se explică dezvoltarea dată în textul românesc ideii luptei împotriva războiului injust, de cîmpire, dus pe spinarea celor exploatați (strofa III-a) ca și ideea unirii soldaților cu muncitorii și aceea a represaliilor dezlănțuite de clasele dominante împotriva muncitorimii (strofa III-a).

La rîndul său, melodia culeasă de noi și care a circulat printre muncitorii din România, reprezintă o variantă cu modificări destul de pronunțate a melodiei inițiale, scrisă de compozitorul și criticul muzical italian Amintore Galli (1845–1919). Datorită circulației sale orale și

⁵ Printre muncitorii de peste graniță imigrați în acea perioadă în România în căutare de lucru se aflau și muncitori italieni. În 1892 ministrul Italiei la București arată că numeroși italieni — în deosebi din regiunea Veneției — vin în România pentru a lucra la construcții de căi ferate, poduri, șosele, lucrări de terasament, zidărie: «Uneori tocmîți în Italia de întreprinzători de construcțiuni, altelei plecați în grupuri mici din ținuturile lor, după îndemnul concetățenilor lor de mai înainte stabiliți în România, ei vin în fiecare an cu miile și sînt căutați, apreciați și bine plătiți». Citat după: Din istoricul formării și dezvoltării clasei muncitoare din România pînă la primul război mondial. Ed. politică, București, 1959, 207.

⁶ Ziarul *Munca*, organ Social-Democrat, sub direcția Consiliului General al Partidului Social-Democratic al Românilor din România, semnalează, în numărul din 9 ian. 1894, executarea de către corul socialist din București, a «marșului lucrătorilor italieni» (inf. comunicată de E. Cernea).

⁷ i. 22.350 A.I.E.F. p. 1–2; e vorba de Iancu Olteanu, vechi participant la mișcarea comunistă din România.

⁸ Anarhist italian, asasin al președintelui Republicii Franceze Sadi Carnot, în 1894 la Lyon.

⁹ i. 22.350 A.I.E.F., p. 2.

¹⁰ i. 22.350, p. 2 și i. 22.416 A.I.E.F.

a venirii în contact cu o altă cultură națională care a asimilat-o, melodia a fost schimbată în mai multe locuri. Pentru a putea face comparație dăm mai jos melodia italiană ¹¹ însoțită de două variante românești:

Alla marcia

mg. 1763 c

mg. 1782 f

♩ = 120

♩ = 138

Su fra - tel - li su com - pa - gne Su ve - ni - te in fit - ta -

Sus, fra - ti - lor, sus, to - va - răși, Sus ve - niți, ve - niți cu

Sus, fra - ti - lor, sus, to - va - răși, Sus ve - niți, ve - niți cu -

schie - ra Sul - la li - be - ra ban - die - ra Splen - deil

to - ții Sub stea - gul roș al - li - ber - tă - ții Și cu

to - ții Sub stea - gul roș al - li - ber - tă - ții Și cu

sol del l'av - ve - nir Nel - le pe - ne nel - l'in -

el să ne - a - vin - tăm! Pi - nă nu vom lă - sa

el să ne - a - vin - tăm! Pi - nă nu vom lă - sa -

sul - to Ci strin - gem - mo in mu - tuo pat - to La gran

fri - ca Și spe - ran - ța - n dum - ne - zei, Bur - ghe -

fri - ca Și spe - ran - ța - n dum - ne - zeu, Bur - ghe -

¹¹ Il Canto dei Lavoratori. Inno del Partito Operaio. Zurigo, Tipografia industriale, 1894. Pubblicato per cura della Sezione del Partito.

cau - sa — del ri - scat - to — Mîin di noi vor - ră tra -

zi - mea — ne ju - poa - ie Și ne fu - ră tot me -

zi - a — nu-n-ce - ta - va Să ne fu - re — tot me -

1 2

dir! La gran - dir! Il ri - scat - to del la -

reu. Bur - ghe - reu. Hai la lup — ta noas - tră

reu. Bur - ghe - reu: Hai la lup — ta noas - tră

vo - ro de suoi fi - gli o - pra sa - ră — O vi -

sfin - ră Și cu to - ții să ne u - nim! Și, lo -

sfin - ră Și cu to - ții să ne u - nim, să ne u - nim! Și, lo -

vre — mo del la - vo - ro O pu - gnan - da — si mor - ră. etc.

vind în bur - ghe - zi - me, Tot lup - tînd noi s-o zdro - bim!

vind în bur - ghe - zi - e, Tot lup - tînd noi s-o zdro - bim!

Se poate observa cum, în variantele cu text românesc, linia melodică este schimbată în mai multe locuri în sensul părăsirii sau modificării unor formule melodice (au fost notate cu acolade) caracteristice pentru opera italiană din secolul trecut. Ele au fost înlocuite cu o linie melodică mai puțin ornamentată, mai ușor de reținut. Pentru aceleași motive a fost părăsită, în refren, modulația la cvintă inferioară, din care se revine mai greu, și a fost păstrată în continuare tonalitatea inițială.

Un alt cîntec aflat în repertoriul proletarietului din vechea Romînie este: « Noi, cu opincile »:

mg. 1779 a

J. = cca. 66

1. Noi cu o - pin - ci - le - N - fîp - te - n tã - ri - na zbîr - ci - tã,
Gloa - tã tru - di - tã, De vea - curi robi și io - bași, 2. Sîn -
tem ca a - ni - ma - le - N - ju - ga - te la plu - guri și coa - se,
Lif - te hi - doa - se Ne pra - dă, ne pra - dă me - rev. 3. Cînd

1. *Noi, cu opincile*
'Nfîp-te-n țărîna zbîrcită,
Gloată trudită,
De veacuri robi și iobagi,

3. *Cînd am cerut noi drepturi,*
Ei ne-au trimis în piepturi
Grămezi de plumbi și sîngele
A curs în luncă puhoi.

2. *Sîntem ca animale*
'Njugate la pluguri și coase,
Lifte hidoase
Ne pradă, ne pradă mereu.

4. *Cînd va suna semnalul,*
Vom frînge sub opincă
Pe toți asupritorii
Truditului popor.

Informațiile culese de noi atestă proveniența italiană a melodiei¹². În favoarea acestei indicații pledează însuși caracterul de barcarolă al muzicii. Textul italian, incomplet reconstituit, începea cu versurile: « *Voga, rivoga / Voga la mia barchetta* »¹³, continuînd cu zugrăvirea idilei dintre un pescar și o fată, la fel ca în cântonetele napolitane sau venețiene. În România cîntecul a pătruns cu acest text italian. Sub această formă el a circulat mult la noi în mediul orășenesc în perioada dintre cele două războaie. Deseori, era executat coral la diferite manifestări de amatori. Iată o armonizare pentru cor bărbătesc pe patru voci, care a fost cîntată în limba

¹² i. 22.345 și i. 25.653 A.I.E.F.

¹³ i. 22. 345 A.I.E.F.

italiană în București în anii aceia (partitura litografiată conține doar indicația sumară «VOGA, cor italian» iar textul este atât de deformat încât nu mai poate fi reconstituit cu certitudine)¹⁴:

VOGA
cor Italian.

Allegretto.

Vo ga ri ro

-45-

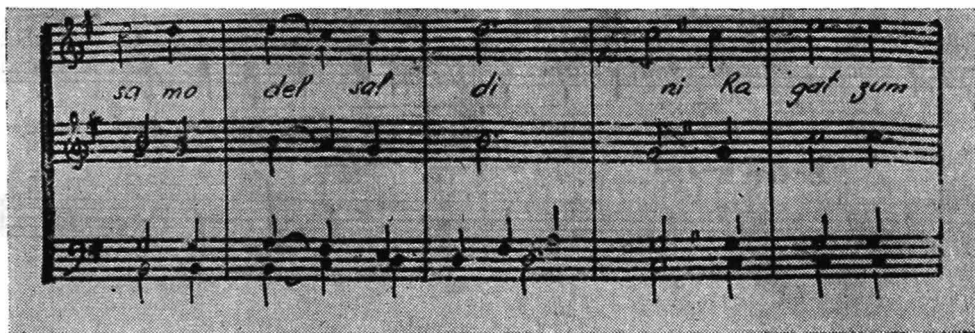
ga vo ga dol mia par che ta Vo

go ri ne ta Pe sa mo met go dol ma

ma. Il met fo mal pe sa mo pe

vol. r.

¹⁴ i. 25.654 A.I.E.F. (comunicat de G. Ciobanu).

Fragment facsimil după partitura litografiată a cîntecului «Voga»: pagina de titlu și pagina următoare.

Ulterior, pe aceeași temă a idilei pe mare, a fost compus la noi în țară și cîntat pe melodia italiană un text liric, nerevoluționar, în limba romină, inspirat probabil de conținutul textului italian ¹⁶.

Pe această melodie a fost creat — de asemenea în țara noastră, dar cînd anume informațiile nu ne precizează deocamdată — textul de luptă. Judecînd după conținutul său mai general, după tema vieții țărănești și după stilul poetic pe care-l folosește, el se apropie de grupul cîntecelor de protest de la începutul acestui secol.

Cîntecul «Noi, cu opincile» a fost executat adesea de către muncitorii din România, la cluburi, în închisori, lagăre de concentrare. Nu avem date suficiente pentru a putea preciza întreaga perioadă în care cîntecul a circulat în țara noastră, dar din informațiile culese rezultă, printre altele, că el a fost cîntat în cor în anul 1934 la Casa Poporului și la sediul Sindicatelor Unitare ¹⁶, în anul 1936 la Doftana, apoi între 1942—1944 în lagărul de la Tg. Jiu ¹⁷.

Este cunoscut succesul la scară internațională pe care l-a avut «Bandiera rossa». La istoricul răspîndirii sale putem aduce unele date cu privire la viața lui în mișcarea muncitorească din România. Perioada cînd a început să se răspîndească în România «Bandiera rossa» poate fi stabilită cu aproximație în anii primului război mondial. Cîntecul s-a difuzat cu repeziune printre muncitori, care au văzut în «Steagul roșu» simbolul luptei lor revoluționare. Una din căile pe care a venit la noi cîntecul a fost aceea a aducerii sale de către muncitori italieni ¹⁸. Pe de altă parte însă el a fost adus și de către cetățeni romini care l-au învățat în Italia ¹⁹. Cîntecul a fost executat frecvent la întruniri muncitorești, festivități, excursii conspirative, demonstrații, ca și în închisori. El a intrat în repertoriul curent al multor asociații artistice muncitorești din întreaga țară. Iată, de pildă, o variantă cu text în limba romină culeasă de la un grup de membri vîrstnici ai corului «Gutenberg» al sindicatului muncitorilor tipografi din Sibiu.

mg. 1697 II f

Tempo de marș $\text{♩} = \text{cca. } 100$

¹⁶ f.a. 5.439 A.I.E.F.

¹⁸ i. 22.345 A.I.E.F.

¹⁷ Fișa de înregistrare mg. 1.758 g, A.I.E.F.

¹⁸ i. 22.322, p. 19 și i. 22.381 A.I.E.F. semnalînd prezența în portul Brăila a unor muncitori italieni din Livorno care cîntau «Bandiera rossa» în anii 1919—1921 (inf. comunicată de E. Cernea).

¹⁹ i. 25.299 A.I.E.F.

ro - şu, cu stea - gul ro - şu! Î - na - in - te, po - por, mergi î - na -
in - te, Cu stea - gul ro - şu, cu stea - gul ro - şu!
Stea - gul ro - şu va tri - um - fa, Stea - gul ro - şu va
tri - um - fa, Stea - gul ro - şu va tri - um - fa, Tră -
ias - că so - cia - lis - mul li - be - ra - tor!

Înainte, popor, mergi înainte,
Cu steagul roșu, cu steagul roșu!
Înainte, popor, mergi înainte,
Cu steagul roșu, cu steagul roșu!

Ref. Steagul roșu va triumfa,
Steagul roșu va triumfa,
Steagul roșu va triumfa,
Trăiască socialismul liberator!

Din informațiile pe care le-am primit rezultă că «Înainte, popor» a fost introdus în repertoriul acestui cor în anul 1926²⁰. Melodia cîntecului a fost armonizată spontan pentru cor bărbătesc pe două voci egale. Faptul acesta prezintă un deosebit interes, dacă avem în vedere considerentul că, mai cu seamă în această parte a țării, mișcarea muncitorească cuprindea în rîndurile sale și muncitori din sinul minorităților naționale. Socotim că, în această armonizare în care predomină terțele paralele, se răsfringe influența practicii muzicale din centrele orășenești transilvănene, cu populație mixtă. Este de semnalat, de asemenea, întorsătura originală pe care o iau sfîrșiturile de rînd melodic ale primei părți (pină la refren), ca și faptul că, pe alocuri, linia melodică principală trece la vocea a doua, în timp ce vocea superioară execută terțarea melodiei. Deosebirile pe care varianta noastră românească le prezintă față de melodia cunoscută ies și mai bine în evidență dacă o vom compara cu o variantă italiană²¹:

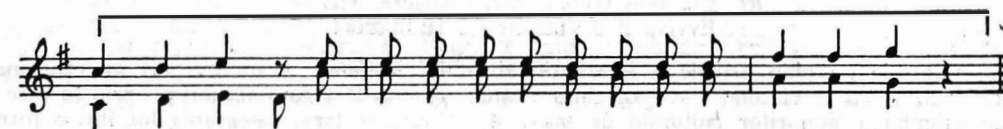
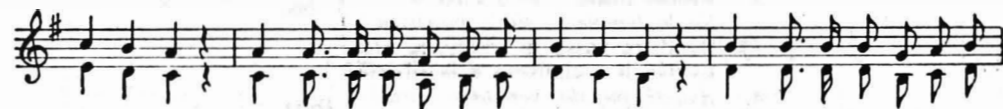
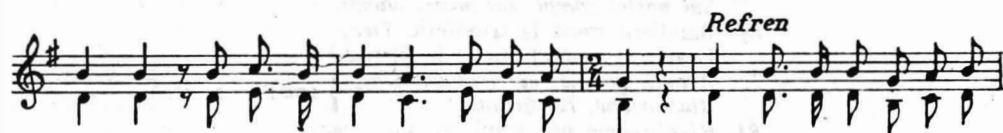
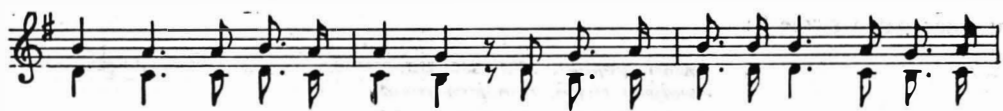
mg. 2227 f.

Tempo di marcia ♩ = 126-132

Vocea III cîntă la octava inferioară a vocii I

²⁰ Fișa de înregistrare mg. 1.697 II f, A.I.E.F.

²¹ mg. 2.227 f, A.I.E.F. culeasă de la un grup italian de cîntece muncitorești.

de fapt pasajul final sună așa:

În afara deosebirilor de ordin ritmic, ce țin de prozodia diferită a versurilor, se observă cum linia melodică principală a variantei italiene este preluată în unele momente de vocea inferioară a variantei românești. De asemenea, ne atrage atenția sfîrșitul care diferă ca desen melodic în una față de cealaltă variantă. Toate acestea ne dovedesc că, venind în țara noastră, melodia italiană a fost supusă la modificări care poartă pecetea unor trăsături noi, ale ambianței culturale locale.

Textul românesc de față este o traducere a primei strofe a celui italian ²². Circulația sa a fost înlesnită și de faptul că a fost publicat în ediția din 1920 a broșurii « Pușcăriașul. Dezrobirea muncii. Cîntece și versuri socialiste » (p. 30) și în « Cîntece, marșuri, imnuri muncitorești », f. a. (p. 5), ceea ce confirmă popularitatea de care s-a bucurat în rîndurile mișcării muncitorești din România. Versul final, care inițial suna: « Trăiască socialismul liberator », a fost — într-o etapă ulterioară, corespunzătoare maturizării conștiinței proletare de la noi — schimbat în « Trăiască comunismul liberator ». Melodia s-a cîntat în țara noastră atît cu text românesc cît și cu text italian. De obicei, în execuție, strofa românească era mai întotdeauna urmată de cea italiană. În majoritatea cazurilor nu se cunoștea decît prima strofă italiană. Totuși au existat cazuri cînd se cînta și o a doua ²³:

*Avanti popolo, a la (sic) cannone,
Rivoluzione, rivoluzione !
Avanti popolo, a la cannone,*

*Rivoluzione trionferà.
Rivoluzione trionferà (ter)
Evviva il comunismo e la libertà !*

²² Deși, îndeobște, nu era cunoscută decît această unică strofă românească, deținem informația (comunicată de P. Ursache) că a mai existat încă o strofă în limba romînă.

²³ i. 22.350 A.I.E.F.

sau chiar patru strofe²⁴:

1. *Avanti, popolo, alla riscossa,
Bandiera rossa, bandiera rossa,
Avanti, popolo, qui siamo tanti
Sui nostri campi, sui nostri campi.*
- Rf. *Bandiera rossa la trionferà, (ter)
Evviva il comunismo e la libertà!*
2. *Avanti, popolo, corri al cannone, } (bis)
Rivoluzione, rivoluzione!*
- Rf. *Rivoluzione noi vogliamo far, (ter)
Le teste dei fascisti noi vogliam tagliar.*
3. *Evviva Italia, gloriosa terra, } (bis)
Sù la bandiera, sù la bandiera!*
- Rf. *Bandiera rossa la trionferà, (ter)
Evviva il socialismo e la libertà!*
4. *Avanti, popolo, venuta è l'ora! } (bis)
Chi non lavora, chi non lavora,*
- Rf. *Chi non lavora, non mangerà, (ter)
Evviva il comunismo e la libertà!*

Expresie pe plan artistic a internaționalismului proletar, a solidarității internaționale a celor ce muncesc, circulația acestor cîntece este și o dovadă a caracterului propriu în care se face asimilarea bunurilor culturale de masă de la țară la țară. Integrarea lor într-o formă specifică în repertoriul de cîntece revoluționare din România constituie o nouă confirmare a spiritului creator al culturii proletariatului din fiecare țară.

²⁴ i. 25.299 A.I.E.F. Cu toate că acest text a fost învățat, de către cel ce ni l-a comunicat, după eliberarea țării noastre este de presupus că el a circulat și înainte în România, așa cum, spre exemplu, a circulat la noi începînd cu anul 1930 «Carmagnola» cu text francez, adusă de cetățeni romini emigranți politici, întorși în țară.

CĂLĂREȚII SĂRARI

ROMULUS VULCĂNESCU

În literatura etnografică, studiul drumurilor economice sătești legate de circulația mărfurilor de proveniență rurală, ca și a celor ce se difuzau în mediul rural, a început să constituie o preocupare de specialitate a vremii noastre. Cercetările mai vechi de etnografie românească nu au dat atenția cuvenită acestei probleme, decât în subsidiar. Interesul era acordat mai mult marilor drumuri comerciale¹ care legau Valahia de Moldova și Transilvania și pe acestea de țările limitrofe.

Despre drumurile economice sătești, cu un discernămint nu totdeauna judicios, s-au cules informații din documentele de arhivă, din memoriile și jurnalele intime ale călătorilor străini sau români, din hărțile inedite și manuscrise, sau din edite vechi și din tradiția populară (manuscrisă sau orală). În baza acestui material, atât de complex și uneori contradictoriu, s-au fixat pe hartă traseele aproximative ale unor drumuri mărunte de țară, zise drumuri de șleauri și drumuri de cai, mai mult sau mai puțin importante pentru economia sătească. Cartografierea lor, deși incompletă și discutabilă, este utilă pentru lămurirea circulației locale sau generale a unor produse agricole, pastorale și meșteșugărești. De bine de rău aceste hărți întregesc imaginea activității economice rurale pe latura încadrării istorice a circulației firești a bunurilor materiale de consum și a piețelor interne (iarmaroace și bilciuri) și externe de desfacere (tîrguri). Totodată ele întregesc și imaginea circulației bunurilor spirituale sătești înăuntru și în afara regiunilor istorico-etnografice, vecine sau apropiate. Aceasta pentru că circulația elementelor de cultură spirituală la sate se făcea și în trecut dependent și organic de circulația elementelor de cultură materială.

Problema drumurilor economice sătești prezintă pentru etnografie aspecte istorice și cartografice.

Din punct de vedere istoric, studiul drumurilor economice încă nu a fost deplin întreprins în ceea ce privește latura lui sătească. Ce este un drum economic sătesc? Cîte categorii de drumuri economice sătești se cunosc pe plan istoric la români? Ce rol au jucat ele în economia generală sau locală a țărilor românești?

Drumul economic sătesc a fost o formă de activitate restrînsă în timp, la circulația produselor sătești pentru sat, proprie unei anumite categorii de produse și unui anumit mod de difuzare, legate de viața social-economică. Aceasta înseamnă că drumul economic sătesc apare într-o anumită perioadă istorică, se dezvoltă pînă la un anumit grad, intră în declin și dispare din viața economică a satelor. Procesul de transformare istorică a unui drum economic se leagă de modul de producție. O dată cu evoluția modului de producție, cu lărgirea producției și a productivității, drumurile economice sătești se schimbă și se transformă și ele.

Pînă în prezent nu s-a întocmit un inventar și nu s-a întreprins o clasificare riguroasă științifică a tuturor categoriilor de drumuri economice sătești. Numai în mod ocazional și dependent de unele discipline auxiliare etnografiei, cum ar fi geografia, s-au studiat drumurile economice sătești. Inventarierea lor este o operație științifică încă în curs de efectuare. În studiul de față ne propunem să aducem un aport la inventarierea zonală a unor drumuri economice sătești dintr-o parte într-alta a regiunii istorico-etnografice a Carpaților Meridionali, dintre Olt și Dunăre.

¹ N. Iorga: *Negoțul și meșteșugurile în trecutul românesc*. București, 1906, 87—96; idem: *Comerțul românesc*. Vol. I, București, 1937, 55, 70; *Istoria României*. Vol. II, București, 1962, 236, 237, 452, 579, 841, 844, 846.

Paralel cu inventarierea câtorva drumuri economice sătești, unii cercetători au întreprins și clasificarea lor ². Criteriile de clasificare au fost destul de variate. Drumurile cele mai importante au fost denumite după categoriile de produse economice sătești ce se transportau pe ele: *drumul oilor*, *drumul untului*, *drumul sării*, *drumul butiilor* etc. Apariția și dezvoltarea acestui grup de drumuri economice sătești a fost în funcție de apariția și dezvoltarea unor noi și diferite categorii de produse economice în viața rurală. Alte drumuri au fost denumite după orientarea lor în spațiu, pe puncte cardinale sau forme de relief: *drumul din miazănoapte*, *din miazăzi*, *drumul de plai*, *drumul văii*, *drumul vadului*, *drumul schelei* etc. și, în fine, alte drumuri au fost denumite după criteriul apartenenței zonale a celor ce le practicau: *drumul frățușilor*, *drumurile ungurenilor*, *drumul chirigiilor*, *drumul neguțătorilor*, *drumul ciubărarilor* etc.

Rolul social-economic și cultural-politic al acestor drumuri economice sătești nu a fost remarcat în literatura geografică și istorică anterioară a problemei. Aspect care de fapt trebuie să constituie preambulul și epilogul oricărei sistematizări etnografice. Explicațiile date în trecut trebuie să revăzute în lumina atât a unui material documentar nou, mult îmbogățit între timp, cât și mai ales în perspectiva unei noi interpretări etnografice a problemei.

Determinarea istorică a unui drum economic sătesc este înainte de toate o problemă de informație științifică, care uneori se poate reduce la o simplă mențiune scrisă (o tradiție manuscrisă într-un document de arhivă) sau orală (o tradiție păstrată într-un produs folcloric), ce provine dintr-o sursă istorică precisă sau imprecisă. Aceasta, pentru că și drumurile economice sătești, ca și drumurile economice urbane au trasee mobile a căror demarcare în timp și spațiu, pentru perioade mai vechi, nu poate fi definitiv stabilită. În general, în diferite epoci ale perioadei feudale au survenit modificări de traseu, de nomenclatură și de încadrare în timp, datorită frecvenței de circulație, convergenței mai multor soiuri de transporturi economice sătești pe aceeași rută, multitudinii de produse ce se transportă etc.

Orientarea în spațiu a drumurilor economice sătești nu se făcea atât după punctele cardinale, cât după marile sau micile așezări urbane și rurale, după căile de comunicație rutieră și acvatică interzonală, cât și după piețele de desfacere a mărfurilor sătești, care uneori puteau fi eșalonate pe traiectoria acestora sau dispersate în jurul acestei traiectorii și în punctele ei terminus.

Cartarea drumurilor economice sătești este o problemă științifică tot atât de dificilă ca și identificarea lor istorică. Ea nu aparține, așa cum s-a crezut pînă acum, numai geografiei economice și economiei istorice, ci și etnografiei. Etnografia este în măsură să completeze și să adîncească unele aspecte ale reprezentării lor cartografice. Din cauza unor contradicții mai mult sau mai puțin evidente, provenite din sursele de informație și documentare, care neglijau datele etnografice, traseele cartate au putut fi eronate. În realitate, hărțile drumurilor economice sătești redau imaginea intuitivă a acestor drumuri, corespunzătoare unui anumit stadiu din dezvoltarea lor și unei anumite trepte de cunoaștere științifică a acelor care le alcătuiesc. De aceea hărțile acestor drumuri exprimă sintetic și nu analitic materialul concret referitor la traseul lor. În general ele sînt susceptibile de a fi mereu rețușate și aduse la zi cu ultimele constatări și identificări etnografice survenite pe parcurs.

CATEGORII DE DRUMURI SĂTEȘTI COMPLIMENTARE

Printre drumurile economice sătești, importante pentru studierea unui anumit aspect al economiei rurale la romîni, sînt drumurile legate de circulația turmelor numite în general: *drumurile oii*, *drumul schelei*, *drumul vadului* etc.; drumurile legate de circulația diferitelor produse pastorale: *drumul untului*, *drumul săului*, *drumul laptelui* etc., ca și drumurile legate de transportul și consumul sării: *drumul sării*, *drumul sărarilor*, *drumul ocnei* etc. ³.

În studiile referitoare la istoria economiei pastorale zonale, drumurile de circulație și consum al sării pot fi legate atât de drumurile de transhumanță ale păstorilor, ca avînd uneori un traseu comun, ca și de drumurile așezărilor rurale de proveniență pastorală. Totuși ele nu trebuie confundate. Unele *drumuri ale sării* sînt complimentare unor *drumuri ale oii*. Din acest punct de vedere trebuie să se aibă în vedere caracterul economiei pastorale. Frecvența, amploarea și stabilitatea unor drumuri ale sării poate dezvălui trecerea păstoritului de la o

² Mara N. Pop: Drumuri și ocupațiuni în țările romînești. *Buletinul Societății de Geografie*, tom LVII, 1938, București: 271—287.

³ Istoria Romîniei. Vol. II, București, 1962, pag. citate.

formă de economie naturală la o formă de economie de schimb, de la o producție de consum propriu la o producție pseudo-industrială sau industrială.

Studierea acestor drumuri complementare «drumurilor oii» ca problemă de *etnografie istorică* este încă nelămurită. Datorită faptului că în majoritatea lor cercetările anterioare au urmărit, pur și simplu, la modul general, numai determinarea lor cartografică, problema este mult mai complicată decât ar părea la o primă scrutare de perspectivă. În fond, cartografierea drumurilor economice sătești complementare «drumurilor oii» este o operație tehnică geografică, secundară, față de determinarea etnografică a structurii, conținutului și funcției economice a drumurilor sătești înseși.

Îndeosebi pentru studiul păstoritului la romîni «drumurile sării» constituie materialul unui capitol de *etnografie pastorală*, peste care o cercetare riguros științifică nu poate să treacă cu vederea. Deși aparent independente în structura lor rutieră, prin conținutul și funcțiunea lor economică «drumurile sării» sînt legate, cum vom vedea îndată, și de unele drumuri pastorale. Pe unele trasee ale lor ele coincid cu drumurile pastorale principale, pe altele fac numai joncțiunea între anumite drumuri pastorale secundare. Însă niciodată «drumurile sării» nu se confundă cu «drumurile oii»; primele au un caracter net economic, de *căi de negoț*, celelalte un caracter simplu rutier, de *căi de acces* la pășunea din munte sau luncă. Uneori «drumurile oii» constituiau și matca unor drumuri de negoț pentru bilciurile, iarmaroacele și tirgurile de pe traseul lor, însă în acest caz negoțul se făcea pe ele numai în mod complementar și accesoriu.

DRUMURILE SĂRII DIN OLTENIA

Dintre toate «drumurile sării» identificate și cartate sau numai sesizate și necartate, pe întregul teritoriu al țării, ne vom ocupa în studiul de față îndeosebi de cele din nordul și nord-vestul Olteniei și numai în subsidiar de cele din sud-vestul Transilvaniei, pentru a completa astfel imaginea de ansamblu a acestei rețele. Ele prezintă un interes deosebit nu numai pentru păstoritul local oltelesc, ci și pentru păstoritul transhumant al transilvănenilor din regiunea Hunedoara⁴ și mai ales al ungurenilor din Oltenia de vest⁵.

Într-un articol de geografie economică Mara N. Popp trece în revistă printre alte drumuri economice și «drumurile sării» din Oltenia⁶. Autoarea prezintă, în ansamblul lor, patru «drumuri ale sării» pe care noi, în cele ce urmează, le reducem la trei (fig. 1), din motive de ordin sistematic:

— «drumul sării» care pornește din Ocele Mari, Vilcea, coboară paralel cu riul Olt pînă la Caracal și de aici trece spre Bechet în zona de iernat a luncii Dunării dintre Olt și Jiu;

— «drumul sării» care coboară de la Ocele Mari, Vilcea, spre Craiova, pe drumul Slatinii, numit popular uneori și «drumul ocnei» și

— «drumul sării», care trece de la Bechet prin Craiova și coboară

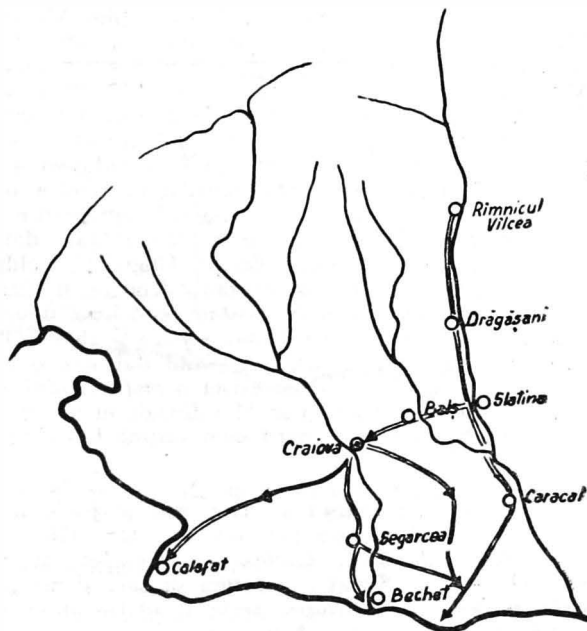

Fig. 1. — Drumul sării din E și S-E Oltenia, după Mara N. Popp.

⁴ Romulus Vulcănescu: Plutașii sărari. Mss.

⁵ Romulus Vulcănescu: Păstoritul în Oltenia de vest. Mss.

⁶ Mara N. Popp: lucr. cit.: 275—276.

de la Craiova la Calafat pe «drumul Dealului» prin Radovanul, Perișor, Giubega și Galicea Mare în zona de iernat a luncii Dunării dintre Jiu și Calafat.

Ceea ce caracterizează aceste drumuri ale sării descrise de Mara N. Popp e faptul că ele privesc mai ales partea de est și sud-est a Olteniei, care se identifică cartografic cu zona de iernat din lunca Dunării a păstorilor transhumați vilceni și gorjeni. Partea de nord-vest și de nord a Olteniei nu au fost cercetate; autoarea s-a oprit cu determinarea și cercetarea «drumurilor sării» numai pînă la limitele întreprinse de celelalte studii ale sale asupra păstoritului transhumant din estul Olteniei. Cum putem constata, între drumurile de transhumanță și «drumurile sării» cartate de Mara N. Popp există o interdependență funcțională, asupra căreia însă autoarea nu insistă.

În afara acestor «drumuri ale sării» identificate și cartate de Mara N. Popp, pentru Oltenia de est, există cîteva «drumuri ale sării» în Oltenia de vest, tot atît de vechi și importante ca și cele sesizate în studiul pomenit. Asupra unuia din aceste drumuri ale sării din Oltenia de vest s-a făcut o sesizare mai veche, într-un dicționar geografic al fostului județ Mehedinți⁷ în care autorul a susținut, fără să justifice, că ar fi existat un drum al sării pe sub munte, de la Ocnele Mari la Cloșani; cu propriii lui termeni «la Pietrele Albe, munți în plaiul Cloșani... era o *schelă pentru comerț cu sare* (s.n.). Sarea era cumpărată de la oamenii ce o aduceau de la Ocnele Mari din Vilcea, o suiau pe cai pînă la Pietrele Albe și o vindeau austriecilor»⁸. Informația lui N. D. Spineanu pare a fi sprijinită îndeosebi pe tradiția locală, deși autorul nu face nici o aluzie la sursa utilizată.

În afara acestui drum sesizat, în ansamblul lui, de N. D. Spineanu, însă nedescris și necartat pînă acum, există și alte drumuri ale sării în Oltenia de vest, derivate din primul și tot atît de importante pentru economia sătească zonală.

Pentru identificarea acestor două drumuri ale sării din nord și nord-vestul Olteniei, am întreprins cercetări speciale de arhivă și teren, atît de o parte cît și de alta a Carpaților Meridionali, în regiunea Oltenia și Hunedoara.

Aceste cercetări speciale de arhivă și teren au scos în evidență două *drumuri ale sării*, paralele de o parte și de alta a Carpaților Meridionali: 1) un *drum al sării* de la Ocnele Mari la Cloșani, cu două derivate, prima care urcă în munții Țarcul și Godeanul pe la Pietrele Albe și pe plaiul Bulzului, pînă la Rîul Șes și a doua, care coboară pe sub satele din podișul Mehedinți, în jos spre Turnul Severin și 2) un *drum al sării* care coboară pe Mureș în jos, de la Uioara spre Alba Iulia și Deva și de aici spre Ilia, Lipova și Arad, cu două căi de derivație, una paralelă cu rîul Streiul ce intră adînc în satele de munte din Țara Hațegului și alta paralelă cu pîrîul Cerna ce intră în Țara Pădurenilor⁹.

După unele documente păstrate în Arhiva de Stat din Turnu Severin referitoare la *Otcupul Ocnelor*¹⁰, ca și după relațiile etnografice din zona cercetată, reiese că *drumul sării* din Oltenia de nord pornea de la Ocnele Mari, din fostul județ Vilcea, trecea prin Pietrarii de Jos, Horezu, Slătioara, Poienari, Ungureni, Colibași, Ungureni — Tismana, Cloșani. Aici, la Cloșani, ca și pe Cerna, existau «depozite și vîmi ale sării». Tradiția locală orală pomește chiar de locurile unde existau depozitele, unul în afara satului Cloșani, «în plai deschis» unde curenții umezi «nu vătămau sarea» și altul în lunca Cernii. De la Cloșani drumul sării trecea peste rîul Cerna, urca pe plaiul Bulzului, ocolea pe la sud masivul Godeanu și ieșea la Rîul Șes, pe platou, unde exista o *piață a sării* sau un fel de *nedeae a sării*. De altfel, în această parte a Carpaților Meridionali, în masivul Țarcul, se află un munte numit Nedeae, care e posibil să fi fost, după cum susține Ion Conea într-un studiu al său¹¹, locul pe care

⁷ N. D. Spineanu: Dicționar geografic al județului Mehedinți. București, 1984, 225.

⁸ N. D. Spineanu: op. cit., 225—226.

⁹ Al. Dobosi: Exploatarea Ocnelor de Sare din Transilvania în evul mediu (sec. XIV—XVI). Situația tăetorilor de sare și răzvrătirea lor contra nedreptății cămărașilor. *Studii și Cercetări de Istorie Medie*, I, an II, ian.-iunie, 1951: 125—166; Romulus Vulcănescu: Plutașii sărari. Mss.

¹⁰ Arhivele de Stat din Turnu Severin. *Otcupul Ocnelor*. An 1831. Isprăvnicia Mehedinți, nr. 1833. Dos. 3. Delă dî pî Cartea fostei Căimăcănii sub nr. 181 pentru *Otcupul Ocnelor*. 1831, martie 30, 171 file; nr. 2096, Dos. 13. Delă atingătoate pentru *Otcupul Ocnelor* după porunca Cinstitei Visterii cu nr. 708, 1833, martie 14, 241 file; nr. 6406, Dos. 115, *Otcupul Ocnelor* (1834) iulie 25, 154 file.

¹¹ Ion Conea: Vechile nedeae — tîrguri de pe culmile Carpaților Meridionali. *Buletin Științific. Secția Geologie și Geografie*, tom. II, (1957), 116.

se făceau târguri economice în condițiile vieții pastorale. Unii ciobani bătrâni relatau că aici, la Rîul Șes, era o piață liberă a sării de la care se aprovizionau păstori români hunedoreni și bănățeni; alții, că la Rîul Șes era o piață clandestină a sării de la care se aprovizionau aceiași păstori. Schimbul în «piața sării», sus pe munte, se făcea în natură (cu produse pastorale) sau în bani (în secolul XIX și începutul celui de al XX-lea în «galbeni imperiali»). Piața sării avea loc mai ales primăvara, după Sfîntul Gheorghe, cînd urcau ciobanii la vîrat și trebuia să se găsească sarea transportată pe culmi, la pășunea

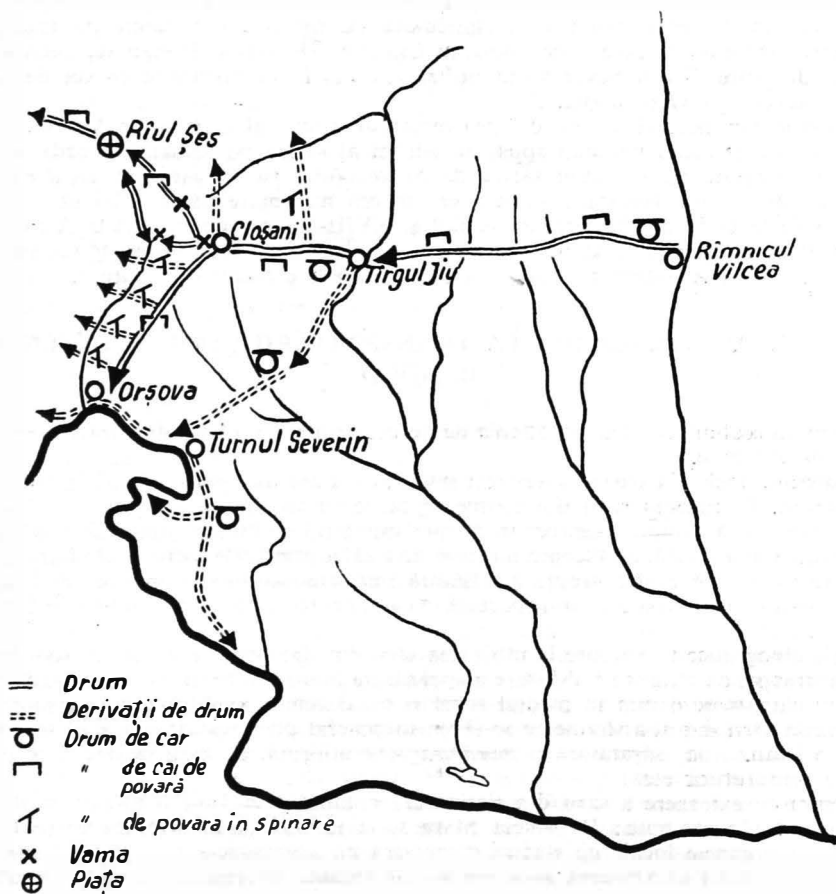

Fig. 2. — Drumul sării din N și N-V Oltenia, de Romulus Vulcănescu.

alpină. Data calendaristică a pieții nu putea fi fixată decît în funcție de imprimăvărarea mai timpurie sau mai târzie.

De la Rîul Șes «drumul sării» cobora în Banat, spre Caransebeș și Lugoj, pe «drumul oilor». Coborîrea de astă dată se efectua numai toamna, cînd se deplasau turmele bănățenilor de la pășunea alpină din Carpații Meridionali în cîmpia Banatului, pentru iernat.

Pînă la începutul secolului al XX-lea *sărarii* care coborau cu sarea spre Banat se deghizau uneori în păstori sau utilizau ca pseudo-negustori de sare chiar pe unii păstori bănățeni. În cazul al doilea, păstori ce negociau sarea erau plătiți în natură, cu sare, sau erau cointeressați cu o cotă parte la cîștig și pierdere. Tocmelile și învoielile între țărani, consumatori și păstori-negustori pentru comerțul sării în Banat aveau loc în mod periodic, de la un tîrg la altul al sării; adică de la tîrgul de primăvară la tîrgul de toamnă și invers. La sfîrșitul secolului al

XIX-lea «drumul sării» peste munți s-a mai utilizat un timp nedeterminat, până ce, treptat, a fost scos din circulație de comerțul oficial de stat al sării, care a zvirlit pe piața internă cantități imense de sare, de calitate superioară și la prețuri derizorii.

De la Cloșani derivă în jos, prin satele de sub coasta podișului Mehedinți, până probabil la Cireșu, un drum secundar al sării, pe care se trecea clandestin sarea în Banat¹² peste graniță în «munte» sau peste Cerna.

De la Tîrgu Jiu, prin câteva sate, cobora în plin secol al XIX-lea un *drum de derivație al sării*, care aproviziona pe de o parte turmele ce iernau în lunca și bălțile Dunării, iar pe de altă parte așezările rurale de pe linia Turnu Severin — Orșova. Piețele de desfacere a sării din zona Turnului Severin erau uneori alimentate de un drum pomenit de tradiția locală, încă neidentificat pe teren, care venea dinspre Craiova. De aceea drumul de derivație al sării de la Tîrgu Jiu spre Turnu Severin era utilizat numai în compensație cu cel de la Craiova spre Turnu Severin și Orșova (fig. 2).

Complimentar acestui drum de pe versantul sudic al Carpaților Meridionali, dintre Olt și Cerna, exista, cum am mai spus, un «drum al sării» pe versantul nordic al aceluiași munți. Spre deosebire de «drumul sării» de pe versantul sudic, care era un *drum de uscat*, «drumul sării» de pe versantul nordic era în cea mai mare parte a lui un *drum de ape*. Sarea adusă de la Ocna din Uioara, în secolul al XVIII-lea, era depozitată la Alba Iulia și de aici transportată în *corăbii* (lotci mari) și pe *plute* la depozitele din Șoimuș, Mirăslău, Hălmaگیu etc., de unde era apoi îndreptată spre satele de păstori ce urcau în munte¹³.

TEHNICA EXTRAGERII ȘI A TRANSPORTĂRII SĂRII ÎN OLTENIA DE NORD

Pînă în secolul al XIX-lea, în Oltenia de nord, sarea se extrăgea din două surse naturale: din *slatine* și din *ocne*.

Sarea extrasă din slatine (sau terenuri salifere) era cea mai puțin căutată pentru că era în general impură. Extragerea sării din slatine se făcea în secolul al XIX-lea încă într-un mod primitiv. «Mulți din țărani locuitori în părțile muntelui dintr-acel județ [Mehedinți] găsind izvoare mici cu apă sărată, au început a merge de a săpa prin acele locuri făcînd gropi și deschizînd izvoarele»¹⁴. Din aceste gropi, apa sărată sau «murătura», cum i se mai spunea în popor, era strînsă în butoaie și transportată în care, pentru a putea fi «vîndută cu butoaiele»¹⁵ prin sate.

Datele etnografice referitoare la utilizarea sării din slatinele mehedințene scot în evidență modul de extracție, de utilizare și difuzare a apei sărate în mediul rural într-o perioadă cînd sarea din ocne nu pătrunsese deplin în mediul rural și nu devenise un obiect de consum domestic.

Extracția sării din apa slatinelor se făcea în general prin evaporarea apei sărate, așezată în copăi de lemn. Apa sărată sau *murătura* era utilizată, în mod obișnuit, la prepararea mîncării, a murăturilor etc.

Sistemul de extragere a sării din slatine era combătut în Țara Romînească de organele statului feudal. Un exemplu: Dvornicia Mare scrie în secolul al XIX-lea către Ocîrmuirea Mehedinți, ca organele locale de stat să «oprească cu strășnicie» și «să înfunde gropile» cu apă sărată, pentru că vînzarea sării din *slatine* vatămă interesele statului în vînzarea sării din *ocne*¹⁶.

În această perioadă sarea extrasă din ocne devenea din ce în ce mai căutată pentru că era mai pură și mai accesibilă transportului și utilizării ei imediate.

Extragerea sării din ocne în Oltenia se făcea, în mod mai mult sau mai puțin cunoscut după documentele vremii, cam în în același fel¹⁷.

¹² Arhivele de Stat din Turnu Severin: Îsprăvnicia Mehedinți, nr. 1833, Dos. 3, Delă dă pã Cartea fostei Căimăcării sub nr. 181 pentru Otcupul Ocnelor 1831, martie 30, 171 file.

¹³ Filiala Arhivelor Statului din Deva, Comitatul Hunedoara, Sec. XVIII, Dos. 10, nr. 317, 333, 337; Dos. 12, nr. 425, 447, 450 etc.; Romulus Vulcănescu: Plutașii sărari. Mss.

¹⁴ Arhivele de Stat din Turnu Severin: op. cit., fila 79.

¹⁵ Idem, fila 95.

¹⁶ Ibidem.

¹⁷ Aurora Ilieș: Știri în legătură cu exploatarea sării în Țara Romînească pînă în veacul al XVIII-lea. *Studii și materiale de istorie veche*, vol. I, București, 1956: 169—186.

Unele documente pomenesc de extragerea sării de la Ocnele Mari aducând amănunte interesante asupra sistemului de extragere și impunere exagerată pe transportul cu sare (impunere numită în limbajul vremii «stermetisire cu havaet»¹⁸).

Ciocănașii și *malgașii* erau extractori de sare recrutați, în parte, dintre țăranii din Rîmnicul Vilcea și Gorj și dintre emigranții din Transilvania. Ocupația de *tăetor* și extractor al sării era pentru unii sezonieră și auxiliară altor ocupații de la munte (aceștia erau sărarii agricultori, păstori sau pădurari, ca și sărarii meșteșugari sătești); pentru alții era permanentă, aceștia erau malgașii (denumire dată la început extractorilor de sare de origine maghiară), care prestau o muncă gratuită pentru domnul țării. Ciocănașii și malgașii erau organizați în grupe de extrăgători ce aveau în fruntea lor un *vătaf*, numit uneori *vătaful sărarilor*, alteleori *vătaful malgașilor*. Nu dispunem momentan de date suficiente spre a prezenta organizarea acestora într-o *breslă a sărarilor*. Fapt cert este însă că această breslă trebuie să-și fi exercitat atribuțiile de vreme ce *Otcupul Ocnelor* avea în vedere și organizarea sărarilor încă în secolul al XIX-lea.

Mai mare peste toți vătafii sărarilor era *cămărașul ocnei*, personaj pomenit mereu în documentele vremii referitoare la extragerea și transportul sării în țară.

Sarea sau *piatra de sare* se extrăgea din ocnă în *bulgări*, *bulzuri* sau *bolovani*. În secolul al XIX-lea ciocănașii și malgașii marcau bulgării extrași cu *semne de proprietate a muncii*¹⁹ după care erau retribuiți cu simbrie sau în natură de cămărașul ocnelor.

Cămărașul ocnei era reprezentant legal al efortei ocnelor care vindea sarea la gura ocnei, *contracciilor* (contractanților), *chirigiilor* și *cețățenilor*, în conformitate cu prevederile «Otcupului Ocnelor».

Contraccii erau *antreprenorii sării*, ei făceau negoț cu sarea fie direct, fie indirect prin chirigii sării. Prețul sării la gura ocnei, în prima jumătate a secolului al XIX-lea, era fixat în Oltenia la 15 parale ocua²⁰, iar «cărătura sării» prin orașe și țirguri la 10 parale ocua, «socotindu-se adaosul de 4 parale peste cele 6, hotărâte la gura ocnei drept chiria transportului și cheltuiala înmagazinării»²¹.

Chirigii sării se recrutau în general dintre «cine voia a merge la orice ocnă îi venea cu îndeminare». În majoritatea lor chirigii erau recrutați din fostul județ al Rîmnicului Vilcea, ca și din satele pe unde treceau în mod obișnuit «drumurile sării». În părțile de munte chirigii sării se recrutau și dintre «locuitori ai satelor de munte», bărbați și femei, din Gorj și din Mehedinți. Chirigii sării pot fi grupați în trei mari categorii: spătașii sării, călăreții sării și căruțașii sării.

Spătașii sării cărau sarea pe spinare în desagi; *călăreții sării* transportau sarea în plase sau coșuri de nuiele, pe cai de povară și *căruțașii sării* transportau sarea în căruțe (mici sau mari). Primele două categorii de chirigii ai sării sau *sărari*, în termeni mai populari, băteau drumurile pe sub munți, în satele de la poalele munților, pe plaiuri și pe poteci de munte, practicînd un negoț semilegal al sării; ultima categorie de sărari, care transportau sarea cu carele, în sate spre schelele Dunării, erau, în general, chirigii legali ai sării. Circulația chirigiilor sării era reglementată, restrictiv pentru prima categorie și liberă pentru ultima. Deoarece prima categorie de chirigii ai sării și anume: *spătașii sării* (cei ce făceau negoț cu sarea purtată în spate) și *călăreții sărari* (cei ce făceau negoț cu sarea purtată pe cai de povară) sînt mai necunoscuți în literatura de specialitate, deși reprezintă tocmai elementele esențiale de transportare și negociere a sării în Oltenia de nord, vom insista asupra descrierii lor.

Spătașii sării sînt categoria cea mai oropsită de chirigii ai sării. Ei apar numai în condiții excepționale, acolo unde transportul sării nu se putea face decît cu piciorul în coclauri de munte, stușurile pădurilor etc. Unele documente de arhivă²² îi prezintă ca pe contrabandiști ai sării.

Condițiile grele în care transportau și negociau sarea sînt redată într-o plîngere a «lăcuitorilor satului Cloșani Sus Mehedinți» către Cămărașul Ocnelor în care se spune: «Cu lacrimj

¹⁸ Arhivele de Stat din Turnu Severin: Otcupul Ocnelor, din 1831 (fila 5), din 1833, din 1834.

¹⁹ Theodor B u r a d a: Despre creștăturile șalgăilor pe droburile de sare. *Revista pentru istorie, arheologie și filologie*, II, 1885, vol. V, București: 173—174; Romulus V u l c ă n e s c u: Semne juridice populare în regiunea carpato-balcanică. Mss.

²⁰ Arhivele de Stat din Turnu Severin: op. cit., fila 3.

²¹ Ibidem.

²² Arhivele de Stat din Turnu Severin: Otcupul Ocnelor, 1831, fila 132, 141.

jeluim Cinstitei Cămărășii, că noi mai înainte de venirea armiei duceam câte 10—15 oca sare cu spinarea, în pământul nostru, și venia cei din Țara Nemțească și o lua dela noi, iar din venirea armiei pînă la leatul 1831 am fost opriți și de la leat 1832 au venit vătaf un boer Alexandru Iconomu și acela ne-a slobozit cu sare și i-am plătit havaet, iar după ce au lipsit acel boeri, ni s-au închis plaiul. De-aceea ne rugăm Cinstitei Cămărășii ca să ne sloboadă iarăși cum *era obiceiul* (s.n.)...».

Se pare că spătașii sării negociau clandestin sarea gemă peste munte, după cum o preluau de la călăreții sărari. Spătașii sării erau de obicei bărbați. Totuși unele documente de arhivă,

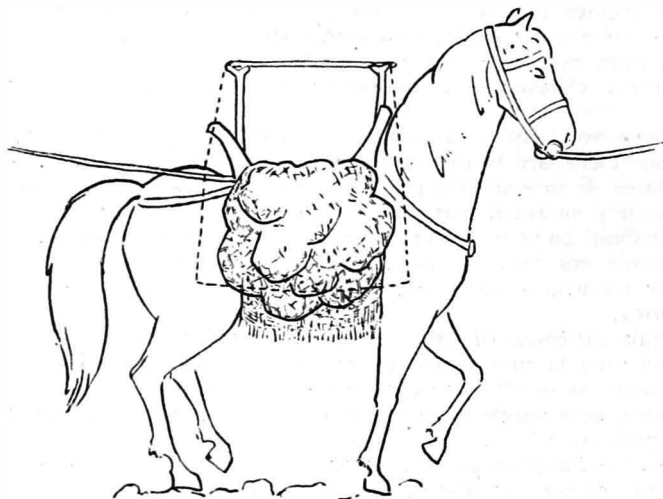

Fig. 3. — Cal de povară din caravana călăreților sărari. Desen de R. Pastior-Capesius după schița autorului.

cum vom constata în partea finală a studiului nostru, atestă și prezența femeilor. Femeile purtau sarea mai ales pe cap, deși în popor ele se numeau *spătășite ale sării*.

Categoria cea mai dezvoltată de chirigii ai sării era însă aceea a *călăreților sărari*. Deoarece «Otcupul Ocnelor din 1831» utilizează pentru chirigii sării, pe lângă noțiunea de «călăreți de sare»²³, care e ambiguă, și noțiunea de «călăreți sărari»²⁴, care e mai precisă și totodată mai plastică, am preferat-o pe ultima. Călăreții sărari transportau sarea de la ocnă, pe sub munte, în satele de la poalele munților pînă la stinele din munți.

Transportarea sării se făcea pe drumuri mărunte, pe drumuri-poteci, în *bulzuri* sau *bulgări* purtați în *desagi*, în *lese de nuiete* sau în *plase de funie*, cumpănite pe cai de munte sau măgari. Plasele de purtat sarea, ca și harnașamentul animalelor de povară, erau acomodate transportului special. Șeile erau prevăzute dedesubt cu *limbi* mari alcătuite din piele sau din pîslă de capră, ca să nu rănească ventreele animalelor de transport. (fig. 3). Peste încărcătură se puneau țoluri (simple sau cadrilate de tipul celor ungurenești) ca să apere bulgării de sare de ploaie, burniță, ceață, rouă.

Un cal transporta în medie între 60—80 kg de sare, cumpănită în două poveri egale. Uneori, greutatea sării creștea, cu rezistența calului. Sarea transportată de un cal era în medie unitatea de negociere pe piața internă și externă a vânzării sării. În tradiția locală se pomenește de un *cal de sare*, ca de o cantitate de sare relativ constantă care se putea transporta de un cal și cu care se alimenta pe o anumită perioadă de timp o gospodărie, o stînă etc. În tranzacțiile dintre negustorii de sare, «calul de sare» era deci o unitate de măsură a greutății sării, care avea multipli și submultipli ei. Printre multiplii «calului de sare» erau: *ciurda de cai* (3 pînă la 5 cai), iar printre submultipli erau: *poverile* (cîte două de un cal), *jumătățile de poveri* și *sferturile de poveri*.

²³ Idem, fila 28.

²⁴ Idem, fila 36.

Pietrele de sare ce intrau într-o povară erau astfel drămuite încît greutatea lor să fie aproximativ egală, atît pentru ușurarea cumpărării lor pe cal, cit și pentru facilitatea schimbului în natură sau bani.

Cînd vindeau sarea, călăreții sărari aveau în vedere aceste cantități simple și practice. Transformarea lor în *ocale de sare* sau *cintare de sare* era o operație complicată, și care cerea un efort de calcul și muncă, folosită foarte rar.

Transportul se făcea mai ales ziua. Sărarii mergeau în cete de cite 8—10 inși, fiecare avînd cite 3—5 cai de povară, dintre care primul era călărit de sărar, iar ceilalți încărcăți cu poveri de sare. Pe drum aplicau *tehnica mersului în caravană*. La popasuri de noapte scoteau șeile de pe cai (deșelau) și așezau desagii cu sare în locuri uscate.

Încărcarea sării pe cai se făcea prin *metoda într-ajutorării reciproce între sărari*. Toți călăreții sărari ce făceau parte dintr-o ceată se ajutau între ei. Descărcarea poverilor de pe cai intra în atribuțiile fiecărui cetaș și a cumpărătorilor.

Chirigii sării cu carele sau *cărușaii sării* se bucurau de un regim privilegiat. În primul rînd în secolul al XIX-lea ocîrmuirea indemna în general pe locuitorii județului Mehedinți să se ocupe cu negoțul sării cu carele pe drumuri de șleauri. În mod particular proteja « satele de munte și de pădure »²⁵ *să nu fie silite să-și facă care de transportat sarea*, pentru că acestea pe de o parte erau inaccesibile drumurilor de munte, iar pe de altă parte costau foarte mult (60 de taleri un car). Pentru a evita efectele epidemiilor (« lipicioasa boală a holerei » etc.), carele cu sare ce ieșau din gura oanei erau supuse acolo unui regim de lazar, iar pe parcurs unui regim de carantină « pe toată marginea Oltului » sau « altor zăhîhniri » prin satele unde se vindea sarea. Ocupul sării oprește să « între carele prin sate, ci numai pe margine, ieșînd singuri locuitorii ca să-și cumpere sare de la dinsele »²⁶. Dar pentru a evita efectele exploatării adică ale stermetisirii « stăpinilor și epistaților moșiilor cu un havaet foarte nesuferit la trecerea apelor pe poduri și podușci »²⁷, precum și alte « felurimi de chipuri de bîntuiri și împiedcări care dau pricină de smintitoare pagube huzmetului »²⁸, unii cărători « hrănesc huzmetul », adică încalcă dispozițiile și privilegiile fiscale feudale.

Neguțătorii de sare cu spinarea și cei cu caii de povară care vindeau sarea cu mărunțișul spre deosebire de căraușii sărari care o vindeau cu toptanul, erau și mai exploatați decît cărușaii sării. Pe de o parte ocîrmuirea vremii înțelegea necesitatea negoțului de sare efectuat de această categorie de chirigii, iar pe de altă parte, direct sau indirect, împiedeca negoțul sării să nu fie făcut de ei. Spătașii sării și călăreții sărari erau « popriți » de organele administrației locale, de căpitani cordoanelor de plai, de păzitori, de potecași etc., *să preumbe sarea prin satele de munte, pe plaiuri și pe potecile de munte* spre a o vinde « austrieilor » (transilvănenilor și bănățenilor), organe care le « iau parale în numire de avae »²⁹.

În această privință sînt importante relatările Ocupului Ocnelor din 1831. Pentru înțelegerea greutăților ce le întîmpinau sărarii, redăm două extrase. Primul: « Cînstita Eforie a Ocnelor, face cunoscut Dvorniciei după înștiințările primite de la cămărașii ocnelor, că cumpărătorii *călăreți de sare* (s.n.) ce se preumblă cu dînsa de o vind prin satele de munte s-ar fi supărînd de către orînduiții păzitori în părțile locului hotarelor luîndu-le parale cu numire de havaet după ce s-au foarte mirat Vornicia de o asemenea știință »³⁰. Al doilea: « Căpitanul cordoanelor plaiului Cloșani, comunică Ocîrmuirii că mulți din paznicii graniții or fi supărînd cu lovări [= luări] de bani pe *călăreții sărari* (s.n.), zicînd că au avut obicei... »³¹

Sarea o vindeau pe alimente, țesături, piei etc. sau bani. Schimbul se făcea mai des în natură. Schimbul în muști se făcea pe galbeni austrieci, considerați pînă la primul război mondial moneta forte pentru piețele clandestine sau libere ale sării, alături de moneta metalică romînească din aceeași perioadă istorică.

În fond, spătașii sării erau numai o anexă a călăreților sărari, în momente critice, cînd călăreții sărari erau împiedecați să treacă legal marfa peste graniță. O dovadă concludentă în această privință este *răzvrătirea sărarilor din Cloșani și Mărășești* împotriva organelor locale administrative. La această răzvrătire contra nedreptăților administrative participă și femeile

²⁵ Arhivele de Stat din Turnu Severin: op. cit., fila 6.

²⁶ Idem, fila 13.

²⁷ Idem, fila 5.

²⁸ Idem, fila 13.

²⁹ Idem, fila 28.

³⁰ Idem, fila 28.

³¹ Idem, fila 36.

sărarilor. Documentele afirmă că «muerile se duc cu sare la graniță»³², iar în urma lor bărbații luptă cu păzitorii schelelor și potecașii plaiurilor spre a facilita astfel trecerea sării peste graniță. Cărătorii sării cu spinarea practicau această indeletnicire în perioadele de cumpănă pentru călăreții sărari ca «oameni ce vind sarea peste graniță» împotriva ocîrmuirii.

După unele relatări inedite din «Otcupul sării» de pe anul 1831, putem reconstitui drumurile locale ale sării efectuate de călăreții sărari în satele oltenești de sub munte și drumurile de derivație din satele de sub munte spre granița austro-ungară, în Transilvania și Banat. Lista «Potecilor închise (s.n.) cu paznici din satele ce privesc la aceste poteci»³³ cuprinde numele următoare: Cloșani, Mărășești, Izverna, Costești, Gornenți, Podeni, Negrușa, Ilovița, Bahna și Șureșu (Cireșu). Din aceasta, mai ales Cloșanii și Mărășeștii «din vechime aveau dreptul să cumpere și să previndă sarea în pămîntul Țării (s.n.)»³⁴. Cînd aceste drepturi li se încălcau, cloșenarii și mărășeștenii se răzvrăteau. De «răzvrătirea celor din Cloșani și Mărășești, împotriva plășilor, păzitori de graniță» pe tema sării, pomeneste «Otcupul Ocnelor»³⁵. După relatările otcupului situația se prezenta astfel: Comandirul roții I, Polcul 3 rumînesc raportează ocîrmuirii județului Mehedinți că «la 12 ale acestei luni sătenii din satul Cloșani și Mărășești întorcîndu-se de la cămărășia Ocnelor Mari, cu voe de a trece sarea prin poteci în țara nemțească, după jalba ce au fost dat acești săteni la Cămărășie, s-au abătut de satele lor și fără a adăsta ca să să arate logofătul din partea Cămărășiei Ocnelor Mari la Cînstita Ocîrmuire a acestui județ, cu cărțile în această pricină, ei au sculat aceste două sate în picioare și cu un duh de răzvrătire au năvălit cu toți prin potecile plaiului asupra paznicilor potecașii și plăiașii și nu numai că i-au bătut și i-au legat fără milostivire, dar încă asupra căprarului acestor potecașii, anume Dumitrașcu Dirteș, au aruncat și cu focuri de armă, ca să-l prăpădească cu totul, neputîndu-l prinde ca pă ceilalți. Aflînd eu această răzvrătire, fără a pierde vreme m-am dus la Cloșani cu 12 soldați spre potolirea acesti răzvrătiri și între ceilalți răzvrătitori am aflat că cei dintîi au fost Vulcan sătean din Cloșani și cu Radu Juratu [-I] care nu s-au putut prinde, decît doi săteni anume Constandin Ion moșu Radu și Martin Cotoiu, ce acum să trimit la Cînstita Ocîrmuire împreună cu Pătru Hirjancă, ce s-au întors dela Cămărășie cu răspuns, iar plaiul era fără pază de potecașii și plăiașii din pricina friicii făgăduielii ce au dat sătenii, că ce-i vor prinde la arăturile lor îi vor omori cu totul. Deci, după ce am așezat pe aceștia iarăși la posturile lor după căzuta orînduială, așezînd iarăși pe căprarul Dirteș, m-am întors aicea trimițînd la Cînstita Ocîrmuire pe cei mai sus prinși vinovați, cărora va face Cînstita Ocîrmuire ce se cuvine și tot într-această vreme va porunci a să despăgubi căprarul Dirteș de sfanți 63 ce i-au pierdut prin munți din fugă ca să scape dîndu-mi și mie răspuns de a lui pricinuire. Către aceasta fac cunoscut și aceasta că acum s-au slobozit voie a să trece sare prin poteci, după poruncile ce am, însă aceste sate să vor judeca pentru vina ce au făcut . . . ca niște răzvrătitori și călcători ai pravilelor graniții»³⁶.

CONCLUZII

Cum constatăm, din cele relatate de documentele de arhivă, «călăreții sărari» au jucat un rol important în transportul și difuzarea sării în satele oltenești de sub munte. Lor li se datorește de altfel și fixarea arterei principale și a celei de derivație a drumului sării din nordul și nord-vestul Olteniei.

Pe baza documentelor de arhivă din secolul al XVIII-lea și al XIX-lea și a informațiilor etnografice păstrate prin tradiție, identificarea pe teren și cartarea drumului sării, mai ales în partea de nord-vest a Olteniei s-a putut întreprinde. Cu această ocazie s-a scos în evidență un alt tip de «drum al sării»: un drum mărunt, un drum-potecă de munte pe care se aprovizionau cu sare satele submontane și îndeosebi turmele la vîrat pe plaiuri și în goluri alpine și stînila cu mutări.

Acest izolat și vechi «drum al sării» care mergea paralel cu o bună parte din actualul drum rural de pe versantul sudic al Carpaților Meridionali, din depresiunea sud-carpatică, în structura și funcțiunea lui economică rurală era mai dificil și mai lung decît celelalte drumuri mari de comerț intern și extern ale sării cunoscute în sudul regiunii. El făcea legătura cu

³² Idem, fila 129.

³³ Idem, fila 139.

³⁴ Idem, fila 131.

³⁵ Idem, fila 139, fila 141.

³⁶ Idem, fila 141.

aproape toate satele de sub munte, cu un pronunțat caracter pastoral, dintre Rîmnicu Vilcea și Cloșani și în parte dintre Cloșani și Cireșu. Cu toate acestea drumul sării din nord și nord-vestul Olteniei nu se confunda cu drumurile de transhumanță din această zonă. Probabil că în trecut serveau tot atât de mult păstoritul sedentar pe cit în ultimul secol a servit bazelor sătești de aprovizionare economică a păstoritului transhumant oltenesc.

Transportul pe acest drum de munte al sării se făcea de spătași și pe cai de povară. Călăreții sărari au fost o categorie de chirigii ai sării care au îndeplinit un rol dublu, cînd de chirigii legali, cînd de chirigii clandestini după restricțiile și libertățile acordate de ocîrmuirea vremii. Ei alimentau toate satele de sub munte cu sarea necesară consumului domestic și al turmelor de animale.

Prin ei se aprovizionau, direct sau indirect, peste granițe, în primul rînd păstorii transilvăneni și bănățeni din imediata apropiere a graniței și în al doilea rînd unele sate cu caracter pastoral de pe versantul nordic și vestic al Carpaților Meridionali dintre Jiu și Dunăre.

CONSTRUCȚIILE VITICOLE DIN ZONA HUȘILOR

— Contribuții la studiul etnografic al viticulturii —

N. AL. MIRONESCU și PAUL PETRESCU

În mod inerent o dată cu raionarea viticulturii, cu trecerea acestei ocupații la forme de organizare și de exploatare bazate pe criterii științifice necunoscute în trecut, ultimele vestigii ale viticulturii arhaice dispar cu repeziciune. De aceea consemnarea și cercetarea formelor arhaice ale acestei străvechi ocupații constituie pentru specialiștii care se ocupă cu istoricul viticulturii, și mai ales pentru etnografi, o sarcină extrem de urgentă¹.

Într-adevăr, prin vechimea pe care o are², prin rolul pe care l-a jucat în economia gospodăriilor țărănești și în cea a relațiilor de schimb, prin formele de exploatare, mai ales în feudalism, cînd domnitorul, mănăstirile și boierii acaparează în mare măsură viile, vinul devenind pentru clasa dominantă o importantă sursă de venituri și de exploatare³, cercetarea viticulturii interesează în mare măsură pe istorici. Tot la fel, prin tipurile de unelte, instalații și construcții, prin tehnicile de prelucrare vinicolă, modurile de proprietate a terenurilor, credințele și tradițiile legate de această ocupație, viticultura prezintă pentru etnografie un deosebit interes, constituind ca atare un bogat și variat fond de cercetare etnografică. Cu toate acestea, în raport cu vechimea, cu extensiunea și importanța pe care a avut-o această ocupație pentru poporul nostru, studiul etnografic al viticulturii este puțin dezvoltat.

Este incontestabil faptul că problemele de acest ordin, ale viticulturii, sînt numeroase, că îmbracă aspecte diferite, care însă nu pot fi incluse în cadrul unui articol. De aceea, în cele ce urmează ne propunem să prezentăm doar unele aspecte legate de problema construcțiilor viticole și de inventarul mare cu care acestea sînt înzestrate, limitîndu-ne și în acest caz la una din

---

¹ Mărturii care se cer păstrate cu grijă [Apelul Institutului de etnografie și folclor pentru păstrarea pieselor de interes etnografic privitoare la viticultură]. *Agricultura socialistă*, Organ al Consiliului Superior al Agriculturii. 29 august, 1963.

² Vezi: B. P. Hasdeu: *Originile viniculturii la romîni. Columna lui Traian*, V (1874) nr. 4; Dr. A. Urbanu: *Istoricul băuturilor alcoolice în România*. București, 1908; Prof. I. C. Teodorescu: *Les vignobles de Roumanie*. București, 1929, *Viticultura*. București, [1941], Podgoria Alba Iulia «Țara Vinului». București, 1946, *Părerii și discuții în legătură cu originea viței de vie și a cultivării ei*. [București] f.a., *La viticulture en Roumanie*. f.l., f.a., *Considerații în legătură cu introducerea culturii viței de vie în Dacia preromană: Probleme actuale de biologie și științe agricole*. Lucrare dedicată acad. Prof. G. Ionescu-Sisești... Academia R.P.R. București, 1960, 723—728; M. Popescu-Spineni: *Podgoria romînă*... București, [1945]; Prof. T. Martin: *Viticultura*. București, 1960; C. Prisnea: *Țara vinurilor*. București, 1961; C. C. Giurescu: *Istoria Romînilor*. Vol. III, partea 2-a. București, 1946, 547—549, 552.

³ Dr. A. Urbanu: op. cit., 13; *Istoria Romîniei*. Academia R.P.R., Vol. II, București, [1962], 286—287, 576, 830 etc.; vezi și: C. C. Giurescu: op. cit., vol. II, partea 2-a. București, 1937, 472, 476; C. Prisnea: op. cit.; vezi și: *Documente privind istoria Romîniei*... Academia R.P.R. București, 1951.

zonele viticole ale țării și anume zona Hușilor, unde viticultura a constituit pentru locuitorii de aici o foarte veche⁴ și importantă ocupație, mai ales în feudalism, fapt dovedit cu prisosință de atestările documentare rămase⁵. Și astăzi în această zonă, extrem de propice viței de vie, se practică viticultura⁶ dar formele arhaice devin vestigii ale trecutului fiind înlocuite cu forme de organizare și de exploatare științifice, astfel încât randamentul acestor podgorii a crescut în mod considerabil.

Pentru a înțelege locul pe care l-au deținut construcțiile viticole din zona Hușilor, în ansamblul acestui gen de construcții din țara noastră, considerăm util să facem o scurtă și generală prezentare a acestora, cu atât mai mult cu cât nu sint decit rareori amintite în lucrările de arhitectură populară⁷.

După funcția pe care o au construcțiile legate de cultura viței de vie în România se împart în trei mari categorii:

I. Construcții ușoare cu caracter mai mult sau mai puțin sezonier destinate pentru a asigura paza viei: a) colibe pe sol, de planuri și secțiuni diferite (rectangulare, circulare, prismatice, emisferice, conice), cu pereți și acoperiș separat sau numai acoperiș (de tipul cortului), b) pătuiage (suspendate în copaci, construite pe pari înalți).

II. Construcții temeinice, pe sol, destinate a adăposti uneltele și operațiile de prelucrare a strugurilor, servind și pentru depozitarea vinului. Construite din materiale diverse: lemn, nuiele împletite, chirpici, vâlătuci, cărămidă, piatră. Acoperite cu trestie, corzi de viță tăiată, șindrilă, tablă ori țiglă, ele au diferite forme (închise, cu prispă, deschise) și diferite planuri. Totodată poartă și diferite denumiri: pimnițe, crame, căsoaie etc.

III. Construcții temeinice sub nivelul solului, destinate în principal depozitării și conservării vinului dar putând adăposti și o parte din inventar: beciuri, pivnițe. De dimensiuni foarte variate (de la cca. 4 m pînă la cca. 100 m), de planuri diferite (galerii unice sau multiple, ramificate), putînd fi construite în sisteme diferite (direct săpate în pămînt, cu bolți de piatră de profile variate, cu tavane din birne de lemn ori bolți de cărămidă), pivnițele pot fi împărțite în două mari categorii în ceea ce privește sistemul de săpare al galeriei: a) galeria este săpată sub nivelul solului, pe teren orizontal, accesul făcîndu-se pe o scară care coboară în pantă, mai mult sau mai puțin accentuată; b) galeria este săpată într-un mal, accesul făcîndu-se direct, în plan orizontal, deci fără coborîre. Aceste două ultime categorii pot fi combinate între ele, dînd naștere unor variante complexe. Este cazul zonei Hușilor unde, după cum vom vedea, există pivnițe adăpostite sub un acoperiș de crămă.

⁴ Prezența lui *vitis silvestris* qmel în apropierea Hușilor și în lunca Prutului denotă vechimea acestei plante aici, știut fiind că această plantă există încă din terțiar, cît și faptul că vița de vie a avut și are condiții extrem de prielnice pentru dezvoltare în această zonă.

⁵ Vezi: I. Ghibănescu: Originea Hușilor. Birlad, 1888; Melchisedec: Cronica Hușilor... Birlad, 1869; Ca mențiuni mai vechi vezi: Dimitrie C a n t e m i r: Descrierea Moldovei. București, 1956, 77, care afirmă că după vinul de Cotnari urmează imediat vinul de Huși; V. A. U r e c h e: Marc Bandinus. Codex Bandinus. Memoriu asupra scrierii lui Bandinus de la 1646, urmat de text... Analele Academiei Romine. București, 1895. Menționînd viile Hușilor acesta afirmă că «vinul se face aici în abundență și este de un gust blînd și suav...» p. XXXIII, 22. În afara documentelor publicate de Melchisedec în Cronica Hușilor... vezi și: Documentele din Arhivele Statului București. Documentele Episcopiei Huși. Pachet 11, 66, 71 etc., unde se vorbește de această podgorie menționîndu-se vinzări, cumpărări, proprietăți de vii, încă din sec. al XVII-lea.

⁶ Vezi: I. Ș a n d r u l și colaboratorii: Contribuții geografice la studiul orașului Huși. Probleme de geografie, Academia R.P.R., vol. V., București, 1957; I. G u g i u m a n: Depresiunea Huși... București, 1959; Prof. T. M a r t i n: Viticultura. București, 1960, 39-40; Prof. T. M a r t i n, G. C o n s t a n t i n e s c u, D. B e r n a z...: Cultura viței de vie și prepararea vinului. București, 1959; C. H o g a ș: Port-altoii pentru regiunea viticolă Huși. Huși, 1932.

⁷ Astăzi despre aceste construcții viticole se poate vorbi la trecut deoarece în majoritatea cazurilor au fost dărîmate creîndu-se suprafețe întinse de vii, lucrate în mod științific, cramele de acest fel devenind o raritate.

În sfârșit, trebuie să observăm că se poate face o clasificare și după locul în care este amplasată construcția: ultimele două categorii de construcții viticole pot să se afle pe locul cultivat cu viță de vie, situație caracteristică pentru regiunile cu plantații în masiv, sau pot să se afle în gospodăria din cuprinsul satului avînd rolul unui acaret, alături de celelalte. Există și cazuri în care întîlnim construcții viticole și pe terenuri de cultură, și în gospodărie. Bineînțeles trebuie să ținem seama și de faptul că uneori prezența unei construcții viticole în incinta gospodăriei constituie o trecere a ocupației viticole pe plan secundar, construcția de lemn, «pimnița», fiind adu-
să «de pe deal» în curte, așa cum uneori se întîlnește în Gorj, și transformată în acaret pentru depozitat diferite lucruri.

Beci din Bohotin.

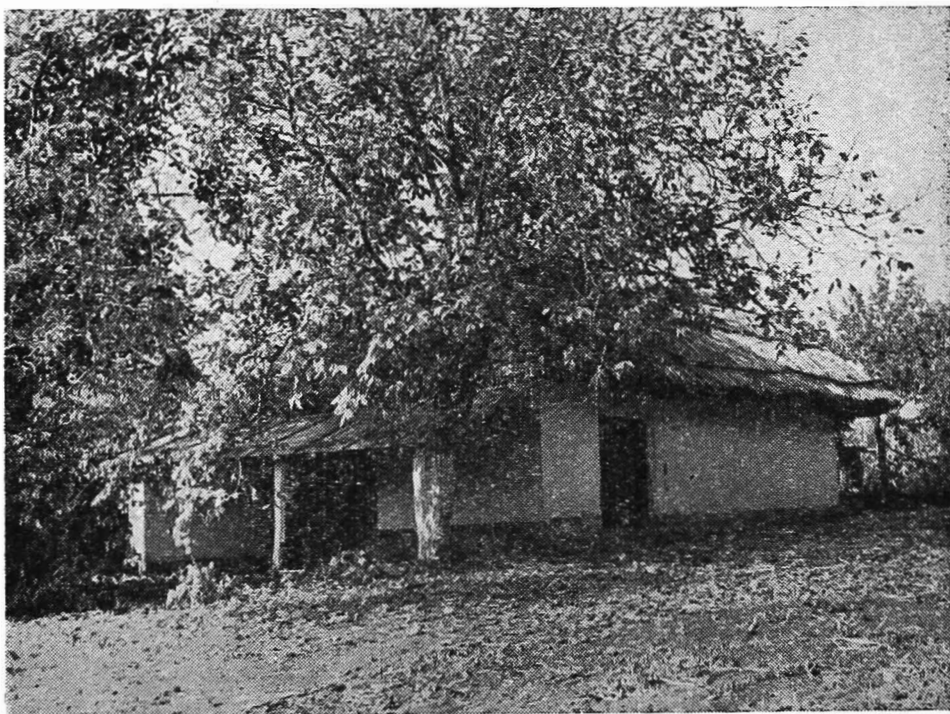
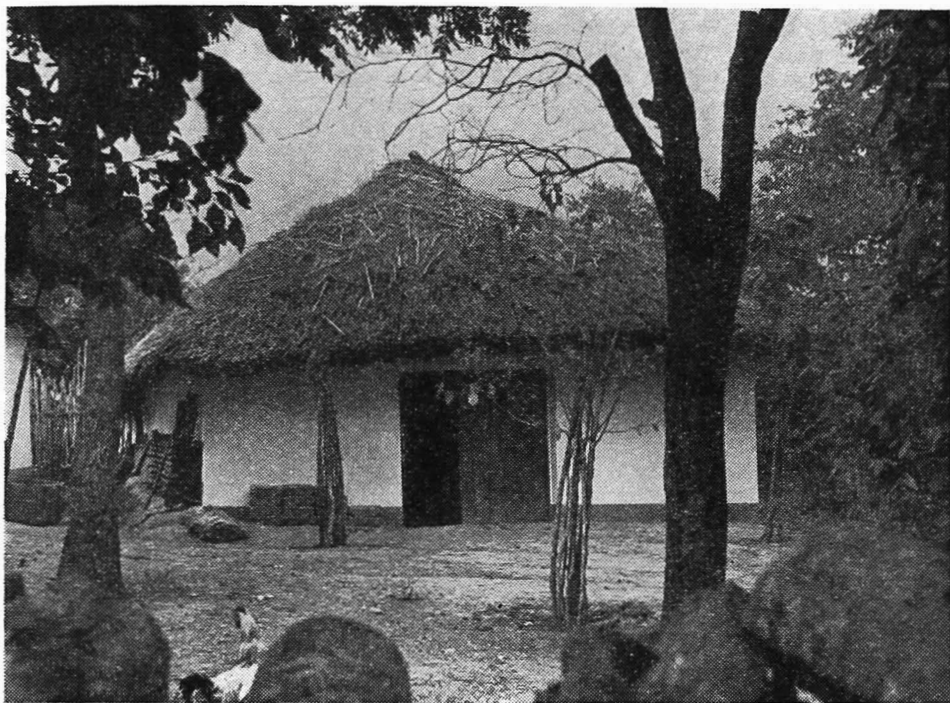
Foto C. Popescu

Distribuția regională și stabilirea formelor locale ale construcțiilor viticole în țara noastră încă nu s-a făcut. În ceea ce privește prima categorie, a construcțiilor de pază, ea se întîlnește, firește, pe tot teritoriul viticol al țării, deosebirile regionale exprimîndu-se în materialele, tehnicile și formele întrebunțate. Cît privește celelalte două categorii de construcții se poate observa că în Banat, Crișana și în general în Transilvania, locul dominant, dacă nu exclusiv, îl deține pivnița sau beciul, în timp ce în Oltenia și Muntenia de vest domină aproape în exclusivitate sistemul «pimnițelor» construite pe sol iar în Muntenia de est și Moldova coexistă sistemul cramelor construite pe sol cu cel al pivnițelor săpate. Acestei clasificări regionale, făcute în linii foarte mari, îi trebuie aduse unele corective și precizări. Astfel, în numeroase zone din sudul și centrul Transilvaniei, ca și din Oltenia, Muntenia și Dobrogea, există pivnițe mici săpate sub casă formînd un fel de demisol și constituind o caracteristică a arhitecturii populare locale. De fapt existența acestei pivnițe determină și o înălțare a soclului casei contribuind la

nașterea unei forme de casă care poate fi denumită ca fiind a podgoreanului. Vestita casă românească cu foișor este, în unele cazuri, determinată de prezența girlicului pivniței sub platforma foișorului. Pe de altă parte, în unele zone cum ar fi cele din sudul Moldovei (Panciu, Nicorești etc.) și din Dobrogea, prelucrarea strugurilor se face, în unele cazuri, într-o încăpere care se află sub același acoperiș sub care se află și camere de locuit, rezultînd astfel o construcție complexă. Și aici intervin diferențieri: uneori, ca în sudul Moldovei, această încăpere este foarte mare, deschisă, pentru a permite cavelor cu struguri să tragă aproape; această împrejurare determină un aspect specific al construcției; alteori, ca în Dobrogea, încăperea pentru prelucrarea strugurilor se înserează tot sub același acoperiș, dar fără să dobindească o mare importanță în ansamblul construcției.

Crame din zona viticolă a Hușului: Cramă cu cameră de locuit. Cramă cu o singură încăpere « tehnică »

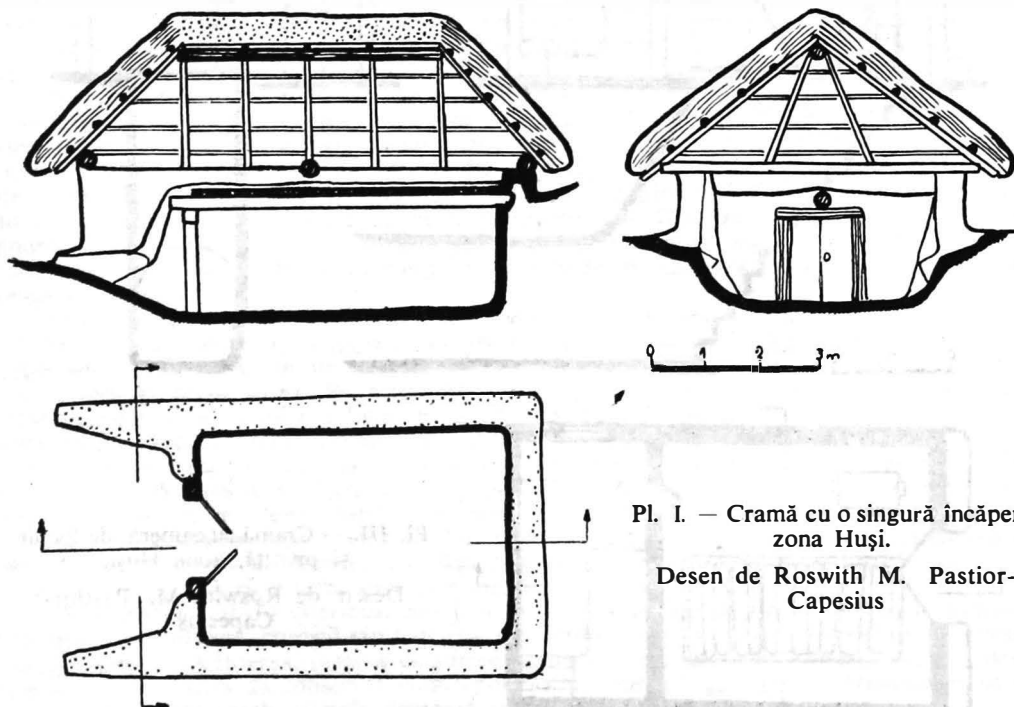
Cramă cu o singură încăpere « tehnică ». Cramă cu adăpost alăturat.

În zona Hușilor cele două principale categorii de construcții viticole coexistă atît în forme separate cît și, după cum am amintit, în forme combinate. Aceasta și constituie o caracteristică a construcțiilor viticole din zona Hușilor, asemenea combinații fiind mai rar întîlnite, după cite știm, în alte părți.

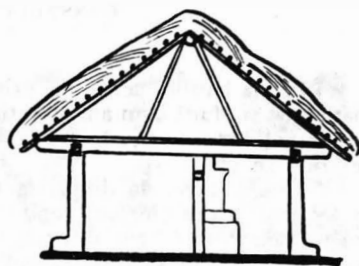
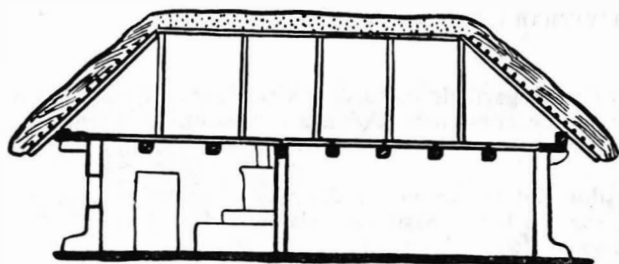
Cramele. Cramele din zona Hușilor sînt construite fie din nuiele împletite și lipite, fie din vâlătuci și din chirpici, mult mai rar din lemn masiv de stejar sau din cărămidă. Pentru zonă primele două tehnici sînt cele mai vechi. În cazul lor se folosește sistemul furcilor de stejar care sînt înfipte la cele patru colțuri ale construcției. Uneori întîlnim furci intercalate și în cuprinsul pereților. Tavanul din scînduri late se sprijină pe un sistem de grinzi groase așezate perpendicular pe axul longitudinal al construcției. Grinzile se sprijină pe doi costorobi lungi, îngropați aproape pe jumătate în pereții lungi ai construcției. Acoperișul în patru ape este format dintr-o șarpantă nu prea înaltă, simplă ca construcție, alcătuită din căpriori. Nu există popi verticali de susținere. În schimb există lemnul de culme de-a lungul coamei acoperișului. Uneori acest lemn este gros și rotund. Pe căpriori sînt bătute lețuri subțiri care susțin învelitoarea groasă de 40—50 cm de stuf. Bătută foarte frumos, «solzită», învelitoarea de trestie este fixată la exterior de cîteva scînduri puse spre coama acoperișului. Coama însăși este acoperită de un uluc lung făcut din scînduri prinse în unghi, pentru a preveni infiltrarea apei provenită din ploi și zăpezi. Acoperișul de trestie, gros, este un bun izolator împotriva variațiilor excesive de temperatură care în această zonă sînt frecvente. Baza pereților este protejată, de jur împrejurul construcției, de o prispă scundă cu marginile rotunjite. Este prispă de protecție pe care am întîlnit-o aproape în toate zonele Moldovei și care, prin evoluție la case, a dat naștere cerdacului dezvoltat, cu stîlpi și balustradă care, de asemenea, înconjoară casa pe toate cele patru laturi.

Perimetrul cramei este totdeauna de forma unui dreptunghi alungit, proporția între laturile lungi și cele scurte fiind aproximativ de 2/1. Planul și distribuția interioară a cramelor este unitară pe zonă, putîndu-se întîlni următoarele situații: a) crama constă dintr-o singură încăpere mare (planșa 1) servind ca spațiu pentru prelucrarea strugurilor și depozitarea vinului și a uneltelor; b) din încăperea, s-o numim « tehnică », și dintr-o încăpere mai mică de locuit (planșa 2). Poziția acestei încăperi poate fi diferită: ea se poate afla fie în fundul cramei, lungimea

Pl. I. — Cramă cu o singură încăpere, zona Huși.

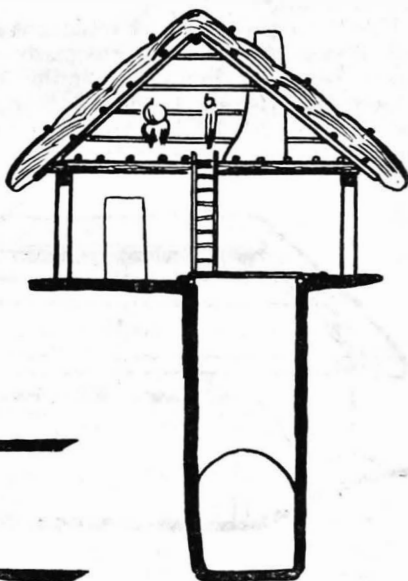
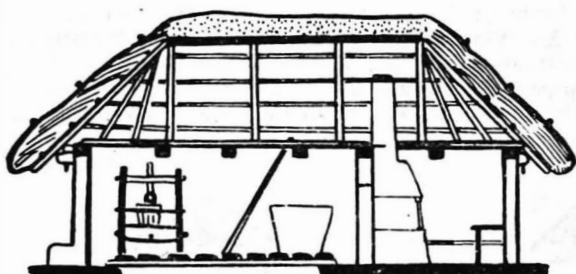
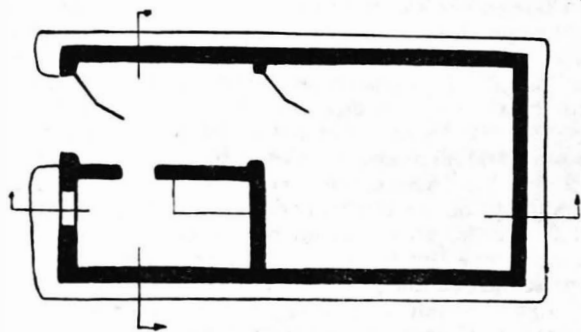
Desen de Roswith M. Pastior-Capesius

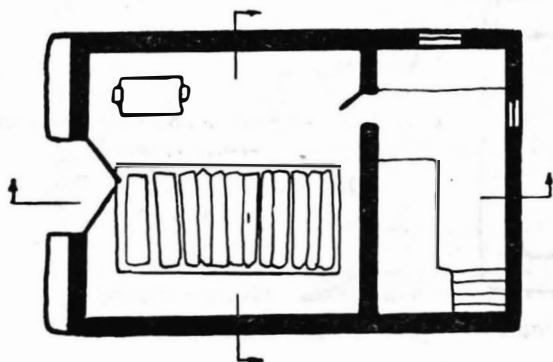
0 1 2

Pl. II. — Cramă cu cameră de locuit, zona Huși.

Desen de Roswith M. Pastior-Capesius

0 1 2

Pl. III. — Cramă cu cameră de locuit și pivniță, zona Huși.

Desen de Roswith M. Pastior-Capesius

ei fiind egală cu cea a pereților scurți ai construcției, fie lângă intrare, dar ocupînd o porțiune din perețele lung al construcției. Există și odaie de locuit care de obicei nu au comunicare directă cu încăperea « tehnică ». Foarte rar întîlnim două odaie de locuit. Regula este: încăperea « tehnică » și odaie. Odaia are plită și cuptor cu horn înalt. În mod obișnuit fereastră are numai odaia; c) crama constă din încăperea « tehnică », dintr-o odaie de locuit și dintr-o încăperea folosită drept grajd. Se întîlnește în cazuri mai rare și numai atunci cînd via este la o distanță apreciabilă de sat; d) sub acoperișul cramei se află situat beciul (planșa 3).

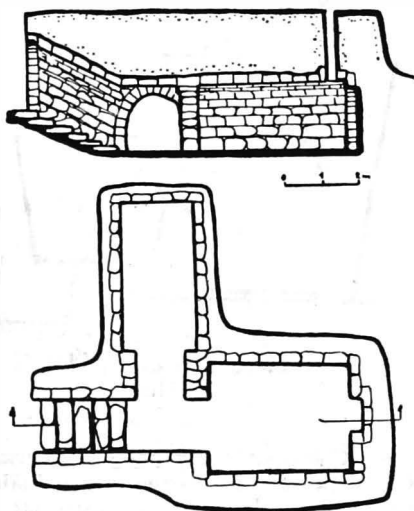
Ca o caracteristică a planului cramei hușene, spre deosebire de cea a cramei din zona vecină, a Iașilor, este dispunerea încăperilor și a intrărilor în general pe axul longitudinal. Ușa de intrare este dublă, lată, pentru a permite manevrarea vaselor mari de lemn și în unele cazuri chiar prelucrarea strugurilor. Cramele sînt văruițe în alb, au un brîu roșu sau albastru în partea de jos a pereților. Prisma rămîne de culoarea galbenă a lutului cu care este lipită. Ușile și mai ales ramele ferestrelor sînt date cu vopsea, de obicei de culoare roșie.

Beciul. Nu toate gospodăriile de viticultori din zona Hușilor aveau beci. Prin natura materialului și prin specializarea pe care o cere construirea unui beci această construcție a putut fi realizată numai de gospodăriile mai puternice din punct de vedere economic. De obicei beciul se sapă într-un mal și este îmbrăcat pe dinăuntru în piatră de mal, plată. Bolta beciului este cilindrică. În general beciurile din zona Hușilor nu sînt prea mari: lungi de cca. 7–8 m late de cca. 4 m, înălțimea poate atinge cca. 2,5 m. Planul beciului (planșa 4) poate consta dintr-o singură galerie sau poate avea ramificație (un braț, formînd unghi drept, sau două brațe la același nivel, desprinse, sau la nivele diferite). Ca amenajări interioare pot fi amintite prispele scunde, polițele și răsufliatoarele plasate de obicei spre fundul beciului. Ușa de la intrare este dublă, cu canat, și este situată deasupra unor trepte de piatră care coboară în pantă.

Pivnița. În zona Hușilor sub această denumire se înțelege construcția combinată pe care am mai menționat-o și anume: un beci săpat sub cramă sau avînd numai un acoperiș de cramă. În general este vorba de o săpătură simplă făcută în pămînt și nepietruită. Cînd pivnița este săpată sub o cramă intrarea se face prin încăperea « tehnică ». Deasupra treptelor, săpate tot în pămînt, se află puse birne de lemn, groase, în așa fel încît deasupra lor să se poată circula și lucra. Uneori, acest fel de pivnițe merg și pînă la 20 de m, săpătura depășind limitele cramei construite deasupra.

Al doilea caz, pivnița sub acoperiș, este o construcție cu caracter aparte care se face într-un mal. Se adîncește puțin locul (pînă la un metru), partea din fund fiind alcătuită din mal, părțile laterale fiind ridicate din chirpici sau pămînt bătut. La intrare se pun doi stîlpi masivi care servesc și drept ușori. Pe acești stîlpi se sprijină doi costorobi lungi ale căror capete opuse se sprijină pe malul din fund. Pe acești costorobi se așează transversal un tavan din grinzi groase. Pereții laterali depășesc în înălțime construcția alcătuită din stîlpi, costorobi și grinzi. Pe acești pereți laterali, groși, făcuți din pămînt bătut, totdeauna se așează transversal trei birne rotunde: una spre intrare, una la mijloc și una la fund. Aceste birne susțin șarpanta acoperișului de trestie. Pereții laterali înaintează mult în față formînd un spațiu larg semi-adăpostit, sub streășina largă a acoperișului. Structura intrării este aceeași ca la casele îngropate în pămînt din sudul Olteniei. Întreaga construcție este desfășurată pe axul longitudinal. Pe același ax se află și intrarea care este alcătuită tot dintr-o ușă dublă.

Inventarul viticol. În interiorul cramelor, în afara uneltelor de lucrat via: sapa, casmaua, chitonagul, mustuitorul, cosorul sau foarfeca, mai întîlnim obiectele necesare prelucrării strugurilor și anume: călcătoarea, mașina de zdrobit strugurii (mai nou întrebuintată), teascu, deja, ciubărul, cada, vasele de conservat vinul: polobocul, butoiul și balerca. Menționăm că în zona Hușilor toate vasele viticole figurează sub numele generic de ciuvee.

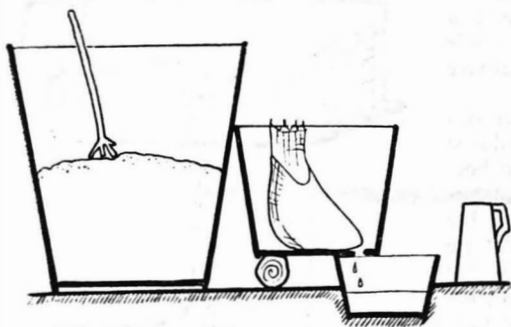

Pl. IV. — Beci, zona Huși.
Desen de Roswith M. Pastior-Capesius

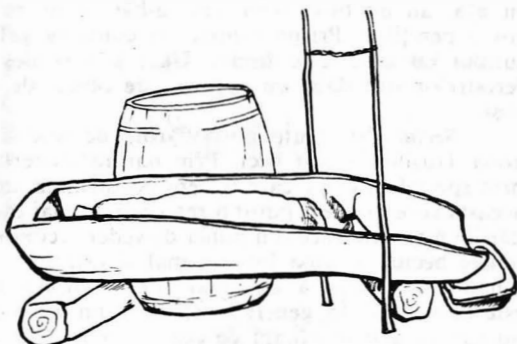
Ocupându-ne în acest articol numai de construcțiile viticole și de inventarul mare aflat în crame, vom descrie numai călcătoarea, teascul și vasele de conservat vinul.

Călcătoarea ține de practicarea unei foarte vechi viticulturi; ca arie de răspîndire, sub diferite forme și denumiri: jgheab, coreță, călcătoare, lin etc., a putut fi întîlnită în mai toate zonele viticole ale țării. Cu toate că parțial se mai întrebuițează și astăzi, a intrat pe drumul dispariției fiind înlocuită cu mașina de zdrobit struguri. În atestările documentare privitoare la zona Hușilor întîlnim menționată călcătoarea într-un document din anul 1639⁸ în care se vorbește de inventarul a două vii cu «o călcătoare mare și una mai mică...».

În zonă întîlnim două tipuri de călcătoare: una în podgoria Hușului, mai ales la viticultorii din Corni, și alta în celelalte localități viticole din zonă.

Pl. V. — Călcătoare din podgoria orașului Huși.

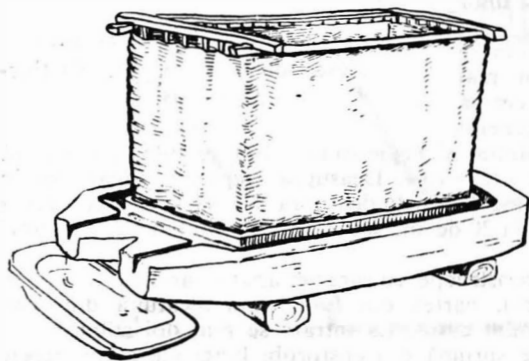

Pl. VI. — Călcătoare din zona viticolă a raionului Huși.

Călcătoarea din podgoria Hușului are forma unei putini mai largi la gură (planșa 5) confectionată din doage, are o înălțime de cca. 1,50 m. O parte din călcătoare se sprijină pe unul sau două lemne masive iar cealaltă parte pe o dejă, vas în care se scurge mustul

provenit din călcatul strugurilor aflați în sacul de cîneapă pus în interiorul călcătoarei și în care aceștia sînt zdrobiți cu picioarele. Din călcătoare mustul se scurge în dejă prin unul sau două orificii. Ca formă, această călcătoare amintește pe cele din Transilvania.

În restul localităților viticole din zonă, călcătoarea are forma unui jgheab (planșa 6) confectionat dintr-un trunchi de lemn de esență moale: plută sau salcie și săpat cu ajutorul teslei și al securei. În timpul întrebuițării, și această călcătoare este ridicată de la sol, dar numai într-o singură parte, fiind pusă tot pe două lemne, numite căpătie. În cealaltă parte se află pusă o dejă sau o albie de lemn, scobită, dintr-o singură bucată, și numită troc sau troacă. În ambele părți ale călcătoarei sînt înfipite două prăjini,

Pl. VII. — Lin sau teasc oltenesc.

Desene de Roswith M. Pastior-Capesius

în termeni locali doi părușeți, legate între ele cu o frînghie de care se ține cu mîinile cel care «joacă» strugurii din sac, pentru a-și putea păstra echilibrul.

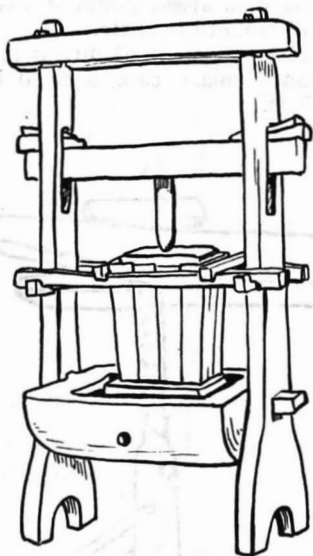
Acest tip de călcătoare, din cîte cunoaștem, este comun pentru întreaga Moldovă, deosebindu-se, după cum am văzut, de tipul transilvănean, întîlnit însă la podgorenii din Corni și de tipul oltenesc (planșa 7) unde călcătoarea numită lin sau țarc este făcută din nuiiele împletite, avînd altă formă și alte dimensiuni.

⁸ Arhivele Statului. București, Doc. Episcopiei Huși. Pachet 71, nr. 2.

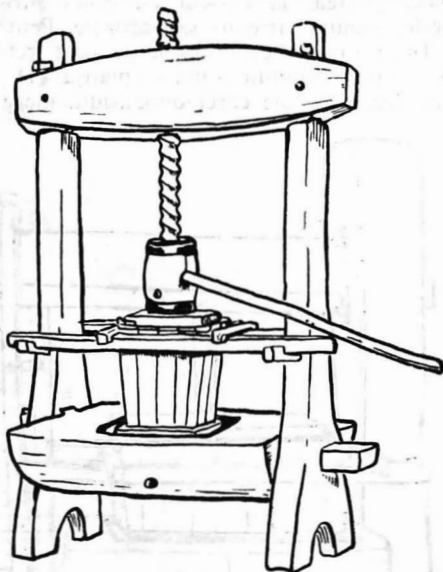
Teascul. După cum se știe strugurii, o dată sfărâmați cu picioarele, erau puși la presat în niște prese speciale de lemn numite teascuri.

Cel mai vechi tip de teasc din zona Hușilor este așa zisul «teasc cu pene» (planșa 8). Actualmente a dispărut din uz și numai cu oarecare greutate a putut fi reconstituit din piese uitate prin crame sau prin beciuri.

Construit în întregime din lemn de esență tare, de regulă din stejar, teascul cu pene era format din două birne masive care în partea inferioară deveneau mult mai late. Între aceste

Pl. VIII. — Teasc cu pene,
zona Huși.

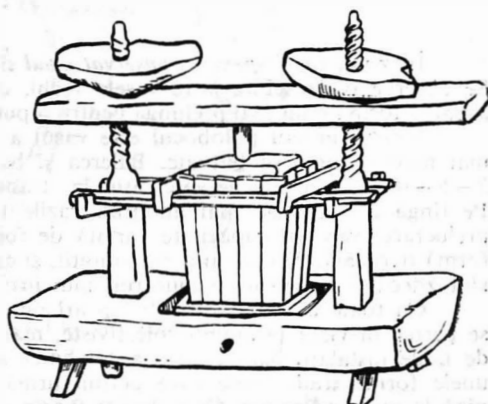

Pl. IX. — Teasc cu șurub, zona Huși.

birne verticale se afla baza teascului, lucrată dintr-o singură bucată de lemn masiv. În partea de deasupra această masă de lemn avea săpat un șanț pentru scurgerea mustului, șanț în care era prins un țarc făcut din scindurele verticale care formau cutia teascului. Țarcul era susținut de patru traverse subțiri terminate în formă de clește. În partea superioară a celor două birne verticale exista câte un gol, tăiat astfel încît să se poată mișca în libertate o birnă orizontală care apăsa peste o scurtă bucată de lemn pusă vertical cu scopul de a presa un taler de lemn, așezat deasupra strugurilor din țarc. Pe măsură ce strugurii cedau la apăsat, în golul birnelor erau bătute «pene» de lemn cu ajutorul unui ciocan confecționat tot din lemn și numit mai.

Teascul de lemn cu unu sau două șuruburi. Teascul cu un singur șurub (planșa 9) se apropie ca formă de teascul cu pene, dar prin evoluție a primit în partea de mijloc un ax vertical și anume șurubul de lemn, care dă posibilitatea unei mînuiri mult mai ușoare, apăsarea făcîndu-se totodată cu mai multă presiune. Șurubul este învîrtit cu ajutorul unei prăjini, introdusă în găuri special făcute.

La acest teasc, ulterior, șurubul de lemn a fost înlocuit în multe cazuri cu un șurub de metal.

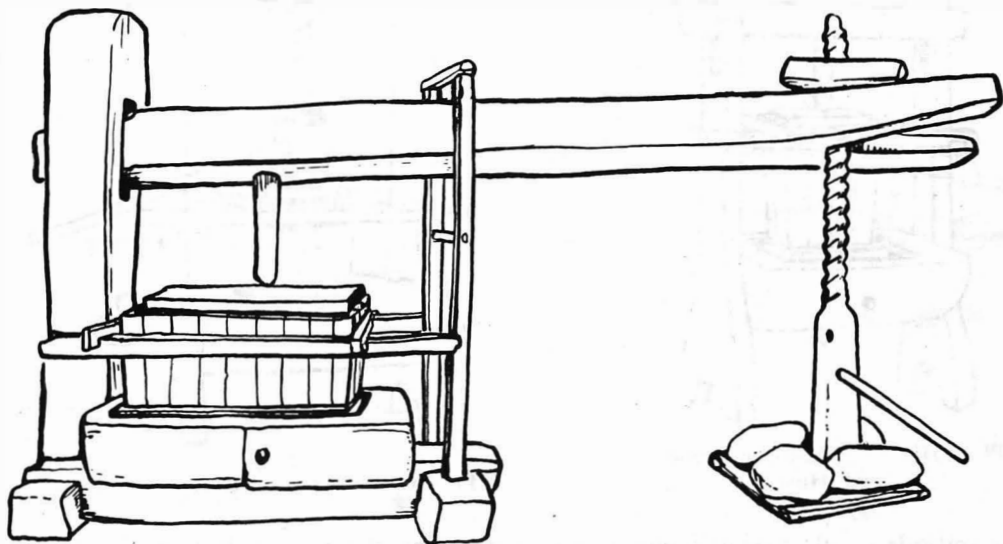

Pl. X. — Teasc cu două șuruburi, zona Huși.
Desene de Roswith M. Pastior-Capesius

Teascul cu două șuruburi (planșa 10) întrebuințat în zonă este bazat tot pe același principiu, apăsarea. Tot la fel are o masă de lemn masiv, doar că apăsarea se efectuează cu ajutorul unei birne care străbate cele două șuruburi paralele și care în partea de sus au două minere primitive confecționate.

În componența teascurilor întâlnim: masa, deci partea pe care este fixată toată instalația, picioarele, șuruburile, popul, adică lemnul cu ajutorul căruia sînt presați strugurii — denumire întâlnită și în alte zone viticole ale țării (pop, popă — Moldova, Transilvania) — după care urmează puntea, la teascul cu două șuruburi, adică traversa care apasă popul și înșfîșit minerele, numite virtejuri sau broaște. Pentru teascul fără șurub amintim penele.

În ceea ce privește tipurile de teasc trebuie să menționăm că în această zonă nu am întâlnit nicăieri tipul denumit «urs» (planșa 11) — cunoscut în Transilvania — care avea o birnă masivă deasupra, ale cărei dimensiuni merg pînă la cca. 5–7 m.

Pl. XI. — Teasc «urs», Transilvania.

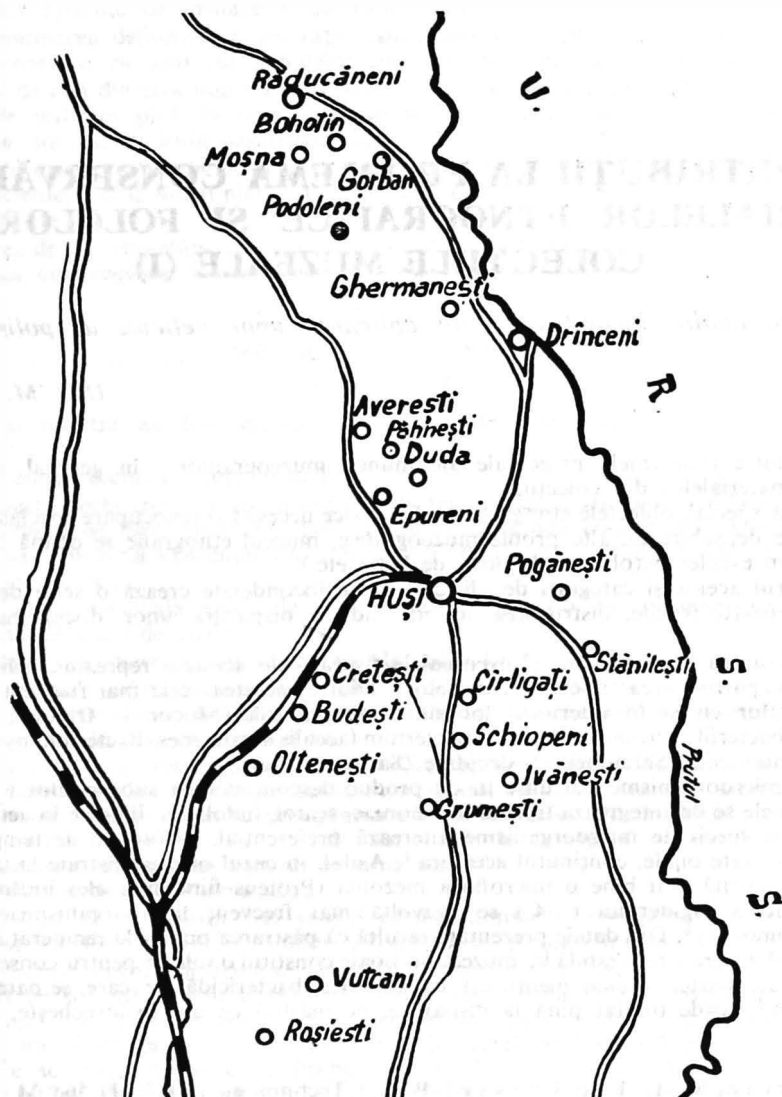
Desen de Roswith M. Pastior-Capesius

În zonă vasele pentru conservat vinul sînt confecționate de meșteri locali, din stejar masiv. Se observă o deosebire între vasele vechi, cu cercuri de lemn, astăzi complet dispărute, care aveau o formă mult mai prelungă pentru a putea fi mai ușor cercuite și transportate cu căruța.

Bolobocul sau polobocul este vasul a cărui capacitate merge pînă la cca. 500 l; vasele mai mari se numesc butoaie. Balerca și balercuța sînt vase cu o capacitate redusă, de cca. 2–5–10 l; acestea servesc atît la transportat vinul, în cantități mici, cît și rachiul. Pe lîngă aceste vase mai amintim căzile în care sînt puși strugurii aduși de la vie pentru prelucrare, vase cu capacitate variată de formă tronconică, de regulă mari, apoi deja, vas de formă ovoidală, de care am mai amintit, și ciubărul, vas de capacitate redusă în care de regulă sînt zdrobiți strugurii cu ajutorul unui instrument primitiv numit mustuitor.

Cu toate că viticultura de tip arhaic a fost afectată profund de prefacerile masive care se petrec în viața țărănimii collectiviste, mai pot fi întîlnite, deși pe cale de dispariție, alături de noile instalații bazate pe o agrotehnică avansată și pe prelucrarea modernă a strugurilor, unele forme tradiționale care permit urmărirea și analizarea acestei ocupații în trecut chiar pînă la mare adîncime. Considerăm foarte important faptul coexistenței în zonă a mai multor categorii de construcții, instalații și obiecte, care reprezintă în fapt etape succesive în evoluția practicei viticole. Aceasta o dovedește în modul cel mai clar variantele de cramă, beciurile și pivnițele, trecerea de la călcatul strugurilor la mașina de zdrobit struguri cît și evoluția de la teascul de lemn cu pene, cu un șurub și cu două șuruburi de lemn, la teascul cu șurub de metal care există astăzi în zonă. Din acest punct de vedere zona este mult mai elocventă sub raport etnografic decît alte zone.

Desigur atestările documentare, cit și reconstituirea și observațiile privitoare la crame și la instrumentar, pe lângă celelalte aspecte nemenționate aici, încadrează zona Hușului în complexul foarte larg viticol al Moldovei care, la rindul său, cu toate deosebirile pe care le putem întâlni, se leagă în mod organic de formele specifice de pe întregul cuprins al țării.

Harta zonei Huși cu localitățile viticole-pomicole.

Determinarea caracteristicilor zonei nu constă mai ales în diversificarea tipologică a materialelor prezentate, ci în multitudinea formelor tradiționale care au coexistat pînă nu de mult alături de formele avansate de viticultură și care au dispărut sau dispar cu repeziciune. Abandonarea formelor tradiționale se face, ca pretutindeni în țara noastră, în mod consecvent și continuu. Din punct de vedere etnografic se impune de urgență o cercetare amănunțită precum și o acțiune de colecționare muzeală nu numai aici ci și în restul zonelor viticole ale țării.

CONTRIBUȚII LA PROBLEMA CONSERVĂRII MATERIALELOR ETNOGRAFICE ȘI FOLCLORICE ÎN COLECȚIILE MUZEALE (I)

Conservarea ouălor încondeiate prin aplicarea unor pelicule de polimeri înalți

ING. M. MIHALCU

Una dintre problemele principale ale muncii muzeografilor -- în general -- este cea a conservării materialelor din colecții.

În mod special, obiectele etnografice și folclorice necesită o preocupare specială în această direcție. Spre deosebire de alte profile muzeografice, muzeul etnografic se ocupă cu materiale perisabile prin excelență (obiecte de port, de lemn etc.)

În cadrul acelorași categorii de obiecte, ouăle încondeiate crează o serie de dificultăți: 1) sint foarte fragile, distrugerea lor ducind la dispariția unor documente unice, de neînlocuit;

2) porozitatea cojii precum și eventualele fisurări ale acesteia reprezintă căi ușor accesibile pentru pătrunderea microorganismelor. Dintre acestea cele mai frecvent întâlnite la suprafața ouălor cit și în interiorul lor sint: mucegaiurile (*Mucor* și *Oidium*, *Penicillium Aspergillus*), bacteriile (*Proteus vulgaris*¹, *Bacterium faecalis alcaligenes*, *Bacterium pyocianum*²) stafilococi, enterococi, *Salmonella*³, drojdiile (*Sacharomyces*).

Aceste microorganisme pătrunse în ou produc descompunerea substanțelor lui nutritive. Astfel, proteinele se dezintegrează trecind în amoniac, scatol, indol etc., lipidele în acizi grași etc.

Diferitele specii de microorganisme alterează preferențial, în funcție de temperatura la care sint conservate ouăle, conținutul acestora⁴. Astfel, în cazul ouălor păstrate la temperatura camerei, se dezvoltă mai bine o microfloră mezofilă (*Proteus* fiind mai ales întâlnit) în timp ce la temperatura frigiderului (+4°) se dezvoltă mai frecvent microorganismele psihrofile (genul *Pseudomonas*)⁵. Din datele prezentate rezultă că păstrarea ouălor la temperatură scăzută, condiție destul de greu realizabilă în muzee, nu poate constitui o soluție pentru conservarea lor.

Pe de altă parte, trebuie menționat că acțiunea bactericidă pe care se pare că o are albușul de ou⁶, scade treptat pînă la dispariție, pe măsură ce oul se învechește. Acest fapt

---

¹ Florian, M. L. F. și Trussel, P. C.: *Technologie*. 1957: 11,56; Miles, A. A. și Halnan, E. T.: *Journal of Hygiene*, 1937: 37, 78.

² Rochaix, A., Tapernoux, A. și Couture, E.: *Bulletin de la Société Scientifique Vétérinaire de Lyon*, 1933, 36, 25.

³ Hinshaw, A. și Mc. Neil: *Advances in Food Reserche*, 1951: 3, 209; Rievel, H.: *Zeitschrift fur Hygiene und Infektionskrankheiten*, 1939: 122, 41; Artiu, I. A., Ostasevsky, A. G., Kalmikov, K. V. și Gurova, E. I.: *Ghigiena i Sanitarstvo*, 1954: 3, 49.

⁴ Refrigeration Abstracts. 1952: 7, 191.

⁵ Refrigeration Abstracts. 1950: 90, 5.

⁶ Heines, B. R.: *Journal of Hygiene*: 1938: 38, 338; Allen's comercial analysis: IX, 1948, 566.

capătă o importanță deosebită în cazul ouălor încondeiate, a căror vechime contribuie deci la mai ușoara lor infectare.

Infectarea ouălor cu microorganisme pătrunse fie prin porii cojii, fie prin fisurări ale acesteia, are, pentru colecțiile de ouă încondeiate, două consecințe neplăcute:

1) apariția unor spurgeri a cojii, cu o ușoară explozie («împușcare») fenomen datorit presiunii gazelor apărute ca urmare a descompunerii,

2) compromiterea definitivă a decorației (încondeierii) propriiei coji sau a altor ouă care se găsesc în apropiere, cu ajutorul lichidelor produse în urma descompunerii.

Colecțiile de ouă din țara noastră s-au resimțit și se resimt din cauza dificultăților semnalate. Mijloacele utilizate pînă în prezent: învelirea în celofan, păstrarea în rumeguș sau hirtie etc., s-au dovedit cu totul nesatisfăcătoare.

Din datele existente în literatură și din informațiile pe care le avem, nu se cunosc metode mai eficiente, nici la noi și nici în alte țări, deși există numeroase muzee dotate cu laboratoare bine utilizate.

În lucrarea de față încercăm să aducem o contribuție la rezolvarea acestei probleme dificile prin prezentarea unei metode de conservare a acestor obiecte ușor perisabile.

METODA DE LUCRU

Cercetările noastre au fost efectuate pe ouă aflate — în colecții * — în una din următoarele situații:

1. ouă lucrute recent, cu coaja intactă;

2. ouă foarte vechi care nu au suferit nici o deteriorare a cojii sau ouă la care nu s-au înregistrat fenomene de descompunere. Ne referim la acele ouă încondeiate care atunci cînd sînt clătinate lasă impresia existenței, în interior, a unui corp solid, mobil. Ele sînt de asemenea foarte ușoare;

3. cazul ouălor cu coaja spartă la care a început sau nu descompunerea dar nu au desprins fragmente mari de coajă;

4. ouă cu coaja spartă și cu fragmente de coajă lipsă.

Tehnica de lucru a fost diferențiată în funcție de una din cele patru situații descrise mai sus. Astfel, pentru primul caz, al ouălor recente și cu coaja intactă, s-a folosit tehnica de lucru pe care o prezentăm în cele ce urmează:

a) s-a efectuat o degresare a suprafeței cojii în scopul îndepărtării urmelor de grăsimi de pe coajă. Aceste grăsimi provin fie de la manipulare, fie de la practica foarte răspîdită a ungerii ouălor încondeiate cu untdelemn pentru a le da un luciu. Ne-am folosit, după împrejurări și după starea în care se afla oul, fie de o soluție de săpun neutru în apă, fie de unii solvenți organici ca benzina ușoară, acetona etc.;

b) s-a așteptat ca oul să se usuce;

c) între timp s-au preparat trei soluții diluate dintr-un polimer înalt într-un solvent organic adecvat (1:100; 1:500; 1:1000) adăugîndu-se și stabilizator;

d) s-a efectuat o probă pentru a se vedea dacă vreuna dintre culorile folosite la încondeiere nu este solvită de solvent. Pentru aceasta, se pun în contact toate culorile decorației cu pensula muiată în solvent pur. Ulterior pensula este ștersă ușor pe o coală de hirtie albă pentru a se vedea dacă nu rămîn urme colorate pe hirtie. În cazul cînd această probă era pozitivă, s-a schimbat fie solventul fie soluția. Proba este simplă și concludentă. În cursul lucrului nostru nu am întîlnit, însă, nici un caz în care proba să fi fost mai mult decît foarte slab pozitivă;

e) după uscarea menționată la punctul b), prin pensulare și începînd cu soluția cea mai diluată, s-a aplicat rînd pe rînd, cite un strat de polimer pe întreaga suprafață a cojii. Între cele trei pensulări efectuate, s-a așteptat 10—20 minute pentru ca stratul de polimer aplicat să se întărească;

f) ca și înainte de a se trece la operația de degresare, urmează o examinare atentă cu lupa a stării în care se află coaja, după tratamentul efectuat.

* Tehnicile cercetate constituie obiectul unei cereri de brevet la O.S.I. din R.P.R.

În timp ce examinarea premergătoare operației de degresare a urmărit să se creeze certitudinea că oul are coaja intactă, că nu există nici o fisură, examinarea finală a urmărit starea peliculei fine depuse.

2. În cazul ouălor foarte vechi s-a procedat în același mod descris anterior.

3. În cazul ouălor cu coaja spartă, înaintea oricărui tratament, s-a efectuat inocularea ouălor cu soluții dezinfectante puternice în concentrații obișnuite bacteride. Pentru a nu slăbi mult rezistența mecanică a cojii, injectarea s-a făcut printr-un punct, maximum două, plimbând acul seringii în interiorul conținutului oului.

După injectare s-a așteptat 3—20 zile pînă cînd au existat semne certe că procesul de descompunere a fost oprit (lipsa oricărui miros de descompunere, oprirea curgerii unor lichide produse de descompunere etc.)

Ulterior s-a lucrat tot astfel cum s-a indicat anterior la punctul 1 *a-f*. S-a urmărit, în plus, ca locurile în care s-a introdus acul seringii să fie «încărcate» cu polimer.

4. În cazul ouălor la care, datorită spargerii, au lipsit fragmente, s-a utilizat aceeași metodă descrisă anterior numai pentru exteriorul decorat.

Restaurarea propriu-zisă s-a efectuat în două moduri, care prezintă fiecare avantajele și dezavantajele sale.

4.1. Fragmentele de coajă au fost încorporate unui ou modelat din ipsos la dimensiunile oului intact *.

4.2. S-au spălat fragmentele de coajă cu solvenți organici sau o soluție de săpun neutru (vezi punctul 1 *a-b*), apoi s-a efectuat un atac preferențial cu o soluție slabă (3—5%) a unui acid anorganic urmată de o spălare cu apă curată și uscare.

Atacul preferențial cu acid s-a făcut în scopul creării unei suprafețe care să asigure o cit mai bună aderență peliculei de polimer. După aceasta, restaurarea s-a efectuat prin lipirea în interior a unei bucăți de tifon imbibată în soluție concentrată de polimer înalt (1:20). Bucata de tifon înmuiată în polimer are rolul unei armături de consolidare a bucății de coajă a oului parțial sau integral restaurat. După ce bucata de tifon a aderat bine și locul s-a uscat, s-a revenit cu un nou strat de soluție de polimer, depășindu-se limitele fișiei de tifon pentru a se crea o mai bună rezistență mecanică.

REZULTATE ȘI DISCUȚII

Metoda descrisă a permis ca pe un număr de cca. 1500 ouă, conservate în decurs de cca. 3 ani, să avem următoarele rezultate:

— Crearea unui strat protector impermeabil la suprafața ouălor, care împiedică contaminarea ulterioară cu microorganisme, cu toate consecințele sale negative descrise. Aceasta se realizează prin astuparea porilor și a fisurilor cojii, înlăturînd astfel căile de acces ale germenilor în interiorul oului.

— Inocularea de soluții dezinfectante în interiorul ouălor intrate în descompunere, oprește procesul de descompunere, manifestat prin miros, lichide fetide exprimate la exterior, crăparea cojii etc. Lipsa apariției acestor semne ale descompunerii au putut fi urmărite timp de cca. 24 luni.

— Încercări suplimentare au fost efectuate paralel pe ouă conservate și neconservate, ținute în diferite condiții de temperatură.

Menținerea la termostat la 37° favorizează mai ușor pătrunderea germenilor și dezvoltarea lor (*Salmonella* Breslau⁷, *Salmonella* gallinarum⁸, *Pseudomonas*⁹ etc.). Deși această temperatură nu se întîlnește în muzeu, această experiență a confirmat eficacitatea metodei de conservare, în condiții mult mai aspre decît cele ce se pot întîlni în muzee.

— Metoda propusă, împiedecînd infectarea, realizează conservarea formei, desenului și coloritului ouălor încondeiate, ceea ce din punct de vedere muzeistic este neapărat necesar unei bune conservări a respectivelor piese.

— Se obține totodată și o mărire a rezistenței mecanice a cojii, dar numai într-o mică măsură, efectele neatenției în manipulare (șocuri mecanice etc.) neputînd fi evitate.

* Metodă similară cu cea utilizată la restaurările arheologice.

⁷ Zagajewski, I. S.: Veterinaria. 1952, 34, 10; Artiu, I. A., Ostasevski, A. G ș.a.: *Glighiena în Sanitarstvo*, 1954, 3, 49.

⁸ Stokes, J. L., Osborne, W. W. și Bayne, H. G.: *Food Reserche*, 1956, 21, 510.

⁹ Knothe, H. și Burdach, F.: *Archiv für Hygiene und Bakteriologie*, 1952, 136, 574.

Menționăm că în cursul încercărilor efectuate, modificând concentrația de polimer în solvent — la sugestia etnografilor și muzeografilor care ne-au pus la îndemină obiecte din colecții — am realizat ca luciul conferit de stratul de polimer să nu depășească pe cel pe care-l au ouăle atunci când artistul popular le unge cu untdelemn pentru a le da « adâncime » și intensificare culorilor.

CONCLUZII

a. Metoda recomandată s-a dovedit a fi un prețios mijloc de conservare a obiectelor ușor perisabile, în starea în care s-au găsit în momentul tratamentului.

b. Prin tratarea prealabilă cu soluții dezinfectante a ouălor sparte și intrate în descompunere, metoda constituie un procedeu de recuperare a unor importante și valoroase obiecte de artă de neînlocuit.

RECTIFICARE

La articolul: « **15 ani de folcloristică în R.P.R.** » de Adrian Fochi, apărut în *Revista de folclor*, 8 (1963) nr. 1 — 2, trimerile nr. 51 — 56 de la pp. 134 — 135 se vor citi după cum urmează:

Errata

Corrige

51.....	55
52.....	56
53.....	51
54.....	52
55.....	53
56.....	54

ARTHUR SCHOTT ȘI CULEGERILE LUI DE POVEȘTI ROMÎNEȘTI¹

ION TALOȘ

În anul 1845 apărea la Stuttgart și Tübingen, în marea editură a lui I. G. Cotta, cea dintâi culegere de povești românești. Era un volum de 400 pagini, care cuprindea 43 de texte, traduse în limba germană, comparate cu poveștile editate de frații Grimm și însoțite de o bogată introducere despre originea și limba românilor, despre portul, jocul și obiceiurile lor în ținuturile bănățene. Volumul acesta reprezenta rodul colaborării dintre Arthur Schott, care petrecuse vreo șase ani prin Banat, cu fratele său Albert, profesor de filologie la gimnaziul din Stuttgart, și se intitula — cam prea cuprinzător pentru regiunea în care a fost făcută culegerea — *Walachische Märchen*².

Publicarea acestei lucrări în străinătate, unde folclorul românesc era cu totul necunoscut, a produs surpriză și a făcut pe mulți cercetători să o remarce. Curînd după apariție, lucrarea fraților Schott se bucură de o recenzie foarte elogioasă în revista « Allgemeine Zeitung, Beilage »³, care o califică drept « comoară a adevăratei poezii » [« Schatz ächter Dichtung »]; o recenzie ceva mai rezervată, dar amănunțită, publică revista vieneză « Österreichische Blätter für Literatur und Kunst », semnată Melanopolitanus, pseudonim sub care se ascundea probabil gazetarul sas Joseph Marlin⁴. Acesta remarcă valoarea lucrării, dar arată că era bine ca ea să fi cuprins și povești din Muntenia, Moldova, Bucovina, și îndeamnă pe preoții români să alcătuiască asemenea culegeri.

Periodicele săsești din Ardeal manifestă un viu interes pentru lucrarea fraților Schott. O amplă recenzie — semnată « — r » — (probabil folcloristul I. K. Schuller) găsim în « Archiv des Vereins für Siebenbürgische Landeskunde »⁵. Ea reproșează învățaților germani ardeleni că n-au fost ei aceia care să fi remarcat « comorile națiunii valahe » și să le fi prezentat ei străinătății. Relevînd valoarea culegerii, « Siebenbürger Bote »⁶ reproduce cîteva superstiții din capitolul al treilea. Culegerea a fost remarcată și de « Magazin für Geschichte Literatur und alle Denk- und Merkwürdigkeiten Siebenbürgens »⁷. Încă de la apariția lor, poveștile volumului au fost folosite apoi ca material comparativ în multe lucrări de folclor⁸, iar în

¹ Comunicare ținută în cadrul Sesiunii științifice a Academiei R.P.R., Filiala Cluj, la 26 III 1960.

² Arthur und Albert Schott: *Walachische Märchen. Mit einer Einleitung über das Volk der Walachen und einen Anhang zur Erklärung der Märchen.* Stuttgart und Tübingen, I. G. Cotta'scher Verlag, 1845.

³ 1845, nr. 296, din 23 octombrie.

⁴ *Österreichische Blätter für Literatur und Kunst*, Wien, 1846, 357.

⁵ 1846, 496—505.

⁶ 1846, nr. 4: 16.

⁷ 1845, 440.

⁸ Începutul l-a făcut, încă din 1846, Anton Kurz: *Die Columbaczter Fliegen bei Deva, Dobra und in den Roskanyer Voralpen*, în « *Magazin für Geschichte, Literatur und alle Denk- und Merkwürdigkeiten Siebenbürgens* », vol. II, nr. 1, Kronstadt, 1846, 86 ș. u., unde e citată în întregime povestea despre originea muștei columbace (nr. 36). Texte din culegerea fraților

1857 culegerea intră în circuitul internațional datorită importanței pe care i-o acordă frații Grimm, când compară variantele lui Păcală, cu intruchipările aceluiasi personaj la alte popoare (Kinder-und Hausmärchen, prefață la ediția din 1857).

Dintre rominii din Transilvania însă, singurul care a remarcat-o în timpul acela a fost G. Bariț: « Noi recomandăm această carte cititorilor noștri — zicea el — ca pe una care de o parte ne face oareșcare cinste în ochii lumii, iar de alta ne rușinează pe tăcute; căci asemenea product ar fi trebuit să iasă din condeul unui român despre romini. — De ne va ierta timpul, care ne este atât de scump măsurat, cugetăm a ne slobozi la o recenzie asupra întregii cărți »⁹. După cunoscutele lui indemnuri din 1838—1839, la adunarea poeziei populare, muștrările redactorului foilor brașovene constituiau, de fapt, o invitație la culegerea poveștilor. Păcat că Bariț n-a publicat recenzia promisă! Pe lângă considerațiile de specialitate pe care i le-ar fi prilejuit, ea ar fi popularizat lucrarea în măsură mai mare și ar fi atras mai serios atenția rominilor asupra frumuseții și bogăției poveștilor noastre populare. Așa, notița citată a fost prea puțin luată în seamă, iar indemnul autorului ei n-a avut răsunetul dorit. De altfel, culegerea însăși a pătruns într-un număr restrâns de exemplare la rominii transilvăneni, devenind astăzi extrem de rară.

Cu toate că la apariția ei, culegerea fraților Schott s-a bucurat de aprecieri favorabile din partea specialiștilor, și că, până în preajma veacului nostru, ea a fost singura lucrare de epică populară românească în proză căreia i se adresa cercetătorul străin, rominii au utilizat-o prea puțin. Singur Săineanu, în lucrarea sa monografică asupra basmelor romine¹⁰, a folosit întreg materialul acestei culegeri. Dar atât pentru el, cât și mai târziu pentru Adolf Schullerus, ale cărui cunoștințe despre Schott sînt ceva mai numeroase¹¹, cazul autorilor ei și împrejurările în care a fost întocmită lucrarea au rămas necunoscute.

În 1956, într-un studiu privitor la primii culegători de povești românești, Al. Bistrițeanu¹² oferă întîiul loc lucrării fraților Schott, traduce în rezumat și caută variantele textelor ei. E întîia oară cînd colecția Schott constituie obiectul unei cercetări serioase. Dar spre regretul nostru, Al. Bistrițeanu omite să se ocupe de bogata introducere a volumului de la 1845, ca și de capitolul al treilea al lui — care cuprinde credințe și superstiții (« Aberglauben ») — iar despre autorii culegerii nu aduce aproape nici o noutate; lui Al. Bistrițeanu i-au rămas necunoscute de asemenea poveștile culese de Arthur Schott în cursul celei de a doua șederi în Banat, o culegere alcătuită din peste douăzeci de texte, publicată în coloanele unei reviste germane, asupra căreia vom reveni mai jos.

Cine erau frații Schott și ce împrejurări i-au apropiat de poveștile populare bănățene? Culegător a fost, de fapt, numai unul din ei: Arthur. El s-a născut la 27 februarie 1814, la Stuttgart, într-o familie de funcționari superiori, recunoscuți pentru orientarea lor liberală¹³. Din copilărie dovedește o înclinație deosebită spre poezie și muzică. Totuși el se dedică agronomiei, absolvind Academia de agricultură din Hohenheim, după care începe să lucreze pe moșia colonelului Alexander von Württemberg, în apropierea orașului Eßlingen. De acesta îl despărțeau cinci ani ca vîrstă; îi uneau însă preocupările și înclinarea amîndurora spre poezie.

Arthur Schott era prieten și cu scriitori renumiți din vremea sa: Uhland, Schwab Lenau, care apreciau mult talentul său poetic și a căror influență se resimte în versurile sale¹⁴

Schott găsim și în alte publicații; în « Siebenbürgisches Märchenbuch » (Hermannstadt, 1930, p. 95—99) Schullerus reproduce, de pildă, basmul « Die Ungeborene-Niegesehene » (Schott nr. 25).

⁹ *Gazeta Transilvaniei*, 8 (1845), 356 și 360.

¹⁰ *Basmele romine...*, București, 1895.

¹¹ În: *Verzeichnis der Rumänischen Märchen*, F. F. *Communications*, (nr. 78, Helsinki, 1928, 10) el vorbește și despre cîteva povești culese de Schott, dar necuprinse în volumul de la 1845. De acestea ne vom ocupa mai jos.

¹² Primii culegători de basme românești (Frații Schott, Obert, Kunisch). *Studii și cercetări de istorie literară și folclor*, 5 (1956), nr. 1—2: 13—40.

¹³ Majoritatea datelor biografice de mai jos le dăm după lucrarea lui Felix Milleker: Arthur Schott. Mit Berücksichtigung seines Banater Aufenthaltes. Banater Bücherei, XXVII, Wrschatz, 1926. Negăsind lucrarea în țară, aducem mulțumiri absolventei Facultății de romanică a Universității din Leipzig, Hildegard Lorenz-Teichtmeier, care a avut bunăvoința de a ne copia și rezuma unele părți din ea.

¹⁴ A publicat și un volum de poezii: *Gedichte*. Stuttgart, 1850.

Aceștia erau mari iubitori ai cîntecului popular; versurile lui Uhland, de pildă, sînt străbătute la tot pasul de elemente folclorice — el a publicat și culegeri de poezii populare germane, iar Schwab era considerat, în acel timp, ca unul din cei mai buni cunoscători ai folclorului german. E neîndoiios că interesul lui Schott pentru literatura populară bănățeană poate fi pus în legătură cu preocupările acestui cerc de prieteni, dintre care Lenau era chiar bănățean.

Prezența lui Arthur Schott în Banat este atestată începînd din 1836, dar nu se știa pînă acum dacă acesta este anul sosirii lui aici, cum nu se cunoștea nici data la care s-a

Arthur Schott, fotografie păstrată
la Oravița (v. nota 18)

înapoiat în Germania. Noi am găsit că la 26 iunie 1841, el se mai afla încă la Oravița, unde boteza pe unul din copiii prietenului său Karl Knoblauch¹⁵, farmacist al centrului minier. Știînd apoi, din prefața volumului de povești, că șederea lui în Banat a durat șase ani, putem confirma că sosirea lui în această regiune trebuie să se fi petrecut în cursul anului 1836, iar înapoierea în Germania putea să aibă loc numai în a doua jumătate a anului 1841.

Schott venea în Banat la vîrsta de 22 de ani, ca administrator al moșiei Bissingen din Iam, un sat pe granița cu R.P.F. Iugoslavia. A locuit însă mai mult în Oravița — centru minier dezvoltat, cu o viață culturală remarcabilă pentru vremea aceea, unde locuiau mai toți inginerii și funcționarii numeroaselor mine din jur. Natura din împrejurimi semăna mult — în sălbătăcia ei incîntătoare — cu cea în care copilărise Schott la Stuttgart, ceea ce făcea ca agronomul rătăcit în acest îndepărtat colț de lume, să se simtă acasă¹⁶. A început să ia parte la manifestările populare ale bănățenilor: la șezători, la clăci, la nedeie; îl interesează obiceiurile, limba, trecutul și traiul romînilor. A călătorit prin numeroase regiuni din Transilvania și Muntenia¹⁷. Era o fire de poet, puțin boem, receptiv la tot ceea ce îl înconjură, dornic de a cunoaște, sensibil la greutățile și nevoile oamenilor.

La scurtă vreme după sosirea lui Schott în Banat, farmacistul orăvițean Karl Knoblauch¹⁸

ii atrage atenția asupra varietății și frumuseții poveștilor populare romînești. Schott începe să le culegă folosindu-se mai întîi de traducerea lui Knoblauch, iar apoi, după ce a învățat romînește, traducîndu-și-le singur. Înainte de a fi apărut în volum, cîteva din ele au fost tipărite în periodice¹⁹.

¹⁵ Cf. Matricula Baptisatorum. Tomus III, 1802—1852, 253, 271 (la biserica reformată din Oravița).

¹⁶ Într-una din poezii: « An der Bela Reka (In der Kraina im Banat) », el spune: Herrlich Thal in deinen Gründen / Mahnt's wie eine Heimat mich, / Schau ich dich, o dann entzündend / Jugend — Phantasien sich. / Deiner Wälder duft'ge Klause, / Deiner Felsen klüftig Heer, / Deiner Wasser frei Gebrause / Weckt mir ein Gedankenmeer. (Gedichte, Stuttgart 1850, 26—27).

¹⁷ Aceste călătorii i-au inspirat o mare parte din versurile cuprinse în volumul de la 1850. Pe baza lui poate fi reconstituită lista localităților mai importante prin care a umblat: Sighet, Mehadia, Sasca, Motru, Filiași, Craiova, București, Tirgoviște, Pitești, Rîmnicu-Vilcea, Horezu, Tg.-Jiu, Tismana.

¹⁸ Printre lucrurile rămase de la acesta am găsit fotografia pe care o publicăm, precum și o scrisoare a lui Schott, din 1858, fără cuprins folcloric, aflătoare astăzi în posesia dr. Augustin Knoblauch din Oravița, căruia îi aducem viile noastre mulțumiri pentru amabilitatea de a ni le fi pus la dispoziție, ca și pentru interesul cu care a sprijinit cercetările noastre la Oravița.

¹⁹ În: Zeitschrift für deutsche Mythologie und Sittenkunde, 1855, vol. II, p. 112, găsim următoarea informație despre povestea « Aus der Römer Zeit »: « Auch Osenbrüggen a.a.o.s.

Întors în Germania, în 1841, Arthur Schott lucrează din nou pe moșia lui Alexander von Württemberg. Dar în anul 1844, în urma morții acestuia, el revine în Banat, stabilindu-se de data aceasta la Oravița, la « Bergkammer » (oficiul montanistic). Un an mai târziu, în 1845, îi apare volumul de povești, în colaborare cu fratele lui Albert.

Încurajat de primirea favorabilă de care s-a bucurat această culegere, el continuă să adune povești, pe care le-a publicat, între anii 1857–1859, în revista « Hausblätter », editată de Hackländer și Hoefel, la Stuttgart, și care au rămas pînă azi neutilizate de cercetătorii romîni.

A doua ședere în Banat a lui Arthur Schott durează pînă în vara anului 1850, cînd se întoarce la Stuttgart și își tipărește volumul de versuri amintit mai sus. În același an, el emigrează în America de Nord, unde face parte dintr-o comisie de stabilire a granițelor Statelor Unite. Moare la 26 iunie 1875 nu departe de Washington.

Am arătat însă că numai unul din autorii culegerii a cunoscut Banatul. Care este atunci aportul lui Albert Schott la această lucrare? Născut în anul 1809, acesta era, în vremea cînd pregătea culegerea pentru tipar, profesor de filologie și istorie la gimnaziul din Stuttgart. Cercetător apreciat²⁰, autor erudit²¹, Albert Schott are meritul de a fi prelucrat materialul cules de Arthur și de a fi adunat, din publicațiile vremii, materialele privitoare la poporul romîn și la caracterul latin al limbii noastre. Avînd o pregătire științifică temeinică, el a adnotat basmele romînești și le-a comparat, în deosebi cu cele din colecția fraților Grimm, *Kinder – und Hausmärchen*, colecție care apăruse pînă atunci în două ediții, și care exercita o puternică influență asupra mișcării folclorice europene. Albert Schott moare în 1847.

Culegerea de povești bănățene de la 1845 a fraților Schott este cea dintîi lucrare prin care folclorul românesc trezește interesul străinătății.

Introducerea volumului prezintă pe « valahi ca popor », cu trecutul, obiceiurile și limba lor. Autorii discută, aducînd argumente istorice, filologice și etnografice, – așa cum n-o făcuse nici un străin pînă la ei – problema atît de controversată pe atunci a originii și drepturilor politice ale romînilor transilvăneni, susținîndu-le drepturile politice și naționale.

E remarcată hărnicia și gustul rominei în confecționarea îmbrăcămintei, ca și frumusețea melodiilor « de tril » pe care le cîntă romîni.

Jocul, cu care romînul petrece nu numai în fiecare duminică, dar și la alegerile de judecători, în sărbătorile de primăvară etc., se obișnuște mai ales înaintea bisericii satului. Romîni au – spune introducerea – șase dansuri; Arthur Schott cunoscuse numai două din ele: « al naiente, dinainte »²² și « la loc »²³. El a auzit și de un al treilea joc, numit « buffenesc »²⁴ pe care – evident greșit – îl consideră ardelenesc, fiindcă îi pune numele în legătură cu un erou care și-a dat viața pentru libertatea « nenorocosului său popor »²⁵.

Dintre obiceiurile romînilor bănățeni, descrise pe larg în introducerea lucrării fraților Schott, cele mai numeroase informații se referă la nuntă. Nu vom reține însă, cu acest

50 erinnert an dies märchen, welches vor der veröffentlichung der ganzen walachischen märchen-sammlung (1845) schon im Auslande mitgeteilt war » (s.n.).

²⁰ Cf. *Deutsche Viertels Jahrschrift*, 1848, nr. 3: 408.

²¹ Iată cîteva din lucrările lui: Die Deutschen am Monte-Rosa mit ihren Stammgenossen..., Zürich, 1840; Die deutschen Colonien im Piemont, ihr Land, ihre Mundart und Herkunft..., Stuttgart und Tübingen, 1842; Dichter des deutschen Mittelalters; (după Christian Gottlob Kayser): Vollständiges Bücher-Lexikon, vol. 7–8, p. 337, vol. 9, p. 324).

²² Walachische Märchen, 70. După informațiile primite de la tovarășul Andrei Bucșan, cercetător la Institutul de etnografie și folclor din București, jocul face parte din categoria « purtatelor ». Un astfel de joc se află și azi în comuna Porumbacul de jos, raionul Sibiu.

²³ Walachische Märchen, 71. Jocul pare a fi un « briu bănățean »; el se mai numește și « pe loc ».

²⁴ Walachische Märchen, 70; jocul trebuie să fie al oltenilor imigrați în Banat, numiți bufeni.

²⁵ Schott face aluzii la exploatarea și la condițiile grele în care trăiau romîni pe atunci. Într-un loc, el arată că acest popor, așa de vesel și de primitor din fire, își construiește casele cu ferestrele spre grădină și « se ascunde de autorități », iar în altă parte dă următoarea explicație căsătoriilor pretempurii: tinerii se căsătoresc chiar și la 13–14 ani – zice el – pentru că, lucrînd pe un domeniu oarecare, li se plătește ziua întregă, în timp ce, nefiind căsătoriți, li s-ar plăti doar jumătate sau trei sferturi din zi.

prelaj, decît una dintre acestea, care lipsește din lucrările mai vechi ale lui D. Țichindeal²⁶ și D. Bojinca²⁷ și nu se află nici în marile monografii ale Elenei Sevastos²⁸ și S. Fl. Marian²⁹: la logodnă, tinărul oferă fetei un măr cu bani de argint înfipti în el; dacă logodna se desface, fata are obligația să restituie mărul celui care i l-a dăruit.

Ultima parte a introducerii e consacrată informatorilor («Quellen der Märchen»). Sînt arătați aici informatorii citorva dintre poveștile culegerii. Lista ce s-ar putea întocmi pe baza însemnărilor lui Schott e departe de a fi completă. Am găsit însă, printre manuscrisele lui I. C. Hintz (Hințescu), păstrate la arhiva de folclor-Cluj, un catalog al poveștilor bănățene care completează lista lui Schott³⁰. N-am putut afla care e sursa de informație a lui Hintz, dar ea pare demnă de încredere. Cunoașterea informatorului fiecărei povești dă culegerii fraților Schott un mai pronunțat caracter științific, ridicînd-o deasupra lucrărilor similare dinaintea anului 1880.

Trebuie să arătăm aici că atît în catalogul lui Hintz, cît și în introducerea culegerii, se arată că mai bine de jumătate din poveștile ei au fost culese de la Drăgulescu (23 din 43!). În cercetările noastre la Oravița n-am reușit să găsim știri mai numeroase despre acest mare iubitor și cunoscător de povești; sîntem nevoiți prin urmare să ne mulțumim cu informațiile pe care ni le oferă Schott: Drăgulescu se născuse la Oravița, unde, în timpul cunoștinței cu Schott, profesa avocatura. Mai apoi s-a stabilit în Muntenia. Poveștile i le spunea, uneori singur, alteori le culegea, într-o germană nu prea clară — precizează Schott — apoi le povestea acestuia care corecta traducerea. O dată cu stabilirea sa în Muntenia, s-ar putea ca Drăgulescu să fi dus și ceva din dragostea sa pentru folclor, ca și din experiența cîștigată prin colaborarea cu Schott. De aceea considerăm posibil să aflăm cîndva că el a continuat să culeagă povești și pe cont propriu.

Arthur Schott nu s-a mulțumit să culeagă din Banat numai povești. În introducere, el transcrie cîteva cîntece «populare», unele dintr-o lucrare a lui Eftimie Murgu³¹, iar altele din gura lui Fridolin Nunny, lucrător în Oravița. Ele sînt însă în cel mai bun caz, semi-populare.

Al treilea capitol al lucrării, «Aberglauben»³², rămas neexplorat de Al. Bistrițeanu, cuprinde credințe despre ființe demonice și obiceiuri. Ne oprim la cele mai interesante dintre ele.

Zmeul — explică Schott — este un spirit cu puteri miraculoase. Zburătorul este tot un zmeu³³. El se îndrăgostește de fetele frumoase și poate fi văzut deseori, în nopți senine, intrînd pe hornurile caselor, cu iuțea stelei căzătoare. Dacă fata se opune dragostei lui, acesta își scutură furios solzii cu care e acoperit. E interesant de remarcat că D. Cantemir, Eliade Rădulescu și C. Bolliac notaseră credința despre zburător în același fel³⁴.

²⁶ Sfaturile a înțelegerii cei sănătoase prin înțeleptul Dositei Obradovici întocmite. Iară acum întîia dată întoarse de pre limba serbiască și întru acest chip în limba daco-rominească așezate [de D. Țichindeal], Buda, 1802, 34 — 39.

²⁷ Anticlene rominilor, I—II, Buda, 1832—1833.

²⁸ Nunta la romini. București, 1889.

²⁹ Nunta la romini. București, 1890.

³⁰ Arhiva de folclor a Academiei R.P.R., Filiala Cluj, ms. nr. 8. După catalogul lui Hintz, avocatul Drăgulescu a servit ca informator pentru poveștile 1—5, 9—11, 13—20, 22—27, 43; Florica, pentru 6, 12; Mihăilă Popovici, pentru 8, 40—41; Fr. Nunny, pentru 21; Mihály Lazăr, pentru 29; Maderspach, pentru 30—31, 33; Meilă Pup, pentru 32, 35, 37; George Stoian, pentru 34; Trăilă Stoian, pentru 34; Trăilă Salitraru, pentru 36; I. Popovici, pentru 38—39. Numele informatorilor poveștilor — 28, 42 — lipsesc și din catalogul întocmit de Hintz.

³¹ Widerlegung der Abhandlung, welche unter dem Titel vorkömmt: Erweis dass die Walachen nicht römischer Abkunft sind. Ofen, 1830.

³² Walachische Märchen. 294—303.

³³ În Oltenia, Banat și în unele regiuni din Muntenia, zburătorul e considerat zmeu. Cf. și Răspunsurile la Chestionarul Hasdeu. vol. IV, p. 123, 162, 231, nr. 183; vol. XI, p. 251, 366, nr. 163, 386; vol. XVI, p. 16.

³⁴ Descrierea lui D. Cantemir se rezumă la: «...o nălucă, un tinăr foarte frumos, care intră noaptea în casă și mai ales la tinere măritate de curînd și face cu ele lucruri necuviincioase». (Descrierea Moldovei. Tradusă de Gheorghe Adamescu, București, 1942, 182); v. și Eliade Rădulescu: Opere. Ediție critică cu introducere, note și variante de D. Popovici. Tomul I. București, 1939, 189; C. Bolliac: Opere. Vol. I, București, E.S.P.L.A., 1956, 354—355.

Dacă zmeul este uneori binevoitor, *balaurlul* e conceput totdeauna ca monstru; el locuiește în cratere vulcanice, în mlaștini etc., și se naște din voința unui vrăjitor sau din blestem³⁶.

Vilva e o ființă din lumea norilor. Întrucît ea nu vine niciodată în legătură cu oamenii, nu e nici iubită, dar nici temută de ei. Întîlnirile vilvelor sînt prietenești, cînd adună norii, sau dușmănoase, cînd îi fac să se ciocnească. Dacă ploaia vine din două părți, se zice că se bat vilvele³⁶.

Zinele sînt puternice mai ales la rusalii, cînd umblă să facă rău. Pentru a se feri de acțiunea lor vătămătoare, bănățeanul poartă la briu o bucată de tei, care n-a fost încă în apă, și o ramură de boz³⁷.

Mama pădurii (« Die Waldmutter ») e cunoscută în folclorul nostru ca o ființă vătămătoare; ea pocește, ia mana vacilor, alungă norii cînd plouă etc.³⁸. În Banat — arată Schott — aceasta e cunoscută ca zîna binevoitoare. Ea vine în ajutorul copiilor care s-au rătăcit prin pădure.

Cînd scot oamenii apă dintr-o fîntînă sau dintr-un izvor, toarnă din vas îndărăt, pentru ca să nu se supere *zîna apei* (« Wasserfrau »). Dacă se ia apă dintr-un rîu, se ține vasul în jos, după mersul apei, pentru ca să nu se supere stăpîna acesteia, care ar putea întoarce cursul rîului³⁹.

Celelalte credințe despre ființe demonice sînt mai cunoscute. Ele se referă la moroi, strigoii, vampiri, pricolici, piticot.

În legătură cu zilele săptămîinii, Schott arată că romincele lucrează luna și miercurea pînă noaptea tirziu. Atunci se adună în șezători, unde spun povești și cîntă cîntece. Joile dintre paști și rusalii, în schimb, sînt ținute chiar mai sever decît duminicile. Unele din zilele săptămîinii sînt personificate: maica Miercuri, maica Vineri, maica Duminică.

Vorbînd despre obiceiuri, Schott se oprește, între altele, la cele din ziua Sfîntului Gheorghe. Aceasta e ziua număratului oilor; dacă cineva este nevoit să și le numere în altă zi din an, poate să o facă fără pagubă, numai dacă le numără din zece în zece. La « Singiorz » se face împreunișul oilor; atunci se face un colac mare în formă de inel, căruia i se dă drumul pe pămînt, înaintea turmei. După distanța pe care o parcurge acesta, se deduce norocul sau nenorocul turmei la pășunat. Mai mulți înși prind apoi colacul și trag fiecare de el; cel care a rupt o bucată mai mare, va avea mai mult noroc⁴⁰. Tot atunci se aruncă cununi de flori pe o apă curgătoare: acela va fi mai norocos a cărui cunună va străbate o distanță mai mare, la suprafața apei.

Alte obiceiuri: românul nu trece pe dinaintea unui om care a pornit la drum, pentru ca să nu-i rupă « firul norocului »; dacă bărbații discută despre alegerea unui judecător sau alte chestiuni de interes general, femeile prezente nu au voie să toarcă, pentru ca discuțiile să aibă curs liber, să nu formeze un cerc, ca mișcarea fusului; la margine de hotar, bănățenii pun capete de berbeci, întoarse spre răsărit; ele îndepărtează bolile care s-ar putea apropia de sat. Tot aici vorbește Schott și despre dansurile rituale pentru roadă la cînepă, la bucate, la vin etc., în legătură cu care avem așa de puține mențiuni în folcloristica noastră.

Sînt notate apoi și cîteva obiceiuri de la înmormîntare, asupra cărora nu ne oprim, întrucît nu aduc informații noi față de lucrările citate ale lui Țichindeal și Bojinca.

Lucrarea fraților Schott — apreciată de Șăineanu, în 1895, ca « una din cele mai bune ce posedăm »⁴¹ — era așadar mai mult decît o culegere de povești. Ea cuprîndea și anecdote, snoave, legende, obiceiuri, credințe, superstiții, devenind pentru vremea aceea o mică enciclopedie folclorică a romînilor. Astăzi, ea are calitatea de a fi o monografie a prozei populare din jurul Oraviței.

După cum am mai arătat, a doua ședere în Banat a lui Arthur Schott a avut ca rezultat o nouă culegere de povești romînești. Aceasta a fost cunoscută doar parțial de

³⁶ Cf. și Răspunsurile la Chestionarul Hasdeu, vol. XVII, 140, nr. 85, 143, 337, nr. 51.

³⁶ Ov. Densușianu: Graiul din Țara Hațegului. Text XXVIII, 102.

³⁷ Pentru efectul binefăcător al teiului și bozului, cf. și Artur Gorovei: Credințe și superstiții ale poporului român. București, 1915, p. 80, nr. 924, p. 323, nr. 3745—3746, p. 283, nr. 3297.

³⁸ Cf. Tudor Pamfile: Mitologie romînească. I, București, 1916, 212—233.

³⁹ Idem, 284—287.

⁴⁰ Obiceiul pare să fie cunoscut și lui Ath. Marienescu: De însemnătatea datinelor populare pentru literatura dramatică. *Familia*, 9 (1873), 294.

⁴¹ Lucr. cit., 187.

Hintz și Schullerus, dar a rămas cu totul necunoscută celorlalți cu toate că a fost publicată în paginile revistei «Hausblätter» din Stuttgart, între anii 1857—1859. În acești ani Arthur Schott se găsea în America iar fratele său Albert murise încă în 1847. Nu știm deocamdată cine se îngrijea de editarea la Stuttgart a poveștilor lui Schott, poate cineva din familie, în special fratele său mai mic, Sigmund, care era jurist și poet, sau poate însuși culegătorul, care, înstrăinat acum pe alt continent, va fi fost cuprins de nostalgia anilor tinereții, a ținutului și oamenilor pe care îi cunoscuse, și va fi trimis el însuși spre publicare poveștile.

Nu se află nicăieri, în țară o colecție a revistei «Hausblätter» editată de Hackländer și Hoefler la Stuttgart; noi am ajuns la materialul publicat de Schott în această revistă pe trei căi: mai întâi am cunoscut două dintre povești, pe care le-a reprodus revista germană din Sibiu «Transsilvania»⁴². Am aflat apoi șapte texte printre manuscrisele rămase de la I. C. Hintz; acesta le copiasă prin 1879 în vederea editării unui corpus al poveștilor românești⁴³. Știind însă că pe Hintz îl interesau numai poveștile iar nu și snoavele și legendele care ar fi putut fi publicate de Schott în aceeași revistă, am rugat pe colega noastră Hildegard Lorenz-Techtmeier să ne facă un microfilm al întregului material publicat de Schott în «Hausblätter», după exemplarul Bibliotecii Universității din Leipzig. Din păcate, această bibliotecă n-a avut o colecție completă (lipsesc volumele IV din anii 1857—1858). Am primit totuși microfilme pentru 14 texte, în care sînt cuprinse și cele reproduse de «Transsilvania». Așadar dispunem astăzi de 21 de povești, legende și snoave din a doua culegere a lui Schott. Ele sporesc cu aproape încă o jumătate colecția publicată în 1845.

A doua culegere a lui Arthur Schott a fost publicată în trei serii: *Neue walachische Märchen*, din care cunoaștem 7 texte, *Walachische Bauern...* din care dispunem de 13 texte, și *Walachische Volkssagen*, din care ne este cunoscut un singur text.

Dăm în rezumat textele celor 21 de povești, snoave și legende, trimițînd la tipologia internațională a lui Arne-Thompson și la cea românească întocmită de Adolf Schullerus, în care se găsesc și variantele lor.

I. Noi povești românești [*Neue walachische Märchen*]⁴⁴.

[1] *Oaia cu lîină roșie* [*Das bluthrote Seideschaf*]. «Hausblätter», 1857, nr. 19. La Hintz, informator Trăilă Salitraru.

Un fecior orfan e angajat să păzească cinci oi pentru cinci galbeni; dacă la vremea simbriei va avea mai multe oi, el va primi cu atîția galbeni mai mult. Își face stîină la loc bun de pășunat. Într-o seară, doi drumeți (Christos și Sf. Petru) îi cer găzduire; le taie o oaie și-i ospătează bine, iar la sfatul unuia dintre ei, ciobanul îngroapă singele și oasele oii într-un colț al stîinei. Dimineața, întreaga curte era plină de oi; între ele se afla și una roșie, de care, îl sfătuiește drumețul pe cioban, să nu se despartă niciodată. La timpul fixat sosește stăpînul, numără 5.000 de oi, plătește tot atîția galbeni și desface anagajarea slugii. Acesta pleacă la drum împreună cu oaia roșie; poposește la un popă, a cărui fată vrea să fure lîna oii, dar cînd pune mîna pe ea se lipește de oaie și nu se mai poate desprinde; la fel pîțesc și cei care se străduiesc s-o deslipească. Feciorul se îndreaptă spre curtea împăratului care avea o fată bolnavă de tristețe și n-o putea face nimeni să ridă. Văzînd însă acest ciudat convoi, ea ride din toată inima, iar împăratul îl răsplătește pe fecior făcîndu-și-l ginere.

ATH Mt 750 B combinat cu Mt. 571, II, III, a, e.

Schullerus Mt 571.

[2] *Peripețiile lui Petru Săvoianțu* [*Die Reiseabenteuer des Peter Săvoianzu*]. «Hausblätter», 1857, nr. 19. La Hintz, informator Trăilă Salitraru.

În urma unei bătălii, Petru Săvoianțu e prins de englezi, împreună cu alți nouă tovarăși ai lui, ei sînt duși pe o insulă unde trăiau căpcăuni și sînt închiși într-o colibă păzită de femei. Scapă, ajung pe o corabie, de unde Săvoianțu e furat de o pasăre mare și dus în cuibul ei; scapă cu greu de puii acesteia, ajunge pe pămînt într-o țară în care muriseră toate femeile de ciură: era în Germania. Dormind lîngă soba gazdei lui, noaptea i se arată o babă și o fată tare urîtă: ciurma și fiica ei; ele scupau singe în foc și se înțelegeau între

⁴² E de mirare că ele au scăpat atît lui Săineanu (lucr. cit.), cit și lui Adolf Schullerus (lucr. cit.).

⁴³ Ion Mușlea: Un sas brașovean — folclorist român: I. C. Hintz-Hințescu. București, 1936.

⁴⁴ Primele șase texte le rezumăm după Hintz, care nu le numerotează și indică informatorii fiecăruia; ultimul îl rezumăm după microfilm, unde poartă numărul 7.

ele că dacă Săvoianțu ar ști că o jumătate de picătură din scuipatul lor poate vindeca pe oricine de ciumă, ar ajunge bogat. Săvoianțu aude discuția, reușește să vindece mulți oameni, se îmbogățește și se întoarce în satul lui.

(Conglomerat de elemente reale și închipuite; unele se apropie de ATh Mt 613, II, III b).

[3] *Dumnezeu cumătru* [Herrgott Gevatter]. « Hausblätter », 1857, nr. 21. La Hintz, informator Trăilă Salitraru.

Dumnezeu și Sf. Petru doresc să rămână peste noapte la un țăran bogat, dar sînt refuzați; îi primește un sărac, care le taie și un miel. Soția acestuia născuse un fecior chiar în noaptea aceea. Dumnezeu acceptă să-i fie cumătru, apoi pleacă și lasă în locul lui o bită. Când feciorul sărac era de înșurat, iar pe fata bogatului o cereau șapte feciori, apare un bătrîn zdrențaros, care cere fata pentru feciorul săracului. Bogatul se împotrivesc, dar bătrînul propune o întrecere între pețitori: acela să ia fata, care va reuși să facă mai repede să crească o viță cu struguri, dintr-un pumn de pămînt și o viță uscată. Reușește bătrînul, și ia fata.

ATh Mt 750 A I a + Dumnezeu cumătru obține fata bogatului pentru finul său.

Schullerus Mt 504*

[4] *Povestea lui Stanciu săracul* [Die Geschichte vom armen Stantschu]. « Hausblätter » 1857, nr. 22. La Hintz, informator Trăilă Salitraru.

În manuscrisul Hintz se păstrează doar coperta cu titlul și indicația locului unde se află textul în revista din Stuttgart.

[5] *Împăratul porcar* [Der Kaiser Schweinehalter]. « Hausblätter » 1857, nr. 23. La Hintz informator Avram Pup.

Un împărat e învins și izgonit din țară împreună cu fiica lui. Cerșește, apoi se angajează porcar, pentru că nu cunoștea nici o meserie. Într-o zi feciorul împăratului, care stăpînea acum țara, vede pe fata porcarului, se îndrăgostește de ea și o cere în căsătorie. Părinții se împotrivesc, dar văzînd marea dragoste a fiului său pentru fiica porcarului, împăratul cedează. În schimb, porcarul acceptă să-și dea fiica abia după ce feciorul împăratului va învăța o meserie. Acesta învață să împletească coșuri. Porcarul își dezvăluie originea, iar tinerii preiau domnia împărăției.

Schullerus Mt 856*

[6] *Cei doi frați de cruce* [Die beiden Kreuzbrüder]. « Hausblätter », 1857, nr. 24. La Hintz, informator George Vulpe.

Un împărat avea o fată, care strica în fiecare noapte, în chip misterios, 12 perechi de cizme. Unui țăran îi moare sluga; nu-l înmormîntează însă, pentru ca să nu facă cheltuială; îl ține în pod. Noua lui slugă face pomană mortului, dar nu obține și permisiunea de a-l înmormînta. După un an, mortul vine la noua slugă și-i propune să se facă frați de cruce. Se duc într-o pădure de fier și de aramă prin care trecea în fiecare noapte fata împăratului pentru a petrece cu zmeii. Mortul se metamorfozează în pisică, urmărește pe fata împăratului, îi fură batista, o lingură și un inel. Îl sfătuiește pe slugă să le ducă împăratului și să dezvăluie taina cizmelor rupte. În fața celor trei zăloage fata recunoaște, apoi cei doi se căsătoresc.

ATh Mt 306 I, II b var. (combinat cu 506 I a), d, III a.

[7] *Singurul leac* [Das einzige Mittel]. « Hausblätter », 1858, vol. III, p. 466–468.

Un împărat mare suferea de o tristețe incurabilă. Neputînd fi vindecat de medici, sfetnicii susțin că singurul leac ar fi cămașa unui om pe deplin fericit. Se trimit soli în toate colțurile împărăției pentru a aduce la curte un astfel de om, dar aceștia se întorc pe rînd fără rezultat. Doar unul dintre soli găsește, pe un vîrf de munte, un cioban pe deplin mulțumit. El refuză să meargă la curte și nu poate nici să-și împrumute cămașa, pentru că n-o are.

Schullerus Mt 949*.

II. Snoave despre romîni... [Walachische Bauern...].

1. *Bau-bau ! Bau-bau ! Pitpalac ! Pitpalac !* [Baowao ! Baowao ! Pittpalak ! Pittpalak !]. « Hausblätter », 1859, vol. I, p. 59–63; reproducere în « Transsilvania », 1859, nr. 2.

O hanğiță foarte frumoasă e asaltată de admiratori care-i cer întîlniri; ea îi refuză pe toți. Doi dintre ei, care se lăudau pretutindeni cu averea de care dispuneau, erau neînduplecați în stăruința lor. Într-o bună zi, frumoasa hanğiță promite, în înțelegere cu soțul ei, fiecăruia cite o întîlnire. Cu primul se înțelege ca, în ziua și la ora stabilită, în timp ce ea se va ascunde în marginea de jos a unei holde și va striga « pitpalac ! pitpalac ! » el să se ascundă în marginea de sus a holdei și să răspundă « Bau-bau, bau-bau »; după ce își vor da aceste

semnale, să parcurgă distanța dintre ei, în patru labe, pentru a se întâlni. Celui de al doilea îi dă consemnul invers, făcând astfel să se întâlnească bogații curtezani.

Se apropie de ATh Mt 1730.

Schullerus Mt 1730 (?).

2. Snoava nr. 2 (reproducere în «Transsilvania» 1859, nr. 2), se apropie de ATh Mt 1060 + 1049 + 1115 + 1149 și Schullerus Mt 1060–1097.

3. *Povestea fracului* [Geschichte des Fracks]. «Hausblätter», 1859, vol. I, p. 375.

Neamțul și dracul se întrec la cîntat: neamțul îl ia în spinare pe drac, pentru ca să-i fie mai ușor să cînte; după ce acesta termină de cîntat, ia în spate pe neamț, care cîntă foarte mult și frumos. Dracul încearcă să-l împiedice prin șiretlicuri, dar nu reușește și, furios, îi prinde cele două colțuri ale hainei și îl trîntește; neamțul își caută colțurile hainei, dar nu le mai află; i-a rămas doar o coadă în spate, iar haina lui a devenit frac.

Schullerus Mt 1615*. Totuși, snoava nu pare să fie românească.

4. Snoava nr. 4 («Hausblätter» 1859, vol. I, p. 376), se apropie de ATh Mt 1281.

5. *Bucata cea bună* [Der gute Bissen]. «Hausblätter», 1859, vol. I, p. 376–377.

Un învățător mîncăcios e invitat la masă, în familia unui elev al său. Cînd li se servește primul fel de mîncare, copilul exclamă: «Ah, domnule învățător, dacă ați ști ce avem noi în cuptor!» El repetă aluzia la fiecare fel de mîncare, iar învățătorul gusta numai cîte puțin, rezervîndu-se pentru ceea ce era în cuptor. La sfîrșitul mesei, învățătorul întreabă ce au în cuptor. I se răspunde că pisica lor a fătat nouă pui, care viețuiesc acolo.

Schullerus Mt 1846*.

Snoavele nr. 6, 7, 8, 9, 10, publicate în «Hausblätter» 1859, vol. I, p. 377–378, 378–379, 379, 447, 448–449, se apropie de ATh Mt 1586, Schullerus Mt 1331–46/4, Schullerus Mt 1654*, Schullerus Mt 1896* (?) și ATh Mt 1610.

11. *Soția cea isteajă* [Das belehrte Weib]. «Hausblätter», 1859, vol. I, p. 449–450.

Discuția între un bărbat și soția lui, care disprețuia muncile bărbătești. Bărbatul o obligă să-l însoțească la coasă și să-i poarte cutea, lucru care o obosea. Pînă la urmă ea se convinge că n-a avut dreptate.

Snoavele nr. 12 și 13, publicate în «Hausblätter» 1859, vol. II, p. 124–125 și vol. III, p. 464–465 se aseamănă cu Schullerus Mt anexa III 8–9 (?) și ATh Mt 1319, Schullerus Mt anexa III 13.

III. **Legende populare românești** [Walachische Volkssagen]⁴⁵.

3. *Legendă din timpul lui Traian* [Sage aus der Trajanszeit]. «Hausblätter», 1859, vol. I, p. 216.

Vrînd să schimbe cursul Dunării, Traian silește pe toți locuitorii să participe la această lucrare. E luat și un tînăr, de curînd însurat, a cărui nevastă și copil rămîn singuri. Cînd se face mare, băiatul ajunge la aceeași lucrare. Tatăl său ia o piatră și îl ucide, ca să nu mai suporte și el aceleași greutăți.

Analizînd poveștile acestei culegeri, nu putem să nu observăm că Schott și-a îmbunătățit mult metoda: cunoscînd acum mai bine limba romînă, el redă în mai mare grad autenticitatea poveștilor; își alege mai bine informatorii; deseori adnota basmele și făcea referiri la credințe, vrăji etc. (așa procedează el în cazul poveștilor numerotate de noi 1–3,6–7). Prin urmare, sub raportul metodei de culegere, acest material e superior celui publicat în volum și reprezintă a doua etapă în activitatea folclorică a lui Arthur Schott.

Ar fi greșit să ne închipuim că între anii 1836–1841 și 1844–1850, Arthur Schott era singurul care se îndeletnicea cu adunarea literaturii populare romînești din Transilvania. În 1838, Gh. Bariț se dovedea un bun cunoscător al patrimoniului popular românesc și îndemna cu stăruință la colecționarea lui; în același an, Nicolae Pauleti, vrednicul student, blăjean, culegea cu îndeminare «cîntări și strigături de cari cîntă feciorii și strigă jucînd» la Roșia de Secaș; Timotei Cipariu copia poezii și povești populare, și întreținea o atmosferă prielnică dezvoltării interesului pentru folclor; la Arad, preparandul Dimitrie Ardelean copiasse cu plăcere, alături de cîteva poezii culte, numeroase cîntece populare într-o formă apropiată de cea autentică. Fr. W. Schuster întocmise, înainte de 1848, o culegere de peste

⁴⁵ Legende numerotate 1–2 nu ne sînt cunoscute.

200 de cintece populare rominești din jurul Sebeșului⁴⁶; I. Marlin publicase în 1846–1847, articole foarte elogioase despre cîntecul popular romînesc⁴⁷.

Totuși, dintre cei amintiți, singurul care a avut norocul să-și poată tipări culegerile în acea vreme, și încă într-o limbă de mare circulație, a fost Schott. E păcat că lucrarea lui s-a răspîndit prea puțin în Transilvania și n-a trezit între romîni ambiția de a-și tipări lucrările. Dar dacă romîni s-au urnit mai greu în această privință, învățații germani din Ardeal și Bucovina l-au urmat mai curînd⁴⁸.

Meritul lui Arthur Schott este că s-a apropiat cu înțelegere și dragoste de bunurile culturale ale populației celei mai lipsite de drepturi din Banat. El merită recunoștința noastră în primul rînd pentru că, prin culegerile lui, a dezvăluit marea putere creatoare a poporului nostru, prezentînd-o străinătății ca pe o carte de vizită a noastră; el a făcut cunoscute, pentru prima oară, numeroase motive de povești rominești, dintre care unele au rămas pînă astăzi fără variante publicate. În al doilea rînd, pentru că introducerea volumului de la 1845, pune în mod rîspicat problema drepturilor legitime ale romînilor transilvăneni.

Pentru modul științific în care au alcătuit și tipărit cele două culegeri de povești bănățene, ca și pentru poziția pe care au adoptat-o în problemele istoriei poporului romîn și a limbii lui, intelectualilor progresiști Arthur și Albert Schott li se cuvine un loc important în începuturile istoriei folcloristicii rominești, iar volumul de la 1845, întregit cu materialul publicat între anii 1857–1859, se impune să fie tradus și pus la îndemîna cercetătorilor romîni într-o ediție critică completă, pe care o pregătim și care sperăm că va apărea într-un viitor apropiat.

---

⁴⁶ G. Bogdan-Duică: Alt folclorist saxo-romîn: Fr. Wilhelm Schuster. *Convorbiri literare*, 64 (1931), 604–609.

⁴⁷ G. Bogdan-Duică: Folcloristul saxo-romîn I. Marlin. *Convorbiri literare*, 64 (1931), 208–212.

⁴⁸ Al. Bistrițeanu (lucr. cit., p. 35) amintește culegerea manuscrisă a lui L. A. Staufe: *Römänische Volksmärchen*, din 1852, în Hofbibliothek din Viena, nr. 13.571; R. D. Waldburg publică povești bucovinene în « *Zeitschrift für deutsche Mythologie und Sittenkunde* » 1853, I, p. 358, iar Fr. Obert a publicat, începînd din 1856, mai ales în revista *Das Ausland* un mare număr de povești din Ardeal (Al. Bistrițeanu, lucr. cit., p. 35–38).

BIBLIOGRAFIA ETNOGRAFICĂ ȘI FOLCLORICĂ ROMÎNEASCĂ PE ANUL 1962

ADRIAN FOCHI

Principiile teoretice și metodologice, în lumina cărora a fost întocmită lucrarea de față au rămas cele elaborate în « Proiect pentru schema de clasificare a « Bibliografiei generale a folclorului românesc ». *Revista de folclor*, 5 (1960) nr. 1—2: 140—150. S-au adus numai o sumă de îmbunătățiri de ordin tehnic, rezultate din însăși practica muncii bibliografice. Consemnarea materialelor mai vechi decît 1962, care nu ne-au fost — din diverse motive — accesibile la data întocmirii bibliografiilor anilor respectivi, s-a făcut ca și pînă acum. De data aceasta, am reușit să nu avem nici o lipsă în cuprinsul colecțiilor de publicații periodice despuiate. Au colaborat a despuierea materialelor *Dan Bugeanu, Rodica Fochi și Leopold Voita*.

LISTA PERIODICELOR DESPUiate

AGRIC. NOUĂ

ALB.

ANAL. ROM.-SOV. FIL.

ANAL. ROM.-SOV. IST.

ARHITECT.

ART. R.P.R.

ARTA PLAST.

AVÎNT.

AVÎNT. Tec.

BÂN. FÁK.

BIULLETEN

BUL. INF.

CĂL. BIBL.

CERCET. FILOZOF.

1. *Agricultura nouă*. Organ al Ministerului Agriculturii și Silviculturii din R.P.R. București.
2. *Albina*. Revistă săptămînală a Așezămintelor culturale. București.
3. *Analele Universității București*. Seria științe sociale. Filologie.
4. *Analele romîno-sovietice*. Seria filozofie. București.
5. *Analele romîno-sovietice*. Seria istorie. București.
6. *Arhitectura R.P.R.* Organ al Uniunii arhitecților din R.P.R. și al Comitetului de Stat pentru construcții, arhitectură și sistematizare. București.
7. *L'Art dans la République Populaire Roumaine*. București.
8. *Arta plastică*. Revistă editată de Ministerul Învățămîntului și Culturii și Uniunea artiștilor plastici. București.
9. *Avîntul*. Organ al Comitetului raional Bistrița al P.M.R. și al Sfatului popular raional.
10. *Avîntul*. Organ al Comitetului raional P.M.R. și al Sfatului popular raional Tecuci.
11. *Bányavidéki Fáklya*. Organ al Comitetului regional P.M.R. Maramureș și al Sfatului popular regional. Baia Mare.
12. *Biulleten naucinoi informații*. Obščestvennîe nauki. Academia R.P.R. I.S.R.S. București.
13. *Buletin de informații*. Editat de Comitetul național român pentru Consiliul internațional de muzică populară. București. (rotaprint).
14. *Călăuza bibliotecarului*. Publicație a Ministerului Învățămîntului și Culturii. București.
15. *Cercetări filozofice*. Academia R.P.R. Institutul de filozofie. București.

- CLOPOT. 16. *Clopotul*. Organ al Comitetului raional P.M.R. Botoșani și al Sfatului popular raional.
- CONTEMP. 17. *Contemporanul*. Săptăminal politic-social-cultural. București.
- CRAV. ROȘIE 18. *Cravata roșie*. Revista pionierilor și școlarilor editată de C.C. al U.T.M. București.
- CRIȘ. 19. *Crișana*. Organ al Comitetului regional P.M.R. și al Sfatului popular regional Crișana. Oradea.
- DOBR. NOUĂ 20. *Dobrogea nouă*. Organ al Comitetului regional P.M.R. Dobrogea și al Sfatului popular regional. Constanța.
- DOLG. NÉP 21. *Dolgozó nép*. Gazeta Comitetului orășenesc de Partid și a Sfatului popular al orașului Satu Mare.
- DOLG. NÖ 22. *Dolgozó nő*. Revistă în limba maghiară a Comitetului femeilor democrate din R.P.R. Cluj.
- DRAP. ROȘU 23. *Drapelul roșu*. Organ al Comitetului orășenesc al P.M.R. și al Sfatului popular orășenesc Satu Mare.
- DRAP. ROȘU Tim. 24. *Drapelul roșu*. Organ al Comitetului regional P.M.R. Banat și al Sfatului popular regional Timișoara.
- DRUM NOU 25. *Drum nou*. Organ al Comitetului regional P.M.R. Brașov și al Sfatului popular regional.
- DRUM. SOC. 26. *Drumul socialismului*. Organ al Comitetului regional P.M.R. Hunedoara și al Sfatului popular regional. Deva.
- DRUM. SOC. Sev. 27. *Drumul socialismului*. Organ al comitetelor raional și orășenesc P.M.R. Tr. Severin și al sfaturilor populare raional și orășenesc.
- DRUM. SOC. Tul. 28. *Drumul socialismului*. Organul Comitetului raional al P.M.R. și al Sfatului popular raional. Tulcea.
- DURCH RUM. 29. *Durch Rumänien*. Zezi și ed. engleză: *Rumania four tourists* și ed. spaniolă: *Rumania turistica*. București.
- EL. 30. *Előre*. Organ în limba maghiară al sfaturilor populare din R.P.R. București.
- FÁK. 31. *Fáklya*. Organ al Comitetului regional de Partid Crișana și al Sfatului popular regional. Oradea.
- FALV. DOLG. 32. *Falvak dolgozó népe*. Organ al țărănimii muncitoare din R.P.R. București.
- FĂC. 33. *Făclia*. Organ al Comitetului regional Cluj al P.M.R. și al Sfatului popular regional.
- FEM. 34. *Femeia*. Revistă social-politică și culturală editată de Consiliul național al femeilor din R.P.R. București.
- FLAC. 35. *Flacăra*. Revistă social-politică și literar-artistică. București.
- FLAC. P. Neamț 36. *Flacăra*. Organ al comitetelor raional și orășenesc ale P.M.R. și al sfaturilor populare raional și orășenesc Piatra Neamț.
- FLAC. IAȘI 37. *Flacăra Iașului*. Organ al Comitetului regional P.M.R. Iași și al Sfatului popular regional.
- FLAC. MOIN. 38. *Flacăra Moineștiului*. Organ al Comitetului raional P.M.R. și al Sfatului popular raional Moinești.
- FLAC. ROȘIE 39. *Flacăra roșie*. Organ al comitetelor orășenesc și raional P.M.R. și al sfaturilor populare orășenesc și raional Arad.
- FLAC. SIB. 40. *Flacăra Sibului*. Organ al comitetelor orășenesc și raional P.M.R. și al sfaturilor populare orășenesc și raional Sibiu.
- FLAM. PRAH. 41. *Flamura Prahovei*. Organ al Comitetului regional P.M.R. Ploiești și al Sfatului popular regional.
- FLAM. ROȘIE 42. *Flamura roșie*. Organ al Comitetului orășenesc de Partid Reșița și al Sfatului popular orășenesc.
- GAZ. ÎNV. 43. *Gazeta învățămîntului*. Organ al Ministerului Învățămîntului și Culturii și al Uniunii sindicatelor din instituțiile de învățămînt și cultură. București.
- GAZ. LIT. 44. *Gazeta literară*. Organ săptămînal al Uniunii scriitorilor din R.P.R. București.
- IAȘUL LIT. 45. *Iașul literar*. Revistă a Uniunii scriitorilor din R.P.R. Iași.
- IFJÚMUNK. 46. *Ifjűmunkas*. Organ săptămînal al U.T.M. București.

IGAZ SZÓ
IGAZSÁG

INF. BUC.

ÎNAINTE

ÎNAINTE Cr.

ÎNDRUM. CULT.

KOR.
LIMBA ROM.

LIMBĂ LIT.

LUCEAF.
LUMIN.

LUPTA C.F.R.
LUPTA

LUPTA N.

MAGAZIN

MAT. CERCET.
DIALECT.
MILCOV.

MIN. MUSC.

MUNCA

MUNCIT. FOREST.

MUNCIT. SAN.

MUNK.
MUZ.

MÜVEL.

NAPSUG.
NEUE LIT.

N. WEG
NOV. JIV.

NOV. VIK.

ONEȘTI

47. *Igaz szó*. Revistă a Uniunii scriitorilor din R.P.R. Tg. Mureș.
48. *Igazság*. Organ al Comitetului regional P.M.R. și al Sfatului popular al regiunii Cluj.
49. *Informația Bucureștiului*. Organ al Comitetului orășenesc București al P.M.R. și al Sfatului popular al orașului București.
50. *Înainte*. Organ al comitetelor orășenesc și raional P.M.R. și al sfaturilor populare orășenesc și raional Brăila.
51. *Înainte*. Organ al Comitetului regional Oltenia al P.M.R. și al Sfatului popular regional. Craiova.
52. *Îndrumătorul cultural*. Revistă lunară a Ministerului Învățămintului și Culturii și a Consiliului central al sindicatelor din R.P.R. București.
53. *Korunk*. Revistă socială, politică, științifică și culturală. Cluj.
54. *Limba română*. Academia R.P.R. Institutul de lingvistică București.
55. *Limbă și literatură*. Societatea de științe istorice și filologice din R.P.R. București.
56. *Luceafărul*. Revistă a Uniunii scriitorilor din R.P.R. București.
57. *Luminița*. Revista celor mici editată de C.C. al U.T.M. București.
58. *Lupta C.F.R.* București.
59. *Lupta de clasă*. Organ teoretic și politic al C.C. al P.M.R. București.
60. *Lupta noastră*. Organ al comitetelor orășenesc și raional ale P.M.R. și al sfaturilor populare ale orașului și raionului Giurgiu.
61. *Magazin*. Revistă săptăminală editată de ziarul «România liberă». București.
62. *Materiale și cercetări dialectale*. Cluj 1960.
63. *Milcovul*. Organ al comitetelor orășenesc și raional P.M.R. Focșani și al sfaturilor populare orășenesc și raional.
64. *Minerul muscelan*. Organul Comitetului de Partid și al Comitetului sindicatului din bazinul carbonifer Cimpulung Muscel. Pescăreasa Muscel.
65. *Munca*. Organ al Consiliului central al sindicatelor din R.P.R. București.
66. *Muncitorul forestier*. Organ săptăminal al Ministerului Economiei Forestiere și al Comitetului Central al Uniunii sindicatelor din întreprinderile economiei forestiere. București.
67. *Muncitorul sanitar*. Organ al Ministerului Sănătății și Prevederilor Sociale și al C.C. al Uniunii sindicatelor din unitățile sanitare din R.P.R. București.
68. *Munkás élet*. Foaie săptăminală a C.C.S. din R.P.R. București.
69. *Muzica*. Revista Uniunii compozitorilor din R.P.R. și a Ministerului Învățămintului și Culturii. București.
70. *Művelődés*. Publicație a Ministerului Învățămintului și Culturii. București.
71. *Napsugár*. Revistă pentru copii a U.T.M. București.
72. *Neue Literatur*. Revistă a Uniunii scriitorilor din R.P.R. București.
73. *Neuer Weg*. Organ al sfaturilor populare din R.P.R. București.
74. *Novi život*. Revistă a filialei Timișoara a Uniunii scriitorilor din R.P.R.
75. *Novii vik*. Organ al Consiliului general A.R.L.U.S. pentru minoritatea ucraineană din R.P.R. București.
76. *Oneștiul nou*. Organ al Comitetului de Partid și al Comitetului sindical de pe complexul de șantier Onești.

- ORIZONT. 77. *Orizonturi*. Revista păcii. București.
- PT. APĂR. PĂCII 78. *Pentru apărarea patriei*. Revistă lunară a U.C.F.S. din R.P.R. De la nr. 4: *Sport și tehnică*. București.
- PT. SOC. 79. *Pentru apărarea păcii*. Revistă editată de Comitetul național pentru apărarea păcii din R.P.R. București.
- PIONÎR 80. *Pentru socialism*. Organ al Comitetului regional al P.M.R. și al Sfatului popular regional Maramureș. Baia Mare.
- PRAVDA 81. *Pionir*. Revistă a C.C. al U.T.M. București.
82. *Pravda*. Organul Comitetului regional Banat al P.M.R. și al Sfatului popular regional. Timișoara.
- PRESA 83. *Presa noastră*. Revista Uniunii ziariștilor din R.P.R. București.
- PROBL. ART. PLAST. 84. *Probleme de artă plastică*. Academia R.P.R. I.S.R.S. București.
85. *Probleme de istorie*. Academia R.P.R. I.S.R.S. București.
- PROBL. MUZ. 86. *Probleme de muzică*. Academia R.P.R. I.S.R.S. București.
- PROGR. RADIO 87. *Programul de radio și televiziune*. Editat de Dir. generală a Radiodifuziunii și Televiziunii de pe lângă Consiliul de Miniștri al R.P.R. București.
- REV. ARH. 88. *Revista arhivelor*. Organ al Direcției generale a Arhivelor statului din R.P.R. București.
- REV. FIL. ROM. 89. *Revista de filologie romanică și germanică*. Academia R.P.R. Subsecția de limbă și literatură. București.
- GERM. 90. *Revista de folclor*. Publicată de Institutul de folclor. București
- REV. FOLC. 91. *Revista de statistică*. Organ al Direcției centrale de statistică de pe lângă Consiliul de Miniștri al R.P.R. și al societății de științe economice din R.P.R. București.
- REV. ROUM. 92. *Revue roumaine*. Publicație literară trimestrială. Vezi și ed. germană: *Rumänische Rundschau* și cea engleză: *Rumanian Review*. București.
- ROMANOSLAV. 93. *Romanoslavica*. Asociația slaviștilor din R.P.R. Filologie. București.
- ROM. LIB. 94. *România liberă*. Organul sfaturilor populare din R.P.R. București
- ROUM. AUJOURD'HUI 95. *La Roumanie d'aujourd'hui*. Vezi și ed. germană: *Rumänien heute*, cea engleză: *Romania today* și cea spaniolă: *Rumania de hoy*. București.
- SĂT. 96. *Săteanca*. Revistă social-politică și culturală editată de Consiliul național al femeilor din R.P.R. București.
- SCÎNT. 97. *Scinteia*. Organ al C.C. al P.M.R. București.
- SCÎNT. PIONIER. 98. *Scinteia pionierului*. Organ al C.C. al U.T.M. București.
- SCÎNT. TIN. 99. *Scinteia tineretului*. Organ central al U.T.M. București.
- SCRIS. BĂN. 100. *Scrisul bănățean*. Revistă a Uniunii scriitorilor din R.P.R. Timișoara.
- SEC. CIOC. 101. *Secera și ciocanul*. Organ al Comitetului regional P.M.R. și al Sfatului popular regional Argeș. Pitești.
- SOM. 102. *Someșul*. Organ al Comitetului raional Dej al P.M.R. și al Sfatului popular raional.
- ST. NOSTRU 103. *Steagul nostru*. Organ al comitetelor raional și orășenesc P.M.R. Tirgu Jiu și al sfaturilor populare raional și orășenesc.
- ST. ROȘU Bac. 104. *Steagul roșu*. Organ al Comitetului regional al P.M.R. și al Sfatului popular regional Bacău.
- ST. ROȘU 105. *Steagul roșu*. Organul Comitetului regional București al P.M.R. și al Sfatului popular al regiunii București.
- ST. ROȘU Petr. 106. *Steagul roșu*. Organ al Comitetului orășenesc P.M.R. Petroșani și al Sfatului popular orășenesc.
- STEUAU 107. *Steaua*. Revistă a Uniunii scriitorilor din R.P.R. Cluj.
- STEUAU R. Alba 108. *Steaua roșie*. Organ al Comitetului raional P.M.R. și al Sfatului popular al raionului Alba. Alba Iulia.

- STEAUA R. Rom. 109. *Steaua roșie*. Organ al comitetelor raional și orășenesc P.M.R. și al sfaturilor populare raional și orășenesc. Roman.
- STEAUA R. 110. *Steaua roșie*. Organ al Comitetului de Partid și al Sfatului popular al regiunii Mureș-Autonomă Maghiară. Tirgu Mureș.
- STUDIA 111. *Studia Universitatis Babeș-Bolyai*. Series philologia. Cluj.
- STUD. 112. *Studii*. Revistă de istorie. București.
- STUD. CERCET. 113. *Studii și cercetări de istoria artei*. Academia R.P.R. Institutul de istoria artei. București.
- IST. ART. 114. *Studii și cercetări de istorie literară și folclor*. Academia R.P.R. Institutul de istorie literară și folclor. București.
- STUD. CERCET. IST. 115. *Studii și cercetări lingvistice*. Academia R.P.R. Institutul de lingvistică din București.
- LIT. FOLC. 116. *Studii și cercetări științifice*. Filologie. Academia R.P.R. Filiala Iași.
- STUD. CERCET. 117. *Studii și cercetări științifice*. Istorie. Academia R.P.R. Filiala Iași.
- ȘT. FIL. 118. *Szabad szó*. Organ al Comitetului regional P.M.R. și al Sfatului popular regional Banat. Timișoara.
- STUD. CERCET. 119. *Tanügyi újság*. Gazetă a Ministerului Învățămîntului și Culturii și a C.C. a sindicatelor muncitorilor din învățămînt. București.
- ȘT. IST. 120. *Teatrul*. Revistă lunară editată de Ministerul Învățămîntului și Culturii și de Uniunea scriitorilor din R.P.R. București.
- SZAB. SZÓ 121. *Timpuri noi*. Revistă săptămînală de politică externă. București.
- TAN. ÚJ. 122. *Tineretul lumii*. Revistă internațională a tineretului editată de F.M.T.D. București.
- TEATRUL 123. *Tinărul leninist*. Revistă editată de C.C. al P.M.R. București.
- TIMP. NOI 124. *Tribuna*. Săptămînal de cultură. Cluj.
- TIN. LUM. 125. *Turda nouă*. Organ al comitetelor raional și orășenesc Turda al P.M.R. și al sfaturilor populare raional și orășenesc.
- TÎN. LEN. 126. *Új élet*. Revistă bilunară ilustrată, socială și culturală. Tirgu Mureș.
- TRIB. 127. *Útrunk*. Organ al Uniunii scriitorilor din R.P.R. Cluj.
- TURDA 128. *Uzina noastră*. Organ al Comitetului orășenesc P.M.R. Hunedoara și al Sfatului popular orășenesc.
- ÚJ ÉLET 129. *Uzina și ogorul*. Organ al Comitetului raional P.M.R. și al Sfatului popular raional Tirgoviște.
- ÚTUNK 130. *Veac nou*. Organ al Consiliului general A.R.L.U.S. București.
- UZINA 131. *Viața Buzăului*. Organ al Comitetului raional P.M.R. și al Sfatului popular raional. Buzău.
- UZINA OGOR. 132. *Viața cooperăției meșteșugărești*. Organ al Uniunii centrale a cooperativelor meșteșugărești din R.P.R. București.
- VEAC NOU 133. *Viața liberă*. Organ al Comitetului raional al P.M.R. și al Sfatului popular al raionului Sighet.
- V. BUZĂU 134. *Viața literară sovietică*. Academia R.P.R. I.S.R.S. București.
- V. COOP. MEȘT. 135. *Viața militară*. Revistă ilustrată de literatură și artă editată de M.F.A., Direcția superioară politică. București.
- V. LIB. 136. *Viața nouă*. Organ al Comitetului regional P.M.R. și al Sfatului popular regional Galați.
- V. LIT. SOV. 137. *Viața romînească*. Revistă a Uniunii Scriitorilor din R.P.R. București.
- V. MILIT. 138. *Viața studențească*. Revistă a asociațiilor studenților din R.P.R. București.
- V. NOUĂ Gal. 139. *Viața nouă*. Organ al Comitetului raional Cîmpeni al P.M.R. și al Sfatului popular raional.
- V. ROM. 139. *Viața nouă*. Organ al Comitetului raional Cîmpeni al P.M.R. și al Sfatului popular raional.
- V. STUD. 139. *Viața nouă*. Organ al Comitetului raional Cîmpeni al P.M.R. și al Sfatului popular raional.
- V. NOUĂ 139. *Viața nouă*. Organ al Comitetului raional Cîmpeni al P.M.R. și al Sfatului popular raional.

- VOLK KULT. 140. *Volk und Kultur*. Revistă a Comitetului pentru cultură și artă. București.
- VOLKSZEIT. 141. *Volkszeitung*. Organ al Comitetului regional al P.M.R. și al Sfatului popular al regiunii Brașov.
- VÖR. LOB. 142. *Vörös lobogó*. Organ al comitetelor orășenesc și raional P.M.R. și al sfaturilor populare orășenesc și raional Arad.
- VÖR. ZÁSZ. 143. *Vörös zászló*. Organ al Comitetului regional P.M.R. și al Sfatului popular regional Mureș-Autonomă Maghiară. Tirgu Mureș.
- WAHR. 144. *Die Wahrheit*. Organ al Comitetului regional P.M.R. și al Sfatului popular regional Banat. Timișoara.
- ZORI NOI Med. 145. *Zori noi*. Organ al Comitetelor raional și orășenesc P.M.R. și al sfaturilor populare raional și orășenesc Mediaș.
- ZORI NOI 146. *Zori noi*. Organ al Comitetului regional P.M.R. Suceava și al Sfatului popular regional.

SUMAR

- I. *Baza tehnică de documentare științifică folclorică și etnografică. Bibliografii, indice, cataloage și alte instrumente de cercetare* — I. *Техническая база фольклорной и этнографической научной документации. Библиография, каталоги и другие исследовательские инструменты* — I. *The technical basis of scientific, folklore and ethnographic documentation. Bibliographies, indexes, catalogues and other research instruments* .... Nr. 1—3
- II. *Istorie folclorică și etnografică* — II. *Фольклорная и этнографическая история* — II. *History of folklore and ethnography*
  1. Cercetători, culegători, prelucrători — Исследователи, собиратели, обработчики — Researchers, collectors, compilers ..... Nr. 4—20
  2. Publicații — Печатные издания — Publications ..... Nr. 21—28
  3. Instituții — Учреждения — Institutions ..... Nr. 29—42
- III. *Etnogeneză și etnografie* — III. *Этногенез и этнография* — III. *Ethnogenesis and Ethnography*..... Nr. 43—45
- IV. *Artă plastică populară* — IV. *Народное изобразительное искусство* — IV. *Plastic Folk Arts*
  1. Generalități și diversele ramuri ale artei plastice populare — Общие явления и различные отрасли народного изобразительного искусства — General principles and various branches of plastic folk arts .... Nr. 46—67
  2. Port popular — Народная одежда — Folk costumes..... Nr. 68—89
- V. *Folclor* — V. *Фольклор* — V. *Folklore*
  1. Studii cu caracter general, monografii tematice sau regionale, culegeri complexe — Статьи общего характера, тематические или областные монографии, комплексные записи — General studies. Thematic or regional monographs, complex collections..... Nr. 90—137
  2. Obiceiuri și credințe: descrieri și texte rituale. Lupta contra superstițiilor — Обычаи и верования: описания обрядов и обрядовые тексты. Борьба с суевериями — Customs and beliefs: descriptions and ritual texts. Anti-superstition campaign ..... Nr.138—164
  3. Proză populară: basme și snoave, legende, tradiții, povestiri — Народная словесность: сказки, былички, сказания, легенды, рассказы — Folk prose: Tales, yarns, legends, traditions, stories..... Nr.165—192
  4. Paremiologie (proverbe și zicători) și ghicitori — Паремнология (пословицы и поговорки) и загадки — Paremiology (proverbs and sayings) and riddles..... Nr.193—195
  5. Folclor versificat și cântat — Стихотворный и песенный фольклор — Folklore in verse and song
    - a) Balade populare — a) Народные баллады — Folk ballads..... Nr.196—210
    - b) Cîntece și doine — б) Песни и доины — Songs and doinas..... Nr.211—412
    - c) Strigături — в) Стригэтуры (выкрики) — Dance-cries..... Nr.413—434

6. Muzică populară și instrumente muzicale populare — Народная музыка и народные музыкальные инструменты — Folk music and folk musical instruments..... Nr. 435 — 441
  7. Coregrafie populară: descrieri, notații melodii de joc — Народная хореография: описания, нотация, танцевальные наигрыши — Folk choreography: descriptions, notations, dance tunes..... Nr. 442 — 455
- VI. Etnografia, arta plastică populară și folclorul minorităților naționale din R.P.R. și al altor popoare — VI. Этнография, народное изобразительное искусство и фольклор проживающих в Румынии национальных меньшинств и других народов — VI. Ethnography, plastic folk arts and folklore of the national minorities in the R.P.R. and of other nations.**
1. Minoritățile naționale din R.P.R. — Национальные меньшинства в РНР — National minorities in R.P.R..... Nr. 456 — 476
  2. U.R.S.S. și țările de democrație populară — СССР и страны народной демократии — U.R.S.S. and The People's Democracies..... Nr. 477 — 578
  3. Țările capitaliste — Капиталистические страны — Capitalist countries Nr. 579 — 634
- VII. Acțiuni de valorificare a etnografiei, artei plastice populare și folclorului în cadrul revoluției culturale din R.P.R. — VII. Мероприятия по использованию этнографии, народного изобразительного искусства и фольклора в культурной революции в РНР — VII. The promotion of ethnography, plastic folk arts and folklore as integral parts of the cultural revolution in the Rumanian People's Republic.**
1. Generalități privind valorificarea tradițiilor populare — Общие сведения об использовании народных традиций — General principles regarding the promotion of folk traditions..... Nr. 635 — 647
  2. Tradițiile populare în opera scriitorilor și poeților, a compozitorilor și artiștilor plastici — Народные традиции в произведениях писателей и поэтов, композиторов и художников — Folk traditions in the works of writers and poets, composers and plastic artists..... Nr. 648 — 657
  3. Interpreți vocali și instrumentali, dansatori; formații corale, instrumentale și coregrafice de amatori — Исполнители — вокалисты и инструменталисты, танцоры, хоровые, инструментальные и хореографические самодеятельные ансамбли — Vocal and instrumental performers, dancers; amateur choral, instrumental and dance ensembles Nr. 658 — 670
  4. Concursuri, festivaluri, spectacole folclorice — Смотры, фестивали, фольклорные спектакли — Contests, festivals, folklore performances Nr. 671 — 679
  5. Discografie, filme etnografice și folclorice, emisiuni radiofonice, alte modalități de valorificare — Грампластинки, этнографические и фольклорные кинофильмы, радиопередачи, другие пути использования Discography, ethnographic and folklore films, radio programmes, other means of propagation ..... Nr. 680 — 693
  6. Muze etnografice și de artă populară, case memoriale; expoziții — Этнографические и краеведческие музеи, музеи народного искусства, дома-музеи, выставки — Ethnographic and folk art museums; memorial houses, exhibitions ..... Nr. 694 — 721
  7. Congrese, seminarii, sesiuni, consfătuiri, simpozioane; conferințe, referate, comunicări — Съезды, семинары, сессии, совещания, симпозиумы, научные рефераты, сообщения и доклады — Congresses; seminars, sessions, conferences, symposia, lectures, reports, papers.... Nr. 722 — 734

I. BAZA TEHNICĂ DE DOCUMENTARE ȘTIINȚIFICĂ FOLCLORICĂ ȘI ETNOGRAFICĂ

Bibliografii, indice, cataloage și alte instrumente de cercetare

Vezi și: 485, 500, 513, 547, 627.

1. Din literatura noastră populară . . . LUCEAF. 5 (1962) nr. 13: [12]

Statistica titlurilor și tirajului lucrărilor folclorice apărute în ultimii ani.

2. DEMOS. Volkskundliche Informationen. Herausgegeben vom Institut für deutsche Volkskunde an der Deutschen Akademie der Wissenschaften zu Berlin. [DEMOS. Informații etnografice și folclorice. Editat de Institutul de etnografie și folclor de pe lângă Academia germană de științe din Berlin]. Berlin, 3 (1962) nr. 1—2, 254 col.

94 contribuții documentare românești, sub formă de referate bibliografice sau cronici, asupra unui număr egal de studii românești de etnografie și folclor, semnate de: Adăscăliței V. (110, 218, 260), Alexandru T. (105, 156, 290), Amzulescu Al. (258, 259, 308), Bănățeanu T. (41, 222, 224), Birgu L. (109, 134), Bușan A. (289, 291, 292, 293), Bugeanu D. (54, 55, 64), Bugnariu T. (53, 63, 101, 271), Butură V. (59, 226, 227, 228, 229, 230, 246, 247), Ciobanu V. (129, 136), Florescu Fl. B. (36, 42, 61, 83), Fochi A. (35, 43, 56, 60, 99, 179, 257), Focșa M. (33, 57, 62, 65), Georgescu Fl. (161), Georgescu L. (130, 133, 155), Habenicht G. (131, 132, 272, 273, 274, 275), Iliescu V. (186, 187), Ionescu-Nișcov V. (102, 103, 106, 108, 111, 112), Irimie C. (40, 223, 225), Micznik V. (159, 160, 162, 163, 164, 165), Nicolescu V. D. (135), Niculescu R. (107), Pop D. (138, 270), Pop M. (307), Rădulea M. (128), Stroescu S. C. (100), Taloș I. (256, 261), Vicol A. (104, 137, 157, 269), Vulcănescu R. (34, 58, 169), Zderciuc B. (32). Reprezintă 29,74% față de contribuția celorlalte țări participante.

3. Fochi, Adrian: Bibliografia folclorului românesc pe anul 1961. REV. FOLC. 7 (1962) nr. 3—4: 121—191.

Adnotată, 984 titluri, indice de autori. Colaboratori: Dan Bugeanu, Virgil Cindea, Rodica Fochi, Vasile Iliescu, Valeria Trifu și Leopold Voita.

II. ISTORIE FOLCLORICĂ ȘI ETNOGRAFICĂ

1. CERCETĂTORI, CULEGĂTORI, PRELUCRĂTORI

Vezi și: 458, 483, 502, 505, 507, 538, 545, 567, 569, 571, 580—581, 598, 604, 724.

4. B.B.: 150 de ani de la nașterea lui Gh. Barițiu. STUD. CERCET. ȘT. IST. 13 (1962) fasc. 2: 291.

Dare de seamă asupra comunicărilor. Se menționează și activitatea sa de valorificare a creației populare.

5. Bistrițeanu, Alex.: C. Negruzzi și creația populară. LIMBĂ LIT. 6 (1962) 369—386.
6. Breazu, George: Gavriil Musicescu. Schiță monografică. București, Edit. muzicală, 1962. 224 p. cu il. + 2 f. pl.

Și despre activitatea folclorică.

7. Chițimia, I. C.: Activitatea de folclorist a lui Gr. G. Tocilescu. STUD. CERCET. IST. LIT. FOLC. 11 (1962) 1—29.

Cu bibliografia scrierilor sale.

8. Cioabanu, Gh.: Prof. George Breazu (1887–1961). REV. FOLC. 7 (1961) nr. 1–2: 152–153.
Necrolog. Cu 1 portr.
9. Cosma, Viorel: Giuseppe Verdi et les musiciens roumains. [G. V. și muzicienii români]. ROUM. AUJOURD'HUI 1962, nr. 7: 24.
Date bibliografice despre Dimitrie Vulpian.
10. Cuibuș, G.: Un mare povestitor popular. Petre Ispirescu. ALB. 64 (1962) nr. 777: 5.
Medalion. Cu 1 portr.
11. Delasabar, M. C.: 75 de ani de la moartea lui Petre Ispirescu. Un harnic culegător de basme și snoave populare. ST. ROȘU Bac. 1962, nr. 3053.
Medalion.
12. Dinu, Ioan M.: Petre Ispirescu. 75 de ani de la moarte. SEC. CIOC. 12 (1962) nr. 2673.
Medalion.
13. Frunză, Maria: G. Dem. Teodorescu, folclorist. STUD. CERCET. ȘT. FIL. II (1960) fasc. 2: 191–208.
14. Iliescu, Ioan: Folcloriști și cercetători ai creației noi populare de pe plaiurile Hunedoarei. DRUM. SOC. 14 (1962) nr. 2356.
15. Leonte, A.: Anton Pann în regiunea noastră. SEC. CIOC. 12 (1962) nr. 2396.
Date biografice. Cu 1 foto: Casa memorială din R. Vilcea.
16. Nicolescu, G. C.: Viața lui Vasile Alecsandri. [București], Edit. ptr. lit., 1962. 609 [–612] p. + 12 f. pl.
Despre activitatea folclorică: 193–194, 204, 213–216, 321, 429–432.
17. Rusu, Mircea: Poșta literară. DRUM NOU 19 (1962) nr. 5501.
Despre culegerea textelor populare și prelucrarea lor, către A. Dumitru din Sighișoara.
18. Speranția, Eugeniu: Filologul Ovid Densușianu. STEAUA 13 (1962) nr. 10:78–80.
Și despre activitatea folclorică.
19. Virgolici, Teodor: Ion Creangă. REV. ROUM. 16 (1962) nr. 3: 7–10.
Și despre inspirația folclorică.
20. 21 noiembrie — 75 ani de la moartea lui Petre Ispirescu. V. LIT. SOV. 1962, nr. 9: 120.
Notă comemorativă.

2. PUBLICAȚII

Vezi și: 1, 477, 514, 544, 555, 560, 570, 587, 589–590, 599, 615–616.

21. Adăscăliței, V.: Însemnări despre revista «Șezătoarea». IAȘUL LIT. 13 (1962) nr. 3: 73–76.
22. Din comoara folclorului. PRESA 7 (1962) nr. 1: 47.
Recenzie la «Zori noi» Suceava, nr. 4379 din 6 ian. 1962.
23. Cuibuș, G.: Bilanț și perspectivă. TRIB. 6 (1962) nr. 52: 2–3.
Valorificarea folclorului în cadrul E.P.L.
24. Habenicht, Gottfried: Forschungen zur Volks- und Landeskunde. (Revistă editată de Academia R.P.R. filiala Cluj, secția pentru științe sociale Sibiu). Editura Academiei R.P.R., 1959, nr. 1, 250 [–252] p. + 4 f. pl.; 1959, nr. 2, 194 [–196] p. + 4 f. pl.; 1960, nr. 3, 195 [–199] p. + 1 f. pl. REV. FOLC. 7 (1962) nr. 1–2: 187–189.

Recenzie globală. Vezi și: NEUE LIT. 13 (1962) nr. 1: 151–152; nr. 4: 152–153; N. WEG 14 (1962) nr. 3960, 4063; TRIB. 6 (1962) nr. 9:8: N. Dunăre.

25. În sprijinul formațiilor de amatori. ZORI NOI 16 (1962) nr. 4457.
Planul editorial al Casei regionale a creației populare: o culegere de melodii populare din regiune; organizarea unei ștafete a culegătorilor de folclor (care se va publica).
26. P a p a d i m a, Ovidiu: Aspecte folclorice din « Foaia poporului » (Poezia din anii 1892–1897). STUD. CERCET. IST. LIT. FOLC. 10 (1961) 661–701.
27. [Recenzii globale la Revista de folclor]. STUD. CERCET. ȘT. FIL. 11 (1960) nr. 2: 292–296: V. Adăscăliței; BUL. INF. 1962, nr. 4: 13–14: N. Jula; IAȘUL LIT. 13 (1962) nr. 1: 90–91: V. Adăscăliței; nr. 12: 114–115: P. Ursache; INF. BUC. 10 (1962) nr. 2772: H. Horșia.
28. T i b e r i a n, I.: Cercetarea științifică oglindită în analele universităților (seriile de științe sociale). LUPTA 42 (1962) nr. 2: 70–83.
Și despre M. Pop: Tradiție și înnoire în folclorul român contemporan (Anale, Buc., 15 (1959).

3. INSTITUȚII

Vezi și: 600.

29. [Din activitatea de culegere a Institutului de folclor]. REV. FOLC. 7 (1962) nr. 1–2: 156–158: Al. Amzulescu; 158: A. Bucșan; 158–159: E. Balaci; 159–160: A. Bucșan; 160–161: E. Balaci; 161: Al. I. Amzulescu; 161–162: N. Rădulescu; 7 (1962) nr. 3–4: 108: G. Sulițeanu; 109: D. Truță; 109–110: Sanda Golopenția-Eretescu; 110: G. Habenicht; 110–111: G. Sulițeanu; INF. BUC. 10 (1962) nr. 2826; SCÎNT. TIN. 18 (1962) nr. 3991; ST. ROȘU 14 (1962) nr. 3937; ST. ROȘU Bac. 1962, nr. 3068.
30. B u c ș a n, A.: Colaborarea folcloriștilor cu antropologii. REV. FOLC. 7 (1962) nr.3–4: 112–113.
Cercetări comune în zona « mărginimii » Sibiu.
31. D u n ă r e, Nicolae: Cercetările etnografice pe teritoriul Transilvaniei în anii republicii. FĂC. 17 (1962) nr. 5026.
Cu 3 foto de port popular femeiesc.
32. F l o r e a, I.: Valorificarea melodiei populare. FLAC. ROȘIE 19 (1962) nr. 5672.
Culegeri și prelucrări în r. Arad.
33. G h e r g h e l, Laura: Cu cercul de folclor pe Valea Drăganului. V. STUD. 7 (1962) nr. 1: 7.
34. Institutul de Istoria artei din București la a cincisprezecea aniversare a Republicii Populare Romine. STUD. CERCET. IST. ART. 9 (1962) nr. 2: 261–268.
Și despre activitatea secțiilor de etnografie și artă populară.
35. I o n e s c u, Doina: Legături internaționale ale folcloriștilor români. BUL. INF. 1962, nr. 3: 12–15.
36. L e o n t e, Liviu: Lucrările secției de filologie la sesiunea științifică pe anul 1961 a Universității « A. I. Cuza ». IAȘUL LIT. 13 (1962) nr. 1: 85–88.
Ideile principale ale comunicării « Probleme ale folclorului contemporan » de V. Adăscăliței.
37. M o ș o i u, Viorel: Culegere de folclor. DRUM NOU 19 (1962) nr. 5548.
Organizată de Complexul industrial de faianță și sticlă din Sigheșoara.
38. P e t r o i e s c u, C. V.: Lucrări de cercetări etnografice. MUNCA 18 (1962) nr. 4424.
În reg. Hunedoara, organizate de Filiala Cluj a Academiei R.P.R. și Muzeul regional Deva.
39. R i p a n, Raluca: Un an rodnic în cercetări științifice. TRIB. 6 (1962) nr. 2: 8.
Filiala Cluj a Academiei R.P.R. în 1961. Și lucrări de artă populară.
40. T a l o ș, Ion: Cercetări de folclor în zona lacului de acumulare Cinciș–Hunedoara. REV. FOLC. 7 (1962) nr. 3–4: 112.

41. Truță, D. și Vöö G.: Din activitatea secției Cluj a Institutului de folclor. REV. FOLC. 7 (1962) nr. 3—4: 111.
42. Ursache, P.: Cercul de folclor al Facultății de filologie din Iași. REV. FOLC. 7 (1962) nr. 3—4: 113—114.

III. ETNOGENEZĂ ȘI ETNOGRAFIE

Vezi și: 459, 471, 494, 533, 535, 540, 565, 573—574, 588, 596, 602—603, 611, 614, 622—623, 628, 634.

43. Cărăbiș, V.: Mori și pive pe valea Jaleșului (Gorj) în sec. al XVII—XIX-lea. STUD. 15 (1962) 931—952.
44. Focșa, Gh.: Die Wohnungen. [Locuințele]. DURCH RUM. 5 (1962) nr. 1: 15—18.
Despre stilul arhitectonic românesc. Cu 7 foto.
45. Ștefan, Gh.: Formarea limbii și a poporului român. Apariția primelor state feudale pe teritoriul țării noastre. București, Edit. politică, 1962. 38 [—40] p.
Material întocmit de... pe baza părții III și IV din «Istoria României», vol. I și a părții I din «Istoria României» vol. II, apărute în Edit. Acad. R.P.R.

IV. ARTA PLASTICĂ POPULARĂ

1. GENERALITĂȚI ȘI DIVERSELE RAMURI ALE ARTEI PLASTICE POPULARE

Vezi și: 469, 493, 563, 584, 613, 641.

46. Artă populară din Valea Jiului. SEC. CIOC. 12 (1962) nr. 2630.
Lucrare în curs de apariție la edit. Acad. R.P.R.
47. Avramescu, Elena [și] Florea Bobu Florescu: Broderiile la romini. București, E.S.I.P., 1959 50 p. + 62 pl. color. + 8 schițe + 2 h.
Rec.: REV. ROUM. 16 (1962) nr. 1: 185—186; N. Pascu.
48. Bănescu, Eugenia: Un interesant centru de ceramică populară din regiunea Argeș: Lungești. SEC. CIOC. 12 (1962) nr. 2455.
Prezentare generală. Cu 2 foto.
49. Ceramică și țesături populare românești. CRIȘ. 17 (1962) nr. 160: foto.
50. Cercul de artă populară. ST. ROȘU 14 (1962) nr. 9538 [recte: 3558].
Din Săpunari, Lehliu. Cu 1 foto.
51. Cercuri de artă populară. SCÎNT. 31 (1962) nr. 5418.
În r. Odorhei (ceramică la Corund, dantelă la Sincrai, țesut la Lupeni și Petecu, gravură în lemn la Teleac).
52. Docsănescu, N.: Fauna artei populare românești. V. COOP. MEȘT. 11 (1962) nr. 20.
Despre ceramica neagră din regiunile secuiești.
53. Focșa, Gh.: Die rumänische Volkskunst. [Artă populară românească]. DURCH RUM. 5 (1962) nr. 2—3: 15—18.
Generalități. Cu 7 foto.
54. Furcă de tors. ALB. 64 (1962) nr. 752: 6: foto.
55. Haben Sie Interesse für Volkskunst? [Vă interesează arta populară?]. DURCH RUM. 5 (1962) nr. 1: 27.
Generalități. Cu 1 foto.
56. H[orșia], H.: Creatori populari. Ceramică de Kutu. INF. BUC. 9 (1962) nr. 2759.
Despre valorificarea de către Fondul plastic a creației olarului Constantin Colibaba.

57. Irimie, Cornel: La nouvelle céramique populaire. [Noua ceramică populară]. ART. R.P.R. 1962, nr. 22: 48—54.
Centrele actuale, noile caracteristici, specializarea regională. Cu 13 foto.
58. Pe scurt despre România. București, Edit. Meridiane, 1961. 108 [—112] p.
Artă populară și folclor: 70—71, cu 2 foto. Vezi și ed. în lb. străine: *Kleine Rumänien — Fibel; Rumänien. Breve presentación; Rumania in Brief; Rumünia. Kratkii spravocinik; la Roumanie en bref.*
59. Petraru, Șt.: Valorificarea tezaurului folcloric. DRUM NOU 19 (1962) nr. 5372.
Arta populară din Săliște, r. Sibiu.
60. Eine « Plosca ». [O ploscă]. DURCH RUM. 5 (1962) nr. 1: 26: foto.
61. R á c z, Nicolae: Dorința cioplitorului în lemn. V. LIB. 13 (1962) nr. 595.
Despre motivele ornamentale ale porților maramureșene.
62. Restaurarea bisericii de lemn din Plopiș [Maramureș]. ARHITECT. 10 (1962) nr. 4: 48.
63. Rumänische Volkskunst. [Artă populară românească]. DURCH RUM. 5 (1962) nr. 4: 16—19.
Generalități. Cu 6 foto.
64. Rumänische Volkskunst. [Artă populară românească]. DURCH RUM. 5 (1962) nr. 1: 1; nr. 2—3: 1; nr. 4: 1: foto.
65. S t a h l, Paul H.: Motive decorative la porțile țărănești din raionul Reghin. STUD. CERCET. IST. ART. 9 (1962) nr. 2: 383—386.
66. S t r a t a n, Ioan: Aspecte noi în arta populară. DRAP. ROȘU Tim. 18 (1962) nr. 5394
Noi motive decorative în textilele populare. Cu 1 foto.
67. Tradiția cusăturilor naționale de la Muntenii de Sus, raionul Vaslui. FLAC. IAȘI 18 (1962) nr. 4801: foto.
Pentru cercul de cusături naționale din aceeași localitate vezi și: FLAC. IAȘI 18 (1962) nr. 4822.

2. PORT POPULAR

Vezi și: 31, 148, 461—462, 475, 595, 631, 718.

68. Arta cusăturilor, atât de legată de frumusețile portului popular românesc, are vechi tradiții și în Banat. FLAC. ROȘIE 19 (1962) nr. 5437: foto.
69. Artă și măiestrie. Port popular de la Bran. DRUM NOU 19 (1962) nr. 5565: foto.
70. Costum național din regiunea Craiova. FLAC. ROȘIE 19 (1962) nr. 5538.
71. Costume cu cusături naționale din comuna Tătăruși, raionul Pașcani, regiunea Iași. FLAC. IAȘI 18 (1962) nr. 5047: foto.
72. [Costume populare din Bodești, r. P. Neamț]. ST. ROȘU Bac. 1962, nr. 2961: foto.
73. Costume régional de femme exécuté par Maria Corbeanu (Mămăiești, Argeș). ART. R.P.R. 1962, nr. 22: 66: foto.
74. F l o r e s c u, Florea Bobu: Portul popular românesc. Scurt istoric. [București, Casa centrală a creației populare 1961]. 34 p. litografiat.
75. Din frumosul port local. AVÎNT. 12 (1962) nr. 602—604, 606, 608—613.
10 foto: port femeiesc de pe valea Birgăului; port femeiesc săsesc din Ghinda, Unirea și Slătinița; costum bărbătesc de iarnă din Dorolea, Iad și Slătinița; costume femeiești și bărbătești de pe valea Șieului; costume bărbătești și femeiești din Sintioana; port bărbătesc din Mărișelu; costume femeiești maghiare din Șintereag; costume femeiești și bărbătești din Șieui; port femeiesc de pe valea Măgherușului; tineri și tinere din Josenii Birgăului.
76. Un grup de tineri colectiviști din comuna Certeza, raionul Oaș, regiunea Maramureș, în frumoasele lor porturi naționale. MUNCA 18 (1962) nr. 4527: foto.
77. P e t r e s c u, Paul: Costumul popular românesc din Transilvania și Banat. București, Edit. de stat didactică și pedagogică, 1959. 138 [—144] p. cu 32 pl. color h.t.
Rec.: REV. ROUM. 16 (1962) nr. 2: 176—177: N. Pascu.

78. Petrescu, Paul: Studiul costumului popular. TRIB. 6 (1962) nr. 27: 11.
79. Pop, Mircea: Însemnări folclorice. Un sat din țara Chioarului. PT. SOC. 13 (1962) nr. 2630.
Port, dans, valorificări diverse, în Curtuișu Mare.
80. [Port popular din Gherăești — Roman]. ST. ROȘU Bac. 1962, nr. 3060: foto.
81. Portul național alcătuieste și el una dintre comorile artei noastre populare. ZORI NOI 17 (1962) nr. 4589.
Foto: port femeiesc.
82. Portul țăranelor din Avrig... FLAC. SIB. 19 (1962) nr. 3208: foto.
83. Schön und farbenprächtig sind die Banater Trachten... [Frumoase și colorate sînt porturile bănățene]. WAHR. 6 (1962) nr. 722: foto.
84. Tineri fete, în frumoase costume naționale moldovenești. ZORI NOI 17 (1962) nr. 4597: foto.
85. Tineri din satul Solduba (Satu Mare) în port de sărbătoare. PT. SOC. 13 (1962) nr. 2689: foto.
86. Turcu, Aurora: Știri despre portul popular din Moldova de acum o sută de ani. IAȘUL LIT. 13 (1962) nr. 5: 84—86.
87. Ünneplöbe öltözött szelisteyi lányok. [Fete din Săliște în port popular]. EL. 16 (1962) nr. 4459: foto.
88. Vuia, Romulus: Portul popular din Țara Hațegului. Bazinul de la Hațeg. [Supraperta: Iuliana Dancu. Fotografii: Denis Gallovy și Romulus Vuia. Desene: Cella Neamțu și Roswith Pastior-Capesius]. [București], Edit. Meridiane, [1962]. 84 [—88] p.: Caiete de artă populară.
Cu 1 h., 56 il. din care una color. Glosar: 77—82. Note bibl.: CONTEMP. 1962, nr. 39: 6; ROM. LIB 20 (1962) nr. 5574.
89. Vulcănescu, Romulus: Caractere înrudite între portul popular romin și cel slovac. STUD. CERCET. IST. ART. 9 (1962) nr. 2: 307—333.

V. FOLCLOR

1. STUDII CU CARACTER GENERAL, MONOGRAFII TEMATICE SAU REGIONALE, CULEGERI COMPLEXE

Vezi și: 486, 498, 510—511, 522—523, 526—527, 531, 552, 554, 564.

90. Adăscăliței, V.: Despre folclorul nostru muncitoresc. SCRIS. BĂN. 13 (1962) nr. 2: 77—81.
91. Adăscăliței, V.: Despre lărgirea bazei documentare a folcloristicii. TRIB. 6 (1962) nr. 28: 7.
Constituirea unei arhive de documente manuscrise.
92. Adăscăliței, V.: Din problemele folclorului contemporan. IAȘUL LIT. 13 (1962) nr. 2: 62—67.
93. Adăscăliței, V.: Note asupra specificului poeziei folclorice. IAȘUL LIT. 13 (1962) nr. 11: 52—56.
94. Amzulescu, Al.: Cercetările de folclor în R.P.R. BUL. INF. 1962, nr. 1: 10—12.
95. Amzulescu, Al.: Perspectivele folclorice ale satului colectivizat. REV. FOLC. 7 (1962) nr. 3—4: 7—18.
96. Băciu, P.: Pe strunele poeziei populare. ST. ROȘIE 11 (1962) nr. 196.
Actul eliberării de la 23 August 1944 în cîntecul popular.
97. Bradu, Ioan: Florile marii prietenii. CRIȘ. 17 (1962) nr. 268.
Prietenia romîno-sovietică oglindită în folclor. Cu 4 fragm. de cîntece în text.

98. Brătulescu, Monica: Contribuții la studierea mijloacelor de compoziție și stil în folclorul nou. REV. FOLC. 7 (1962) nr. 3—4: 39—50.
99. Bucureștii în literatură. Texte alese și adnotate, cu un cuvânt înainte de Radu Albala. București, Edit. ptr. lit., 1962. 747 p. cu il.
Cap. Folclor (p. 1—18): 8 texte, balade și cintece. Cintece muncitorești: p. 332, 358.
100. Bucurie, mîndră floare. Culegere de folclor poetic contemporan din regiunea Suceava. Suceava, Casa regională a creației populare, 1962. 66 [—69] p. cu ilustr.
30 texte cintece, 25 strigături, 9 ghicitori. Detaliile de culegere în mod inconsecvent incomplete. Și material neautentic. Rec.: ZORI NOI 16 (1962) nr. 4537: F. Bratu.
101. Burada, Teodor T.: O călătorie în Dobrogea. Ediție îngrijită și prefată de Marin Bucur. București, Edit. tineretului, 1962. 181 [—182] p.
Reproduce din ediția de la 1880, 14 balade, 8 doine, 8 «hore» (cintece), 1 plugușor; cap. «Diverse» cuprinde poezie de ritual (bocete și colinde) selectată din revistele vremii.
102. Călinescu, G.: Folclor. CONTEMP. 1962, nr. 30: 1, 7: Cronica optimismului.
Generalități teoretice despre frumosul folcloric.
103. Călinescu, G.: Volumul I. CONTEMP. 1962, nr. 3: 1, 7: Cronica optimismului.
Al Istoriei literaturii romine. Și despre cap. de folclor.
104. Chițimia, I. C.: O cercetare folclorică în Dobrogea. STUD. CERCET. IST. LIT. FOLC. 10 (1961) 703—718.
Material complex, cu o prezentare.
105. Chițimia, I. C.: Folclor din Muntenia și Oltenia. STUD. CERCET. IST. LIT. FOLC. 11 (1962) 131—173.
7 basme, 5 balade și cintece, strigături, ghicitori și recitative copilărești.
106. Cioabanu, Gh.: Despre legăturile folclorice ale popoarelor balcanice. REV. FOLC. 7 (1962) nr. 3—4: 102—103.
107. Desmireanu, I.: Cine a făcut horile... Folclor din regiunea Cluj. [Coperta și ilustrațiile de Felicia Andrașiu Avram]. Culegere întocmită de... [Cluj], Casa regională a creației populare, 1961. 240 [—244] p. Cintece sociale din trecut: 29—48, cintece sociale noi: 49—61, cintece de dragoste și dor: 63—120. cintece satirice și de lume: 121—127, strigături: 129—157, cintece bătrânești: 159—173, creații tradiționale cu tema muncii: 175—184, creații de nuntă: 185—218, bocete: 219—227. Glosar: 229—232, tabelul informatorilor: 233—240. Rec.: FĂC. 17 (1962) nr. 4841: Iosif E. Naghiu; IAȘUL LIT. 13 (1962) nr. 9: 89—90: V. Adăscăliței; STEAUA 13 (1962) nr. 4: 125—126: D. Florea-Rariște. Notă bibl.: AVINT. 12 (1962) nr. 601—602.
108. Desmireanu, Ion: Unele aspecte ale vieții sociale în folclor. TRIB. 6 (1962) nr. 1: 11.
Cu numeroase texte de cintece și strigături noi.
109. Dobrescu, Ion: Din folclorul nou. ÎNAINTE Cr. 17 (1962) nr. 5443.
Generalități despre tematica folclorului nou.
110. Filimon, Valeriu: Trăsături noi în folclorul satului colectivizat. CERCET. FILOZOF. 9 (1962) 1047—1060.
111. Flegont, Olga: Arta teatrală populară românească. BUL. INF. 1962, nr. 5: 9—11.
112. Flegont, Olga: Contribuții la cercetarea formelor vechi de artă teatrală populară. STUD. CERCET. IST. ART. 9 (1962) nr. 2: 347—359.
113. Fochi, Adrian: Cercetările de folclor balcanic în țara noastră după 23 August 1944. BUL. INF. 1962, nr. 4: 10—12.
114. Folclor din Transilvania. Texte alese din colecții inedite. Ediție îngrijită de Ioan Șerb. Cu un cuvânt înainte de Mihai Beniuc. București, Edit. pentru literatură, 1962. XIX+ 573 [—580] p. (I); 696 [—700] p. (II).
3254 texte de balade, cintece, colinde, bocete, strigături, orații de nuntă din Zărand, Bihor, Oaș, Sălaj, Maramureș Năsăud, Lăpuș, Cluj, Tirnave, Făgăraș, Mărginime, Orăștie, Banat, culese de Ioan Șerb și Domițian Cesereanu (300), Gheorghe Vornicu (188), Dumitru Pop (199), N. I. Dumitrașcu (131), Petre Lenghel-Izanu (263), Vasile T. Doniga (291), Ion Desmireanu (341), Gheorghe Cernea (506), Ion

Bogdan (224), Aureliu Millea (336), Nicolae Jula (196) Nichifor Mihuță (198). 80 cîntece populare noi din culegerile tuturor. Fiecare culegere e însoțită de o notă explicativă. Vol. II: glosar: 605—621; indicele informatorilor: 623—660; indice de variante, tematic: de motive, metafore: 661—697. Rec.: DRAP. ROȘU 2 (1962) nr. 144; GAZ. LIT. 9 (1962) nr. 36: 1; 37: 3; 38: 6; Perpersicius: INF. BUC. 9 (1962) nr. 2721; LIMBA ROM. 11 (1962) nr. 3: 330—333; V. Rusu; N. WEG 14 (1962) nr. 4197; G. Muntean; PT. SOC. 13 (1962) nr. 2613; N. Dumbravă; PROGR. RADIO 12 (1962) nr. 551: 1; TRIB. 6 (1962) nr. 47: 3; I. Taloș; ZORI NOI 16 (1962) nr. 4531; G. Jucan. Note bibl.: AVÎNT. Tec. 6 (1962) nr. 568; INF. BUC. 9 (1962) nr. 2707; NEUE LIT. 13 (1962) nr. 3: 157.

115. Gh. B.: Cîntece de azi ale poporului. FLAC. ROȘIE 19 (1962) nr. 5479.

Generalități despre tematica nouă a folclorului local. Cu 3 texte de cîntece noi.

116. Hagi, Grigore: Poporul cîntă socialismul. DRUM NOU 19 (1962) nr. 5530.

Despre tematica folclorică nouă.

117. Iliescu, I.: Versul popular — cîntec al bucuriei colective. DRUM. SOC. 14 (1962) nr. 2427.

Despre oglindirea în folclor a noilor realități socialiste din patria noastră. Cu numeroase exemple de cîntece în text.

118. Izsák, Ștefan: Primii pași spre teatru în voievodatele din Transilvania. ST. ROȘIE 11 (1962) nr. 298.

Despre «igriți» și începuturile teatrului, după cercetările lui Ladislau Kocziá de la Baza de cercetări științifice a Academiei R.P.R. din Tg. Mureș. Cu 1 foto.

119. Jucan, Grațian: Viața nouă oglindită în folclorul regiunii. ZORI NOI 16 (1962) nr. 4582.

Studiu. Numeroase texte de cîntece noi.

120. Marmeliuc, D.: Etimologii. Maiglicel s.m. LIMBA ROM. 11 (1962) 402—403.

I cîntec și 5 fragmente de cîntec (republicări).

121. Muntean, George: Cum edităm folclorul? CONTEMP. 1962, nr. 42: 3.

122. Nép művészetiünk gazdászaga. [Bogăția artei noastre populare]. FÁK. 17 (1962) nr. 296.

Despre conținutul folclorului nou și valorificarea lui.

123. Perpersicius: Alte mențiuni de istoriografie literară și folclorică (1957—1960). E.P.L. 1961.

Rec.: V. ROM. 15 (1962) nr. 3: 168—170; Al. Săndulescu; LUCEAF. 5 (1962) nr. 4: 10; G. C. Nicolescu; PROGR. RADIO 12 (1962) nr. 530: 1; REV. ROUM. 16 (1962) nr. 2: 162—163; Teodor Virgolici; ROM. LIB. 20 (1962) nr. 5359; Teodor Virgolici; TRIB. 6 (1962) nr. 5: 3; D. Florea-Rariște; ZORI NOI 16 (1962) nr. 4370; Ilie Dan.

124. Pop, Dumitru: Problema procesului de formare a folclorului muncitoresc. STUDIA 1961, fasc. 2: 139—150.

Și extras, Cluj 1962.

125. Pop, Mihai: Folclorul român contemporan. BUL. INF. 1962, nr. 3: 3—12.

126. Pop, Mihai: Organizarea cercetărilor de etnografie și folclor în Republica Populară Română. BUL. INF. 1962, nr. 5: 3—5.

127. Pop, Mihai: Studiarea legăturilor folclorice romîno-maghiare. REV. FOLC. 7 (1962) nr. 1—2: 166.

Culegerile Secției din Cluj a Institutului de folclor în com. Braniștea, r. Dej.

128. Popeangă, V.: Elogiul muncii în folclorul bănățean. FLAC. ROȘIE 19 (1962) nr. 5622.

129. Popeangă, V.: Poporul cîntă munca și viața nouă. FLAC. ROȘIE 19 (1962) nr. 5515.

Generalități despre tematica muncii în folclorul local. Cu 6 fragmente de cîntece populare și strigături

130. Popescu, Ion Apostol: Relații folclorice romîno-maghiare în părțile Trascăului. STEAUA 13 (1962) nr. 8: 102—103.

Analiza tematică a unei legende din localitatea Rimetea.

131. **Robea, Mihail:** Imaginea partidului în creația populară contemporană. REV. FOLC. 7 (1962) nr. 1-2: 7-21.
Reprodus rezumativ în BIULETEN 1962, nr. 2: 138-140.
132. **Ruxăndoiu, P.:** Învățămîntul folcloric în R.P.R. BUL. INF. 1962, nr. 5: 12-13.
133. **Simonescu, Dan:** Metodica și mijloacele muncii științifice în istoria literară romină și în folclor. LIMBĂ LIT. 6 (1962) 23-45.
Cap. V: Folclorul și folcloristica: dezvoltarea folcloristicii în ultimii ani, propuneri pentru studierea folclorului în școală.
134. **Todoran, Romulus:** Materiale dialectale. Graiul din Vilcele (raionul Turda). MAT. CERCET. DIALECT. 1 (1960) 31-126.
37 texte de cîntece, 24 de strigături, 30 de cîntece de ospăț, 4 de balade, 19 de colinde, proverbe și descîntece.
135. **Ursu, Nicolae:** Lirica populară bănățeană. Noul în cîntecul țărănesc și muncitoresc. SCRIS. BĂN. 13 (1962) nr. 5: 71-76.
Cu 4 exemple de cîntece noi (text și melodie). Marga. r. Caransebeș, Cărbunari, r. Moldova-Nouă și Sasca-Oravița.
136. **Viață nouă, cîntec nou.** STEAUA R. Rom. 17 (1962) nr. 970.
Despre colectivizare și oglindirea ei în cîntecul nou. Cu 2 texte.
137. **Zottoviceanu, Elena:** O revoluționniih pesneah rumînskogo proletariata. BIULETEN 1962, nr. 2: 149-153.
Reproducere rezumativă din STUD. CERCET. IST. ART. 1961/1.

2. OBICEIURI ȘI CREDINȚE: DESCRIERI ȘI TEXTE RITUALE. LUPTA CONTRA SUPERSTIȚIILOR

Vezi și: 101, 107, 114, 134, 206, 548, 579, 609, 618-620, 625.

138. **Adăscăliței, V.:** Elemente laice în colinda romînească. STUD. CERCET. ȘT. FIL. 13 (1962) nr. 1: 65-76.
139. **Aspect de la sărbătoarea «Simbrei» ce a avut loc recent la Budești.** PT. SOC. 13 (1962) nr. 2607: foto.
140. **A babona a butaság ikertestvére.** [Superstiția e soră geamănă cu prostia]. DOLG. NÖ 18 (1962) nr. 1: 24.
Combaterea credinței că este folositoare expunerea găinilor moarte în urma unei epidemii pentru «înfricoșarea» calamității.
141. **Bălaj, Teofil:** Sărbătoare pe Muntele Găina. FĂC. 17 (1962) nr. 4896.
Descrierea obiceiurilor. Cu 3 foto.
142. **Călăuza ateistului.** [Traducere din limba rusă]. București, Edit. politică, 1962. 669 p. cu il., portr. și facs. + 1 f. + 24 f. pl.
Rec.: CONTEMP. 1962, nr. 2:7: O. Chejan; V. STUD. 7 (1962) nr. 2:3: M. Florian.
143. **Ciudan, George:** Începînd de simbătă seara... MAGAZIN 6 (1962) nr. 270: 1,3.
Descrierea unei nunți făgărășene. Cu 7 strigături în text și 3 foto.
144. **Cîntec, N.:** Căiuții din Tudora. ZORI NOI 16 (1962) nr. 4550.
Descrierea dansului respectiv, cu strigături caracteristice în text.
145. **Culegere de plugușoare și jocuri.** [București], Editată de C.C. al U.T.M., 1962. 64 p. cu il.
146. **Domșa, A.:** Nuntă-n Bărăgan. ST. ROȘU 14 (1962) nr. 3931.
Descriere romanțată a ceremonialului. Cu 5 foto.
147. **Formațiile artistice din Biniș combat superstițiile.** FLAM. ROȘIE 14 (1962) nr. 1326.

148. La Iscroni, ca și în celelalte localități din Valea Jiului, nedeile sint mult apreciate de țărani. ST. ROȘU Petr. 14/19 (1962) nr. 3960.
Grup de participante în port local.
149. Kernbach, Victor: Intinerirea Vrancei. FLAC. 11 (1962) nr. 42: 18—20.
Obiceiuri de înmormintare, balada «Voinicul și calul» și fragmente de cîntece satirice. Cu 2 foto.
150. Leapșa în grup. SCÎNT. PIONIER. 14 (1962) nr. 28: 3.
Joc de copii, descriere.
151. Marcovici, I.: Sărbătoarea moșilor. CRIȘ. 17 (1962) nr. 179.
Despre «Tîrgul de fete» de la Găina. Cu 3 foto.
152. Mezei József: Új láthatár a Găina — rol. [Perspectivă nouă pe muntele Găina]. IGAZSÁG 23 (1962) nr. 174.
153. Oprescu, Vasile: Cînd și de ce a apărut religia? București, [Edit. științifică], 1962. 56 p.
154. Orbán Lajos: Az élet örömet zengi a havasi kürt a Găina csucsán. [Tulnicele de pe virful Găina cîntă bucuria vieții]. EL. 16 (1962) nr. 4590.
155. Popa, Atanasie: Tîrgul colectivităților. STEAUA R. 11 (1962) nr. 162.
Vechiul «tîrg al cireșelor» din Brîncoveni în interpretare contemporană. Cu 3 foto.
156. Seară de clacă la căminul cultural din satul Breaza din comuna Birgăoani. FLAC. P. Neamț 14 (1962) nr. 1143: foto.
157. Sicol, M.: Șezătoare. V. NOUĂ 12 (1962) nr. 524.
Conferința prof. Augustin Iancu: Despre vrăji, doftoroaie și leacuri băbești, la Cărpiniș, Cîmpeni.
158. Tache, Aurelian: Originea creștinismului. Ediția a II-a revăzută și completată. București, 1962. 48 p. cu il.: Societatea pentru răspîndirea științei și culturii.
159. Taxil, Leo: Biblia hazlie. [Traducere]. București, Edit. politică, 1962. 552 p. cu il.
Rec.: CĂL. BIBL. 15 (1962) nr. 12: 32—33; P. Gavrilăscu; V. STUD. 7 (1962) nr. 17: 3; E. Iordăchescu.
160. Tomșa, Mihai: Viață nouă, obiceiuri noi. ST. ROȘIE 11 (1962) nr. 283.
Interpretarea modernă a obiceiului «cununii» de secerat în Ripa de Jos, r. Toplița. Cu fragmente de texte noi.
161. Unele superstiții și adevărata lor explicație. ST. ROȘU Petr. 14/19 (1962) nr. 3840.
Combaterea unor credințe referitoare la originea unor boli și la pronostice de moarte. Vezi și: PT. SOC. 13 (1962) nr. 2552; ÎNAINTE Cr. 19 (1962) nr. 5469.
162. Vadászkolinda. [Colindă de vinătoare]. ÚTUNK 17 (1962) nr. 26.
Traducere de Béla Bartók.
163. Zaharia, Romulus: Pe muntele Găina. Să ne cunoaștem patria. SCÎNT. TIN. 18 (1962) nr. 4127.
Reportaj despre «tîrgul de fete» din 1962.
164. Zöld Lajos: Leányvásár Găinan. [Tîrgul de fete de pe Găina]. IFJUMŰNK. 6 (1962) nr. 48: 5—6.

3. PROZĂ POPULARĂ: BASME ȘI SNOAVE, LEGENDE ȘI TRADIȚII, POVESTIRI

Vezi și: 105, 130, 327, 457, 463—465, 468, 470, 472, 476, 480, 482, 484, 490, 509, 512, 519, 521, 524, 530, 534, 536, 539, 541, 543, 551, 556, 561, 568, 575, 579, 586, 610, 612, 626, 630, 633—634, 682, 684, 693.

165. Creangă, Ion: Amintiri din copilărie. Povești și povestiri. Prefață de Zoe Dumitrescu — Bușulenga. [București], Edit. tineretului, 1962. 226 [— 232] p. cu portr.: Biblioteca școlară 30.

Antologie întocmită de Virgiliu Ene, după ediția G.T. Kirileanu. 10 texte : 21—220.

166. Creangă, Ion: Amintiri din copilărie și Povestea lui Harap Alb. [Prefață de Ion Rotaru]. Ilustrațiile de A. Demian. [București]. Edit. ptr. lit., 1962. XVII + 162 [-166] p. + 11 f. il.
Povestea: 87–147. Reproduce textul ediției G. T. Kirileanu.
167. Creangă, Ion: Capra cu trei iezi. Ilustrații: Dem. [București], Edit. tineretului, 1962. 8 p. + anexă (8 f. pl.).
168. Creangă, Ion: Dănilă Prepeleac. Ilustrații de Noël Roni. [București], Edit. tineretului, 1962. 19 [-24] p.
169. Creangă, Ion: Fehér szerencsen. Sütő András fordítása. Illusztralta: Noël Roni. București, Edit. tineretului, [1962]. 80 p. cu il. + 5 f. pl.
170. Creangă, Ion: Harap Alb. Ilustrații de Roni Noël. [București], Edit. tineretului, [1962]. 77 p. + 1 f.
171. Creangă, Ion: A keeske és a három gidó. Illusztralta: Dem. [București, 1962]. 8 f. pl. + anexă 8 p. text.
172. Creangă, Ion: Két leány. Vigh Károly fordítása. Ioana Constantinescu rajzaival. București, Edit. tineretului, 1962. 24 p. cu il.
Fata babei și fata moșneagului.
173. Creangă, Ion: Povești. Ilustrații de Noël Roni. [București], Edit. tineretului, 1962. 202 [-207] p. cu il. și portr. + 14 f. il.
10 texte. Rec.: CĂL. BIBL. 15 (1962) nr. 10: 27.
174. Creangă, Ion: Punguța cu doi bani. Ilustrații de Ioana Olteș. [București]. Edit. tineretului, 1962. 16 p. nenum. cu il.
175. Creangă, Ion: Punguța cu doi bani. Ilustrații de Ioana Olteș. [București], Edit. tineretului, 1962. 8 f. cu il.
176. Creangă, Ion: Válogatott munkái. [Válogatott frások. Mesék. Fordította: Kiss Jenő, Sütő András és Vigh Károly]. București, Ifjúsági könyvkiadó, 1962, 256 p. cu portr.: Tanulók könyvtára 8.
Basmе, 8 texte: 125–245.
177. «De din vale de Rovine». Culegere de legende, nuvele și evocări istorice. [București], Edit. ptr. lit., 1961 XV + 370 [-372] p.
Rec.: DRAP. ROȘU 2 (1962) nr. 107: I.R.
178. Filimon, Nicolae: Táltos Román. Fordította: Delnei B. József. Anastase Demian rajzaival. București, Edit. tineretului, 1962. 60 p. nenum. cu il.
2 texte.
179. Ispirescu, P.: La jeunesse et la vie sans fin. Traduit du roumain par F. Crainic. Illustré par Ioana Olteș. București, Edit. Meridiane, 1962. 36 p. nenum. cu il.
Vezi și ed. în lb. străine: Molodost vecinaia i jizn beskonecinaia, Jugend ohne Alter und Leben ohne Tod, Jouth without age and life without death, Ifjúsának ifjúsága, élet, amely nem ér véget.
180. Ispirescu, Petre: A furfangos kiscsobán [Ciobănașul cei iste]. București, Irodalmi Könyvkiadó 1961, 286[-288] p.
Rec.: EL. 16 (1962) nr. 4465: E. Lukács.
181. Ispirescu, P.: Prislea cel voinic și merele de aur. [Prefață de Ion Stăvărșu]. Coperta și ilustrațiile de Val. Munteanu. [București], Edit. ptr. lit., 1962. XVI + 304 p. cu il.
22 texte.
182. Mitru, Al.: Furfangos Pacála. Fordította: József Margit. A rajzokat készítette: Eugen Taru. București, Edit. tineretului, 1962. 68 [-72] p.
4 texte. Versiunea maghiară a lucrării de la nr. 270, Bibl. folcl. rom. pe 1961.
183. Niculescu, Radu: Unele observații asupra lui Pinteza Viteazul ca personaj istoric. REV. FOLC. 7 (1962) nr. 1–2: 58–71.
Și raportul personajului cu legenda.

184. **Odobescu, Alexandru I.**: Basmul bisoceanului. În: Alexandru I. Odobescu povestind copiilor. [Prefață de Zoe Dumitrescu—Bușulenga. Ilustrații de Mihăilescu Adriana]. [București], Edit. tineretului, 1962, p. 126 — 158: Scriitorii patriei povestind copiilor.
185. **Pircălabu, C.**: Glume, snoave. SEC. CIOC. 12 (1962) nr. 2437.
3 texte. Turia, r. Slatina; Crimpoia, r. Drăgănești Olt; Priboeni, r. Găiești.
186. **Slavici, Ioan**: Păcală în satul lui. Basme. [Prefață de Eufrosina Molcuț]. Ilustrațiile de Benedict Gănescu. [București], Edit. ptr. lit., 1962. XIV+247 [—250] p.cu il.
12 texte. Vezi și ed. cu altă paginajie: XVI + 261 [—264] p. + 12 f. p.l. Rec.: ZORI NOI 16 (1962) nr. 4495
187. **Snoave**. ZORI NOI 16 (1962) nr. 4547.
2 texte. Fără detalii de culegere.
188. **Tinerețe fără bătrînețe**. Basme populare românești. [București], Edit. ptr. lit., 1961. XXX + 520 p. + 5 f. catalog: Biblioteca pentru toți 100.
Rec.: STEAUA 13 (1962) nr. 1: 104—105: D. Florea — Rariște.
189. **Todoran, Eugen**: Timpul în basmul românesc. LIMBĂ LIT. 6 (1962) 397—421.
Dialectica timpului și a spațiului; timpul din basm ca ficțiune artistică; ironia, formă de apreciere calitativă a timpului din basm; corespondența timpului din basm cu timpul istoric social; basmul timpului nostru.
190. **Țoiu, Constantin**: Comori maramureșene. GAZ. LIT. 9 (1962) nr. 21: 4.
Legendă despre Pinteza Viteazul și despre zăua sa păstrată la Budești, Maramureș.
191. **Vasilescu, I.**: La féerie blanche de Rușchița. [Feeria albă de la Rușchița]. ROUM. AUJOURD'HUI 1962, nr. 1: 7—8.
Legenda carierei de marmoră.
192. **Vöö, Gabriela**: Mesemondás a kollektiv gazdaságban. [Povestitul basmelor în gospodăriile colective]. KOR. 21 (1962) nr. 9: 1107—1109.

4. PAREMIOLOGIE (PROVERBE ȘI ZICĂTORI) ȘI GHICITORI

Vezi și: 105, 134, 274, 327, 529, 558, 579, 601, 607, 624.

193. **Din înțelepciunea populară**. ALB. 64 (1962) nr. 770: 6.
6 proverbe, fără detalii de culegere sau trimiteri bibliografice.
194. **Nandor, I.**: Ghicitori. SEC. CIOC. 12 (1962) nr. 2437.
16 texte noi. Leșile Teiu, r. Costești.
195. **Proverbe și zicale**. SEC. CIOC. 12 (1962) nr. 2437.
13 texte fără detalii de culegere.

5. FOLCLOR VERSIFICAT ȘI CÎNTAT

a) *Balade populare*

Vezi și: 99, 101, 105, 107, 114, 134, 149, 224, 327, 506, 525, 537, 546, 550, 557, 723.

196. **Balade și cintece populare românești în limba maghiară**. GAZ. LIT. 9 (1962) nr. 12: 2.
Vol. «Foaie verde foi de fag», antologie întocmită de V. Andras Janos și Domokos Janos, cu prefață de Ortutay Gyula. După o recenzie din «Nép Szabadság» (13 mart. 1962) de Domokos Sámuel. Notă bibl.: TRIB. 6 (1962) nr. 9: 12. Rec.: EL. 16 (1962) nr. 4481; IGAZ SZÓ 10 (1962) nr. 7: 146—147; Sepsí Miklós; ÚTUNK 17 (1962) nr. 26: 2; Bodor Pál.
197. **Beke, György**: Az Argeş mentén [Pe Argeș în sus]. IGAZ SZÓ 10 (1962) nr. 4: 500—504.
Fragment din «Meșterul Manole»: 501.

198. Ciopraga, Constantin: Introducere în poezia romină. GAZ. LIT. 9 (1962) nr. 20: 8.
Recenzie la « Introduction à la poésie roumaine », colecția Messidor — Paris, alcătuită de Hubert Juin: Și balade pop. (Miorița. Manole) în traducerea lui Alecsandri. Vezi și: LUCEAF. 5 (1962) nr. 4: 12. Gabriela Dolgu.
199. Comișel, Emilia: Contribuție la cunoașterea eposului popular cîntat. (Recitativul epic). REV. FOLC. 7 (1962) nr. 3—4: 19—38.
Cu numeroase exemple muzicale.
200. Drăgoi, S. V.: Memoriei lui Mihail Sadoveanu, închinare. REV. FOLC. 7 (1962) nr. 1—2: 149—151.
Miorița: varianta poetică a lui Sadoveanu, potrivită la o melodie bănațeană. Cu o scrisoare a compozitorului către redacție. Materialul în facsimil.
201. Legszebb Román Népballadák. Szerkesztette és a bevezetőt írta Faragó József. [Cele mai frumoase balade populare românești. Redactat și cu o introducere de F. J.]. București, Edit. tineretului, 1960. 254 [—257] p.: Vadrózsák (Miorița).
25 balade populare românești în traducere maghiară, cu indicarea surselor bibliografice. Traducători: Fényi István, Illes Gyula, Jékely Zoltán, Kiss Jenő, Majtényi Erik, Szemlér Ferenc, Tóth István, Veress Zoltán.
202. Marinca, Felicia: O variantă a baladei călătoria fratelui mort (motivul Lenore). LIMBĂ LIT. 6 (1962) 387—395.
Cu analiza motivelor principale.
203. Mica antologie a literaturii romine în limba maghiară. CONTEMP. 1962, nr. 18: 3.
Recenzie de Beke György. Și despre partea folclorică: traducerile lui Acs Károly și culegerile lui B. Bartók. Altă rec.: CRIȘ. 17 (1962) nr. 12: Mîrcea Țoca.
204. Mihail Tudor: Oșteanul de la Baia. (Pintea Viteazul). [București], Edit. tineretului, 1962. 437 [—440] p.
Romanșare după legende populare. Cu fragmente de baladă: 111, 291. Rec.: FLAM. ROȘIE 14 (1962) nr. 1320: Gh. Dinteanu.
205. Miorița. Balade populare. Ediție îngrijită și prefăcută de I. D. Bălan. [București], Edit. tineretului, [1961]. 386 [—388] p.: Colecția Miorița.
Rec.: TRIB. 6 (1962) nr. 12: 8: V. Adăscăliței.
206. Papadima, Ovidiu: Neagoe Basarab, Meșterul Manole și «vînzătorii de umbre». REV. FOLC. 7 (1962) nr. 3—4: 68—78.
207. Popiți, Gr.: Poezia rominească în colecția «Perlele literaturii universale». SCRIS. BĂN. 13 (1962) nr. 1: 80—83.
Antologia «Román költők antológiája, de Kőpeczi Béla, Budapesta, Ed. Mora Ferenc, 1961. 606 p. Recenzie, reproducindu-se și probe din traducerea unor piese folclorice românești în limba maghiară (Meșterul Manole, Doina). Alte rec.: STEAUA 13 (1962) nr. 1: 103: a.r.; TRIB. 6 (1962) nr. 4: 8: Pálffy Endre.
208. Talos, Ion: Balada Meșterului Manole și variantele ei transilvănene. REV. FOLC. 7 (1962) nr. 1—2: 22—57.
18 texte versificate și în proză, unele și cu melodie, cu 1 tabel tematic și cu 3 bărți.
209. Talos, Ion: Pe marginea unor noi variante românești ale cîntecului Meșterului Manole. BUL. INF. 1962, nr. 4: 7—9.
210. Vrabie, Gh.: Mijloace artistice în balada noastră populară. LIMBĂ LIT. 6 (1962) 423—439.

b) Cîntece și doine

Vezi și: 99—101, 105, 107—108, 114—115, 117, 119—120, 129, 134—136, 149, 196, 207, 489, 499, 566, 591, 597, 617, 629.

211. Adăscăliței, V.: Din cîntecele colectivizării. IAȘUL LIT. 13 (1962) nr. 5: 39—44.

19 texte cîntec (Gorban-Huși, Plopi-Averești-Huși, Stroești-Huși, Valea Glodului-Fălticeni, Arborea-Dorohoi, Tigănași-Iași, Crețești de Sus-Huși, Gugești-Huși, Cristinești-Dorohoi, Frumosul-C. Lung Mold., Păltinoasa-Gura Humorului, Oltenesti-Huși, Dănești-Vaslui, Budăi-Podu Iloaie, Moșna-Huși) și 11 strigături (aceleași local, plus Cozmești-Huși, Bivolari-Iași, Trifești-Iași, Boțești-Huși). Rec.: TRIB. 6 (1962) nr. 27: 12: Nic. Stoe.

212. Alexandrescu, I. I.: Bucurie am aflat. ALB. 64 (1962) nr. 783: 5.
Text. Voicesti, reg. Argeş.
213. Anghel, Dumitru: Codrule cu frunză multă. SEC. CIOC. 12 (1962) nr. 2563.
Text. Gliganu de jos, r. Costeşti.
214. Anghel, Dumitru: Drumul tău, lumina ta. SEC. CIOC. 12 (1962) nr. 2676.
Text. Gliganu de jos, r. Costeşti.
215. Anghel, Dumitru: Pe drumul lui Lenin. ALB. 64 (1962) nr. 756: [8].
Text cîntec. Hirşeşti, reg. Argeş. Vezi şi: SEC. CIOC. 12 (1962) nr. 2640.
216. Apetroae, I.: Cîte averi am. ALB. 64 (1962) nr. 783: 4.
Text. Petricani, reg. Bacău.
217. Apetroae, Ioan: Stelele se ţin de mină. ALB. 64 (1962) nr. 783: 5.
Text, Petricani, reg. Bacău.
218. Arcaş, Ion: Din folclorul nou. Albă foaie colilie. STEAUA R. 11 (1962) nr. 148.
Text cîntec. Material neautentic.
219. «Bade-al meu e tractorist». DRUM NOU 19 (1962) nr. 5384.
Geneza cîntecului nou. Cu 3 fragmente de cîntece.
220. Balaci, Ştefan: Folclor dobrogean. Cîntece noi. DOBR. NOUĂ 15 (1962) nr. 4373.
2 texte. Valea Neagră.
221. Baroană, Nelu: Azi, la pomul pătulat. ALB. 64 (1962) nr. 739: [3].
Text cîntec. Drăcşanei, r. Roşiorii de Vede.
222. Bobei, Gh.: Bucură-te inimioară. Versuri din folclorul nou. Cules de... SEC. CIOC. 12 (1962) nr. 2521.
Text şi melodie de cîntec. Fără detalii de culegere.
223. Botez, D. D. şi Popescu, N.: Culegere de coruri pentru şcoli medii şi pedagogice. Bucureşti, Edit. muzicală, 1962. 180 p.
Prelucrări de folclor: 101—137.
224. Bradu, Mircea: Mindre-s horele la noi Culegere de folclor din regiunea Crişana. Întocmită de... [Oradea], Casa regională a creaţiei populare Crişana, 1961. 162 [—164] p.
Cîntece din trecutul întunecat: 5—17, de nuntă şi căsătorie: 19—24, strigături: 25—39, de cătanie şi război: 41—57, baladă: 59—67, de viaţă nouă: 69—112, cîntece noi de cătanie: 113—116, în cîntecul partidului: 117—124, din programul brigăzilor artistice de agitaţie: 125—145, melodii populare: 147—155 (11 texte şi melodiile corespunzătoare). Informatorii: 157—163. Cu detalii de culegere.
225. Bragheş, I.: Cîntec drag de pe la noi. SCÎNT. TIN. 18 (1962) nr. 4098.
Text cîntec nou. Voila, r. Făgăraş. În nr. 4104, acelaşi text însoţit de melodia sa, transcrisă de Teodor Bratu.
226. Bragheş, I.: Din folclorul nou. DRUM NOU 19 (1962) nr. 5471.
2 texte cîntec; Şercaia, r. Făgăraş; Cîncul, r. Agnita. Vezi şi: SCÎNT. TIN. 18 (1962) nr. 4089.
227. Bragheş, I.: Dorul meu e-un mare dor. ALB. 64 (1962) nr. 771: 8.
Text Făgăraş.
228. Bragheş, I.: I-am zis regelui gingav... ALB. 64 (1962) nr. 783: 5.
Text. Cîncul, reg. Braşov.
229. Bragheş, I.: Mindră-i azi comuna noastră. ALB. 64 (1962) nr. 740: [4].
Text cîntec. Ghimbav, reg. Braşov.
230. Bragheş, I.: Privesc astăzi ţara mea. ALB. 64 (1962) nr. 783: 4.
Text. Şercaia, reg. Braşov.

231. Bragheș, I.: Stih de pace. ALB. 64 (1962) nr. 765: 6.
Text. Șanca Veche (sic!), r. Făgăraș, reg. Brașov.
232. Bragheș, I.: Visul ni s-a făcut faptă. ALB. 64 (1962) nr. 740: [5].
Text cîntec. Cristian, reg. Brașov.
233. Bragheș, I.: Viu mindrușo. ALB. 64 (1962) nr. 771: 8.
Text. Olteș, r. Făgăraș.
234. Brazdeș, Manole: Cîntăreții Vrancei. V. NOUĂ Gal. 18 (1962) nr. 5563.
Prezentarea creatoarei populare Marica Șuşu din Năruja. Cu 3 fragm. de cîntec în text.
235. Cazan, Ioan: Cucuruz cu foaia-n sus. ST. ROȘIE 11 (1962) nr. 255.
Text cîntec fără detalii de culegere.
236. Căliman, Lazăr: Al lui Ilici viu cuvînt. ALB. 64 (1962) nr. 748: [8].
Text cîntec. Buftea, București.
237. Cănăvoiu, I.: Unde se naște cîntecul. STEAGUL 13 (1962) nr. 4.
Cu 1 text de cîntec popular în cuprinsul reportajului.
238. Ce mi-i drag. SCÎNT. 32 (1962) nr. 5628.
Text cîntec din culegerea de folclor «Spune Argeș, spune tu, cum a fost și cum e-acu».
239. Cerbulescu, Petre: Din folclorul nou. Cîntec de gospodărie. Bine-i în gospodărie. DRUM. SOC. Sev. 14 (1962) nr. 656.
2 texte cîntece. Peri, r. T. Severin.
240. Chira, Vera: Asta-i mindra noastră țară. MUNCA 18 (1962) nr. 4485.
Text cîntec nou. Văleni, r. Lăpuș.
241. Chira, Vera: Cîntă mai cu foc. ALB. 64 (1962) nr. 738: [3].
Text cîntec. Dealul Mare, reg. Maramureș.
242. Chira, Vera: Citu-i Maramureșu. SCÎNT. TIN. 18 (1962) nr. 4185.
Text cîntec nou. Văleni, r. Lăpuș.
243. Chira, Vera: Din folclorul nou al regiunii. PT. SOC. 13 (1962) nr. 2546.
2 texte cîntece. Lăpuș și Văleni.
244. Chira, Vera: Din folclorul nou al regiunii. Zboară cîntec. PT. SOC. 13 (1962) nr. 2683
Text cîntec. Văleni, r. Lăpuș.
245. Chira, Vera: Dragu-mi-i mie să cînt. ALB. 64 (1962) nr. 750: [8].
Text cîntec. Lăpuș, reg. Maramureș.
246. Chira, Vera: Mălinaș, floare albastră. ALB. 64 (1962) nr. 761: 4.
Text. Rogoz, reg. Maramureș.
247. Chira, Vera: Mîndră-i lelea. ALB. 64 (1962) nr. 732: [6].
Text cîntec. Libotin, Baia Mare.
248. Chira, Vera: Pită aleasă. ALB. 64 (1962) nr. 783: 5.
Text. Tg. Lăpuș, reg. Maramureș.
249. Chira, Vera: Stau de vorbă cu partidul. ALB. 64 (1962) nr. 783: 4.
Text. Rogoz, reg. Maramureș.
250. Chira, Vera: Și soț miner mi-oi lua. MUNCA 18 (1962) nr. 4527.
Text cîntec nou. Poiana Botizii, reg. Maramureș.
251. Chira, Vera: Țară nouă să-nflorești. ALB. 64 (1962) nr. 780: 1.
Text. Suci de jos, reg. Maramureș.

252. **Cisteianu**, Virgil S.: Tirnavă ce curgi la vale. DRUM SOC. 14 (1962) nr. 2439.
Text cîtec. Cistei.
253. **Cintec de slavă Republicii**. Versuri primite la redacție de la Institutul de folclor. SCÎNT. TIN. 18 (1962) nr. 4233.
20 texte cîtece noi, fără detalii de culegere. Cu o prezentare de Mihai Beniuc și un fragment de cîtec.
254. **Cintec drag partidului**. Înc-un soare strălucit. Că pacea ne este dragă. MAGAZIN 6 (1962) nr. 255: 6.
3 texte din culegerea « Spune Argeș, spune tu! Cum a fost și cum e-acu », editată de Casa regională a creației populare Argeș, 1962.
255. **Cîtec pentru eliberatori**. (Culegere din folclor). TURDA 14 (1962) nr. 940.
1 text fără detalii de culegere.
256. **Cîtece de ieri și de azi**. STEAUA R. Rom. 17 (1962) nr. 935.
2 texte cîtec. Bozieni, Roman.
257. **Cîtece pentru tineret**. București, Edit. muzicală, 1962. 137 [—139] p.
10 cîtece populare: 86—105.
258. **Cintu-i nou că și viața-i nouă**. CRIȘ. 17 (1962) nr. 306.
Foto-reportaj de Gavril Pop; folclor cules de Vitalie Munteanu. Cu numeroase fragmente de cîtece în text.
259. **Clemente**, Constantin: Folclor nou. Fata care-mi place mie. DRUM. SOC. 14 (1962) nr. 2379.
1 text, Dobra, r. Ilia.
260. **Colectivă**, mîndră floare. ÎNAINTE Cr. 17 (1962) nr. 5292.
Text cîtec. Flămînda.
261. **Constantinescu**, Gheorghe: Cînd se desprimăvăra. SEC. CIOC. 12 (1962) nr. 2449.
Text cîtec. Buzoești, r. Costești.
262. **Costea**, Ion: Rapsozii recoltelor de aur. Popas la Institutul de folclor. V. MILIT. 15 (1962) nr. 5: 18—19.
Despre cercetările Institutului de folclor. Cu 7 cîtece (și fragmente de cîtece) populare în cuprinsul reportajului. 5 foto.
263. **Crăciun**, V. V.: Hai cu toți. ZORI NOI 16 (1962) nr. 4370.
Text cîtec nou. Osoi-Valea Glodului, r. Fălticeni.
264. **Crețea**, Felicia: Din folclorul nou. Cetină verde de brad. ST. ROȘIE 11 (1962) nr. 225.
Text cîtec fără detalii de culegere.
265. **Croitoru**, Ștefan: Am unit și hat și viață. MUNCA 18 (1962) nr. 4472.
Text cîtec nou. Hărman, Brașov.
266. **Cruceană**, Ion: Am pornit la seceriș. MUNCA 18 (1962) nr. 4563.
Text cîtec nou. Babaroaga-Mozăceni Deal, r. Costești.
267. **Cruceană**, Ion: Fluier, fluieraș. ALB. 64 (1962) nr. 740: [4].
Text cîtec. Slobozia, r. Găești.
268. **Cruceană**, Ion: Mai la vale de Pitești. ALB. 64 (1962) nr. 783: 5.
Text. Ștefănești, reg. Argeș. Vezi și: SEC. CIOC. 12 (1962) nr. 2676.
269. **Cruceană**, I.: Rucăreancă. SEC. CIOC. 12 (1962) nr. 2449.
Text cîtec nou. Rucăr, r. Muscel.

270. **C r u c e a n ă**, Ion: Tot cîmpu-i doar un lot. **MUNCA** 18 (1962) nr. 4503.
Text cîntec nou. Mozăceni Deal, r. Costești.
271. **Culegere de cîntece pentru coruri mixte**. Timișoara, Casa regională a creației populare Banat, 1962. 36 p.
Prelucrări de cîntece noi de Gh. Bazavan (9–14), Vasile Ijac (19–21), N. Ursu (22–26), I. Crișan (27–30), Sava Ilici (31–35).
272. **Culegere de materiale artistice pentru formațiile de amatori închinată celei de a 40-a aniversări a partidului**. Galați, Casa regională a creației populare, 1961. 150 [–152] p.
Folclor contemporan: 109–119 (8 cîntece și 4 strigături). Jocuri populare: 137–150 (3 jocuri prezentate, descrise și însoțite de melodiile corespunzătoare de Grigore Băcanu). Cu detalii de culegere.
273. **De la noi din regiune lucruri multe, lucruri bune**. Culegere de texte literare pentru brigăzile artistice de agitație. Craiova, Casa regională a creației populare, 1962. 132 p.
Cap. II: Din folclorul poetic contemporan. 7 texte cîntece, cu detalii parțiale de culegere. Craiova Turnu Severin, Gogoșu, r. Vinju Mare, Peșteana-Jiu, r. Tg. Jiu. Rec.: ÎNAINTE Cr. 17 (1962), nr. 5392: C. Gheorghe.
274. **De spus la șezători**. **CRAV. ROȘIE** 1962, nr. 2: [14].
3 cîntece, 4 strigături, 5 ghicitori. Fără detalii de culegere.
275. **D e r i e ț e a n u**, George — **M u n t e a n u** Ion: Pe plaiuri hunedorene. Cîntece populare prelucrate pentru cor. [Deva], Casa regională a creației populare Hunedoara, 1962. 87 p.
21 cîntece cu texte și melodii (armonizate). Uneori cu detalii de culegere; și prelucrări după teme folclorice. Rec.: RÔM. LIB. 20 (1962) nr. 5572; SCÎNT. TIN. 18 (1962) nr. 4146.
276. **Din folclorul local. Cîntec vechi, cîntec nou**. **ZORI NOI** 16 (1962) nr. 4413.
2 texte cîntec. Arborea.
277. **Din folclorul minieresc. Sus, la gura galeriei, la fîntina bucuriei; Jiule, măi Jiule**. **CRAV. ROȘIE** 1962, nr. 8: 30.
2 texte. Ghelar și Petrila, Hunedoara.
278. **Din folclorul nou**. **LUMIN.** 1962, nr. 4: [11].
3 texte fără detalii de culegere.
279. **Din folclorul nou**. **ZORI NOI** 17 (1962) nr. 4672.
3 texte. Boroaia, r. Fălticeni și Teioasa-Darabani, r. Dorohoi. Culese de Luminița Roman și C. Barbacaru.
280. **Din folclorul nou al regiunii. Doină**. **AGRIC. NOUĂ** 8 (1962) nr. 823.
Text cîntec. Văleni, r. Lăpuș.
281. **Din folclorul nou al regiunii**. **SCÎNT.** 31 (1962) nr. 5464.
2 texte cîntec. Fără detalii de culegere. Reg. Argeș.
282. (Din folclorul regiunii Cluj). **V. MILIT.** 15 (1962) nr. 6: 22.
Text cîntec nou. Fără detalii de culegere.
283. **Din noul folclor al Crișanei**. **CRIȘ.** 17 (1962) nr. 60.
Text cîntec, fără detalii de culegere.
284. **D o b r e s c u**, Petre: Cîntă astăzi tot Muscelul. **SEC. CIOC.** 12 (1962) nr. 2469.
Cu 4 fragmente de cîntece noi în reportaj.
285. **D o b r e s c u-Muscel, I.**: Doina ciobănașului. **SEC. CIOC.** 12 (1962) nr. 2563.
Text. Zboghițești — Nucșoara, r. Curtea de Argeș.
286. **Dobroge, mindră grădină**. **DRAP. ROȘU Tim.** 18 (1962) nr. 5594.
Text cîntec nou. «Dintr-o culegere a Institutului de folclor».
287. **D o r a n**, Liana și Gh.: Folclor din Cărbunari. **DRAP. ROȘU Tim.** 18 (1962) nr. 5472.
2 texte cîntece noi, cu o prezentare generală a folclorului din localitate.

288. Dumitrașcu, A.: Urziceni de ieri și de azi. ST. ROȘU 14 (1962) nr. 4096.
Cu 1 fragm. cîntec în reportaj.
289. Dumitru, A.: Din folclorul nou. Dacă-aș fi o păsărea. DRUM NOU 19 (1962) nr. 5405.
Text cîntec. Fără detalii de culegere.
290. Emil, D.: Colectivă, mîndră floare. ALB. 64 (1962) nr. 740: [5].
Text cîntec. Cerneji, reg. Oltenia.
291. Firescu, Al.: Cîntec din satul Radului de la Giubega. ÎNAINTE Cr. 17 (1962) nr. 5248.
4 cîntece, vechi și noi, în cuprinsul reportajului.
292. «Flueraș de fag, mult zice cu drag. . .» INDRUM. CULT. 15 (1962) nr. 12: 32—33.
4 cîntece și 3 strigături noi. Rociu și Gliganu de Jos, r. Costești; Brăiești, r. Dorohoi; Văleni, r. Lăpuș.
293. Folclor nou. DRUM. SOC. 14 (1962) nr. 2457.
4 texte cîntece. Hațeg; Pricaz, r. Orăștie; Vingard, r. Sebeș.
294. Folclor nou. Închinăm partidului veselă cîntului. Cununia cu belșugul. Zestrea mea. ZORI NOI 16 (1962) nr. 4428.
3 texte cîntece. Ibănești și Horodiștea, r. Dorohoi; Mitoc, r. Săveni. Culegeri de B. Constantin și G. Tănăsescu.
295. Folklor — csokor. [Buchet folcloric]. FÁK. 17 (1962) nr. 65.
Trei texte de cîntece noi în traducerea lui Toth István. Fără indicații bibliografice.
296. Fometescu, Gh.: Versuri cu inima scrise. Din comoara folclorului gorjenesc. ST. NOSTRU 13 (1962) nr. 1.
Cu 10 fragmente de cîntece populare în cuprinsul reportajului.
297. Frunzuliță de negară. (Prelucrare de Emanoil Popescu). Versuri populare culese de G. Breazu. SEC. CIOC. 12 (1962) nr. 2592.
Text și melodie. Fără detalii de culegere.
298. Gavriș, Emil: Cîntece populare din repertoriul lui. . . București, Edit. muzicală, 1962. 40 p.
Culegeri de cîntece, texte și melodii: 23—40; prelucrări: 6—14.
299. Gătej, Ion: Toată lumea să audă. FLAM. PRAH. 15 (1962) nr. 3126.
Text cîntec nou, fără detalii de culegere.
300. Ghițan, Teodor și Dumitru Pop: Un vechi cîntec năsăudean. REV. FOLC. 7 (1962) nr. 3—4: 89—91.
301. Gogoș, Ștefan: Cîntecul unei colectiviste. V. NOUĂ Gal. 18 (1962) nr. 5556.
Text. Raionul Focșani.
302. Habenicht, G. și L. Birgu: «Cînt lumea și țara. . .» Asupra genezei și circulației unui cîntec nou. REV. FOLC. 7 (1962) nr. 1—2: 128—137.
303. «Ici în valea de cărbune/Mi-am făcut și eu un nume». SCÎNT. TIN. 18 (1962) nr. 4120.
2 texte cîntece minerești vechi și 8 noi. Reg. Hunedoara. Culese de Ana Șoit și Ion Iliescu și comentate de Ion Meîțoiu.
304. Iliescu, Ion: Eminescu și plaiurile Hunedoarei. DRUM. SOC. 14 (1962) nr. 2314.
Și despre poeziile populare culese de el în regiune. Cu 1 text cîntec.
305. Ionescu, G.: Cîmp unit și cîmp bogat. ALB. 64 (1962) nr. 750: [8].
Text cîntec. Ciorogirla, reg. București.
306. Ionescu, G.: Mulțămim, partid iubit. ALB. 64 (1962) nr. 738: [4—5].
Text cîntec. Jimbolia, reg. Banat.

307. Ispășoiu, Vasile: Cîntă mierlă tare, cîntă. SEC. CIOC. 12 (1962) nr. 2462.
Text cîntec nou. Noaptea, r. Curtea de Argeș.
308. Jucan, Grațian: Folclor. Rid în juru-ne minuni. Mîndră-i colectivă mea. ZORI NOI 16 (1962) nr. 4463.
2 texte cîntece noi. Părhăuți, r. Gura Humorului.
309. Jucan, Grațian: Mulțumim, partid iubit! Azi în sat e sărbătoare. ZORI NOI 16 (1962) nr. 4559.
2 texte cîntec. Rădăuți.
310. Jucan, Grațian: O poetă populară: Viorica Molodețchi. ZORI NOI 17 (1962) nr. 4648.
Prezentare. Două texte.
311. Jucan, Grațian: Poeta satului. ZORI NOI 16 (1962) nr. 4370.
Cîntece din producțiile poetei populare Elisabeta Țimpău din Valea Seacă. Cîmpulung.
312. Kernbach, Victor: Un laborator de urbanistică modernă. ST. ROȘU Bac. 1962, nr. 2901.
În text 2 fragmente de cîntece populare.
313. La noi în gospodărie. Cîntec din folclorul nou. LUMIN. 1962, nr. 4: [11].
Text și melodie. Fără detalii de culegere.
314. La noi în gospodărie. Cîntec din folclorul nou. SCÎNT. PIONIER. 13 (1962) nr. 10: 4.
Text și melodie. Fără detalii de culegere.
315. Laudă vieții noi. Din creația folclorică actuală. ZORI NOI 17 (1962) nr. 4683.
2 texte. Darabani.
316. Lenghel — Izanu, Petre: «Republica-n sărbătoare». R.P.R. în folclorul maramureșean. V. LIB. 13 (1962) nr. 636.
Texte de cîntece noi, cu o scurtă notă de prezentare.
317. Maramureș. Culegere din lucrările membrilor cercurilor literare din Regiunea Maramureș. Baia Mare, Casa reg. a creației pop., 1962. 75 [—79] p. + erata.
Din folclorul regiunii. 3 cîntece: 11—15, 17—20; 8 cîntece noi: 29—42; Istrigătura: 43—44. Cu detalii de culegere. Culegători: Vera Chira, P. Lenghel-Izanu și Isidor Ripă. Rec.: PT. SOC. 13 (1962) nr. 2660: Mihai Negulescu.
318. Marin, A.: Mărturii. ÎNAINTE Cr. 17 (1962) nr. 5307.
5 fragmente de cîntece din r. Vinju Mare.
319. Marinescu, I.: Dă-mi tu soare. ALB. 64 (1962) nr. 750: [8].
Text cîntec. Băița, reg. Hunedoara.
320. Marinescu, Ion: Folclor hunedorean. Drag îmi este pe ogor. DRUM. SOC. 14 (1962) nr. 2260.
Text cîntec. Bățălar, r. Hațeg.
321. Marinescu, I.: Mindru mi-s. ALB. 64 (1962) nr. 748: [8].
Text cîntec. Cioclovina, reg. Hunedoara.
322. Mihai, V. și N. Stoian: E primăvară în satele raionului Cislău. FLAM. PRAH. 15 (1962) nr. 3133.
Cu numeroase fragmente de cîntece vechi și noi în text. Foto: echipa defluierași din Cătina.
323. Miron, N.: Frunzișoară de molid. ALB. 64 (1962) nr. 748: [8].
Text cîntec. Oteșani, reg. Argeș. Republicat și în ALB. 64 (1962) nr. 750: [8].
324. Miron, N.: Pe Luncavăț, lingă munte. SEC. CIOC. 12 (1962) nr. 2569.
Text și melodie. Oteșani.

325. **Miine plec în Uniune.** FLAM. PRAH. 15 (1962) nr. 3343.

Text cîntec, din culegerea de folclor «Cîntece de luptă și de viață nouă», aflată sub tipar la Casa regională a creației populare.

326. **Mindra mea Mărie.** DRUM. SOC. 14 (1962) nr. 2439.

Text cîntec. «Creator Maria Dragosin», Vinjul de Jos.

327. **Munteanu, Romul:** Rumânische Anthologie. Culegere de texte din literatura romină. Cu un glosar alcătuit de Hartmut Stübs. Haale (Saale), VEB Max Niemeyer Verlag, 1962. 134 [–136] p.

Miorița: 7–9; cîntece și doine: 9–10; ghicitori: 10; zicători și proverbe: 11; Ileana Simziana (fragm. de basm): 11–14.

328. **Munteanu, Vitalie:** Din folclorul lui 23 August. CRIȘ. 17 (1962) nr. 197.

2 texte. Sebiș.

329. **Mureșan, Dumitru D.:** Vîno, floricea gingașă. ALB. 64 (1962) nr. 748: [8].

Text cîntec. Tg. Lăpuș, reg. Maramureș.

330. **Mureșan, Dumitru D.:** Someș, Someș, riu frumos. ALB. 64 (1962) nr. 748: [8].

Text cîntec. Fără detalii de culegere.

331. **Naghiu, Iosif E.:** La Luna – cîntece noi. FĂC. 17 (1962) nr. 4726.

Creația poetică nouă din această comună. Caracterizare generală. Numeroase fragmente de texte.

332. **Nania, I.:** Cîntece populare despre 23 August. SEC. CIOC. 12 (1962) nr. 2582.

2 texte. Căpățineni, reg. Argeș.

333. **Nania, I.:** Din cîntecele noi ale poporului. SEC. CIOC. 12 (1962) nr. 2401.

4 texte cîntec. Pitești; Leșile Teiu și Teiu, r. Costești; Curtea de Argeș.

334. **Negură, Dumitru:** Munca ne merge cu spor. ZORI NOI 16 (1962) nr. 4392.

Text cîntec nou. Frumosul, r. Cîmpulung.

335. **Niculescu, George Cristea:** Spune Argeș, spîine tu. Cum a fost și cum e-acu: Culegere de folclor vechi și nou îngrijită de... [București], Casa reg. a creației pop. Argeș, 1962. 138 [–141] p. cu il.

Cîntece tradiționale (11 texte): 13–35, cîntece noi (43 texte): 41–117, strigături (25 texte): 119–127. Detalii de culegere: 129–135. Rec.: SEC. CIOC. 12 (1962) nr. 2538: G.T.; TRIB. 6 (1962) nr. 40: 12: Vasile Lucaci.

336. **Niculescu, Vasile D.:** Din materialele premiate la concursul de cîntece noi și cîntece muncitorești revoluționare. REV. FOLC. 7 (1962) nr. 1–2: 72–93.

51 cîntece și strigături, majoritatea cu text și melodie. Cu detalii de culegere complete.

337. «Noi cu țara ne mindrim și pe August îl slăvim». Versuri inedite din folclorul contemporan. SCÎNT. TIN. 18 (1962) nr. 4128.

7 texte cîntece, fără detalii de culegere, «selectate» de Ioan Meîțoiu.

338. **Pagini literare inspirate din viața nouă a satului.** PROGR. RADIO 12 (1962) nr. 532: 3.

2 texte cîntece noi, în reportajul despre emisiune.

339. **Patria mi-e azi grădină.** Prelucrări de cîntece din folclorul nou. București, Casa centrală a creației populare, 1962. 96 p.

340. **Pauleti, Nicolae:** Cîntări și strigături rominești de cari cîntă fetele și feciorii jucînd scrise de... în Roșia, în anul 1838. Ediție critică, cu un studiu introductiv de Ion Mușlea. [București], Edit. Acad. R.P.R., [1962]. 141 [–144] p. cu facs.

Studiu introductiv: 3–41, grafia și transcrierea textelor: 42–45, bibliografia la variante: 46–49. 319 texte: 51–138, anexă (2 texte): 139, glosar: 140–141. Rec.: STEAUA 13 (1962) nr. 10:88: Ion Taloș; N. WEG 14 (1962) nr. 4197: G. Muntean.

341. **Pîrcălabu, Constantin:** Cîntul meu, partidului. FLAC. ROȘIE 19 (1962) nr. 5601.

Text cîntec. Priboieni.

342. **Pîrcălabu, C.:** Doină, doină, doinișoară. SEC. CIOC. 12 (1962) nr. 2462.
Text cîntec nou. Topoloveni, r. Găiești.
343. **Pîrcălabu, C.:** Poporul își cîntă viața nouă. Mulțumim, partid iubit. SEC. CIOC. 12 (1962) nr. 2437.
Texte cîntec nou. Topoloveni.
344. **Poezia muncii unite.** FLAM. PRAH. 15 (1962) nr. 3191.
Cu 2 fragmente de cîntec nou în cuprinsul reportajului.
345. **Pop, Mihai:** Viață nouă, cîntec nou. Pagini de folclor. SCÎNT. TIN. 18 (1962) nr. 4021.
10 cîntece populare noi, fără detalii de culegere. Cu o introducere lirică.
346. **Pop, Simion:** Citu-i Maramureșu... GAZ. LIT. 9 (1962) nr. 11: 1,4.
Cu un fragment de cîntec popular în text.
347. **Popa, Petre:** Azi în sat e sărbătoare. ALB. 64 (1962) nr. 780: 1.
Text. Oprelu, reg. Argeș.
348. **Popa, Petre:** Badea-al meu e decorat. ALB. 64 (1962) nr. 733: [4–5].
Text cîntec. Mogoșești, reg. Iași.
349. **Popa, Petre:** Paște turma Radului. ALB. 64 (1962) nr. 734: [3].
Text cîntec. Sirbi, reg. Iași.
350. **Popescu, Viorel:** Din folclorul nou. Viață nouă la pădure. DRUM NOU 19 (1962) nr. 5435.
Text cîntec. Fără detalii de culegere.
351. **Poporul își cîntă viața nouă.** Cîntece. SEC. CIOC. 12 (1962) nr. 2437.
17 texte cîntece noi. Leșile Teiu, Teiu Vale și Buzoiești, r. Costești; Rătești, Budișteni și Priboieni, r. Găiești; Băbeni, r. Vilcea; Domnești și Mușetești, r. Curtea de Argeș; Bascov, r. Pitești; Tigveni, Tătuiești. Culegeri de C. Pîrcălabu, I. Nando și Titi Radu.
352. **Potopin, Ion:** Trandafir din abataj. ALB. 64 (1962) nr. 763: 1.
Text. Dobrun, reg. Oltenia.
353. **Rauliuc, Teodor:** Floare de la noi. ZORI NOI 16 (1962) nr. 4415.
Text cîntec nou. Ștefănești, r. Botoșani.
354. **Rauliuc, Teodor:** Fluier, fluieraș. [Din folclorul nou]. ZORI NOI 16 (1962) nr. 4559.
Text. Stinca Ștefănești, r. Botoșani.
355. **Rogobete, Nicolae:** Din folclorul nou. Simt că-mi crește inima. MUNCA 18 (1962) nr. 4448.
Text cîntec. Sovarna, r. Baia de Aramă.
356. **Rupea, Radu:** În căutarea cîntecelor. FLAC. 11 (1962) nr. 2: 18–19.
Cercetările de teren ale Institutului de folclor. Cu 5 foto și 4 fragmente de cîntece.
357. **Safir, I.:** Avem un trai luminos. ALB. 64 (1962) nr. 767: 3.
Text. Stănilești, r. Huși.
358. **Safir, I.:** Fără regi, fără-mpilare. ALB. 64 (1962) nr. 783: 5.
Text. Ojeșoaia, reg. Iași.
359. **Safir, I.:** Mîndră-i toamna. ALB. 64 (1962) nr. 748: [8].
Text cîntec. Giubega, reg. Oltenia.
360. **Safir, I.:** Trăiască Republica. ALB. 64 (1962) nr. 783: 5.
Text. Lunca Banului, reg. Iași.

361. S o c o l, I.: Adie un vînt pe lume. ALB. 64 (1962) nr. 758: 4.
Text. Dorna, reg. Suceava.
362. S o c o l, Ion: Bucură-te țară dragă. FLAC. ROȘIE 19 (1962) nr. 5601.
Text cîntec. Giulești, r. Sighet.
363. S o c o l, Ion: Ca lumina lingă pleoape. ALB. 64 (1962) nr. 750: [8].
Text cîntec. Bretea Romină, reg. Hunedoara.
364. S o c o l, Ion: Ce să fac? ALB. 64 (1962) nr. 771: 8.
Text. Brănișca, reg. Hunedoara.
365. S o c o l, Ion: Cîntec de pace. ALB. 64 (1962) nr. 758: 4.
Text. Tăușii Măgheruș, reg. Baia Mare.
366. S o c o l, Ion: Cîntecele țării. Prelucrări din folclorul poetic contemporan. [București], Edit. pentru literatură, 1962. 254 [—256] p.
Cu un cuvînt înainte de Mihai Pop: 5—7. 188 texte cîntec: 8—241; cu un indice al publicațiilor unde au apărut anterior: 243—248.
367. S o c o l, Ion: Cum ne-o fost gîndul trăim. ALB. 64 (1962) nr. 750: [8].
Text cîntec. Berivoi, reg. Brașov.
368. S o c o l, Ion: Curg izvoare de belșug. ALB. 64 (1962) nr. 783: 4—5.
Text. Vlădeni, reg. Suceava.
369. S o c o l, Ion: Dragoste înaripată. ALB. 64 (1962) nr. 775: 1.
Text. Brănișca, reg. Hunedoara.
370. S o c o l, Ion: Erai floare din vilcele. ALB. 64 (1962) nr. 771: 8.
Text. Berivoi, reg. Brașov.
371. S o c o l, Ion: Folclor. Eu nu știu nimic mai drag. MUNCA 18 (1962) nr. 4587.
Text cîntec. Cerna, r. Măcin.
372. S o c o l, Ion: Frate Vanea. . . ALB. 64 (1962) nr. 771: 4.
Text. Argetoaia, reg. Oltenia.
373. S o c o l, Ion: Grăia țară către țară. ALB. 64 (1962) nr. 771: 4.
Text. Dorna, reg. Suceava.
374. S o c o l, Ion: [Măi cumnate de la munte]. ALB. 64 (1962) nr. 771: 8.
Text. Ibănești, reg. Mureș-Autonomă Maghiară.
375. S o c o l, Ion: Mîndră-i calea țării mele. ALB. 64 (1962) nr. 783: 4.
Text. Burjuc, reg. Hunedoara.
376. S o c o l, Ion: 'Naltu-i badea. ALB. 64 (1962) nr. 771: 8.
Text. Metaș, reg. Hunedoara.
377. S o c o l, Ion: O pășii cu măritatul. ALB. 64 (1962) nr. 771: 8.
Text. Brînceni, reg. București.
378. S o c o l, Ion: Ochii mei multe văzură. ALB. 64 (1962). nr. 758: 4.
Text. Dobric, reg. Cluj.
379. S o c o l, Ion: Omul cite gînduri are. . . ALB. 64 (1962) nr. 758: 4.
Text. Orlești, reg. Argeș.
380. S o c o l, Ion: Partidu-a făcut dreptate. ALB. 64 (1962) nr. 748: [8].
Text cîntec. Dăbuleni, r. Bechet.
381. S o c o l, Ion: Povestea mea. ALB. 64 (1962) nr. 771: 8.
Text. Țifești, reg. Galați.

382. Socol, Ion: Roua bucuriei. ALB. 64 (1962) nr. 771: 8.
Text. Găuriciu, reg. București.
383. Socol, Ion: Snop de raze trece-n zbor. ALB. 64 (1962) nr. 756: [8].
Text cîntec. Șieu,, r. Bistrița.
384. Socol, Ion: Stoluri, albe stoluri. ALB. 64 (1962) nr. 758: 4.
Text. Șoimuș, reg. Hunedoara.
385. Socol, Ion: Și de-i bine și de-i soare. ALB. 64 (1962) nr. 783: 4.
Text. Sărata, reg. Cluj.
386. Socol, Ion: Țara mea cu brazi umbroși. ALB. 64 (1962) nr. 750: [8].
Text cîntec. Scărișoara, reg. Cluj.
387. Socol, Ion: Țara mea, frumoasă țară. ALB. 64 (1962) nr. 783: 5.
Text. Pîrscov, reg. Ploiești.
388. Socol, Ion: Văsălie, Văsălie... ALB. 64 (1962) nr. 771: 8.
Text. Dragomirești, reg. Maramureș.
389. Socol, Ion: Versuri din folclorul nou. MUNCIT. FOREST. 16 (1962) nr. 440.
Două texte. Râzboieni, r. Piatra Neamț și Cucu, r. Veda.
390. Spicuri din folclorul nou al raionului nostru. Bine-i în gospodărie. În gospodăria noastră. DRUM. SOC. Sev. 14 (1962) nr. 648.
2 texte cîntece. Hinova și Șișești, r. T. Severin.
391. Stoia, Achim: 10 coruri pe melodii populare din Moldova. Versuri populare. București, Edit. muzicală, 1962. 27 p.
392. Szabod vagy büszke országunk, drága Népköztársaságunk. [Liberă ești mindra noastră țară, scumpă Republică Populară]. IFJÚMUNK. 6 (1962) nr. 51 (399): 5.
8 texte de cîntece populare românești traduse de Kányádi Sándor. Fără indicații bibliografice.
393. Și la șut ca și la joc. Text: după culegeri de Ana Șoit și Ion Iliescu. Muzica: Șt. Răduț. ST. ROȘU Petr. 14/19 (1962) nr. 3871.
Prelucrare.
394. Șoit, Ana și Ion Iliescu: Cîntă să răsune valea. Folclor minieresc cules de... DRUM. SOC. 14 (1962) nr.2230.
6 texte cîntec și 2 strigături. Cu detalii de culegere parțiale.
395. Șoit, Ana și Ion Iliescu: Folclor minieresc cules de... DRUM. SOC. 14 (1962) nr. 2368.
4 cîntece (Ghelar, Brad) și 2 strigături (Crișcior). Cu detalii de culegere.
396. Tache, Nicolae: Pentru-al nostru viitor. MUNCA 18 (1962) nr. 4503.
Text cîntec nou. București.
397. Tacu, Sandu: Floare-am zis. ALB. 64 (1962) nr. 748: [8].
Text cîntec. Zeletin, reg. Bacău.
398. Tacu, Sandu: Pădure, pădure dragă. ALB. 64 (1962) nr. 761: 4.
Text. Unțești, reg. Iași.
399. Tănăsescu, G.: Partidului meu. ZORI NOI 16 (1962) nr. 4370.
Text cîntec nou. Vlăsinești, r. Săveni.
400. Tătaru, Virgil: Folclor nou în comuna Lupșa. ÎNAINTE Cr. 17 (1962) nr. 5289.
Generalități, cu 2 cîntece în text.
401. Tomozei, Gheorghe: Liberă ești, mindră țară, Republică populară. Poetul popular cîntă Republica. SCÎNT. TIN. 18 (1962) nr. 4209.
Cu 8 texte de cîntece noi și 4 fragmente. Fără detalii de culegere.

402. Țara mea e țară dragă. Cîntec popular. SCÎNT. PIONIER. 13 (1962) nr. 12: 3.
Text și melodie. Fără detalii de culegere.
403. Țăranii cîntă Revoluția. Floare cum a vrut Lenin. Lenin viețuiește-n toate. AGRIC. NOUĂ 8 (1962) nr. 890.
2 texte cîntece noi, culese de Iliuță Popescu (Cătina, reg. Ploiești) și de Ion Socol (Dagița, reg. Iași).
404. Uj román népdalok. [Cîntece populare românești noi]. FALV. DOLG. 1962, nr. 39 (799): 3.
Cinci cîntece populare noi în traducerea lui Kányádi Sándor. Fără indicații bibliografice.
405. Un mănunchi de versuri populare. ÎNAINTE Cr. 17 (1962) nr. 5248.
Selecțiuni din producțiile poezilor populari Gh. N. Ungureanu, cioban din Mușetești, Tg. Jiu și Opriș P. Ion din Corabia.
406. U r s u, Nicolae: Suită bănățeană pentru cor mixt a cappella și soli. Versuri populare. București, Edit. muzicală, 1962. 21 p.
407. V a s i l a c h e, Tache: Cîntecele noastre. Scrisoare din Cîndești-Bacău. ALB. 64 (1962) nr. 752: 5.
Despre cîntecele și strigăturile noi din sat. Cu fragmente numeroase în text.
408. Versuri din folclorul nou. Doină nouă. Mîndră floare. STEAGUL 13 (1962) nr. 11.
2 texte cîntec. Fără detalii de culegere.
409. V i n ț e a n u, N.: Doină. Culeasă de... ÎNAINTE Cr. 17 (1962) nr. 5457.
Text, fără detalii de culegere.
410. V i n t u, Victor: Cîntec din Săsar. SCÎNT. 31 (1962) nr. 5407.
Reportaj, cu 3 fragmente de cîntece minerești.
411. V i r t i c, Dumitru: Viață nouă, cîntec nou. FĂC. 17 (1962) nr. 4774.
Creația poetică nouă în Beudiu, r. Dej. Numeroase fragmente de cîntece în text.
412. Zi de scumpă sărbătoare. ALB. 64 (1962) nr. 765: 8.
8 texte cîntec, culese de Ion Socol, Chira Vera și I. Marinescu.

c). *Strigături*

Vezi și: 100, 105, 107—108, 114, 129, 134, 143—144, 211, 224, 272, 274, 292, 317, 335—336, 340, 394—395, 407, 448, 572.

413. C ă l i m a n, Lazăr: Strigături. ALB. 64 (1962) nr. 750: [8].
2 texte. Buftea, reg. București.
414. C h i r a, Vera: Din folclorul nou al regiunii. PT. SOC. 13 (1962) nr. 2624.
6 texte strigături în 2 suite intitulate « Uite-așa » și « Măgheran plecat de vînt ». Suciu de Sus și Văleni
415. D a n, V.: Strigături. UZINA 13 (1962) nr. 1026.
3 texte fără detalii de culegere.
416. G h e o r g h i u, Steliana: Strigături. FLAC. IAȘI 18 (1962) nr. 5071.
2 texte, Duda, r. Huși.
417. G h e r ă e ș t e a n u, V.: Strigături la hora colectiviștilor. ST. ROȘU Bac. 1962, nr. 2822.
4 texte fără detalii de culegere.
418. I s p ă ș o i u, Vasile: Strigături. SEC. CIOC. 12 (1962) nr. 2462.
2 texte. Băiculești, r. Curtea de Argeș.

419. I s t r a t i, Ion: «Citu-i Maramureșu'». ALB. 64 (1962) nr. 749: [11].
În text, I strigătură.
420. [J u c a n, Grațian și C. B a r b a c a r u]: Strigături de viață nouă. ZORI NOI 17 (1962) nr. 4595.
8 texte. Cîmpulung și Teioasa, r. Darabani.
421. Materiale culturale pentru formațiile artistice. București, 1961. (Uniunea centrală a cooperativelor de consum).
7 texte: 77–79.
422. M ă r g i n e a n u, I.: Strigătură. FLAC. SIB. 19 (1962) nr. 3206.
Fără detalii de culegere.
423. N a n d o, I.: Strigături. SEC. CIOC. 12 (1962) nr. 2437.
7 texte. Leșile Teiu, r. Costești.
424. N a n i a, I.: În zi de sărbătoare. SEC. CIOC. 12 (1962) nr. 2688.
3 texte strigături noi. Chilia, r. Vedea.
425. N i ț ă, G.: Cîntec de bucurie. (Strigături pentru echipele de dansuri populare și brigăzile artistice de agitație). ÎNAINTE Cr. 17 (1962) nr. 5334.
3 strigături. Vinju Mare.
426. O s t a f i, George L.: Strigături pentru brigăzile artistice de agitație sătești. ZORI NOI 16 (1962) nr. 4506.
7 texte din culegerea «Am dat glas belșugului» editată de Casa regională a creației populare Suceava.
427. P i r c ă l a b u, C.: Strigături. SEC. CIOC. 12 (1962) nr. 2437.
3 texte. Priboeni.
428. R a d u, Titi: Strigături. SEC. CIOC. 12 (1962) nr. 2449.
Text. Vlaici.
429. S c r i p c ă, Mircea: Nuntă în Oaș. Instantanee maramureșene. MAGAZIN 6 (1962) nr. 234: 1, 3.
Reportaj. Cu 4 strigături în text.
430. Strigături. ÎNDRUM. CULT. 15 (1962) nr. 11: 32.
6 texte. Almaj, r. Craiova.
431. Strigături. SEC. CIOC. 12 (1962) nr. 2437.
4 texte. Tătulești, r. Vedea.
432. T. S.: Strigături noi la nunta colectivștilor. FLAC. P. Neamț 14 (1962) nr. 1107.
Satul Cuș, comuna Dumbrava Roșie, r. P. Neamț.
433. T e o d o r, R.: Strigături. ZORI NOI 16 (1962) nr. 4559.
4 texte. Stînca Ștefănești, r. Botoșani.
434. V l ă d u ț, Vlad N.: Folclor popular. FLAC. ROȘIE 19 (1962) nr. 5461.
Macea, r. Arad. 3 strigături.

6. MUZICĂ POPULARĂ ȘI INSTRUMENTE MUZICALE POPULARE

Vezi și: 100, 481, 578.

435. A p o s t o l, M.: Din trecutul muzical al orașului Ploiești. REV. ARH. 5 (1962) nr. 1: 239–254.
Despre «corporația» lăutarilor, în sec. XIX.
436. B e n t o i u, Pascal: Cîteva aspecte ale armoniei în muzica populară din Ardeal. MUZ. 12 (1962) nr. 1: 13–16; 25–29.
Cu 4 melodii de jocuri transilvănene.

437. C o m e s, Liviu: Contribuții la studiul procesului de creație în cîntecul popular românesc. MUZ. 12 (1962) nr. 2: 17—22.
Cu numeroase exemple muzicale.
438. F o n i, Fernanda: Apariția formelor instrumentale și de cameră în arta muzicală românească. STUD. CERCET. IST. ART. 9 (1962) nr. 2: 361—378.
Lăutarii și repertoriul lor în dezvoltarea acestora.
439. Instruments musicaux populaires des Xe — XIIe siècles. [Instrumente muzicale populare din sec. X—XII]. REV. ROUM. 16 (1962) nr. 2: 178.
Descoperite în săpăturile de la Garvăn.
440. Din trecutul muzicologiei noastre. Un studiu inedit asupra muzicii românești de T. T. Burada. MUZ. 12 (1962) nr. 11: 35—39.
Reproducerea studiului, cu 1 portret al autorului, 7 alte fotografii și 2 facsimile. Despre muzica populară, lăutari, dezvoltarea muzicii culte din muzica folclorică.
441. V a n c e a, Zeno: Procesul istoric de formare a limbajului muzicii noastre profesionale. MUZ. 12 (1962) nr. 10: 1—10.
Și despre cîntecul popular și orășenesc. Cu exemplificări muzicale folclorice.

7. COREGRAFIE POPULARĂ: DESCRIERI, NOTAȚII, MELODII DE JOC

- Vezi și: 79, 272, 473—474, 487, 532, 562, 591—594, 605, 631, 637, 642—643, 686, 691.
442. C ă l i n e s c u, G.: Dans, joc și balet. CONTEMP. 1962, nr. 12: 1: Cronica optimistului.
Și despre dansul popular.
443. Connaissez-vous la danse populaire roumaine «Perinița»? [Cunoașteți dansul popular românesc «Perinița»?]. ROUM. AUJOURD' HUI 1962, nr. 7: 14.
Despre popularitatea dansului. Cu 1 foto.
444. C o s t e a, Constantin: Jocuri feciorești din Ardeal. București, Edit. muzicală, 1961. 166 p., 41 foto, notații coregrafice.
Rec.: REV. FOLC. 7 (1962) nr. 1—2: 183—186: Anca Giurchescu.
445. La danse populaire «Geamparalele». [Dansul popular «Geamparalele»]. ROUM. AUJOURD' HUI 1962, nr. 12: 26: foto.
446. [Fotografii reprezentînd momente coregrafice]. ALB. 64 (1962) nr. 764: 2; BĂN. FĂK. 5 (1962) nr. 1536; DOBR. NOUĂ 15 (1962) nr. 4326; DOLG. NÉP 14 (1962) nr. 6,44; EL. 16 (1962) nr. 4465, 4483, 4615; FĂK. 17 (1962) nr. 28:3; IGAZSÁG 23 (1962) nr. 191; PIONÍR 13 (1962) nr. 14; SZABAD SZÓ 19 (1962) nr. 214; VOLK KULT. 14 (1962) nr. 12: 9; VÖR. LOB. 18 (1962) nr. 5394; VÖR. ZÁSZ. 11 (1962) nr. 149.
447. Giurchescu, Anca: Ocazii de joc pe valea Mureșului superior. BUL. INF. 1962, nr. 5: 6—8.
448. Giurchescu, A. și C. Costea: Aspecte folclorice noi și tradiționale din raionul Toplița. REV. FOLC. 7 (1962) nr. 3—4: 97—101.
Folclorul coregrafic, indicii despre procesul de contemporaneizare în Rușii-Munji. Strigături noi în text. Cu notații coregrafice.
449. Giurchescu, A. și C. Costea: Haidăul. REV. FOLC. (1962) nr. 1—2: 94—117.
Descrierea și transcrierea coregrafică a jocului. Cu melodia dansului.
450. Instruirea tinerilor dansatori. STEAGUL 13 (1962) nr. 714.
La Casa r. cult. Tg. Jiu. Mărirea repertoriilor.
451. M i c z n i k, V.: Antologia «40 dansuri populare». REV. FOLC. 7 (1962) nr. 3—4: 114—115.
Alcătuită în cadrul secției de coregrafie a Institutului de folclor.

452. Pentru serbările pionierești. Poezii, cintece, jocuri, ghicitori, piese de teatru, dansuri. Ediție îngrijită de Elisabeta Suciu. [București], Edit. tineretului, [1962]. 138 [—140] p.
 Dans moldovenesc. Aranjament muzical: Lidia Baidan Ștefănescu. Coregrafie: Mihailovici Alexandru: 86—117 (Ruseasca, Bătaia, Surugiul, Coșerul, Vintul, Ruseasca bătută); Suită de pe valea Mureșului. Coregrafia: Székely Dionisie. Muzica: Szer Gavril (Korcsos-dans român și maghiar, de-a prinsa): 118—138.
453. Proca — Ciortea, Vera: Cîteva documente grafice privind jocul popular românesc. REV. FOLC. 7 (1962) nr. 3—4: 79—88.
 Cu 11 foto.
454. [Sîr bu, Gh.: Sună strună și răsună. 37 jocuri populare din regiune. Suceava, Casa regională a creației populare].
 Notă bibl.: ROM. LIB. 20 (1962) nr. 5651: Culegeri de folclor. Materialul nu a fost văzut.
455. Suita de jocuri populare din Jijia. Montare: Dumitru Pirvu. Aranjament muzical: George Botez. Descrierea: Sever Tita. Desene: Gheorghe Găman. București, Casa centrală a creației populare, 1961. 73 p. cu fig. și note muz.
 Rec.: TRIB. 6 (1962) nr. 35: 12: Ioan Florian.

VI. ETNOGRAFIA, ARTA PLASTICĂ POPULARĂ ȘI FOLCLORUL MINORITĂȚILOR NAȚIONALE DIN R.P.R. ȘI AL ALTOR POPOARE

1. MINORITĂȚILE NAȚIONALE DIN R.P.R.

Vezi și : 75.

456. « Ein Abend jüdischer Volksmusik ». [Seară de muzică populară evreiască]. NEUE LIT. 13 (1962) nr. 6: 154.
457. Argyilus Kiralyfi. Mesék. A színes melléklet Szántó Piroska műve. A szöveg között, rajzokat Artner Tivadar készítette. Budapest, Móra Ferenc Könyvkiadó; Cluji Nyomdaripari Vallalat, 1962. 208 p. cu il.
 Basme. Apărută în cadrul convenției culturale dintre R.P.R. și R.P.U. Vezi și ed. din Oradea: A hét holló. Mesék
458. Binder, Pál: Emlékezés egy hazai Afrika-kutatóra. [Amintirea unui explorator din țara noastră al Africii]. KOR. 21 (1962) nr. 7—8: 964—970.
 Ferenc Binder (1824—1875) a cărui colecție etnografică se află la muzeul Brukenthal.
459. Capesius, Bernhard: Die Landler in Siebenbürgen. Geschichte und Mundart. București, Edit. Acad. R.P.R., 1962. 195 p.
 « Landlerii » din Transilvania. Istorie și grai.
460. Cirici, Voislav: Zabeleşke o radu Srpskog drjavnog ansambla pesama i igara. [Note despre activitatea ansamblului de stat sîrb de cintece și jocuri]. NOV. JIV. 6 (1962) nr. 1: 92—94.
 Vezi și: DRAP. ROȘU Tim. 18 (1962) nr. 5527; FLAC. ROȘIE 19 (1962) nr. 5476; WAHR. 6 (1962) nr. 735.
461. Costume hongrois exécuté par Elizabeta Szolcös (Huedin, Cluj). [Costum unguresc executat de E. Sz.]. ART R.P.R. 1962, nr. 22: 66: foto.
462. Costume szechler exécuté par Maria Mentzer (Cimpu, Brașov). [Costum secuiesc executat de M.M.]. ART R.P.R. 1962, nr. 22: 66: foto.
463. Cum a ajuns lupul cîntăreț. Povești populare săsești. Ilustrații de A. Alexe. [București], Edit. tineretului, [1962]. 60 [—64] p.: « Traista cu povești ».
 10 texte. Vezi și ed. germană și maghiară: Wie der Wolf zum Sänger wurde, Hoggan lett a farkasból énekes. Notă bibl.: N. WEG 14 (1962) nr. 4208.
464. F a r a g ó József: Farkas barkas. Magyar népmesék. București, Ifjúsági könyvkiadó, 1962. 132 [—136] p. cu ilustr.
 32 texte.

465. **F a r a g ó József**: Petőfi a kercsedí fogadobán. [Petőfi la hanul din Kercsed]. KOR. 21 (1962) nr. 7—8: 979—982.
Tradiție populară despre Petőfi. Necesitatea culegerii producțiilor folclorice despre Petőfi.
466. [Formații vocale, instrumentale și coregrafice ale minorităților naționale]. AGRIC. NOUĂ 8 (1962) nr. 844; DOBR. NOUĂ 15 (1962) nr. 4272; DRAP. ROȘU Tim. 18 (1962) nr. 5483; FLAC. ROȘIE 19 (1962) nr. 5449; PRAVDA 19 (1962) nr. 2016, 2030, 2035, 2039, 2044, 2054, 2083; VOLKSZEIT. 6 (1962) nr. 271, 276, 291.
467. **H e i n z, Franz**: Für die Freunde der Volkslieder. [Pentru prietenii cîntecelor populare]. N.WEG 14 (1962) nr. 4019.
Înregistrări de muzică populară germană pe discuri.
468. **L i e b h a r d t, Hans und Dieter R o t h**: Der Eisenhans. Siebenbürgisch-sächsische Märchen. Nach J. Haltrich. Ausgewählt und bearbeitet von... București, Edit. tineretului, 1962. 141 [—144] p.
26 texte, alese și prelucrate, din colecția J. Haltrich. Rec.: NEUE LIT. 13 (1962) nr. 6: 125—129; D. Schlesak; N. WEG 14 (1962) nr. 4213; I. Brantsch; VOLKSZEIT. 6 (1962) nr. 282; I. Brantsch.
469. **L u p u, Viorel**: Maestri ai artei populare. Cel mai bătrîn cioplitor în lemn. O familie de sculptori. Fetele de la cercul de cusut. MAGAZIN 6 (1962) nr. 235: 1, 3.
Cu 3 foto. Artă populară maghiară în Izvorul Crișului.
470. Nunta tătine-meu. Basme și povestiri populare secuiești. Antologie Faragó József. În rominește de Ion Crișan. Prefață de Corneliu Bărbulescu. București, Edit. tineretului, 1962. 209 [—212] p.
24 texte din colecții mai vechi. Rec.: IAȘUL LIT. 13 (1962) nr. 12: 105—107; V. Adăscăliței.
471. Sächsishe Bauernstube. [Interior de casă țărănească săsească]. VOLK KULT. 14 (1962) nr. 10: 43: foto.
472. Sächsishe Volksmärchen aus Siebenbürgen. [Basme populare săsești din Transilvania] Zeichnungen von Helmut Arz und Kathrin Hienz. București, Edit. tineretului, [1962]. 147 [—150] p.
Basme cu animale (36 texte): 3—80; basme (10 texte): 81—148. Din vechi colecții săsești.
473. Székely tánc. [Dans secuiesc]. PIONÍR 13 (1962) nr. 14: foto.
474. « Șapte pași » — Siebenschritt. Suită de dansuri populare germane. Coregrafia și descrierea de Octavian Stroia. Aranjament muzical: Tiberiu Molnar și Norbert Reschner. Desene: Gheorghe Găman. București, Casa centrală a creației populare, 1961. 53 p. cu il.
475. Volkstrachten von Ada-Kaleh. [Port popular din Ada-Kaleh]. DURCH RUM. 5 (1962) nr. 2—3: 9: foto.
476. Zwei sächsische Volksmärchen. Die Igel und der Fuchs. Lügenmärchen. [Două basme populare săsești. Ariciul și vulpea. Povestea minciunilor]. NEUE LIT. 13 (1962) nr. 6: 90—92.
Culese de Gisela Richter de la Secția din Sibiu a Filialei Cluj a Academiei R.P.R.

2. U.R.S.S. ȘI ȚĂRILE DE DEMOCRAȚIE POPULARĂ

Vezi și: 2, 89, 142, 162, 491, 598, 601, 609, 725.

477. **A d ă s c ă l i ț e i, V.**: Družba narodov otrajennaia v folklore. [Prietenia popoarelor oglindită în folclor]. IAȘUL LIT. 13 (1962) nr. 7: 83—84.
Recenzie.
478. Ansamblu artistic de amatori din R. P. Bulgaria. ÎNAINTE Cr. 17 (1962) nr. 5380: foto.
479. [Ansambluri folclorice din țările de democrație populară și din U.R.S.S. în R.P.R.]. *Ansamblul Moiseev*: DOBR. NOUĂ 15 (1962) nr. 4292; DRAP. ROȘU Tim. 18 (1962) nr. 5400; EL. 16 (1962) nr. 4523; FĂC. 17 (1962) nr. 4840; FLAC. 11 (1962) nr. 19: 7—8; FLAC. IAȘI 18 (1962) nr. 4890, 4894—4895; FLAC. ROȘIE 19 (1962) nr. 5514; IFJUMUNK. 5 (1962) nr. 20: 5; INF. BUC. 9 (1962) nr. 2729; ÎNAINTE 18 (1962) nr. 5421; MAGAZIN 6 (1962) nr. 240; MUNCA 18 (1962) nr. 4516, 4518—4519, 4522, 4525, 4533; MUZ. 12 (1962) nr. 6: 35—38; ROM. LIB. 20 (1962) nr. 5466, 5468, 5474—5475, 5478, 5481, 5483; SCÎNT. 31 (1962) nr. 5525—5526, 5528, 5530, 5535, 5537, 5544; SCÎNT. TIN.

18 (1962) nr. 4047, 4053, 4056, 4058; VEAC NOU 18 (1962) nr. 4: 2; 8: 10; 19: 1, 10; 20: 2; V. NOUĂ Gal. 14 (1962) nr. 3986, 4013, 4020; WAHR. 6 (1962) nr. 773; ZORI NOI 16 (1962) nr. 4500; *Beriozka*: FLAC. 11 (1962) nr. 25: 12–13; *Piatnički*: PROGR. RADIO 12 (1962) nr. 553: 3; VEAC NOU 18 (1962) nr. 26: 2; *Slask*: ART R.P.R. 1962, nr. 22: 104; *Hajdu*: DRAP. ROȘU Tim. 18 (1962) nr. 5456, 5458; FLAM. ROȘIE 14 (1962) nr. 1324; *mongol*: DRUM NOU 19 (1962) nr. 5497–5498; INF. BUC. 10 (1962) nr. 2821.

480. **Bajov, P.**: Floarea de piatră. Ilustrații: T. Bogoi. [București], Edit. tineretului, 1962. 88 p. cu il.: Traista cu povești.

481. **Barna, Iván**: A népi Kuba zenéje. [Muzica Cubei populare]. KOR. 21 (1962) nr. 12: 1510–1512.

Și despre muzica populară cubană.

482. **Bărbulescu, Corneliu**: A. N. Afanasiev: Narodnie ruskie skazki. [Povești populare rusești]. Îngrijirea textelor, prefața și notele, V. I. Propp. Moscova, 1958, 3 volume. REV. FOLC. 7 (1962) nr. 1–2: 190–192.

Recenzie.

483. **Bărbulescu, Corneliu**: Oaspeți de peste hotare [la Institutul de folclor]. REV. FOLC. 7 (1962) nr. 3–4: 104–105.

Ortutay Gyula.

484. **Belik, A. P.**: Motivele etice și estetice în basmul popular rus. ANAL. ROM.-SOV. FIL. 16 (1962) nr. 2: 42–69.

Specificul basmului ca obiect de studiu, oglindirea în basm a vieții reale a oamenilor, binele și frumosul în basm, idealul basmului – fapta vitejească a eroului.

485. **Bibliografie. I. Cărți sub tipar. II. Cărți apărute. V. LIT. SOV. 1962, nr. 6: 121–127; 7: 129–135.**

Folclor: nr. 6: 123, 127; nr. 7: 134–135.

486. **Bigaev, R. I., P. A. Danilov et M. V. Umarov** (Tachkent): Aspects du folklore des gagaouzes de l'Asie Centrale. București, Edit. Meridiane, 1961–1962. [14 p.].

Extr.: Studia et acta orientalia III. Société des sciences historiques et philologiques de la R.P.R. Section d'études orientales.

487. **A Bolgár népköztársaság**. [Republica populară Bulgaria]. TAN. ÚJ. 6 (1962) nr. 31: 8.

Foto: dans popular.

488. **Brănișteanu, Bucur**: În vizită la ansamblul «Mazowsze». ST. ROȘU 14 (1962) nr. 4037.

Generalități. Cu 1 foto.

489. **Brîul muncii**. (Din poezia populară croată). ALB. 64 (1962) nr. 761: 4.

Text în traducere, fără indicarea surselor bibliografice.

490. **Broscuța cea înțeleaptă**. Basme populare rusești. Ilustrator A. Mihăilescu. Traducere de M. Calmicu. [București], Edit. tineretului, [1962]. 68 [–72] p.: Traista cu povești. 5 texte.

491. **Bugnariu, Teofil**: Cercetările etnografice privitoare la minoritățile naționale din R. P. Ungară. REV. FOLC. 7 (1962) nr. 3–4: 120.

492. **Din R. P. Bulgaria**. Echipa de dansuri a colectivului de artiști amatori din comuna Tenovo, raionul Iambol. AGRIC. NOUĂ 8 (1962) nr. 817: foto.

493. **Butnik-Siverski, B.**: Arta populară și contemporaneitatea. PROBL. ART. PLAST. 1962, nr. 6: 49–55.

Din *Dekorativnoe iskusstvo SSSR* 1962, nr. 4: Narodnoe iskusstvo i sovremennost.

494. **Buzilă, Boris**: În întâmpinarea soarelui. (Note de drum din R. P. Mongolă). [București], Edit. tineretului, 1962. 189 [–192] p. + 10 f. il.

Date etnografice generale.

495. La Casa de cultură a studenților din Sofia (R. P. Bulgaria). FLAC. P. Neamț 14 (1962) nr. 1091.
Echipă de dansuri, foto.
496. Chițimia, Ion Const.: Cercetări de onomastică, dialectologie și etnografie în Polonia. ROMANOSLAV. 6 (1962) 249–259.
Cercetări în domeniul culturii carpatice: 257–259.
497. Ciobanu, Valeriu: Studii sovietice de folcloristică. STUD. CERCET. IST. LIT. FOLC. 10 (1961) 573–581.
Prezentare generală.
498. Cistov, K. V.: Folcloristica și contemporaneitatea. V. LIT. SOV. 1962, nr. 12: 13–30.
Din *Sovetskaia etnografia*, 1962, nr. 3: Folkloristica i sovremennost.
499. Cintec de leagăn. (Din poezia populară sîrbă). ALB. 64 (1962) nr. 761: 4.
Text în traducere, fără indicarea surselor bibliografice.
500. Cintecul popular rus. Indice bibliografice 1735–1945 alcătuit de F. M. Sidelnikov, Izd. AN, SSSR, 1962, 170 p. V. LIT. SOV. 1962, nr. 12: 120–124.
Extras din bibliografie, cuprinzând 44 titluri de culegeri și 39 titluri de studii.
501. Cîteva păreri ale oaspeților la festival. MAGAZIN 6 (1962) nr. 252: 8.
Interviuri cu Ghinca Peeva (R.P. Bulgaria), Orlando Savioli (Italia), Selman Kasapi (R. P. Albania) și Dragoslav Antowievici (R. P. F. Iugoslavia)
502. [Colecția de jucării chinezești a folcloristului Starikov din Leningrad]. TRIB. 6 (1962) nr. 21: 12.
503. Concert de « Khen be » dat de un ansamblu artistic din regiunea nord-vest a R. D. Vietnam. DRAP. ROȘU Tim. 18 (1962) nr. 5443: foto.
504. Consfătuirea folcloriștilor. V. LIT. SOV. 1962, nr. 2: 121.
Conferința unională a folcloriștilor la Rostov pe Don. După « Literaturnaia gazeta » nr. 149, 19.XII. 1961
505. Costea, C.: [Oaspeți de peste hotare (la Institutul de folclor)]. REV. FOLC. 7 (1962) nr. 3–4: 105.
Novac Ferencs.
506. Dánielisz Endre: Kalevipoeg. IGAZ SZÓ 10 (1962) nr. 9: 472–474.
507. Deák Tamás: Kodály Zoltán 80 éves. [Octogenarul K. Z.]. ÚJ ÉLET 1962, nr. 23: 15.
508. Dmitrieva, S. I.: Conferința științifică în problema creației populare a cazacilor de pe Don. V. LIT. SOV. 1962, nr. 12: 114–117.
Din *Sovetskaia etnografia* 1962, nr. 4: Naucinaia Konferenția po narodnomu tvorcestvu donskogo kazacestva.
509. Dobre, A.: Astahova A. M., Narodnie skazki o bogatiriah russkogo eposa (Povești populare despre voinicii cîntecului epic rus), Izd. AN, SSSR, 1962, 115 p. V. LIT. SOV. 1962, nr. 12: 91–92.
Recenzie.
510. E. Ș.: Gaghen-Torn N., Folclorul contemporan și literatura, « Russkaia literatura », 1960, nr. 2, p. 164–167. V. LIT. SOV. 1962, nr. 12: 97–98.
Recenzie.
511. E. Ș.: Poteavin V., Despre specificul folclorului contemporan. « Russkaia literatura », 1960, nr. 2, p. 173–177. V. LIT. SOV. 1962, nr. 12: 96–97.
Recenzie.
512. « Fata cea isteată ». Basm popular ucrainean. În rominește de Mihail Calmicu. V. LIT. SOV. 1962, nr. 12: 81–84.
Din *Ukrainskie narodnie skazki* sub redacția lui M. Rilski, Detghiz, 1954.

513. Fochi, Adrian: Noi bibliografii de folclor și etnografie. REV. FOLC. 7 (1962) nr. 1–2: 178–182.
Prezentare a 12 bibliografii (2 sovietice, 3 maghiare, 3 grecești și 4 argentinene).
514. « Folclorul rus » — Materiale și cercetări. V. LIT. SOV. 1962, nr. 2: 126.
Sumară prezentare a sumarului. După « Voprosi literaturi », nr. 12/1961.
515. Fondul muzeului etnografic din Novosibirsk. ANAL. ROM.-SOV. IST. 16 (1962) nr. 1: 141.
516. Gardoni, E.: Liszt și muzica populară. PROBL. MUZ. 1962, nr. 1: 55–60.
Din « Sovetskaia muzika », nr. 10/1961.
517. Georgescu, Florin: Cercetări de etnografie, folclor și dialectologie întreprinse de specialiști cehi în R.P.R. REV. FOLC. 7 (1962) nr. 3–4: 92–96.
518. Georgescu, Magda: Conferința de la Gorki despre genuri. REV. FOLC. 7 (1962) nr. 3–4: 117–118.
Participanți, tematica referatelor.
519. Grimm, Frații: Motanul încălțat. Ilustrații de Val Munteanu. [București], Edit. tineretului, 1962. 16 p. nenum. cu il.
520. Grimm, Testvérek: Hamupipőke. Illusztrálta: Ana Balin. București, Edit. tineretului, 1962, 42 [–48]p. cu il.
Cenușăreasa.
521. Der Holzfäller und der Khan. Ein Märchen aus der Sowjetunion. [Tăietorul de lemne și hanul. O poveste din U.R.S.S.]. WAHR. 6 (1962) nr. 708.
Fără indicarea surselor bibliografice.
522. I. P.: Emelianov L., Noțiunea de « folclor », în folcloristica sovietică. « Russkii folklor », Izd. AN. SSSR, 1961, p. 5–33. V. LIT. SOV. 1962, nr. 12: 99–101.
523. I. P.: Zemlianova L., Lupta dintre forțele progresiste și cele reacționare în folcloristica contemporană din S.U.A. « Sovetskaia etnografia », 1962, nr. 4, p. 191–197. V. LIT. SOV. 1962, nr. 12: 107–109.
524. Iaroslavski, Em.: Cum se nasc, trăiesc și mor zeii și zeițele. București, Edit. politică, 1962. 320 p.
Geneza și circulația legendelor religioase la popoarele antice, la creștini, evrei și mahomedani.
525. Iliescu, N.; Lihaciov D., « Pesnia o polku Igore » — gheroiceskii prolog russkoi literaturi (« Cîntec despre oastea lui Igor » — prolog eroic al literaturii ruse) M. L., gospolitizdat, 1961. V. LIT. SOV. 1962, nr. 12: 89–91.
Recenzie.
526. Un interesant studiu despre folclorul chinez. V. LIT. SOV. 1962, nr. 1: 125.
Despre lucrarea lui B. L. Riftin: Povestiri despre zidul chinezesc și problema genului în folclorul chinez, după recenzia lui I. Lisevici din « Voprosi literaturi » nr. 11/1961.
527. « Izvoarele populare ale creației lui Pușkin ». V. LIT. SOV. 1962, nr. 1: 124.
Despre monografia cu acest titlu a lui R. M. Volkov, după o recenzie din « Russkaia literatura », nr. 3, 1961, de V. Rudenko și I. Țukerman. Originea folclorică a basmelor lui Pușkin.
528. Între 4 și 11 aprilie 1961. ANAL. ROM.-SOV. IST. 16 (1962) nr. 2: 135.
Sesiunea institutelor de arheologie și etnografie din U.R.S.S.
529. Din înțelepciunea popoarelor. ST. ROȘU Petr. 14/19 (1962) nr. 3846.
9 proverbe (mongol, rusesc, arabe, slovac, francez, gruzin, vietnameze).
530. Înțeleptul și copilul. Povești populare chinezești. Culese de Emi Sziao. Traducere: Kiss Ianos. București, Edit. tineretului, 1961, 64 p.
6 texte. Vezi și ed. maghiară: A gyermek és a bölcs. Kinai népmesék.
531. Ker-Ogli, H.: Osnovnie kulturnie tradicii v turkmenskom folklоре. [Principalele tradiții culturale în folclorul turcmen]. ANAL. ROM.-SOV. IST. 16 (1962) nr. 1: 178.
Notă bibliografică.

532. A kis művészek ... [Micii artiști]. FÁK. 17 (1962) nr. 64.
Foto: Dans popular rusec.
533. Kolobova, K. M. și E. L. Ozerețkaia: Cum trăiau vechii greci. Ed. a II-a [Sub îngrijirea științifică a prof. univ. D. Tudor. Coperta de Brinză Trofim]. București, Edit. științifică, 1962. 202 [-208] p.
Date etnografice generale.
534. Kriveliov, I. A.: Legende evanghelice și semnificația lor. Ed. a II-a. București, Edit. științifică, 1962. 123 p. cu il. + 1 f. pl.
535. L. W.: Jiri Hanzelka, Miroslav Zikmund: Südamerika. Bei den Kopfjägern. Verlag Volk und Welt, Berlin. NEUE LIT. 13 (1962) nr. 5: 152—153.
Recenzie.
536. Die Legende vom Steinernen Riesen. [Legenda uriașului de piatră]. WAHR. 6 (1962) nr. 720.
Legendă siberiană.
537. O lucrare fundamentală despre epopeea kirghiză «Manas». PT. SOC. 13 (1962) nr. 2695.
A lui Bolot Iunusaliiev. Prezentare.
538. Malek, Rudolf: Božena Němcová, o strălucită reprezentantă a culturii cehe. PT. APĂR. PĂCII 1962, nr. 3: 22—23.
Și despre activitatea sa folclorică (culegătoare de basme) și de prelucrare a folclorului (legende populare).
Cu 1 portr.
539. Mănușa. Poveste populară ucraineană. [București], Edit. tineretului, 1962. 16 p. cu il.
Vezi și ed. germană: Der Fäustling. Ukrainisches Volksmärchen și rec.: WAHR. 6 (1962) nr. 812: Grete Gross.
540. Miles cu, Spătarul Nicolae: Jurnal de călătorie în China. [Ediție îngrijită, traducere, note și prefață de Corneliu Bărbulescu]. [București], Edit. ptr. lit., 1962. XXXVI + 450 [-452]p.
541. Mitru, Al.: Mateiaș giscarul. Basn maghiar povestit de ... [Ilustrații de M. Rogozeanu și Gh. Motora]. [București], Edit. tineretului, [1962]. 82 [-86] p. + 1 f.: Traista cu povești.
542. Muzeul de etnologie din Leipzig. FLAM. PRAH. 15 (1962) nr. 3: 303.
Prezentare generală. După *Neues Deutschland*.
543. Z narodnogo gumoru. [Din umorul popular]. NOV. VIK. 13 (1962) nr. 237.
6 snoave ucrainene. Fără detalii de culegere.
544. Nedelcu, M.: Probleme de folclor în revistele «Sovetskaia etnografia» și «Russkaia literatura». V. LIT. SOV. 1962, nr. 12: 85—89.
545. Nestiev, I.: Béla Bartók în Rusia. PROBL. MUZ. 1962, nr. 2: 51—59.
Din «Sovetskaia muzika» nr. 12/1961. Și despre valorificarea folclorului în opera sa.
546. Das Nibelungenlied. Aus dem Mittelhoch deutschen übertragen von H. A. Junghans. Vorwort und Texterläuterungen: Mihai Isbășescu. Band I—II. București, Edit. Tineretului, [1961]. 330[-332] p. (I); 264 p. (II): Kleine Schulbücherei 3—4.
Rec.: NEUE LIT. 13 (1962) nr. 1: 149: H. H.
547. Note bibliografice. Cărți apărute. PROBL. MUZ. 1962, nr. 5: 104—106; 6: 112—115.
Și materiale de folclor sovietic: 105, 112—113.
548. O nunță țărănească în regiunea Zakopane, R. P. Polonă. Prieteni ai ginerelui improvizează un cântec liric pentru mireasă. PT. SOC. 13 (1962) nr. 2589: foto.
Vezi și: V. NOUĂ Gal. 18 (1962) nr. 5388; CRIȘ. 17 (1962) nr. 82.
549. Opreșcu, G.: Goethe și geniul popular. STUD. CERCET. IST. ART. 9 (1962) nr. 1: 11—16.
550. Ortutay Gyula: Balada populară românească. GAZ. LIT. 9 (1962) nr. 33: 8.
Fragment din prefața volumului «Román népművelők és népdalok».

551. Petre isteşul. Basme populare bulgăreşti. [Ilustraţii de Boţan Gheorghe]. [Bucureşti], Edit. tineretului, [1962]. 64 p.: Traista cu poveşti.
9 texte, poveşti şi snoave.
552. Polevoi, V.: Conţinutul contemporan şi tradiţiile naţionale. *PROBL. ART. PLAST.* 1962, nr. 6: 21–26.
Din *Hudojnik* 1962, nr. 3: Sovremennoe soderjanie i naţionalne tradiţii.
553. Polişciuk, N. S.: Consfătuirea unională în problemele creaţiei poetice populare contemporane. *V. LIT. SOV.* 1962, nr. 12: 110–113.
Din *Sovetskaja etnografia* 1962, nr. 3: Vsesoiuznoe soveščanie po voprosam sovremennogo narodnogo poeticeskogo tvorcestva.
554. Pop, M.: Probleme şi realizări ale folcloristicii sovietice. *V. LIT. SOV.* 1962, nr. 12: 3–12.
555. Popa, P. V.: Russkii folklor (Folclorul rus), Studii şi materiale, volumul V. Editura Academiei de Ştiinţe a U.R.S.S., Moscova–Leningrad, 1962, 472 pagini. *STUD. CERCET. ŞT.* 13 (1962) nr. 1: 138–143.
Recenzie.
556. Prăvălefaş şi frumoasa ţigancă. Poveşti populare cehe. În româneşte de I. Circo, V. Dinescu. Ilustraţii: Tia Peltz. [Bucureşti], Edit. tineretului, [1962]. 50 [–52] p.: Traista cu poveşti.
4 texte.
557. Propp, V.: Cu privire la caracterul istoric al eposului rus. (Răspuns academicianului V. A. Ribakov). *V. LIT. SOV.* 1962, nr. 12: 55–60.
Din *Russkaja literatura* 1962, nr. 2: Ob istorizme russkogo eposa.
558. Din proverbele popoarelor sovietice. *INF. BUC.* 9 (1962) nr. 2627.
14 texte fără indicarea sursei bibliografice.
559. Puşkin şi folclorul rominesc. *SEC. CIOC.* 12 (1962) nr. 2634.
560. Rebuşapcă, I.: [Răsfoind revistele de specialitate]. *REV. FOLC.* 7 (1962) nr. 1–2: 169–171.
Publicaţia slovacă «Slovensky národopis». Recenzie globală.
561. Rogov, Alexandr: Kumranistica şi legende despre Hristos. *V. STUD.* 7 (1962) nr. 3: 7.
562. A Román-Szovjet Barátságai hónap. [Luna prieteniei romino-sovietice]. *DOLG. NÉP* 14 (1962) nr. 83.
Foto: dans popular maghiar.
563. S. M.: Anikin V., Forme ale artei populare contemporane, «Voprosi literatury», 1959, nr. 12, p. 158–166. *V. LIT. SOV.* 1962, nr. 12: 93–95.
Recenzie.
564. S. M.: Samarin G., Despre unitatea dintre literatură şi folclor, «Voprosi literatury», 1959, nr. 12, p. 166–174. *V. LIT. SOV.* 1962, nr. 12: 95–96.
Recenzie.
565. Simonov, K.: Note de drum din Japonia. [În româneşte: Mihail Leicand]. [Bucureşti], Edit. tineretului, 1962. 124 [–128] p. + 8 f. il.
Date etnografice generale.
566. Soseau partizanii. Creanga de măsline. (Din poezia populară bulgară). *ALB.* 64 (1962) nr. 761: 4.
2 texte în traducere, fără indicarea sursei bibliografice.
567. Szegő Julia: Kodály Zoltán nyolcvanéves. [K.Z. octogenar]. *ÚTUNK* 17 (1962) nr. 50: 8.

568. A szerencsés nyúl. Koreai nép mesék. Fordította: Kerekes György. Illusztrálta: Gh. Adoc. București, Edit. tineretului, 1962. 68 [–72] p. cu il.
- Iepurele cel norocos. 3 texte.
569. Tudoran-Georgescu, M.: La a 70-a aniversare a lui V. M. Jirmunski. REV. FOLC. 7 (1962) nr. 1–2: 154.
570. Tudoran-Georgescu, Magdalena: [Răsfoind revistele de specialitate]. REV. FOLC. 7 (1962) nr. 1–2: 167–169.
- Publicații periodice și neperiodice de folclor din U.R.S.S. Recenzii globale.
571. V. R.: Bazanov V., Dobroliubov și folcloristica. «Russkaia literatura», 1962, nr. 2, p. 52–75. V. LIT. SOV. 1962, nr. 12: 101–104.
572. V. R.: Kviatkovski A., Ritmologia creațiilor populare «ceastuška», «Russkaia literatura», 1962, nr. 2, p. 92–117. V. LIT. SOV. 1962, nr. 12: 104–106.
573. Vilcevski, O: Kurdi. [Curzii]. ANAL. ROM.-SOV. IST. 16 (1962) nr. 1: 178.
- Notă bibliografică.
574. Vințeler, Alla: V. E. Gusev, Marksism i russkaia folcloristika konța XIX naciala XX veka (Marxismul și folcloristica rusă de la sfârșitul sec. XIX și începutul sec. XX). Izdatelstvo AN SSSR, Moskva–Leningrad, 1961, 177 p. STUDIA 1962, nr. 1: 118–120.
- Recenzie.
575. Vitéz Iános. Mesék. A színes melléklet Szanto Pirooska műve a szöveg közötti rajzokat Artner Tivadar Készítette. Budapest, Móra Ferenc könyvkiadó; Oradea, Nyomdaipari Vállalat, 1962. 232 p. cu il. + 1 f. il.
- Basme. Apărută în cadrul convenției culturale dintre R.P.R. și R.P.U.
576. Vihodțev, P.: Poezia contemporană și tradițiile folclorice. V. LIT. SOV. 1962, nr. 12: 31–54.
- Din *Russkaia literatura* 1962, nr. 2: Poezia nașih dnei i folklornie tradiții.
577. Zaliĭghin, S.: Măiestria scriitorului folclorist. V. LIT. SOV. 1962, nr. 9: 3–13.
- Despre creația în stil popular a lui A. A. Misiurev.
578. Zemțovskii, I.: Un studiu despre polifonie. PROBL. MUZ. 1962, nr. 3: 71–72.
- Recenzie la: Berșadskaiia T.: Osnovnye kompozitionnoe zakonomernosti mnogogolosiiia russkoi narodnoi krestianskoi pesni. Moscva, Muzghiz, 1961. 156 p. După «Sovetskaia muzika» nr. 12/1961.

3. ȚĂRILE CAPITALISTE

Vezi și : 9, 501, 524, 529, 639, 726.

579. Al. C.: Din zicalele, obiceiurile și legendele popoarelor. Țara insulelor fără număr. MUNCA 18 (1962) nr. 4569.
- Zicători și obiceiuri indoneziene.
580. Alexandru, Tiberiu: Oaspeți de peste hotare la Institutul de folclor. REV. FOLC. 7 (1962) nr. 1–2: 165–166, 1 facsimil.
581. Andersen en Roumanie. [Andersen in Rominia]. ROUM. AUJOURD'HUI 1962, nr. 8: 44.
582. Ansamblul folcloric din Cipru. SEC. CIOC. 12 (1962) nr. 2575: foto.
583. [Ansambluri folclorice străine în turneu în R.P.R.]. *Ansamblul senegalez*: CONTEMP. 1962, nr. 14: 5; CRIȘ. 17 (1962) nr. 70; DOBR. NOUĂ 15 (1962) nr. 4241, 4244; INF. BUC. 9 (1962) nr. 2678, 2680; MUNCA 18 (1962) nr. 4472, 4481; N. WEG 14 (1962) nr. 4018, 4023; REV. ROUM. 12 (1962) nr. 3: 125–126; SCÎNT. 31 (1962) nr. 5476, 5482; SCÎNT. TIN. 18 (1962) nr. 3997, 4002; ST. ROȘU 14 (1962) nr. 3967; ȚTUNK 17 (1962) nr. 16; *ansamblul «Singgruppe»* din Zürich: REV. FOLC. 7 (1962) nr. 3–4: 105; ROM. LIB. 20 (1962) nr. 5536;

SCÎNT. TIN. 18 (1962) nr. 4110; *ansamblul chilian «Cuncumen»*; ART. R.P.R. 1962, nr. 22: 105; *ansamblul nigerian*: ŪJ ÉLET 1962, nr. 10: 16.

584. Arta popoarelor negre. CONTEMP. 1962, nr. 39: 6.

Notă bibliografică la volumul semnat de Elsy Lenzinger.

585. Baltag, Valentin: Africa creatoare. Baletul național din Senegal. MAGAZIN 6 (1962) nr. 234: 3.

Cu 1 foto.

586. Der Bauer und seine Ziege [Țăranul și capra sa]. WAHR. 6 (1962) nr. 828.

Snoavă orientală.

587. Bărbulescu, C.: [Răsfoind revistele de specialitate]. REV. FOLC. 7 (1962) nr. 1–2: 174–175.

Publicația engleză «Folklore» vol. 71. Recenzie globală.

588. Bozbiçi, C.: Papuași — sec. XX. FLAC. 11 (1962) nr. 6: 19–21.

Date etnografice generale. Cu 6 foto.

589. Bucșan, A.: [Răsfoind revistele de specialitate]. REV. FOLC. 7 (1962) nr. 1–2: 175.

«Revista columbiană de folclor» nr. 5/1960. Recenzie globală.

590. Calude, G.: Volum omagial închinat folcloristului brazilian Renato Almeida. REV. FOLC. 7 (1962) nr. 1–2: 176–177.

Recenzie globală.

591. Cristureanu, T.: Călătorie în India. CONTEMP. 1962, nr. 4: 8.

Și despre cîntecul și dansul popular. Cu 1 foto.

592. Dans național sudanez. DRUM. SOC. 14 (1962) nr. 2481: foto.

593. Dans popular din insula Bali. MAGAZIN 6 (1962) nr. 248: 2: foto.

594. Dans tradițional ruandez. ALB. 64 (1962) nr. 747: [8]: foto.

595. Dansatoare indiene în port tradițional. MAGAZIN 6 (1962) nr. 227: foto.

596. Dubois, Pierre: Africa: Un continent care se trezește la o viață nouă. ORIZONT. 11 (1962) nr. 131: 4–14, 12 foto.

Problema căsătoriei și a poligamiei; despre maternitate, medici și vrăjitori; glasul tam-tamului. Note etnografice generale.

597. Fata și soarele. (Din poezia populară greacă). ALB. 64 (1962) nr. 761: 4–5.

Texte în traducere, fără indicarea surselor bibliografice.

598. Festivalul de folclor al țărilor balcanice și din zona Mării Adriatice. ALB. 64 (1962) nr. 762: 5.

Interviurile lui A. E. Cherbuliez (Elveția), Giorgio Nataletti (Italia) și Iaroslav Markl (R. S. Cehoslovacă) în legătură cu manifestările din cadrul festivalului.

599. Fochi, Adrian: Buletinul Societății grecești de folclor. REV. FOLC. 7 (1962) nr. 1–2: 171–173.

Vol. 18 din «Laografia». Recenzie globală.

600. Fochi, Adrian: Cincizeci de ani de la înființarea societății grecești de folclor și etnografie. REV. FOLC. 7 (1962) nr. 1–2: 154–155.

601. Din folclorul popoarelor. PT. SOC. 13 (1962) nr. 2678.

4 proverbe (olandez, argentinian, afgan și egiptean), 1 zicală arabă și din «umorul gruzin» (1 proverb).

602. Ghana. Casă țărănească în stil clasic vest-african, reconstruită în curtea Muzeului Național din Accra. ÎNAINTE 19 (1962) nr. 5586: foto.

603. Holan, Adrian: Nigeria. București, Edit. științifică, 1962. 198 [–200] p. + 1 h + 12 pl. h. t.

Note etnografice generale. Mai ales capitolul «Din folclorul nigerian» p. 79–90, cuprinzând «O sculptură uimitoare», «Muzica și dansul», «Literatura nigeriană», «Mituri și credințe».

604. Impresiile oaspeților. CONTEMP. 1962, nr. 31: 6.
Interviuri cu A. E. Cherbuliez (Elveția), Dora Stratou (Grecia), B. Ivanovski (R. P. F. Iugoslavia), Giorgio Nataletti (Italia), Maud Karpeles (Anglia), Eddie Nadel (S.U.A.) și A. Aboul Enein (R. Arabă Unită), participanți la festivalul de folclor al țărilor balcanice și din zona Mării Adriatice.
605. Ivașcu, George: Itinerar indonezian. CONTEMP. 1962, nr. 41: 1–2.
Dansul popular din insula Bali.
606. În curind se va deschide... TRIB. 6 (1962) nr. 26: 12.
Muzeul de artă populară africană la Cairo.
607. Din înțelepciunea popoarelor. ST. ROȘU Petr. 14/19 (1962) nr. 3816, 3822.
7 proverbe (rus, japonez, camerunez, bengalez, turcesc, persan, indian).
608. Kramer, Samuel Noah: Istoria începe la Sumer. Traducere de Cornel Sabin [Introducere de acad. Emil Condurachi]. București, Edit. științifică, 1962. 318 p. cu h. + 22 f. pl. + erată.
609. Kurișin, I.: În țara Kachinilor. TIMP. NOI 1962, nr. 30: 26–28.
Serbări populare tradiționale birmane: 26.
610. Legendă argentiniană. ORIZONT. 11 (1962) nr. 130: 72–73.
611. Livingstone, D.: Călătorii și cercetări în Africa de Sud. În românește de Lucian Rennert. [Prefață de Sergiu Fărcășan]. București, Edit. științifică, 1962. 397 p. cu il., portr. + 1 f. h.
Rec.: FLAC. ROȘIE 19 (1962) nr. 5478: I. Mistor.
612. Marian, Eugen B.: Zidul nepieritor al lui Ticatun. Basme ale indienilor din America de Sud, povestite de... Ilustrații: Silvia Cambir. [București], Edit. tinerețului, 1962, 76 p. cu il.: Traista cu povești.
613. [Mască africană din arta Benin]. CONTEMP. 1962, nr. 15: 7: foto.
614. Mountford, Charles P.: Oameni negri și nisipuri roșii. Călătorii prin deșertul Australiei. În românește de Viorica Dănilă. Coperta de Al. Avramescu. București, Edit. științifică, 1962. 198 [–200] p. + 1 h. + 24 f. pl.
Date etnografice generale.
615. Niculescu, Radu: Le Folklore Brabançon. REV. FOLC. 7 (1962) nr. 1–2: 173.
Recenzie globală.
616. Niculescu, Radu: New-York Folklore Quarterly. Vol. XXI, nr. 3 (autumn 1960). REV. FOLC. 7 (1962) nr. 1–2: 175–176.
Recenzie globală.
617. Noi semănăm într-una. (Din poezia populară italiană). ALB. 64 (1962) nr. 761: 4–5.
Text în traducere, fără indicarea surselor bibliografice.
618. Obiceiuri matrimoniale la unele popoare. SEC. CIOC. 12 (1962) nr. 2396.
La indienii brazilieni, populația Bantu și în Sudan.
619. Obiceiuri și datini matrimoniale. DRUM. SOC. Sev. 15 (1962) nr. 687.
La indienii brazilieni, în Filipine și la populația Bantu din Africa.
620. Obiceiuri și datini matrimoniale la unele popoare. ST. ROȘU Petr. 14/19 (1962) nr. 3888.
Amazonia, Bantu, Sudan.
621. Orchestră de muzică populară senegaleză. ÎNAINTE Cr. 17 (1962) nr. 5428: foto.
622. Pigafetta, A.: Cu Magellan în jurul lumii. Ed. a 2-a. București, Edit. științifică, 1962. 258 [–263] p. + 7 f. il., portr., facs. + 1 f. h.
Date etnografice generale.
623. Pora, Eugen A.: Populația aborigenă a Australiei. TRIB. 6 (1962) nr. 40: 6.
Note etnografice generale. Cu 3 foto.

624. Proverbe arabe. ÎNAINTE Cr. 17 (1962) nr. 5356.
7 texte fără indicarea surselor bibliografice.
625. Reiter, Helga: Geschäft mit Aberglauben. [Comerț cu superstițiile]. N. WEG 14 (1962) nr. 3989.
Plaga superstițiilor în Germania de vest.
626. Das Rotkäppchen. [Bearbeitet nach dem Märchen von Charles Perrault]. Mit Illustrationen von Angi Petrescu-Tipărescu. [Scufița roșie. Prelucrare după basmul lui Ch. P.]. București, Edit. tineretului, 1962. 8 p. nenum. cu il.
Vezi și ed. maghiară: Piroška és a farkas.
627. Sala, Marius: Atlasul lingvistic și etnografic al Columbiei. REV. FIL. ROM. GERM. 6 (1962) 378–382.
Recenzie.
628. Sichrovsky, Harry: India își șterge lacrimile. Țară veche pe făgaș nou. [În românește de Mihai Isbășescu]. [București], Edit. tineretului, 1962. 317 [–320] p. + 8 f. pl.
Date etnografice generale.
629. Um spanische Volkslieder zu Sammeln... [Pentru a culege cîntece populare spaniole...]. NEUE LIT. 13 (1962) nr. 2: 155–156.
Despre culegerea și studiile colectivului format din S. Liberovici, M. Straniero și M. Galanto-Garone. Folclor antifranchist. Vezi și: CONTEMP. 1962, nr. 5: 8.
630. Stoianovici, Maria Lileta: Mitul virstei de aur în literatura greacă de la origini la Xenofan din Colofon. Autoreferat la lucrarea de dizertație. București, 1962. 38 p. (Ministerul Învățămîntului și Culturii. Universitatea București. Facultatea de filologie. Secția clasică).
631. În Sudan. TIMP. NOI 1962, nr. 2: cop. II int.
Foto: Dansatori în costume naționale și port nupțial specific. Vezi și: DOBR. NOUĂ 15 (1962) nr. 4194.
632. Sulițeanu, G., M. Secoșan: [Oaspeți de peste hotare (la Institutul de folclor)]. REV. FOLC. 7 (1962) nr. 3–4: 105.
Ansamblul «Singgruppe» din Zürich, Elveția.
633. Ure, Jean: Des Thèmes variés. [Teme diverse]. REV. ROUM. 16 (1962), nr. 1: 152–154.
Sumare note despre basmul folcloric și basmul pentru copii în R.P.R.
634. Valderrama, Fernando: Djerba, insula lotofagilor. ORIZONT. 11 (1962) nr. 131: 65–68, 3 foto.
Date etnografice generale și legenda homerică a lotofagilor din «Odiseea».

VII. ACȚIUNI DE VALORIFICARE A ETNOGRAFIEI, ARTEI PLASTICE POPULARE ȘI FOLCLORULUI ÎN CADRUL REVOLUȚIEI CULTURALE DIN R.P.R.

1. GENERALITĂȚI PRIVIND VALORIFICAREA TRADIȚIILOR POPULARE

Vezi și: 79, 133.

635. A dăscăliței, V.: Folclorul și mișcarea artistică de amatori. IAȘUL LIT. 13 (1962) nr. 1: 66–70.
636. Anghel, Dumitru: Folosind folclorul local. GAZ. ÎNV. 13 (1962) nr. 654: 5.
În școlile de opt ani.
637. Baci, Gheorghe: Dansul cu subiect. MUNCA 18 (1962) nr. 4456.
Și despre valorificarea folclorului coregrafic.

638. Călinescu, Matei și Eugen Simion: Probleme ale literaturii pentru cei mici. V. ROM. 15 (1962) nr. 9: 128—139.
Un cap. « Folclorul și poezia pentru copii »: 138—139.
639. Dincă, Marin: Cîntece noi la Dobra. DRUM. SOC. 14 (1962) nr. 2379.
Activități de valorificare a folclorului local, în trecut și prezent, la Dobra.
640. Drăgoi, Sabin V.: Mișcarea artistică de amatori în Republica Populară Romînă. BUL. INF. 1962, nr. 2: 3—7.
641. Georgescu, N.: Arta plastică și arta populară la nivelul celorlalte genuri artistice. ÎNAINTE 18 (1962) nr. 5440.
Principii de valorificare.
642. Luca, Ștefan: Dansul cu temă. ALB. 64 (1962) nr. 778: 5.
Cu 1 foto.
643. Luczai Károly: A népi táncok szinpadra alkalmazása. [Transpunerea dansurilor populare pe scenă]. FÁK. 17 (1962) nr. 123.
Problemele valorificării folclorului coregrafic.
644. Popescu, Tr.: Preocupare pentru ridicarea măiestriei interpretative a formațiilor de muzică populară. ST. ROȘU 14 (1962) nr. 3947.
Despre valorificarea folclorului muzical. Cu 1 foto: orchestra de muzică populară « Orzișorul » din Roșiori.
645. Popovici, Doru: Folclorul și muzica noastră contemporană. TRIB. 6 (1962) nr. 13: 10.
Despre valorificare în creația cultă.
646. Vicol, A.: Consfătuirea cu dirijorii și soliștii de muzică populară romînească. REV. FOLC. 7 (1962) nr. 1—2: 162—164.
Din vara anului 1961.
647. Vicol, A. și L. Alexandrescu-Mazilu: Pentru un înalt nivel artistic al concertelor orchestrei « Barbu Lăutaru ». REV. FOLC. 7 (1962) nr. 1—2: 138—145.

2. TRADIȚIILE POPULARE ÎN OPERA SCRITORILOR ȘI POETILOR, A COMPOZITORILOR ȘI ARTIȘTILOR PLASTICI

Vezi și: 5, 576—577.

648. Coman, Nicolae: Elemente de creație populară în cvartetul Nr. 1 în do major (închinat păcii) de Ion Dumitrescu. REV. FOLC. 7 (1962) nr. 3—4: 51—67.
Cu numeroase exemple folclorice muzicale.
649. Cosma, Viorel: Folclorul romînesc în creația muzicală universală. BUL. INF. 1962, nr. 2: 7—9.
650. Fanache, V.: Aspecte folclorice în poezia lui M. Beniuc. STEAUA 13 (1962) nr. 7: 68—81.
651. Florea, Rodica: Real și fantastic în poveștile și basmele lui I. L. Caragiale. V. ROM. 15 (1962) nr. 6: 232—236.
652. Martin, M.: Elemente de viziune populară în poezia lui Mihai Beniuc. REV. FOLC. 7 (1962) nr. 1—2: 118—125.
653. Niculescu, Ș.: Elementi folkloru v tvorcestve George Enescu. BIULETEN 1962, nr. 2: 155—158.
Reproducere rezumativă din STUD. CERCET. IST. ART. 1961/1.
654. Pop, Dumitru: Ion Agîrbiceanu și patrimoniul popular. STEAUA 13 (1962) nr. 9: 104—113.

655. Popescu, Ion Apostol: Interesul pentru folclor al lui Ion Agîrbiceanu. STEAUA 13 (1962) nr. 9: 118—125.
656. Popescu, Ion D.: Der Volksheld Păcală. [Eroul popular Păcală]. N. WEG 14 (1962) nr. 4062.

Despre opera comică «Păcală» de Sabin Drăgoi.

657. Talos, Ion: Motive folclorice. STEAUA 13 (1962) nr. 6: 87—91.

În opera lui I. L. Caragiale.

3. INTERPREȚI VOCALI ȘI INSTRUMENTALI, DANSATORI; FORMAȚII CORALE, INSTRUMENTALE ȘI COREGRAFICE DE AMATORI

Vezi și: 118, 460, 466, 478—479, 488, 492, 495, 582—583, 585, 621, 632, 644, 647.

658. [Ansamblul «Rapsodia romină», în țară și peste hotare]. BĂN. FĂK. 5 (1962) nr. 1521; CONTEMP. 1962, nr. 41: 6; 43: 6; 44: 8; 49: 1; CRIȘ. 17 (1962) nr. 305; DOBR. NOUĂ 15 (1962) nr. 4436; DRAP. ROȘU Tim. 18 (1962) nr. 5576, 5531, 5553, 5560; DRUM NOU 19 (1962) nr. 5580; EL. 16 (1962) nr. 4638; FĂC. 17 (1962) nr. 4965, 5026; FLAC. IAȘI 18 (1962) nr. 5055, 5071; FLAC. ROȘIE 19 (1962) nr. 5646, 5667, 5669, 5690; FLAM. PRAH. 15 (1962) nr. 3309, 3357, 3366; FLAM. ROȘIE 14 (1962) nr. 1344; IFJÛMUNK. 6 (1962) nr. 41: 5; INF. BUC. 10 (1962) nr. 2915, 2921; ÎNAINTE 19 (1962) nr. 5571, 5599; ÎNAINTE Cr. 19 (1962) nr. 5531, 5536; MAGAZIN 6 (1962) nr. 265: 8; MUNCA 18 (1962) nr. 4669, 4676, 4684, 4687, 4691—4692, 4697, 4699, 4708; N. WEG 14 (1962) nr. 4223, 4245; PT. SOC. 13 (1962) nr. 2763; PIONÎR. 13 (1962) nr. 51; ROM. LIB. 20 (1962) nr. 5598, 5620, 5642; SCÎNT. 32 (1962) nr. 5665, 5672, 5727, 5731, 5742, 5751, 5753; SCÎNT. TIN. 18 (1962) nr. 4164, 4172, 4222, 4227, 4233; ST. ROȘU 14 (1962) nr. 4119, 4132, 4151, 4169, 4177, 4182, 4185, 4190, 4195, 4203, 4206; ST. ROȘU Petr. 14 (1962) nr. 4030, 4078, 4088; ST. ROȘIE 11 (1962) nr. 278, 288; ȚUTUNK 17 (1962) nr. 39: 8; V. NOUĂ Gal. 19 (1962) nr. 5554, 5615; VÖR. LOB. 18 (1962) nr. 4653.
659. Birou, Virgil: Drumuri și popasuri bănățene. [Reportaje]. [București], Edit. ptr. lit., 1962. 301 [—304] p.
- Corul de la Chizătău.
660. [Fanfare populare. Organizare, istoric, activitate]. AGRIC. NOUĂ 8 (1962) nr. 844; CRIȘ. 17 (1962) nr. 10, 19; DRAP. ROȘU Tim. 18 (1962) nr. 5316; DRUM NOU 19 (1962) nr. 5343; DRUM. SOC. 14 (1962) nr. 2326; FLAC. IAȘI 18 (1962) nr. 4804; ST. ROȘU 14 (1962) nr. 3905; ST. ROȘU Petr. 14/19 (1962) nr. 3829.
661. [Formații corale de amatori. Activitate, repertoriu]. AGRIC. NOUĂ 8 (1962) nr. 883, 884, 895; ALB. 64 (1962) nr. 734: 6; 771: 2; AVÎNT. 12 (1962) nr. 577; AVÎNT. Tec. 6 (1962) nr. 479, 483, 490—491, 504; CLOPOT. 18 (1962) nr. 1504, 1507—1508, 1514, 1517, 1524, 1536, 1554, 1562; CRIȘ. 17 (1962) nr. 10, 19, 38, 95, 117, 122, 226; DOBR. NOUĂ 15 (1962) nr. 4179, 4187, 4216, 4237, 4254; DRAP. ROȘU Tim. 18 (1962) nr. 5314, 5338, 5411, 5418, 5430; DRUM NOU 19 (1962) nr. 5295, 5327, 5409; DRUM. SOC. 14 (1962) nr. 2193, 2208, 2211, 2251, 2254, 2260, 2282, 2408—2410; DRUM. SOC. Sev. 14 (1962) nr. 654; FĂK. 17 (1962) nr. 292; FĂC. 17 (1962) nr. 4726, 4864; FLAC. IAȘI 18 (1962) nr. 4906, 4923; FLAC. MOIN. 9 (1962) nr. 564; FLAC. ROȘIE 19 (1962) nr. 5439, 5473, 5509, 5539, 5549; FLAC. SIB. 19 (1962) nr. 3234, 3242; FLAM. PRAH. 15 (1962) nr. 3100; LUPTA C.F.R. 18 (1962) nr. 880; LUPTA N. 7 (1962) nr. 321; MILCOV. 6 (1962) nr. 586; MIN. MUSC. 1 (1962) nr. 1, 5; MUNCA 18 (1962) nr. 4640; MUNCIT. FOREST. 4 (1962) nr. 409; MUNCIT. SAN. 13 (1962) nr. 10; MUZ. 12 (1962) nr. 6: 4—5, 9; MÛVEL. 15 (1962) nr. 2: 37; NOV. VIK. 14 (1962) nr. 260; PT. SOC. 13 (1962) nr. 2582; PRAVDA 19 (1962) nr. 2093; PROG. RADIO 12 (1962) nr. 533, 535, 539, 543, 555; SEC. CIOC. 12 (1962) nr. 2682; ST. NOSTRU 13 (1962) nr. 2; ST. ROȘU 14 (1962) nr. 4163, 4169, 4200; ST. ROȘU Bac. 1962, nr. 2794, 2818, 3010; ST.

ROȘU Petr. 14/19 (1962) nr. 3860; STEAUA R. Alba 13 (1962) nr. 645, 651; STEAUA R. 11 (1962) nr. 65, 88, 97, 153; TÎN. LEN. 12 (1962) nr. 3: 42–46, 68–71; TURDA 14 (1962) nr. 885; V. NOUĂ 12 (1962) nr. 527, 570; V. NOUĂ Gal. 18 (1962) nr. 5320, 5382, 5451; VOLKSZEIT. 6 (1962) nr. 271; ZORI NOI 17 (1962) nr. 4590, 4596, 4603, 4605, 4636.

662. [Formații coregrafice de amatori. Activitate, repertoriu]. AGRIC. NOUĂ 8 (1962) nr. 813, 844, 868, 899; ALB. 64 (1962) nr. 746, 765–766, 774; AVÎNT. 12 (1962) nr. 597, 601; AVÎNT. Tec. 6 (1962) nr. 469–470, 475, 479, 483, 490, 493, 499, 504, 531, 534; BĂN. FĂK. 5 (1962) nr. 1476; CLOPOT. 18 (1962) nr. 1494, 1504–1505, 1511, 1514, 1517, 1539, 1548, 1576; CRIȘ. 17 (1962) nr. 3, 5, 16, 19, 38, 110, 117, 122, 136–137, 159, 164, 166; DOBR. NOUĂ 15 (1962) nr. 4173, 4179, 4186–4187, 4201, 4208, 4216, 4228, 4237, 4254; DOLG. NÉP. 14 (1962) nr. 82; DOLG. NÖ 18 (1962) nr. 2: 13; DRAP. ROȘU 2 (1962) nr. 123, 133, 172, 184, 193, 202; DRAP. ROȘU Tim. 18 (1962) nr. 5292, 5295, 5297, 5313–5314, 5327, 5330, 5357, 5411, 5487, 5513; DRUM. NOU 19 (1962) nr. 5295, 5315, 5354, 5409, 5411, 5494, 5578, 5600; DRUM. SOC. 14 (1962) nr. 2193, 2222, 2251, 2254, 2305, 2308; DRUM. SOC. Sev. 14 (1962) nr. 645, 655; DRUM. SOC. Tul. 16 (1962) nr. 47; FĂK. 17 (1962) nr. 57, 102; FALV. DOLG. 1962, nr. 29: 3; FĂC. 17 (1962) nr. 4726, 4781, 4801, 4815, 4837, 4864, 4921, 5025; FLAC. P. Neamț 14 (1962) nr. 1050, 1062, 1148; FLAC. IASI 18 (1962) nr. 4781, 4792, 4804, 4810–4811, 4814, 4823, 4842, 4844, 4850, 4855, 4857, 4867, 4875, 4887, 4898, 4906–4907, 4911, 4948, 5060, 5064; FLAC. MOIN. 9 (1962) nr. 554, 578, 618; FLAC. ROȘIE 19 (1962) nr. 5403, 5413, 5446, 5459, 5461, 5473, 5491, 5499, 5531, 5536, 5563; FLAC. SIB. 19 (1962) nr. 3228, 3234, 5256; FLAM. PRAH. 15 (1962) nr. 3100, 3118, 3156, 3276; FLAM. ROȘIE 14 (1962) nr. 1286, 1298, 1302; GAZ. ÎNV. 13 (1962) nr. 654, 685; IFJÜMUNK. 6 (1962) nr. 43; IGAZSÁG 23 (1962) nr. 157; INF. BUC. 10 (1962) nr. 2653, 2675, 2740, 2759, 2778, 2798, 2806–2807, 2910; ÎNAINTE 19 (1962) nr. 5336, 5342, 5349, 5367, 5371–5372, 5383, 5404, 5413, 5515; ÎNAINTE Cr. 17 (1962) nr. 5259, 5330, 5334, 5374, 5383, 5455; LUPTA N. 7 (1962) nr. 355; MILCOV. 6 (1962) nr. 510, 539, 582; MIN. MUSC. 1 (1962) nr. 1–2; MUNCA 18 (1962) nr. 4407, 4424, 4430, 4432, 4437, 4440, 4453, 4459, 4465, 4471, 4485, 4489, 4491, 4498, 4523, 4542, 4560, 4616, 4636, 4662; MUNCIT. FOREST. 4 (1962) nr. 409, 448; MUNCIT. SAN. 13 (1962) nr. 10; NOV. VIK. 14 (1962) nr. 256; PT. SOC. 13 (1962) nr. 2609–2610; PRAVDA 19 (1962) nr. 2088, 2119; PROGR. RADIO 12 (1962) nr. 550, 559; ROM. LIB. 20 (1962) nr. 5405, 6409, 5436, 5470; SCÎNT. 31/32 (1962) nr. 5409, 5442, 5469, 5476, 5502, 5612, 5648; SCÎNT. PIONIER. 13 (1962) nr. 1: 7; SCÎNT. TIN. 18 (1962) nr. 3980, 3993, 3996, 3998, 4011–4012, 4014, 4016, 4018, 4022, 4047, 4053, 4214; SEC. CIOC. 12 (1962) nr. 2466, 2610–2611; SOM. 7 (1962) nr. 287, 304; ST. NOSTRU 13 (1962) nr. 2; ST. ROȘU 14 (1962) nr. 3966, 3981, 4014, 4054, 4106, 4146, 4203; ST. ROȘU Bac. 1962, nr. 2783, 2786, 2814, 2835, 2849, 2884, 2891, 2899, 2964, 2966, 2968, 3019, 3045; ST. ROȘU Petr. 14/19 (1962) nr. 3802, 3905; STEAUA R. 11 (1962) nr. 36–37, 62, 105–106, 110, 153, 178, 193, 209; STEAUA R. Alba 13 (1962) nr. 651, 663, 668, 676; STEAUA R. Rom. 17 (1962) nr. 923, 933; SZAB. SZÓ 19 (1962) nr. 125, 150; TÎN. LEN. 12 (1962) nr. 3: 42–46, 68–71; TURDA 14 (1962) nr. 885, 944; ÚJ ÉLET 1962, nr. 10: 8; UZINA OGOR. 14 (1962) nr. 646; V. BUZĂU 14 (1962) nr. 1265; V. COOP. MEȘT. 11 (1962) nr. 11, 42; V. LIB. 13 (1962) nr. 596, 625; V. MILIT. 15 (1962) nr. 4, cop. II ext.; 6: 24; V. NOUĂ 12 (1962) nr. 520, 527, 541, 554; V. NOUĂ Gal. 18 (1962) nr. 5320, 5334–5335, 5352, 5358, 5364, 5367, 5370, 5376, 5388, 5392, 5442, 5476, 5525, 5600, 5618; V. STUD. 7 (1962) nr. 5: 4; VOLKSZEIT. 6 (1962) nr. 276; VÖR. LOB. 18 (1962) nr. 5404; ZORI NOI 16/17 (1962) nr. 4389, 4400, 4423, 4457, 4460, 4472, 4518, 4572, 4579, 4582, 4592–4593, 4598, 4602, 4617, 4626; ZORI NOI Med. 9/16 (1962) nr. 456, 459.

663. [Formații instrumentale]. *Echipe de fluierași*: FLAC. IASI 18 (1962) nr. 4886; ÎNAINTE Cr. 19 (1962) nr. 5478; MILCOV 6 (1962) nr. 523; PROGR. RADIO 12 (1962) nr. 575: 5; SEC. CIOC. 12 (1962) nr. 2547; ST. ROȘU Petr.

14/19 (1962), nr. 3823; STEAUA R. 11 (1962) nr. 45, 162, 216; V. BUZĂU 14 (1962) nr. 1245; *echipe de tulnicăre*: ALB. 64 (1962) nr. 759: 5; V. NOUĂ 12 (1962) nr. 543.

664. [Interpreți de muzică și jocuri populare]. ALB. 64 (1962) nr. 741: [4–5]; 744: 2; AVÎNT. Tec. 6 (1962) nr. 502; CLOPOT. 18 (1962) nr. 1508, 1539; CRIȘ. 17 (1962) nr. 10; DRAP. ROȘU Tim. 18 (1962) nr. 5338, 5351, 5353, 5357, 5407; DRUM NOU 19 (1962) nr. 5315, 5330, 5397, 5406, 5415, 5419; DRUM. SOC. 14 (1962) nr. 2254, 2408; DRUM. SOC. Sev. 14 (1962) nr. 675; FĂC. 17 (1962) nr. 4726, 4762, 4837; FLAC. 11 (1962) nr. 30: cop. I ext.; FLAC. IAȘI 18 (1962) nr. 4792, 4816, 4906; FLAC. MOIN. 9 (1962) nr. 564, 574; FLAC. ROȘIE 19 (1962) nr. 5467, 5473, 5610; FLAC. SIB. 19 (1962) nr. 3228; IFJŪ-MUNK. 6 (1962) nr. 30: 5; INF. BUC. 9 (1962) nr. 2769; ÎNAINTE 18 (1962) nr. 5336, 5423; ÎNAINTE Cr. 17 (1962) nr. 5255; MAGAZIN 6 (1962) nr. 265: 8; MILCOV. 6 (1962) nr. 523; MUNCA 18 (1962) nr. 4440; PRAVDA 19 (1962) nr. 2026; PROGR. RADIO 12 (1962) nr. 531, 535, 537–538, 548, 555, 563, 571, 580; SCÎNT. TIN. 18 (1962) nr. 4004; SOM. 7 (1962) nr. 283; ST. NOSTRU 13 (1962) nr. 16; ST. ROȘU 14 (1962) nr. 3922, 3939, 3942, 3945, 3983, 4014, 4054, 4178; ST. ROȘU Bac. 1962, nr. 2886; ST. ROȘU Petr. 14/19 (1962) nr. 3886, 3913; STEAUA R. 11 (1962) nr. 124; STEAUA R. Alba 13 (1962) nr. 641; WAHR. 6 (1962) nr. 701; ZORI NOI 16/17 (1962) nr. 4460, 4463, 4488, 4604.

665. [Mari ansambluri folclorice: activitate, repertoriu etc.]. *Ansamblul S.P.C.*: ART. R.P.R. 1962, nr. 22: 103; CONTEMP. 1962, nr. 8: 6; CRIȘ. 17 (1962) nr. 107; DURCH RUM. 5 (1962) nr. 2–3: 4; FĂC. 17 (1962) nr. 4880; IGAZSÁG 23 (1962) nr. 158; INF. BUC. 10 (1962) nr. 2649, 2652, 2685, 2783, 2906; MAGAZIN 6 (1962) nr. 226: 8; MUZ. 12 (1962) nr. 4: 43; PT. SOC. 13 (1962) nr. 2625; ROM. LIB. 20 (1962) nr. 5392; ROUM. AUJOURD'HUI 1962, nr. 7: 25–28; SCÎNT. 31/32 (1962) nr. 5433, 5446, 5693; SZAB. SZÓ 19 (1962) nr. 65; ZORI NOI 16 (1962) nr. 4495; *Ansamblul C.C.S.*: INF. BUC. 9 (1962) nr. 2765; MAGAZIN 6 (1962) nr. 235: 8; MILCOV. 6 (1962) nr. 561; MUNCA 18 (1962) nr. 4406, 4413, 4430, 4436, 4442, 4448, 4479, 4485, 4556, 4559, 4561, 4564, 4566, 4569, 4572–4573, 4601, 4606, 4609, 4613, 4617, 4674, 4679; PROGR. RADIO 12 (1962) nr. 551: 9; ROM. LIB. 20 (1962) nr. 5506; ST. ROȘU 14 (1962) nr. 4068; STEAUA R. 11 (1962) nr. 157; ZORI NOI 16 (1962) nr. 4561; *Ansamblul M.F.A.*: FĂC. 17 (1962) nr. 4892; FLAC. ROȘIE 19 (1962) nr. 5557; IGAZSÁG 23 (1962) nr. 170; INF. BUC. 9 (1962) nr. 2621, 2635, 2742, 2879; MAGAZIN 6 (1962) nr. 246: 3; MUZ. 12 (1962) nr. 7: 42–43; PROGR. RADIO 12 (1962) nr. 542: 11; ST. ROȘU 14 (1962) nr. 3974; ST. ROȘU Bac. 1962, nr. 2843; STEAUA R. 11 (1962) nr. 163, 169; V. MILIT. 15 (1962) nr. 5: 16–17, 22, 26; *Ansamblul U.T.M.*: DRAP. ROȘU Tim. 18 (1962) nr. 5370; FLAC. 9 (1962) nr. 31: 2–3; GAZ. LIT. 9 (1962) nr. 31; NOV. VIK. 14 (1962) nr. 251; PT. APĂR. PĂCII 1962, nr. 7: 31; PROGR. RADIO 12 (1962) nr. 555: 5; ROUM. AUJOURD'HUI 1962, nr. 10: 10–12; 12: 19; SCÎNT. 32 (1962) nr. 5601; SCÎNT. TIN. 18 (1962) nr. 4052; V. NOUĂ Gal. 18 (1962) nr. 5488; *Ansamblul «Ciocirliq»*: CRIȘ. 17 (1962) nr. 221, 225; DRUM NOU 19 (1962) nr. 5502, 5506; FĂC. 17 (1962) nr. 4939, 4941; FLAC. SIB. 19 (1962) nr. 3268; IGAZSÁG 23 (1962) nr. 248; INF. BUC. 10 (1962) nr. 2891; MUZ. 12 (1962) nr. 4: 42–43; PROGR. RADIO 12 (1962) nr. 540: 13; ROM. LIB. 20 (1962) nr. 5403; SCÎNT. 31 (1962) nr. 5456; ST. ROȘU 14 (1962) nr. 3957; ST. ROȘU Bac. 1962, nr. 2925; *Ansamblul S. P. Maramureș*: ALB. 64 (1962) nr. 740; BĂN. FĂK. 5 (1962) nr. 1539; CRIȘ. 17 (1962) nr. 301; EL. 16 (1962) nr. 4485; PT. SOC. 13 (1962) nr. 2591, 2604, 2608, 2726; SCÎNT. 31 (1962) nr. 5458; SCÎNT. TIN. 18 (1962) nr. 4224; *Ansamblul S. P. Tg. Mureș*: BĂN. FĂK. 5 (1962) nr. 1395; DRUM NOU 19 (1962) nr. 5543; EL. 16 (1962) nr. 4570, 4595; FĂK. 17 (1962) nr. 167; FLAC. ROȘIE 19 (1962) nr. 5579, 5581; IGAZSÁG 23 (1962) nr. 159; STEAUA R. 11 (1962) nr. 10, 20, 34, 53, 105–106, 137, 148, 152; VÖR. LOB. 18 (1962) nr. 5411; *Ansamblul «N. Bălcescu»*: DOBR. NOUĂ 15 (1962) nr. 4374; ÎNAINTE Cr. 17 (1962) nr. 5319, 5367; PROGR. RADIO 12 (1962) nr. 550: 3; ROM. LIB. 20 (1962)

nr. 5564; SCÎNT. 31(1962) nr. 5538; SCÎNT. TIN. 18 (1962) nr. 4050; STEAUA R. 11 (1962) nr. 227; *Ansamblul «C. Porumbescu»*: DOBR. NOUĂ 15 (1962) nr. 4326; MAGAZIN 6 (1962) nr. 232: 8; PROGR. RADIO 12 (1962) nr. 532: 7; SCÎNT. 31 (1962) nr. 5529; ZORI NOI 17 (1962) nr. 4385, 4403, 4415, 4424, 4441, 4458, 4463, 4466, 4623, 4643, 4648, 4672, 4679; *Ansamblul S.P. Cluj*: FĂC. 17 (1962) nr. 4734, 4746—4747; *Ansamblul «Doina Moldovei»*: DOBR. NOUĂ 15 (1962) nr. 4326; *Ansamblul «Briulețul» Constanța*: DOBR. NOUĂ 15 (1962) nr. 4326, 4346; *Ansamblul «Țapina» Nehoiu*: ROM. LIB. 20 (1962) nr. 5598.

666. **M a r i a n, Sandu**: Tinerețea folclorului. MAGAZIN 6 (1962) nr. 227: 8.

Petre Bodeuș și Aurel Ioniță despre frumusețea folclorului nostru.

667. [Orchestre de muzică populară. Organizare, istoric, activitate]. CRIȘ. 17 (1962) nr. 3, 23, 52, 107, 110, 125; DOBR. NOUĂ 15 (1962) nr. 4204; DRAP. ROȘU Tim. 18 (1962) nr. 5311, 5316, 5327, 5330, 5338, 5357, 5367, 5421, 5467, 5476, 5487, 5490, 5550; DRUM NOU 19 (1962) nr. 5320; DRUM SOC. 14 (1962) nr. 2214, 2291; EL. 16 (1962) nr. 4525; FĂC. 17 (1962) nr. 4792, 5052; FLAC. IAȘI 18 (1962) nr. 4774, 4792, 4817, 4826, 4838, 4840, 4857, 4878, 4883, 4915—4916, 5014; FLAM. PRAH. 15 (1962) nr. 3114, 3304; FLAC. ROȘIE 19 (1962) nr. 5479, 5515, 5527, 5541, 5649; FLAM. ROȘIE 14 (1962) nr. 1281, 1322; INF. BUC. 10 (1962) nr. 2631, 2635, 2644, 2657, 2675, 2713, 2720, 2759, 2837; ÎNAINTE 18 (1962) nr. 5396, 5423; ÎNAINTE Cr. 17 (1962) nr. 5307, 5322, 5397, 5441; LUPTA N. 7 (1962) nr. 347; MAGAZIN. 6 (1962) nr. 255: 8; MIN. MUSC. 1 (1962) nr. 3; MUNCA 18 (1962) nr. 4479, 4665; PROGR. RADIO 12 (1962) nr. 533, 548, 552, 561, 571, 575; ROM. LIB. 20 (1962) nr. 5470; SCÎNT. 31/32 (1962) nr. 5435, 5442, 5456, 5482, 5524, 5741; SCÎNT. TIN. 18 (1962) nr. 3968; SEC. CIOC. 12 (1962) nr. 2494, 2542, 2564, 2678, 2680; ST. ROȘU 14 (1962) nr. 3915—3916, 3930, 3934, 3939, 3942, 3946, 3951, 4010, 4012, 4051, 4087, 4101; ST. ROȘU Bac. 1962, nr. 2801, 2855, 2867, 2891, 2948, 3060, 3074; ST. ROȘU Petr. 14/19 (1962) nr. 3875, 3913; STEAUA R. 11 (1962) nr. 65, 124, 231; TRIB. 6 (1962) nr. 28: 12; V. STUD. 7 (1962) nr. 3: 4; VÖR. LOB. 18 (1962) nr. 5445; WAHR. 6 (1962) nr. 701, 719; ZORI NOI 16 (1962) nr. 3496, 4483, 4485, 4493, 4536, 4543.

668. **P r i s n e a, Constantin**: Sărbătoarea de la Dobra. ALB. 64 (1962) nr. 770: 1, 4—5

Despre a 75-a aniversare a corului local. Cu 1 fragm. cîntec în text. Vezi și: CONTEMP. 1962, nr. 39: 1—2; ROM. LIB. 20 (1962) nr. 5582.

669. **S â v e s c u Sultânica, V a n a u c e c Nicolae**: Succesul studenților romîni la Lille. V. STUD. 7 (1962) nr. 15: 8.

Festivalul cultural internațional studențesc. Programul coregrafic. Cu 1 foto.

670. [Tarafuri de muzică populară. Organizare, istoric, activitate]. AVÎNT. Tec. 6 (1962) nr. 502, 538, 542, 556; CLOPOT. 18 (1962) nr. 1509, 1567; DRAP. ROȘU Tim. 18 (1962) nr. 5339—5340, 5365; DRUM. SOC. 14 (1962) nr. 2417; DRUM. SOC. Sev. 14 (1962) nr. 679; FĂC. 17 (1962) nr. 4925; FLAC. 11 (1962) nr. 31: 16; FLAC. IAȘI 18 (1962) nr. 4772, 4816, 4833; INF. BUC. 9 (1962) nr. 2730; ÎNAINTE Cr. 17 (1962) nr. 5330, 5426; MUNCA 18 (1962) nr. 4448, 4556, 4572; MUNCIT. SAN. 13 (1962) nr. 9—10; PROGR. RADIO 12 (1962) nr. 531: 7; 552: 7; REV. FOLC. 7 (1962) nr. 1—2: 164; ROM. LIB. 20 (1962) nr. 5488; SCÎNT. 31 (1962) nr. 5440; SCÎNT. TIN. 18 (1962) nr. 4002; SEC. CIOC. 12 (1962) nr. 2453, 2624; ST. ROȘU 14 (1962) nr. 3925, 3931, 4054, 4154; ST. ROȘU Bac. 1962, 2795, 2912, 2960, 2981; STEAUA R. Alba 13 (1962) nr. 641; TIN. LUM. 1962, nr. 11: 19; TURDA 14 (1962) nr. 884; UZINA OGOR. 14 (1962) nr. 647, 653, 668; V. BUZĂU 14 (1962) nr. 1269; V. NOUĂ Gal. 18 (1962) nr. 5526—5527; ZORI NOI 17 (1962) nr. 4587, 4599.

4. CONCURSURI, FESTIVALURI, SPECTACOLE FOLCLORICE

Vezi și: 501, 503.

671. **Alexandru, Tiberiu:** Festivalul de folclor al țărilor balcanice și din zona Mării Adriatice. *REV. FOLC.* 7 (1962) nr. 3–4: 116–117.

Dare de seamă. Vezi și: *ALB.* 64 (1962) nr. 761: 4–5. Pentru alte informații: *KOR.* 21 (1962) nr. 9: 1122–1123; *J. Faragó;* *MUZ.* 12 (1962) nr. 9: 26–28; *I. Herțea;* *SCRIS. BĂN.* 13 (1962) nr. 11: 74–78; *N. Ursu. Reportaje:* *ALB.* 64 (1962) nr. 762: 1; *BUL. INF.* 1962, nr. 1: 5–9; *CONTEMP.* 1962, nr. 29: 6; nr. 31: 2, 6; nr. 32: 2; *CRIȘ.* 17 (1962) nr. 185, 188; *DRAP. ROȘU Tim.* 18 (1962) nr. 5465, 5470; *DRUM. SOC.* 14 (1962) nr. 2361, 2367; *EL.* 16 (1962) nr. 4573, 4586–4588, 4591–4593; *FĂC.* 17 (1962) nr. 185; *FĂC.* 17 (1962) nr. 4909; *FEM.* 1962, nr. 9: 22; *FLAC.* 11 (1962) nr. 30: 22; 31: 3; *FLAC. IAȘI* 18 (1962) nr. 4945; *IGA ZSÁG* 23 (1962) nr. 166, 184; *INF. BUC.* 10 (1962) nr. 2786, 2791–2792, 2794–2795, 2797; *MAGAZIN* 6 (1962) nr. 247: 1–3; 252: 8; *MUNCA* 18 (1962) nr. 4582–4584, 4587; *MUNK.* 1962, nr. 275: 8; *MUZ.* 12 (1962) nr. 8: 25, cop. I ext.; *N. WEG* 14 (1962) nr. 4123, 4125–4126, 4128, 4151; *PT. APĂR. PĂCII* 1962, nr. 8: 25–26; *PT. SOC.* 13 (1962) nr. 2660; *PROGR. RADIO* 12 (1962) nr. 558: 9; *REV. ROUM.* 16 (1962) nr. 4: 150; *ROM. LIB.* 20 (1962) nr. 5520, 5533, 5537–5539; *ROUM. AUJOURD'HUI* 1962, nr. 4: 20; 7: 14; 10: 19–21; 12: 29; *SĂT.* 1962, nr. 9: 17; *SCÎNT. TIN.* 18 (1962) nr. 4106–4110, 4113–4114; *ST. ROȘU* 14 (1962) nr. 4075, 4080, 4082, 4084; *STEUA R.* 11 (1962) nr. 178, 184; *TÎN. LEN.* 12 (1962) nr. 8: cop. I int.; *TRIB.* 6 (1962) nr. 33: 11; *ZORI NOI* 16 (1962) nr. 4554–4555, 4571.

672. [Concerte de muzică populară]. *DOBR. NOUĂ* 15 (1962) nr. 4353, 4408; *DRAP. ROȘU* 2 (1962) nr. 159, 179, 184; *DRUM NOU* 19 (1962) nr. 5519; *FĂC.* 17 (1962) nr. 4904; *FLAC. IAȘI* 18 (1962) nr. 5064; *FLAM. ROȘIE* 14 (1962) nr. 1339; *IGA ZSÁG* 23 (1962) nr. 182; *ÎNAINTE Cr.* 19 (1962) nr. 5504; *MILCOV.* 6 (1962) nr. 603; *ROM. LIB.* 20 (1962) nr. 5388.

673. Concurs de creație folclorică nouă. *PROGR. RADIO* 12 (1962) nr. 554: 3; 557: 7; 562: 3.

Organizat de Direcția muzicală a Radioteleviziunii și Casa centrală a creației populare în cinstea colectivizării totale a agriculturii. Vezi și: *AVÎNT.* 12 (1962) nr. 606; *AVÎNT.* Tec. 6 (1962) nr. 532; *CRIȘ.* 17 (1962) nr. 155, 179, 209; *DOBR. NOUĂ* 15 (1962) nr. 4352; *DRAP. ROȘU* 2 (1962) nr. 166; *DRAP. ROȘU Tim.* 18 (1962) nr. 5516; *DRUM. SOC.* 14 (1962) nr. 2368; *FLAC. IAȘI* 18 (1962) nr. 4920; *FLAC. ROȘIE* 19 (1962) nr. 5634; *FLAM. ROȘIE* 14 (1962) nr. 1344; *ÎNAINTE* 18 (1962) nr. 5461; *MUNCA* 18 (1962) nr. 4557; *PT. SOC.* 13 (1962) nr. 2669–2671; *SCÎNT.* 31 (1962) nr. 5575; *SOM.* 7 (1962) nr. 313; *ST. ROȘU Petr.* 14/19 (1962) nr. 4014; *V. LIB.* 13 (1962) nr. 618; *WAHR.* 6 (1962) nr. 794; *ZORI NOI* 16 (1962) nr. 4529.

674. Concursul literar «Construim o viață nouă». *DRUM. SOC.* 14 (1962) nr. 2427.

Premierile. Și pentru «Creatori și culegători de folclor».

675. [Concursuri și festivaluri, republicane sau regionale, pentru valorificarea cîntecului, dansului și portului popular]. *Elevi:* *CRIȘ.* 17 (1962) nr. 160, 20, 37, 39, 83, 85–87; *DOBR. NOUĂ* 15 (1962) nr. 4180, 4185, 4190, 4204, 4252; *DRAP. ROȘU* 2 (1962) nr. 126; *DRUM NOU* 19 (1962) nr. 5303, 5309, 5316–5317, 5330; *DRUM. SOC.* 14 (1962) nr. 2219, 2247, 2295, 2298; *DRUM. SOC. Tul.* 16 (1962) nr. 7–8; *FĂC.* 17 (1962) nr. 4834, 4842; *FLAC. P. Neamț* 14 (1962) nr. 1052; *FLAC. IAȘI* 18 (1962) nr. 4801; *FLAC. MOIN.* 9 (1962) nr. 557; *FLAC. SIB.* 19 (1962) nr. 3201, 3203–3204, 3242, 3245; *FLAM. PRAH.* 15 (1962) nr. 3137, 3150; *GAZ. ÎNV.* 13 (1962) nr. 654: 7; *INF. BUC.* 9 (1962) nr. 2634, 2651–2652; *ÎNAINTE* 18 (1962) nr. 5378, 5380, 5403, 5416; *LUPTA N.* 7 (1962) nr. 320; *MILCOV.* 6 (1962) nr. 523; *PT. SOC.* 13 (1962) nr. 2552; *PIONÎR* 13 (1962) nr. 5; *PRAVDA* 19 (1962) nr. 2038; *SCÎNT.* 31 (1962) nr. 5415–5416, 5431, 5461; *SCÎNT. PIONIER.* 13 (1962) nr. 2: 8; 4: 7; *SCÎNT. TIN.* 31 (1962) nr. 3952, 4016, 4020; *ST. NOSTRU* 13 (1962) nr. 1; *ST. ROȘU* 14 (1962) nr. 4015, 4024; *ST. ROȘU Bac.* 1962, nr. 2804, 2809, 2834, 2904; *ST. ROȘU Petr.* 14/19 (1962) nr. 3820, 3825; *STEUA R.* 11 (1962) nr. 2, 8, 18, 72, 76; *STEUA R. Rom.* 17 (1962) nr. 903; *TURDA* 14 (1962) nr. 896; *UZINA* 13 (1962) nr. 1016; *UZINA OGOR.* 14 (1962) nr. 644, 650; *V. LIB.* 13 (1962) nr. 600; *V. NOUĂ* 12 (1962) nr. 525 (recte 526), 528, 530, 532; *V. NOUĂ Gal.* 18 (1962) nr. 5389; *VOLKSZEIT.* 6 (1962) nr. 258; *ZORI NOI Med.* 9/16 (1962) nr. 457; *ZORI NOI* 16 (1962) nr. 4410, 4424, 4427, 4430, 4445–4446; *studenți:* *CONTEMP.* 1962, nr. 13: 6; *DRAP. ROȘU Tim.* 18 (1962) nr. 5358; *DRUM NOU* 19 (1962) nr. 5372; *INF. BUC.* 9 (1962) nr. 2677; *MUNCA* 18 (1962) nr. 4468, 4475; *SCÎNT.* 31 (1962) nr.

5476, 5478, 5481—5482; SCÎNT. TIN. 18 (1962) nr. 3998—4000; V. NOUĂ Gal. 18 (1962) nr. 5422; V. STUD. 7 (1962) nr. 1, 3—4, 6—7; *militari*: CONTEMP. 1962, nr. 25: 2; INF. BUC. 9 (1962) nr. 2749, 2756; V. MILIT. 15 (1962) nr. 6: 16—17; *diverse formații artistice de amatori*: CLOPOT. 18 (1962) nr. 1545, 1548, 1553; DRAP. ROȘU Tim. 18 (1962) nr. 5356, 5366, 5370, 5387, 5401, 5408, 5414, 5417, 5420, 5424, 5445, 5472, 5483, 5486; FĂC. 17 (1962) nr. 156; FLAC. MOIN. 9 (1962) nr. 583, 586, 611; FLAC. ROȘIE 19 (1962) nr. 5434, 5449, 5479, 5491, 5495, 5509, 5514, 5521, 5527, 5533, 5541, 5549, 5593; FLAC. SIB. 19 (1962) nr. 3264; FLAM. PRAH. 15 (1962) nr. 3361; ONEȘTI 1962, nr. 131; PIONÎR 13 (1962) nr. 13; PRAVDA 19 (1962) nr. 2147; SCÎNT. 31/32 (1962) nr. 5451, 5734; SCÎNT. PIONIER. 13 (1962) nr. 3: 2; SEC. CIOC. 12 (1962) nr. 2430, 2446, 2456, 2472, 2475, 2515; ST. ROȘU 14 (1962) nr. 3961; ST. ROȘU Bac. 1962, nr. 2867, 2971; STEAUA R. Rom. 17 (1962) nr. 918, 989, 991; SZÁB. SZÓ 19 (1962) nr. 208; TURDA 14 (1962) nr. 969—970, 972; UZINA OGOR. 14 (1962) nr. 687; V. NOUĂ Gal. 18 (1962) nr. 5434; WAHR. 6 (1962) nr. 744; ZORI NOI 16 (1962) nr. 4533, 4566, 4573; *al III-lea festival al cîntecului, jocului și portului popular din regiunea București*: AGRIC. NOUĂ 8 (1962) nr. 879; ALB. 64 (1962) nr. 770: 1, 4; EL. 16 (1962) nr. 4635; FEM. 1962, nr. 11: 20—21; IFJÚMUNK. 6 (1962) nr. 39: 5; INF. BUC. 10 (1962) nr. 2840; LUPTA N. 7 (1962) nr. 345, 348—349, 351; MUNCA 18 (1962) nr. 4631; MUNK. 1962, nr. 283: 4; MUZ. 12 (1962) nr. 11: 11—13; REV. FOLC. 7 (1962) nr. 1—2: 146—148; ROM. LIB. 20 (1962) nr. 5581—5582; SCÎNT. TIN. 18 (1962) nr. 4154, 4160; ST. ROȘU 14 (1962) nr. 4108, 4113, 4115, 4120—4121, 4126—4127, 4129, 4136, 4139; *festivalul «Pe plaiurile Hunedoarei»*: DRUM. SOC. 14 (1962) nr. 2312, 2316, 2318, 2321, 2329, 2343, 2355, 2371, 2377, 2402; MUNCA 18 (1962) nr. 4568; ROM. LIB. 20 (1962) nr. 5446; SCÎNT. 32 (1962) nr. 5577; ST. ROȘU Petr. 14/19 (1962) nr. 3913, 3937, 3963; STEAUA R. Alba 13 (1962) nr. 658, 664, 667, 674; *festivalul «Cu cîntecul și dansul pe plaiuri bănățene»*: DRAP. ROȘU Tim. 18 (1962) nr. 5444—5446; FLAC. ROȘIE 19 (1962) nr. 5488, 5497; FLAM. ROȘIE 14 (1962) nr. 1288—1289, 1297; TÎN. LEN. 12 (1962) nr. 1: 84—85; WAHR. 6 (1962) nr. 724, 739—740, 756; «*Cu cîntecul și jocul pe meleagurile Gorjului*»: ST. NOSTRU 13 (1962) nr. 8; «*Cu cîntece și jocuri pe plaiurile maramureșene*»: V. LIB. 13 (1962) nr. 621; «*Cîntec, joc și voie bună pe ogorul înfrățit*»: AVÎNT. Tec. 6 (1962) nr. 491, 494; ÎNAINTE 18 (1962) nr. 5368, 5379—5380, 5387, 5393, 5506; MILCOV. 6 (1962) nr. 531; ROM. LIB. 20 (1962) nr. 5511; SCÎNT. TIN. 18 (1962) nr. 4087; V. NOUĂ Gal. 18 (1962) nr. 5376, 5382, 5385—5386, 5397, 5403—5404, 5421, 5436, 5531; «*Cîntăm viața nouă ce-o clădim*»: DRUM NOU 19 (1962) nr. 5428, 5440, 5479, 5481, 5492, 5497; FLAC. SIB. 19 (1962) nr. 3251; MUNCA 18 (1962) nr. 4584; ZORI NOI Med. 10/17 (1962) nr. 485; «*Cînt azi țara mea bogată*»: FLAC. SIBIU 19 (1962) nr. 3287; «*Răsună Crișana de cîntec și voie bună*»: CRIȘ. 17 (1962) nr. 155—156; ROM. LIB. 20 (1962) nr. 5511; «*Ziua cîntecului, dansului și poeziei*»: AGRIC. NOUĂ 8 (1962) nr. 862; FLAM. PRAH. 15 (1962) nr. 3208, 3242; TÎN. LEN. 12 (1962) nr. 8: 48—51; UZINA OGOR. 14 (1962) nr. 654, 659; «*Cămin cultural frunțaș*»: AVÎNT. 12 (1962) nr. 576—578, 582—583; FĂC. 17 (1962) nr. 4742, 4745—4746, 4749, 4820, 4906, 4920; SCÎNT. 31 (1962) nr. 5440; SOM. 7 (1962) nr. 283, 286, 291; TURDA 14 (1962) nr. 882, 894; V. NOUĂ 12 (1962) nr. 524, 529, 534, 536; *alte festivaluri*: AVÎNT. 12 (1962) nr. 608; FĂC. 17 (1962) nr. 4929, 5000, 5024; FLAM. PRAH. 15 (1962) nr. 3362; FLAC. P. Neamț 14 (1962) nr. 1110; ÎNAINTE 19 (1962) nr. 5558, 5612; SOM. 7 (1962) nr. 331; *concurs de artă populară*: DRUM NOU 19 (1962) nr. 5334.

676. [Lecturi de basme în grup: ore, dimineața, după amieze și seri de basme pentru copii]. AVÎNT. Tec. 6 (1962) nr. 489, 494; CLOPOT. 18 (1962) nr. 1508, 1579; DOBR. NOUĂ 15 (1962) nr. 4205; DRAP. ROȘU Tim. 18 (1962) nr. 5362; DRUM. SOC. 14 (1962) nr. 2305; DRUM. SOC. Tul. 16 (1962) nr. 25; FLAC. P. Neamț 14 (1962) nr. 1087; FLAC. IAȘI 18 (1962) nr. 4769, 5046; FLAC. ROȘIE 19 (1962) nr. 5696, 5708; FLAM. ROȘIE 14 (1962) nr. 1350;

PT. SOC. 13 (1962) nr. 2699; V. LIB. 13 (1962) nr. 596; V. NOUĂ Gal. 18 (1962) nr. 5395.

677. M a n t u, D.: O seară a folclorului românesc. FLAC. IAȘI 18 (1962) nr. 4799.

La Podul Iloaiei. Referat și lecturi interpretative (povești, balade, ghicitori) ca și cintece populare corale și instrumentale.

678. P o p, M.: Folclorul la al VI-lea concurs al formațiilor artistice de amatori. REV. FOLC. 7 (1962) nr. 1—2: 126—127.

679. [Spectacole folclorice complexe]. CLOPOT. 18 (1962) nr. 1556, 1561; DOBR. NOUĂ 15 (1962) nr. 4372, 4381, 4390; DRAP. ROȘU 2 (1962) nr. 169, 178; DRAP. ROȘU Tim. 18 (1962) nr. 5507; DRUM. SOC. Sev. 14 (1962) nr. 671, 673; DRUM. SOC. Tul. 17 (1962) nr. 90, 98, 101; FLAC. P. Neamț 14 (1962) nr. 1067, 1146, 1148; FLAC. IAȘI 18 (1962) nr. 5048, 5067; FLAC. MOIN. 9 (1962) nr. 615, 644; FLAC. ROȘIE 19 (1962) nr. 5571, 5583, 5604, 5628; FLAC. SIB. 19 (1962) nr. 3255, 3266; FLAM. PRAH. 15 (1962) nr. 2247; FLAM. ROȘIE 14 (1962) nr. 1267—1269, 1286, 1293, 1315, 1327, 1329, 1334, 1337, 1361; INF. BUC. 9/10 (1962) nr. 2704, 2714, 2861, 2872, 2878; ÎNAINTE Cr. 17 (1962) nr. 5399, 5418, 5435, 5441, 5446, 5452, 5458, 5465; 19 (1962) nr. 5470, 5476; LUPTA N. 7 (1962) nr. 346; MAGAZIN 6 (1962) nr. 250: 8; MILCOV. 6 (1962) nr. 574—575, 594, 605; MUNCA 18 (1962) nr. 4596, 4644, 4655, 4685; PT. SOC. 13 (1962) nr. 2764; PRESA 7 (1962) nr. 1: 42; SCÎNT. 32 (1962) nr. 5591, 5617, 5623, 5626; SEC. CIOC. 12 (1962) nr. 2583, 2586; SOM. 7 (1962) nr. 322; ST. NOSTRU 13 (1962) nr. 37 (711); ST. ROȘU 14 (1962) nr. 4146, 4164, 4187; ST. ROȘU Petr. 14/19 (1962) nr. 3967, 4002; STEAUA R. 11 (1962) nr. 166, 201, 219, 306; STEAUA R. Rom. 17 (1962) nr. 962, 991; V. NOUĂ 12 (1962) nr. 565; ZORI NOI 16 (1962) nr. 4537, 4548.

5. DISCOGRAFIE, FILME ETNOGRAFICE ȘI FOLCLORICE, EMISIUNI RADIOFONICE, ALTE MODALITĂȚI DE VALORIFICARE

Vezi și: 467.

680. A n t o n i u, F.: Noi discuri de muzică populară românească. ST. ROȘU 14 (1962) nr. 4089.

Amplă prezentare critică. Vezi și: FLAC. IAȘI 18 (1962) nr. 4837—4838; INF. BUC. 9 (1962) nr. 2652, 2866; MAGAZIN 6 (1962) nr. 235: 4; MUNCA 18 (1962) nr. 4529; PROGR. RADIO 12 (1962) nr. 531, 544, 552; ST. ROȘU 14 (1962) nr. 4038, 4101.

681. Balade populare românești. PROGR. RADIO 12 (1962) nr. 573: 1.

Emisiune radiofonică.

682. Basmul în creația de operă a lui Rimski-Korsakov. PROGR. RADIO 12 (1962) nr. 580: 10.

Montaj muzical — literar.

683. Din comoara folclorului nostru. PROGR. RADIO 12 (1962) nr. 530: 16; 568: 16.

Emisiune în cadrul ciclului « Prietena noastră cartea » și emisiune de texte folclorice tradiționale și noi.

684. Eroi populari îndrăgiți. PROGR. RADIO 12 (1962) nr. 578: 16.

Emisiune din snoavele popoarelor despre Păcală, Nastratin Hoge, Till Eulenspiegel, Mateiaș Giscarul.

685. Fluieraș de soc. PROGR. RADIO 12 (1962) nr. 573: 16.

Emisiune de foclor oșan.

686. G r i g o r e s c u, Ion: Săptămîna filmului românesc în Indonezia. CONTEMP. 1962, nr. 40: 8.

Menționat filmul: « Trei dansuri românești ».

687. N u ș i, Mariana: Clasicii romîni ilustrați. CONTEMP. 1962, nr. 41: 2.

Aprecieri și asupra ilustrațiilor la cărțile de basme.

688. Pentru filатели. MUNCA 18 (1962) nr. 4405.

Emisiune de timbre poștale « Muzeul satului ».

689. « Săptămîna muzicii polone ». PROGR. RADIO 12 (1962) nr. 556: 5.

Și 2 emisiuni de muzică populară.

690. Speranția, Eugeniu: Antologie muzicală. STEAUA 13 (1962) nr. 12: 98.

Despre « Antologia muzicii populare românești » pe discuri Electrecord. Vezi și: CONTEMP. 1962, nr. 8: 6; INF. BUC. 9 (1962) nr. 2839; ÎNAINTE 19 (1962) nr. 5586; SCÎNT. 32 (1962) nr. 5616.

691. Știri filatelice. « Întreguri poștale ». INF. BUC. 9 (1962) nr. 2627.

Cu « Jocuri populare românești » din diferite regiuni ale țării (« Sălăjana », « Măzăricea », « Mărânghiile », « Gioc », « Ca la Breaza », « Trei păzește », « Perinița »).

692. « Tainele Insulei Paștelui ». Dramatizare după cartea lui Thor Heyerdhal. PROGR. RADIO 12 (1962) nr. 529: 7.

Emisiune radiofonică în ciclul « Roza vînturilor ».

693. În traista lui moș Poveste. PROGR. RADIO 12 (1962) nr. 570: 16.

Transmisiuni radiofonice: o legendă indiană și cite o poveste canadiană, franceză și japoneză.

6. MUZEE ETNOGRAFICE ȘI DE ARTĂ POPULARĂ, CASE MEMORIALE; EXPOZIȚII

Vezi și: 515, 542, 606, 688.

694. Noi achiziții la Muzeul etnografic al Moldovei. ROM. LIB. 20 (1962) nr. 5540.

695. Bănățeanu, Tancred: Din activitatea Muzeului de artă populară al R.P.R. BUL. INF. 1962, nr. 4: 3—6.

Vezi și: INF. BUC. 9 (1962) nr. 2662, 2829; N.WEG 14 (1962) nr. 4035; ROM. LIB. 20 (1962) nr. 5418, 5644; SCÎNT. 31 (1962) nr. 5470.

696. București. Ghid. [Coperta și vignetele: Val Munteanu]. [București], Edit. Meridiane, 1962.

Muzee de etnografie și artă populară: 163—164.

697. Chiș, Vasile: Muzeul sătesc. PT. SOC. 13 (1962) nr. 2774.

Din Săliște, r. Vișeu.

698. Drost, Anton: Noutățile Brukenthalului. ROM. LIB. 20 (1962) nr. 5552.

Activitatea în domeniul valorificării colecțiilor etnografice și de artă populară.

699. E. F.: Un muzeu neglijat. SCÎNT. TIN. 18 (1962) nr. 4095.

Casa memorială Anton Pann din R. Vilcea.

700. Erstes ethnographisches Museum auf dem Land. WAHR. 6 (1962) nr. 819.

Muzeul din Lupșa, Baia Mare. Vezi și: ÎNDRUM. CULT. 15 (1962) nr. 9: 61; 11: 56.

701. Expoziție de artă populară din provincia Hunan (R. P. Chineză). DRUM NOU 19 (1962) nr. 5317.

La Brașov.

702. [Expoziții de artă populară românească]. În țară: AVÎNT. 12 (1962) nr. 599; CONTEMP. 1962, nr. 24: 6; nr. 40: 6; DRAP. ROȘU Tim. 18 (1962) nr. 5357; DRUM NOU 19 (1962), nr. 5347; EL. 16 (1962) nr. 4490; FLAC. ROȘIE 19 (1962) nr. 5468, 5475; INF. BUC. 9 (1962) nr. 2682, 2690; ÎNAINTE Cr. 17 (1962) nr. 5335, 5465, 5548; LUPTA N. 7 (1962) nr. 321; N. WEG 14 (1962) nr. 4025; PT. SOC. 13 (1962) nr. 2605; PRAVDA 19 (1962) nr. 2034; ROM. LIB. 20 (1962) nr. 5400; SCÎNT. 31 (1962) nr. 5475, 5477, 5573; SCÎNT. TIN. 18 (1962) nr. 3953; ST. ROȘU 14 (1962) nr. 3923, 3925; WAHR. 6 (1962) nr. 714; ZORI NOI 16 (1962) nr. 4443; în străinătate: ART.

- R.P.R. 1962, nr. 22: 99; 102—104; 23: 96; CRIȘ. 17 (1962) nr. 39, 76; NEUE LIT. 13 (1962) nr. 1: 157; N. WEG 14 (1962) nr. 3950; ROM. LIB. 20 (1962) nr. 5411; SCÎNT. 31 (1962) nr. 5555; ST. ROȘU 14 (1962) nr. 3941.
703. Filimon, M.: Muzeul etnografic din Reghin. Scurt istoric. Cîteva cuvinte despre exponate. Despre importanța muzeului. STEAUA R. 11 (1962) nr. 149.
Cu 1 foto.
704. Focșa, Gheorghe: Muzeul satului din București. [Album]. Text de... București, Edit. Meridiane, 1962. 64 p. cu il. + 1 f. pl.
Rec.: CONTEMP. 1962, nr. 46: 6; G. Opreșcu. Vezi și edițiile în limbi străine: Muzei sela v Buharest, Das Museum des Dorfes in Bukarest, The Village Museum in Bucharest, Le Musée du village à Bucarest, A Bukaresti Falu-múzeum, Museum vesnice v Bukarešti.
705. Irimie, Cornel: Viitorul Muzeu etnografic din Dumbrava Sibiului. FLAC. SIB. 19 (1962) nr. 3294.
Vezi și: MAGAZIN 6 (1962) nr. 230: 4; VOLKSZEIT. 6 (1962) nr. 246.
706. Izsák, Ștefan: Noutăți de la muzeul regional. STEAUA R. 11 (1962) nr. 179.
Și despre un muzeu etnografic în aer liber, pe lângă secția etnografică a muzeului regional.
707. Kiss Jenő: Egy muzeum. [Un muzeu]. DOLG. NÖ 18 (1962) nr. 1: 19.
Și despre exponatele de artă populară de la muzeul din Mogoșoaia.
708. Koch, Maria: A Csik rajoni múzeum. [Muzeul raional din Ciuc]. VÖR. ZÁSZ. 11 (1962) nr. 7.
Și despre secția etnografică.
709. Kónya Ádám: Népi műemlékek helyszíni őrzése. [Protecția locală a monumentelor populare]. KOR. 21 (1962) nr. 7—8: 961—963.
710. Micuț, Ion: Este necesar un muzeu raional. SEC. CIOC. 12 (1962) nr. 2570.
Pentru înființarea unui muzeu istorico-etnografic în orașul Curtea de Argeș. Vezi și: nr. 2591.
711. Muzeu etnografice în comune. SCÎNT. 32 (1962) nr. 5730.
Despre muzeele din Orlea, reg. Oltenia; Lupșa din Munții Apuseni și Săcueni, reg. Crișana.
712. Un muzeu al ținutului natal. CRAV. ROȘIE 1962, nr. 8: 16.
Bistrița, r. Piatra Neamț. Artă populară și documente etnografice locale.
713. Muzeul etnografic din Săcueni. ROM. LIB. 20 (1962) nr. 5596.
Date generale. Reg. Crișana.
714. De la Muzeul de istorie și etnografie. MILCOV. 6 (1962) nr. 533.
Din Focșani. Activitatea în 1961.
715. Muzeul de istorie și etnografie Golești. [Ghid]. [București, 1962]. 32 p. nenum. cu il. și portr. (Sfatul popular al regiunii Argeș).
716. [Muzeul satului: activitatea științifică și muzeală]. BĂN. FĂK. 5 (1962) nr. 1393, 1399; BUL. INF. 1962, nr. 2: 10—11; CRIȘ. 17 (1962) nr. 94; DRAP. ROȘU Tim. 18 (1962) nr. 5371; DRUM NOU 19 (1962) nr. 5559; EL. 16 (1962) nr. 4422; FĂK. 17 (1962) nr. 28: 6; FLAC. IAȘI 18 (1962) nr. 4861, 5028; FLAC. ROȘIE 19 (1962) nr. 5663; INF. BUC. 9 (1962) nr. 2740, 2782, 2806, 2884, 2890; ÎNAINTE 18 (1962) nr. 5390; ÎNDRUM. CULT. 15 (1962) nr. 10: 53; MAGAZIN 6 (1962) nr. 260: 7; MUNCA 18 (1962) nr. 4486, 4583; NEUE LIT. 13 (1962) nr. 6: 155; N. WEG 14 (1962) nr. 4034, 4181; PT. SOC. 13 (1962) nr. 2559, 2628, 2630; ROM. LIB. 20 (1962) nr. 5437; SCÎNT. 32 (1962) nr. 5710; ST. ROȘU 14 (1962) nr. 4026, 4144; VOLK KULT. 14 (1962) nr. 10: 42; ZORI NOI 16 (1962) nr. 4461.
717. Pascu, Viorica: Muzeul etnografic al Transilvaniei. STUD. 15 (1962) 441—443.
Colecții, activitate. Vezi și: FĂC. 17 (1962) nr. 4730, 4768, 4889; ROM. LIB. 20 (1962) nr. 5404; TRIB. 6 (1962) nr. 6: 8; VÖR. LOB. 18 (1962) nr. 5422.
718. Petrescu, Paul: Observații pe marginea expoziției «Portul popular rominesc». STUD. CERCET. IST. ART. 9 (1962) nr. 2: 379—383.
Vezi și reportajul: ARTA PLAST. 9 (1962) nr. 4: 34.

719. S.D.: Noutăți de la Muzeul regional al Banatului. DRAP. ROȘU Tim. 18 (1962) nr. 5492.
 Și despre secția de etnografie și grădina etnografică (secție muzeală în aer liber).
720. Secția de etnografie a Muzeului raional unde sînt expuse costume naționale, obiecte de uz casnic, obiecte de ornament etc. SEC. CIOC. 12 (1962) nr. 2571: foto.
721. Zderciuc, B.: Muzeul Argeș. TRIB. 6 (1962) nr. 34: 10.
 Din satul Golești. Cu 2 foto. Vezi și: ART R.P.R. 1962, nr. 23: 96; ARTA PLAST. 9 (1962) nr. 5: [40—41]; MUNCA 18 (1962) nr. 4422; SEC. CIOC. 12 (1962) nr. 2438.
7. CONGRESE, SEMINARII, SESIUNI, CONSFĂTUIRI, SIMPOZIOANE; CONFERINȚE, REFERATE, COMUNICĂRI
 Vezi și: 157, 504, 508, 518, 528, 553.
722. Ciobanu, Gh. și R. Niculescu: Sesiunea științifică a tinerilor folcloriști. REV. FOLC. 7 (1962) nr. 3—4: 106—108.
723. Comunicare pe teme de folclor. INF. BUC. 10 (1962) nr. 2857.
 Al. Amzulescu: Balade populare din colecția Institutului de etnografie și folclor.
724. [Comunicări despre folclorul românesc și audiții de muzică populară românească în străinătate]. ART. R.P.R. 1962, nr. 22: 98—100, 102—104; N. WEG 14 (1962) nr. 4055.
 A. L. Lloyd, Matts Rying, Cesare Valabrega, Alfeo Gigli, Lobsiger Delenbach, Toshiaki Wada.
725. Festivalul internațional de folclor. ROM. LIB. 20 (1962) nr. 5521.
 Și a 15-a conferință C.I.M.P. în R. S. Cehoslovacă.
726. Herța, Iosif: A 14-a conferință anuală I.F.M.C. REV. FOLC. 7 (1962) nr. 3—4: 118—119.
727. Jiga, C. T.: Sesiune științifică. TRIB. 6 (1962) nr. 26:12.
 A Acad. R.P.R. la aniversarea lui G. Barițiu; o comunicare a lui A. Millea: G. Barițiu și folclorul muzical.
728. Naucinie kongressi, sessii i soveščeaniia, sostoiavšiesea v R.N.R. BIULLETEN 1962, nr. 2: 170.
 Comunicarea Rodica Florea: Caragiale i folklor, la sesiunea din iunie 1962 a Inst. de ist. lit. și folclor al Acad. R.P.R.
729. Pop, M.: Folclorul la cursurile de vară de limbă, literatură, istorie și artă a poporului român. REV. FOLC. 7 (1962) nr. 1—2: 164—165.
730. St. E.: Colocviul internațional de civilizații balcanice de la Sinaia. STUD. 15 (1962) 1000—1004.
 Și despre tematica folclorică și etnografică.
731. Sesiune științifică de antropologie. SCÎNT. 31 (1962) nr. 5569.
732. Ședință de referate etnografice la Filiala Academiei R.P.R. FĂC. 17 (1962) nr. 4820.
 Comunicări: N. Dunăre: Cercetările etnografice din zona lacului de acumulare Cinciș-Hunedoara; Valeriu Butură: Mineritul — ocupație tradițională la Cinciș; Mircea Homorodeanu: Aspecte din toponimia satelor Cinciș și Valea Ploștii; Ion Taloș: Folclorul literar.
733. Tudorică, Olga: Cursurile de vară ale Universității București. STUD. CERCET. LINGV. 13 (1962) 81—83.
 Prelegeri cu conținut folcloric: Mihai Pop: Cîntecul Meșterului Manole și referințele lui balcanice; Zoe Dumitrescu: Un realist original de inspirație folclorică, Ion Creangă; Tancred Bănățeanu: Arta populară românească.
734. Z. B. și L. Șt.: Sesiunea metodico-științifică interregională de la Ploiești, 17—19 dec. 1961 a Societății de științe istorice și filologice din R.P.R. STUD. 15 (1962) nr. 1: 195—197.
 Comunicarea lui Ion Iliescu: Creația poetică orală a minerilor. Vezi și: GAZ. ÎNV. 13 (1962) nr. 643: 8: Mircea Brătucu și Mihail Dragomirescu.

INDICE DE PERSOANE LA BIBLIOGRAFIE

- Adăscăliței V. 2, 21, 27, 36,
90—93, 107, 138, 205, 211,
470, 477, 635
- Afanasiev A. N. 482
- Agirbiceanu I. 654—655
- Alecsandri V. 16
- Alexandrescu I. I. 212
- Alexandrescu-Mazilu L. 647
- Alexandru T. 2, 580, 671
- Almeida R. 590
- Amzulescu Al. 2, 29, 94—95,
723
- Andersen H. Ch. 581
- Anghel D. 213—215, 636
- Anikin V. 563
- Antoniou F. 680
- Antowievici D. 501
- Apetroae I. 216—217
- Apostol M. 435
- Arcaș I. 218
- Astahova A. M. 509
- Avramescu E. 47
- Baciu Gh. 637
- Baciu P. 96
- Bajov P. 480
- Balaci E. 29
- Balaci Șt. 220
- Baltag V. 585
- Barbacaru C. 279, 420
- Barițiu G. 4, 727
- Barna I. 481
- Baroană N. 221
- Bartók B. 162, 203, 545
- Bazanov V. 571
- Bazavan Gh. 271
- Băcanu G. 272
- Bălaj T. 141
- Bănățeanu T. 2, 695, 733
- Bănescu E. 48
- Bărbulescu C. 482—483, 540,
587
- Beke G. 197, 203
- Belik A. P. 484
- Beniuc M. 253
- Bentoiiu P. 436
- Berșadskaia T. 578
- Bigaev R. I. 486
- Binder F. 458
- Binder P. 458
- Birou V. 659
- Bistrițeanu Al. 5
- Birgu L. 2, 302
- Bobei Gh. 222
- Bodor P. 196
- Bogdan I. 114
- Botez D. D. 223
- Bozghici C. 588
- Bradu I. 97
- Bradu M. 224
- Bragheș I. 225—233
- Brantsch I. 468
- Bratu F. 100
- Bratu T. 225
- Brazdeș M. 234
- Brănișteanu B. 488
- Brătulescu M. 98
- Brătucu M. 734
- Breazu G. 297
- Breazul G. 6, 8
- Bucșan A. 2, 29—30, 589
- Bugeanu D. 2—3
- Bugnariu T. 2, 491
- Burada T. T. 101, 440
- Butnik-Siverski B. 493
- Butură V. 2, 732
- Buzilă B. 494
- Calude G. 590
- Capesius B. 459
- Caragiale I. L. 657, 728
- Cazan I. 235
- Căliman L. 236, 413
- Călinescu G. 102—103, 442
- Călinescu M. 638
- Cănăvoiu I. 237
- Cărăbiș V. 43
- Cerbulescu P. 239
- Cernea Gh. 114
- Cesereanu D. 114
- Cherbuliez A. E. 598, 604
- Chira V. 240—251, 317, 412,
414
- Chiș V. 697
- Chîrîimia I. C. 7, 104—105,
496
- Ciobanu Gh. 8, 106, 722
- Ciobanu V. 2, 497
- Ciopraga C. 198
- Cirici V. 460
- Cisteianu V. S. 252
- Cistov K. V. 498
- Ciudan G. 143
- Cîndea V. 3
- Cîntec N. 144
- Clemente C. 259
- Coman N. 648
- Comes L. 437
- Comișel E. 199
- Constantin B. 294
- Constantinescu Gh. 261
- Cosma V. 9, 649
- Costea C. 444, 448—449, 505
- Costea I. 262
- Crăciun V. V. 263
- Creangă I. 19, 165—176
- Crețea F. 264
- Cristureanu T. 591
- Crișan I. 271
- Croitoru Șt. 265
- Cruceană D. 266—270
- Cuibuș G. 10, 23
- Dan I. 123
- Dan V. 415
- Dánielisz E. 506
- Danilov P. A. 486
- Deák T. 507
- Delasabar M. C. 11
- Delenbach L. 724
- Densușianu O. 18
- Derițeanu G. 275
- Desmireanu I. 107—108, 114
- Dincă M. 639
- Dinteanu Gh. 204
- Dinu I. M. 12
- Dmitrieva S. I. 508
- Dobre A. 509
- Dobrescu I. 109
- Dobrescu P. 284
- Dobrescu-Muscel I. 285
- Docsănescu N. 52
- Dolgu G. 198
- Domokos S. 196
- Domșa A. 146
- Doniga V. T. 114
- Doran Gh. 287
- Doran L. 287
- Dragomirescu M. 734
- Drăgoi S. V. 200, 640, 656
- Drost A. 698
- Dubois P. 596
- Dumbravă N. 114
- Dumitrașcu A. 288
- Dumitrașcu N. I. 114
- Dumitrescu Z. 733
- Dumitru A. 17, 289
- Dunăre N. 24, 31, 732
- Emelianov L. 522
- Emil D. 290
- Enein A. A. 604
- Fanache V. 650
- Faragó J. 201, 464—465, 470,
671
- Filimon M. 703
- Filimon N. 178
- Filimon V. 110
- Firescu Al. 291
- Flegont O. 111—112

- Florea I. 32
 Florea R. 651, 728
 Florea-Rariște D. 107, 123, 188
 Florescu Fl. B. 2, 47, 74
 Florian I. 455
 Fochi A. 2—3, 113, 513, 599—600
 Fochi R. 3
 Focșa Gh. 44, 53, 704
 Focșa M. 2
 Fometescu Gh. 296
 Foni F. 438
 Frunză M. 13

 Gaghen-Torn N. 510
 Galanto-Garrone M. 629
 Gardoni E. 516
 Gavrilesco P. 159
 Gavriș E. 298
 Gătej I. 299
 Georgescu Fl. 2, 517
 Georgescu L. 2
 Georgescu M. 518
 Georgescu N. 641
 Gheorghe C. 273
 Gheorghiu Șt. 416
 Gherășteanu V. 417
 Gherghel L. 33
 Ghițan T. 300
 Gigli A. 724
 Giurchescu A. 444, 447—449
 Goethe 549
 Gogoș Șt. 301
 Golopenția-Eretescu S. 29
 Grigorescu I. 686
 Grimm, frații 519—520
 Gross Gr. 539
 Gusev V. E. 574

 Habenicht G. 2, 24, 29, 302
 Hagi Gr. 116
 Haltrich J. 468
 Hanzelka J. 535
 Heinz Fr. 467
 Herțea I. 671, 726
 Heyerdhal T. 692
 Holan A. 603
 Homorodeanu M. 732
 Horșia H. 27, 56

 Iancu A. 157
 Iaroslavski E. 524
 Ijac V. 271
 Ilici S. 271
 Iliescu I. 14, 117, 303—304, 393—395, 734
 Iliescu N. 525
 Iliescu V. 2—3
 Ionescu D. 35
 Ionescu G. 305—306

 Ionescu-Nișcov V. 2
 Iordăchescu E. 159
 Irimie C. 2, 57, 705
 Ispășoiu V. 307, 418
 Ispirescu P. 10—12, 20, 179—181
 Istrati I. 419
 Iunusaliev B. 537
 Ivanovski B. 604
 Ivașcu G. 605
 Izsák St. 118, 706

 Jiga C. T. 727
 Jucan Gr. 114, 119, 308—311, 420,
 Jula N. 27, 114

 Karpeles M. 604
 Kasapi S. 501
 Ker-Ogli H. 531
 Kernbach V. 149, 312
 Kirileanu G. T. 165—166
 Kiss J. 707
 Koch M. 708
 Kocziá L. 118
 Kodály Z. 507, 567
 Kolobova K. M. 533
 Kónya A. 709
 Köpeczi B. 207
 Kramer S. N. 608
 Kriveliov I. A. 534
 Kurițin I. 609
 Kviatkovski A. 572

 Lenghel—Izanu P. 114, 316—317
 Leonte A. 15
 Leonte L. 36
 Leuzinger E. 584
 Liberovici S. 629
 Liebhardt H. 468
 Lihaciov D. 525
 Lisevici I. 526
 Livingstone D. 611
 Lloyd A. L. 724
 Luca Șt. 642
 Lucaciu V. 335
 Luczai K. 643
 Lukács E. 180
 Lupu V. 469

 Malek R. 538
 Mantu D. 677
 Marcovici I. 151
 Marian E. B. 612
 Marian S. 666
 Marin A. 318
 Marinca F. 202
 Marinescu I. 319—321, 412
 Markl I. 598
 Marmeliuc D. 120

 Martin M. 652
 Mărgineanu I. 422
 Mezei J. 152
 Micuș I. 710
 Micznik V. 2,451
 Mihai V. 322
 Mihail T. 204
 Mihuță N. 114
 Milescu N. Spătarul 540
 Millea A. 114, 727
 Miron N. N. 323—324
 Mitru Al. 182, 541
 Moșoiu V. 37
 Mountford Ch. P. 614
 Muntean G. 114, 121, 340
 Munteanu I. 275
 Munteanu R. 327
 Munteanu V. 258, 328
 Mureșan D. D. 329—330
 Musicescu G. 6
 Mușlea I. 340

 Nadel E. 604
 Naghiu I. E. 107, 331
 Nania I. 332—333, 424
 Nando I. 194, 351, 423
 Nataletti G. 598, 604
 Nedelcu M. 544
 Negruzzi C. 5
 Negulescu M. 317
 Negură D. 334
 Nêmcová B. 538
 Nestiev I. 545
 Nicolescu G. C. 16, 123, 335
 Nicolescu V. D. 2. 336
 Niculescu R. 2, 183, 615—616, 722
 Niculescu Ș. 653
 Niță G. 425
 Novac F. 505
 Nuși M. 687

 Odobescu Al. I. 184
 Oprescu G. 549, 704
 Oprescu V. 153
 Orbán L. 154
 Ortutay G. 196, 483, 550
 Ostafi G. L. 426
 Ozerețkaia E. L. 533

 Pálffy E. 207
 Pann A. 15, 699
 Papadima O. 26, 206
 Pascu N. 47
 Pascu V. 717
 Pauleti N. 340
 Peeva Gh. 501
 Perpessicius 114, 123
 Perrault Ch. 626
 Petraru Șt. 59

- Petrescu P. 77–78, 718
 Petroiescu C. V. 38
 Pigafetta A. 622
 Pircălabu C. 185, 341–343, 351, 427
 Polevoi V. 552
 Polișciuk N. S. 553
 Pop D. 2, 114, 124, 300, 654
 Pop M. 2, 28, 125–127, 345, 366, 554, 678, 729, 733
 Pop M. 79
 Pop S. 346
 Popa A. 155
 Popa P. 347–349
 Popa P. V. 555
 Popeangă V. 128–129
 Popescu I. 403
 Popescu I. A. 130, 655
 Popescu I. D. 656
 Popescu N. 223
 Popescu Tr. 644
 Popescu V. 350
 Popiți Gr. 207
 Popovici D. 645
 Pora E. A. 623
 Poteavin V. 511
 Potopin I. 352
 Prisnea C. 668
 Proca-Ciortea V. 453
 Propp V. I. 482, 557
 Pușkin 559

 Rácz N. 61
 Radu T. 351, 428
 Rauliuc T. 353–354
 Rădulea M. 2
 Rădulescu N. 29
 Rebușapcă I. 560
 Reiter H. 625
 Richter G. 476
 Riftin B. L. 526
 Ripan R. 39
 Ribakov V. A. 557
 Rilski M. 512
 Rîpă I. 317
 Robea M. 131
 Rogobete N. 355
 Rogov Al. 561
 Roman L. 279
 Roth D. 468
 Rudenko V. 527
 Rupea R. 356
 Rusu M. 17
 Rusu V. 114

 Ruxândoiu P. 132
 Rying M. 724

 Sadoveanu M. 200
 Safir I. 357–360
 Sala M. 627
 Samarin G. 564
 Savioli O. 501
 Săndulescu Al. 123
 Săvescu S. 669
 Schlesak D. 468
 Scripcă M. 429
 Secoșan M. 632
 Sepsi M. 196
 Sichrovsky H. 628
 Sicol M. 157
 Sidelnikov F. M. 500
 Simion E. 638
 Simionescu D. 133
 Simonov K. 565
 Sirbu Gh. 454
 Slavici I. 186
 Socol I. 361–389, 403, 412
 Speranția E. 18, 690
 Stahl P.H. 65
 Starikov 502
 Stoia A. 391
 Stoian N. 322
 Stoianovici M. L. 630
 Straniero M. 629
 Stratan I. 66
 Straton D. 604
 Stroescu S. C. 2
 Sulițeanu G. 29, 632
 Szegő J. 567
 Sziao E. 530

 Șerb I. 114
 Șoite A. 303, 393–395
 Ștefan Gh. 45

 Tache A. 158
 Tache N. 396
 Tacu S. 397–398
 Taloș I. 2, 40, 114, 208–209, 340, 657, 732
 Taxil L. 159
 Tănăsescu G. 294, 399
 Tătaru V. 400
 Teodor R. 433
 Teodorescu G. Dem. 13
 Tiberian I. 28
 Tita S. 455
 Tocilescu Gr. G. 7

 Todoran E. 189
 Todoran R. 134
 Tomozei Gh. 401
 Tomșa M. 160
 Trifu V. 3
 Truță D. 29, 41
 Tudoran-Georgescu M. 569–570
 Tudorică O. 733
 Turcu A. 86

 Țoca M. 203
 Țoiu C. 190
 Țukerman I. 527

 Umarov M. V. 486
 Ure J. 633
 Ursache P. 27, 42
 Ursu N. 135, 271, 406, 671

 Valabrega C. 724
 Valderrama F. 634
 Vanancec N. 669
 Vancea Z. 441
 Vasilache T. 407
 Vasilescu I. 191
 Verdi G. 9
 Vicol A. 2, 646–647
 Vilcevski O. 573
 Vințeanu N. 409
 Vințeler A. 574
 Vihodțev P. 576
 Vintu V. 410
 Virgolici T. 19, 123
 Virtic D. 411
 Vlăduț V. N. 434
 Voita L. 3
 Volkov R. M. 527
 Vornicu Gh. 114
 Vöö G. 41, 192
 Vrabie Gh. 210
 Vuia R. 88
 Vulcănescu R. 2, 89
 Vulpian D. 9

 Wada T. 724

 Zaharia R. 163
 Zalighin S. 577
 Zemlianova L. 523
 Zemțovski I. 578
 Zderciuc B. 2, 721
 Zikmund M. 535
 Zottoviceanu E. 137
 Zöld L. 164

